

Kaposvári Tankerületi Központ SA0601
OM azonosító: 038551

Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola,
Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola,
Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

1. Nevelési program

2017

*„Segíts a másik embernek abban,
hogy megőrizhesse arcát!”*

(Heller Ágnes)

Dr. Benczéné Csorba Margit
főigazgató

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	8
I TÖRVÉNYI HÁTTÉR	8
II. PREAMBULUM.....	9
III. AZ INTÉZMÉNY, BEMUTATÁSA ÖNMEGHATÁROZÁSA	10
Iskolatörténeti áttekintés.....	12
Helyzetkép	15
Az intézmény alapfeladaton túli tevékenységei, országos hatókörű szolgáltatásai	16
Az intézmény kapcsolatai	19
Az iskola tanulónépessége, szociológiai helyzetképe	20
Az intézmény személyi és tárgyi feltételei	20
Az intézmény szervezeti, irányítási rendszere	23
AZ INTÉZMÉNY NEVELÉSI PROGRAMJA	26
1. AZ ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, KÖZÖS ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI	26
1.1 Alapelvek.....	26
1.2 Célok	26
1.3 Az intézmény feladata	28
2. A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA ESZKÖZ- ÉS ELJÁRÁSRENDSZERE	31
2.1. Az alkalmazott módszer kiválasztásának szempontjai.....	31
2.2. A célok megvalósítása érdekében alkalmazott módszerek, eljárások, a differenciált és tevékenységközpontú ismeretszerzést biztosító tanulásszervezési stratégiák	31
2.3. A magatartás, a viselkedés, az attitűdformálás ösztönző módszerei	32
2.4. A tanulmányi munkára, a tanulási motívumokra ható ösztönző módszerek	32
3. SZEMÉLYISÉG - ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK.....	33
3.1 Fejlesztési feladatok, megvalósulásuk.....	33
3.2 A közösség, személyiségfejlesztés színterei, tevékenységformái.....	35
3.2.1 Tevékenységek kisiskolás korban	36
3.2.2 Feladatok, tevékenységek serdülő- és fiatalkorban	37
4. A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS ISKOLAI PROGRAMJA.....	39
4.1. Az egészségnevelés célja, feladatai.....	40
4.2. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv.....	42
4.3. Az egészségnevelés színterei.....	43
4.4. Az egészségnevelés módszerei	45
4.5. Elvárható magatartásformák.....	46
5. A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, FELADATAI	47
5.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai	47
5.2. Az osztályfőnök feladatai	48
5.3. A szakvezető feladatai	49
5.4. Tehetségkoordinátor feladatai	49
5.5. Szakmai munkaközösségek.....	50
6. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓK.....	52
6.1. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdők segítése	52
6.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása	53
6.3. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	53

6.4. A gyermekek/tanulók egyéni átvezetése	54
6.5. Utógondozás	55
7. A GYERMEKEK TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	56
7.1. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	56
7.2. Szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek	56
7.3. A tanulási esélyegyenlőség biztosításának elvei	57
7.4. Gyermekevédelmi feladatok	58
8. TEHETSÉGGONDOZÁS	60
9. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS, AZ INTÉZMÉNYI PARTNEREK KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI	66
9.1. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai, azok gyakorlásának rendje, kapcsolattartás formái	66
9.2. Együttműködés, kapcsolattartás a szülőkkel	67
9.2.1. A kapcsolattartás területei, formái	67
9.2.2. Szülősegítő szolgáltatások	68
9.2.3. Intézményi Tanács	69
9.3. Együttműködés a különböző területen dolgozó pedagógusok, szakemberek között	69
9.4. Együttműködés partnerintézményekkel	70
9.4.1. Intézményi innovációk	71
9.4.2. Az intézmény felnőttképzési tevékenysége	78
10. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYA	83
10.1 Osztályozó vizsga	83
10.2 Pótló vizsga	83
10.3 Javító vizsga	83
10.4 Különbözeti vizsga	84
11. A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMRA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI	84
12. A FELVÉTEL ÉS ÁTVÉTEL – NEMZETI KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNY KERETEI KÖZÖTT	85
12.1. Felvétel és átvétel	85
12.2. Folyamatos továbbhaladás	85
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSÁRA ÉS JÓVÁHAGYÁSÁRA VONATKOZÓ ZÁRADÉKOK	86
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	87
MELLÉKLETEK	88
1. SZ. MELLÉKLET ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM	89
BEVEZETŐ	90
Preambulum	91
Törvényi hivatkozás	91
Helyzetkép	92
Pedagógiai alapelveink	93
GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	94
AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI	96
Az óvoda általános és speciális feladatai	96
Az egészséges életmód kialakítása	97
Az érzelmi- az erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása	98
Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	99
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	101

Az óvodai élet tevékenységi formái.....	104
KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A CÉLZOTT FOGLALKOZÁSOKON	106
Játékra nevelés (Játék).....	106
Anyanyelvi nevelés – mese, vers (Verselés, mesélés).....	109
Zenei nevelés	110
Vizuomotoros fejlesztés	112
Mozgásfejlesztés.....	114
Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret	116
Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás	121
A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	124
Egyéni fejlesztés	125
SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG.....	127
A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK.....	127
GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG.....	128
AZ ÓVODA KAPCSOLATAI	128
A családdal való kapcsolat	128
Külső intézményekkel való kapcsolat	129
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	130
Óvoda-iskola átmenet	130
Nyomon követés, mérés-értékelés az óvodában	131
MELLÉKLETEK	132
A nevelő- oktató munkát segítő eszközök részletes jegyzéke.....	132
Egyéni fejlesztési terv	135

2. SZ. MELLÉKLET FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS HABILITÁCIÓS ÉS REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMJA.....	142
TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS	143
A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS INDOKOLTSÁGA	144
A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI	146
HABILITÁCIÓS ÉS REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK ALAPELVEI AZ IRÁNYELVEK ÚTMUTATÁSA ALAPJÁN	147
A SÚLYOSAN ÉS HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS TANULÓK FEJLESZTÉSÉNEK KIEMELT CÉLJAI	148
A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS PEDAGÓGIAI SZAKASZAI	149
FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS HABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGÉNEK CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI	149
A TANULÓ FEJLŐDÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE	157
ÓRAREND/ HETI TERV	158
A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS KAPCSOLATRENDSZERE	159
A FEJLESZTŐ NEVELÉSBEN-OKTATÁSBAN HASZNÁLTATOS ESZKÖZÖK JEGYZÉKE	160

3. SZ. MELLÉKLET AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ TANULÓKAT NEVELŐ- OKTATÓ CSOPORTOK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA.....	162
GYERMEKKÉP.....	164
TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS.....	164
HELYZETKÉP.....	165
AUTIZMUSSEL ÉLŐ GYERMEKEK JELLEMZÉSE.....	165
PEDAGÓGIAI ALAPELVEK.....	166
Általános célok.....	166
Az autizmussal élő tanulók speciális fejlesztésének sajátosságai.....	167
SPECIÁLIS ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS.....	168
A speciális általános iskolai oktatás jellemzői.....	170
SAJÁTOSSÁGOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	172
Gyermekek felmérése, fejlesztése, értékelése.....	172
KOMPLEX MÓDSZEREK.....	173
Az ELA program.....	173
A babzsák fejlesztő program.....	174
Az én-könyv módszere.....	175
A személyes napló módszere.....	176
TÁRGYI FELTÉTELEK, ESZKÖZÖK.....	176
Tér struktúrálása.....	176
Tér-időstruktúra (napirend).....	177
Önálló, kódos munka.....	178
Taneszközök, fejlesztő eszközök.....	179
 4. SZ. MELLÉKLET UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI HÁLÓZAT.....	 181
TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS.....	183
ALAPELVEINK.....	183
AZ ELLÁTÁS CÉLCSOPORTJA, IDŐKERETE, TERVEZÉSE.....	184
AZ UTAZÓTANÁRI SZOLGÁLAT SZEMÉLYI FELTÉTELEI.....	185
SZAKMAI MUNKA.....	186
SZOLGÁLTATÁSOK.....	186
AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUS FELADATA.....	187
TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	189
PERVAZÍV FEJLŐDÉSI ZAVARRAL ÉLŐ GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	190
MOZGÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	191
LÁTÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	192
HALLÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	193
BESZÉDFOGYATÉKOS GYERMEK/TANULÓ HABILITÁCIÓS-REHABILITÁCIÓS ELLÁTÁSA.....	193
EGYÉB PSZICHÉS FEJLŐDÉSI ZAVARRAL KÜZDŐ GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA.....	195
 5.SZ.MELLÉKLET KOLLÉGIUMI PEDAGÓGIAI PROGRAM.....	 198
BEVEZETŐ.....	199
A KOLLÉGIUM NEVELÉS ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLKITŰZÉSEI, FELADATAI.....	200
Sajátos nevelési igényű tanulók nevelési alapelvei a kollégiumban.....	201
Az alapelvek érvényesítése a nevelő-oktató munka során.....	202
A kollégiumi nevelés feladatai.....	204
A TANULÓK ÉLETRENDJE, SZABADIDEJE SZERVEZÉSÉNEK PEDAGÓGIAI ELVEI.....	208
A kollégiumi élet megszervezése.....	209
A kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások.....	211

TELJESKÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK	213
EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK	216
A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST ELŐSEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK, EGYÉNI FEJLESZTÉS ELVEI	218
Tehetséggondozás	218
Felzárkóztatás	219
Pályaorientáció	219
A hátrányos helyzetű tanulóknak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások terve	220
Egyéni fejlesztés	221
GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK	221
A KOLLÉGIUM HAGYOMÁNYAI ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE	222
ISKOLÁVAL, A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI	223
Kollégium – iskola kapcsolata	223
Szülőkkel való együttműködés	224
A KOLLÉGIUMI NEVELÉS EREDMÉNYESSÉGE, ÉRTÉKELÉS	225
KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK CÉLJAI, MÓDSZEREI, ESZKÖZEI	225
MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTOLÁSI TEVÉKENYSÉG SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	226
A GYEREKEK, TANULÓK ÉRTÉKELÉSE	226
Az értékelés elvei	226
Az értékelés formái és rendszeressége	226
 6.SZ. MELLÉKLET INTÉZMÉNYI JÓ GYAKORLATOK, INNOVÁCIÓK	227
JÓ GYAKORLATOK	228
INNOVÁCIÓK	238
 7. SZ. MELLÉKLET EGÉSZSÉG ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM	260
1. EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM	261
1.1. Az iskola egészségnevelési szemlélete	261
1.2. Helyzetkép	261
1.3. Az iskolai egészségnevelési program alapelve, céljai, feladatai	264
1.4. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	266
1.5. Az egészségnevelés színterei	267
1.5.1. Szervezeti formák	267
1.5.2. Testi nevelés, mindennapi testedzés programja	268
1.6. Az egészségnevelés módszerei	269
1.7. Elvárható magatartásformák	270
2. KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM	271
2.1. Az iskola környezeti nevelési szemlélete	271
2.2. Erőforrások	271
2.3. A környezeti nevelési program céljai, feladatai	273
2.4. A környezeti nevelés színterei	274
2.5. Módszerek	275

8. SZ. MELLÉKLET HELYI TANTERV ÁLTALÁNOS ISKOLA 1-8 ÉVFOLYAM	276
1. VÁLASZTOTT KERETTANTERV, ÓRASZÁMOK	277
1.1. Tantárgyi struktúra és óraszámok	277
1.1.1. Általános iskola - enyhén értelmi fogyatékos tanulók	277
1.1.2. Általános iskola Középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók	279
2. TANULMÁNYI SÉTÁK, KIRÁNDULÁSOK	280
3. TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK KIVÁKASZTÁSÁNAK ELVEI	284
4. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	285
5. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE	286
6. ELLENŐRZÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÜNK	287
6.1.A tantárgyhoz, a tanulmányi munkához kapcsolódó ellenőrzés	288
6.2.A tanulók személyiségfejlődése, szocializáltsága, attitűdje, fejlődésének mérése, ellenőrzése	289
6.3.A tanulók tudásának mérése	289
6.3.1. A félévi és év végi mérések	289
6.3.2. Diagnosztikus mérés	290
6.4.A tanulók értékelése	290
6.4.1. Fejlesztő értékelés	291
6.4.2. A formatív értékelés	291
6.4.3. Szummatív értékelés	291
6.4.4. Az értékelés formái és rendszeressége	291
6.5.A tanulók teljesítményének minősítése a tanulásban akadályozott és az értelmileg akadályozott tanulókra vonatkozóan	292
6.5.1. Az iskolai beszámoltatás, a számonkérés követelményei és formái	294
6.5.2. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei	295
6.5.3. Évfolyamismétlés	295
6.6.A magatartás és szorgalom minősítési, értékelési rendszere	296
6.7.A jutalmazás elvei	298
6.8.A szülők tájékoztatása a tanulók eredményeiről	299
7. AZ OTTHONI, NAPKÖZIS, FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI	300
8. A NAT ÁLTAL MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK HELYI SZABÁLYAI	301
8.1.Pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	301
8.2.Gyógypedagógiai habilitáció – rehabilitáció	302
9. VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	304
10. AZ OKTATÁSSZERVEZÉS SPECIÁLIS FORMÁI	304
10.1. Az összevont osztályokra vonatkozó szabályok	304
SAKISKOLA	306
9. SZ. MELLÉKLET SAKISKOLA SAKMAI PROGRAMJA	
10.SZ. MELLÉKLET KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA GYAKORLATI PROGRAMJA	

BEVEZETÉS

I. TÖRVÉNYI HÁTTÉR

Törvények:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről
- 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről

Kormányrendeletek:

- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 314/2013. (VIII.28.) Korm. rendelet a szakképzési megállapodásról

Miniszteri rendeletek:

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 28/2015. (V.28.) EMMI rendelet a 2015/2016. tanév rendjéről
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§ - a (1) A nevelő és oktató munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

II. PREAMBULUM

1. Az intézmény hivatalos neve

Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az intézmény rövid neve: **Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

Címe: 7400 Kaposvár, Bárczi Gusztáv u. 2.

Az intézmény OM azonosítója: 038551

Főigazgató neve: Dr. Benczéné Csorba Margit

Telefon: 82/512-766 tel./fax: 82/316-218

Tagintézmény hivatalos neve:

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Nagybjajomi Tagintézménye

Címe: 7561 Nagybjajom, Kossuth Lajos utca 1.

Az intézmény típusa:

egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmény

Az intézmény székhelye szerinti megye neve: Somogy megye

Tankerület megnevezése: Kaposvári Tankerületi Központ

2. Az intézmény fenntartója

Kaposvári Tankerületi Központ

7400 Kaposvár, Szántó utca 5.

4. Az intézmény beiskolázási körzete

A központi oktatási intézmény beiskolázási területe elsősorban Kaposvár Megyei Jogú város közigazgatási területe, de szolgáltatást nyújt, felvételt biztosít az ország területéről, illetve a határon túli településekről jelentkező tanulók számára is.

A nagybjajomi tagintézmény Nagybjajom és a környező települések tanulóinak biztosít felvételt.

III.AZ INTÉZMÉNY, BEMUTATÁSA ÖNMEGHATÁROZÁSA

**„Egymás kölcsönös tisztelete nélkül nincs ép társadalom, se kicsi, se nagy.
A gyermekek abban a küldetésben születnek, hogy a közös szépség
egy-egy darabját közénk elhozva, a maguk hozzájárulásával
újjáteremtsék az emberiséget.**

***Ezzel a teremtő erővel mindegyikük rendelkezik, akkor is, ha fél keze van,
vagy egy se, ha vak, ha béna, ha mongoloid, vagy ha süketnéma.***

***Nincs szebb, felemelőbb, nemesebb feladat, mint az ő újjászülető
munkájukban segédkezni, és igen nagy megtiszteltetés, ha engedik...”***

(Kokas Klára)

Intézményünk, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Kaposváron működő gyógypedagógiai intézmény, melyben 1948 óta folyik a város és a városkörnyéki települések értelmi fogyatékos gyermekeinek nevelése-oktatása.

Az iskola több mint fél évszázados múltja alatt a nevelő-oktató munka során kiemelt figyelmet fordított a „más”, az épektől eltérő fejlődésű gyermekek megismerésére, fejlesztésére, felzárkóztatására, képességeinek kibontakoztatására, társadalmi rehabilitációjára.

Intézményünk olyan közös igazgatású közoktatási intézmény:

- amely a gyógypedagógiai ellátásra szoruló tanulók nevelését-oktatását végzi,
- utazó tanári ellátás keretében nyújtja azokat a többlétszolgáltatásokat, amelyek a gyermek egyediségéhez igazított eljárások segítségével a sikeres habilitációt, rehabilitációt szolgálják.

Az intézmény célja és küldetése, hogy az SNI gyermekek számára biztosítsa az organikus egységgé szervezett gyógypedagógiai szolgáltatást annak érdekében, hogy egyéni életük, társadalmi beilleszkedésük sikeres legyen.

A kulcskompetenciák megalapozásával, fejlesztésével segítjük elő a szükséges kompetenciák kialakulását, az ismeretek alkalmazásához szükséges képességeket, a motivációt és az attitűdöket.

Ennek alapfeltétele az egyéni fejlődési, haladási tempó biztosítása valamint a speciális tananyag, módszer alkalmazása. Mindezek az esélyegyenlőség megvalósítását segítik elő.

Az iskolában megszerzett tudás, akkor lesz a társadalom számára gazdasági érték, ha valós életben felhasználhatóvá, alkalmazhatóvá válik.

A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, óvodai, általános iskolai, fejlesztő iskolai, szakiskolai, kollégiumi, utazó gyógypedagógiai szolgáltatások széles körével támogatja az adaptív nevelés-oktatás megvalósulását.

Az intézményi céloknak megfelelő feladata a városi és járási, óvodákban, általános és középiskolákban a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékosságából eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülés-specifikus szempontú támogatása tanuló és szülősegítő szolgáltatásaival.

Ennek érdekében együttműködik az inkluzív intézményekkel, az érintett gyermekek, tanulók szüleivel, a társadalmi rehabilitációban részt vevő szervezetekkel, szolgáltatást igénylő közoktatási intézményekkel, szakmai szolgáltatókkal.

Korszerű pedagógiai szemléletet közvetít, amely a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó, az együttnevelést, a tehetséggondozást szolgáló tanulásszervezési módokat, tanítási módszereket és kereteket ismertet meg a befogadásra nyitott pedagógusokkal.

A kollégium a szülői, nevelői háttérrel rendelkező, hét végén hazautazó, értelmileg sérült és más fogyatékossággal élő tanulók élettere a tanítási év során.

Pedagógiai tevékenysége kiegészíti, korrigálja a családi nevelést. Értelmi és érzelmi téren biztonságos és fejlesztő környezetet biztosít valamennyi lakója számára, kiemelten a hátrányos helyzetű családból érkező gyermeknek. Szervesen együttműködik az iskolával, szoros kapcsolatot tart az itt élő tanulók családjaival is.

Az intézmény önálló szervezeti egységei

1. óvoda, fejlesztő iskola
2. általános iskola,
3. szakiskola, készségfejlesztő iskola
4. kollégium
5. utazó gyógypedagógusi hálózat
6. nagybajomi tagintézmény

Az intézményi modell a gyógypedagógiai szolgáltatások teljes körére kiterjed.

Iskolatörténeti áttekintés

A Bárczi Gusztáv Módszertani Központ 1948. október 9-én megnyitotta kapuit az iskola Bojtay Béla siketnéma intézeti tanár, igazgató, Debreceni Kálmánné, Király Lajosné, Kraxner Alajosné, Laki Béláné gyógypedagógusokkal és 74 diákkal.

Az indulást követő 10 évben a tanulói létszám megkétszereződött. 1960-ban a kisegítő iskolai nevelő-oktató munka a városkörnyéki értelmi fogyatékos tanulók speciális ellátását is felvállalhatta, mivel az iskola új épületbe költözött. Ezen túl a rászoruló tanulónak egész napos, ún. iskolaotthonos ellátást is biztosított.

Az alapító igazgató 21 évig vezette az iskolát. Ezt követően 1 éven át megbízott igazgató, Böröcz János irányításával folyt a munka.

1971-től 27 éven át Kamper Antal igazgatása alatt újabb jelentős szakmai változások következtek be az iskola életében.

1987-ben egy 250 férőhelyes, új épületbe költözött az intézmény, az előző években kialakult túlszűfolttság és a speciális igények miatt.

1998-tól dr. Benczéné Csorba Margit vette át az intézmény vezetését, az ő irányításával indult az óvodai képzés és a szakiskolai képzés részeként a 9., 10. osztály.

Az iskola *pedagógiai szakmai műhely*. Intézményünk *módszertani intézményként* működik, melynek keretében utazó gyógypedagógiai ellátást biztosítunk a város, a járás, és a régió számára.

1994-ben a tantestület életre hívta az „*Add a kezed!*” *Alapítványt*, amely jelentős segítséget jelent az iskolában folyó tehetséggondozási, részképesség-fejlesztési, szabadidős programok anyagi háttérének biztosításához. A pályázatokon elnyert, szervezetektől és magánszemélyektől érkező támogatások teremtik meg annak lehetőségét, hogy tanulóink az iskolán kívül is megmérettessenek: megyei, országos, európai és nemzetközi versenyeken, fesztiválokon.

A 2003 óta a korábban megkezdett integrációs folyamatot módszertani központként legalizáltuk. Minden ide vonatkozó szakszolgáltatást és pedagógiai-szakmai szolgáltatást kialakítottunk, melyek 2013. januárjában a hatályos jogszabályoknak megfelelően leválasztódtak és önállósultak. Ezzel egyidejűleg az utazó gyógypedagógiai hálózat megerősödött.

A módszertani intézmény a nevelő-oktató munka mellett szakmai műhellyé vált. Minősített referenciatérményként, kiválóra akkreditált tehetségpontként, majd 2014-ben hat területen sikeresen minősülő, modellértékű mentoráló intézményként a szakmai szolgáltatásban, kiemelten tanácsadásban és mentorálásban tapasztalatot szerzett kollégákkal aktívan segíti az azonos típusú és a többségi iskolák szakmai tevékenységét.

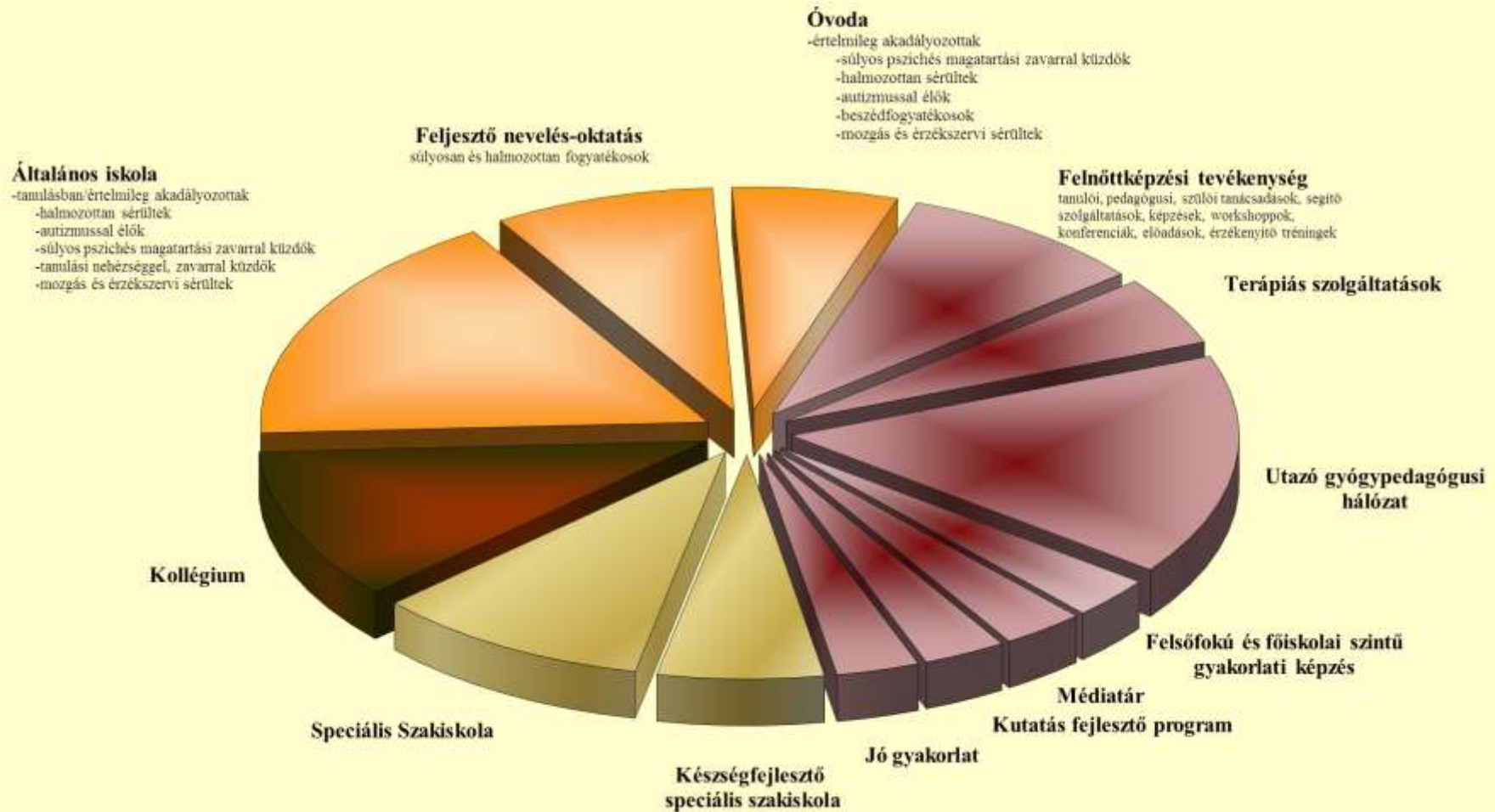
A gyógypedagógia szakos főiskolai hallgatók gyakorlati képzése, tanítási gyakorlata több mint 30 éve folyik intézményünkben. A gyakorlati képzést vezető kollégáink szakmai hírnevét előadásuk, publikációik, díjaik fémjelzik.

Gyógypedagógiai módszertani intézményként, tehetségpontként kiemelt figyelmet szentelünk a hálózati tanulás kialakításának és a hálózat bővítésének fontosságára.

2014 szeptemberétől a Nagybajomi Tagintézmény csatlakozásával bővült az ellátandó feladatok köre.

Az Alapító Okirat meghatározza alap- és szakfeladatainkat. A tantestület szakmai felkészültsége, nyitottsága, probléma-érzékenysége a garancia arra, hogy az élethelyzetekből adódó szakmai kihívásokra kreatív megoldásokkal reagál.

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Helyzetkép

Tanulóinkat a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján iskolázzuk be. Ebben az értelemben iskolánk „*bemenet-szabályozott*” intézmény. A legjobb képességű tanulók egyéni fejlesztésével lehetővé tesszük a többségi általános iskolába, illetve az értelmileg akadályozottak csoportjából a tanulásban akadályozottak osztályába való bekerülést.

Évfolyamok száma:

Székhelyintézmény

- óvodai csoport (vegyes)
- középsúlyos értelmi fogyatékos csoport (1-8. évf.)
- általános iskolai csoport (1-8. évf.)
- szakiskola (3 évfolyam)
- készségfejlesztő iskolai évfolyam (2+2 évf.)
- autisztikus tüneteket mutató tanulók csoportjai (1-8. évf.)
- fejlesztő nevelés-oktatás csoportjai
- 75 fő gyógypedagógiai kollégiumi férőhely

Nagybajomi Tagintézmény

- *általános iskolai csoport (1-8. évf.)*

Az intézmény feladata és alaptevékenysége

Sajátos nevelési igényű, értelmi fogyatékos és hozzá kapcsolódó egyéb fogyatékos gyermekek, tanulók pedagógiai, gyógypedagógiai ellátása. Állapotuknak megfelelő óvodai, iskolai, speciális szakiskolai nevelése és oktatása, logopédiai feladatok ellátása, fejlesztő nevelés-oktatás, gyógypedagógiai tanácsadás biztosítása.

Változó létszámmal beiskolázásra kerülő, autisztikus tüneteket mutató és autista tanulók nevelése, oktatása. Napközi otthoni és tanulószobai foglalkozás (szorgalmi időben).

Kollégiumi szálláshelynyújtás sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számára.

Az utazó szakemberhálózat keretében a többi gyermekkel együtt nevelt, integrált, sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztése utazó gyógypedagógussal. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményként a többségi óvodákba, iskolákba járó integrált nevelésben részesülő sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának, nevelésének, képzésének segítése.

Felsőfokú, főiskolai és egyetemi szintű képzésben részt vevő hallgatók gyakorlati képzése.

Az intézmény alapfeladaton túli tevékenységei, országos hatókörű szolgáltatásai

A) Minősített referencia intézmény (2015. augusztus 27.)

Az intézmény három referenciaterületen 18 jó gyakorlattal, 9 megújított jó gyakorlattal rendelkezik. A minősítés alapja a „Mindenki tehetséges valamiben” című jó gyakorlat. A szolgáltatói rendszer, referencia intézményi működés célja jó gyakorlatok népszerűsítése, átadása, adaptáció szakmai támogatása, valamint mintaértékű pedagógiai tevékenység és szakmai professzionalizmus közvetítése, tudástranszfer, hálózati együttműködés.

Az intézmény által kidolgozásra került jó gyakorlatok <https://iskolataska.educatio.hu>
Bemutatójukat a 6. sz. melléklet tartalmazza

B) Akkreditált kiváló tehetségpont

Kaposvári Bárczi Gusztáv Módszertani Központ Tehetségpontja

2011-ben vált regisztrált tehetségponttá az intézmény, majd 2012-ben a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége és a Magyar Génusz Projekt iroda által kezdeményezett Tehetségpont akkreditációt megpályázva, Akkreditált Kiváló Tehetségponttá minősült. Ezt követően újraminősülve a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács térségi hatókörű, akkreditált kiváló Tehetségpontja cím használatára vált jogosulttá.

Intézményünk elkötelezett arra, hogy egyenlő esélyű hozzáférést biztosítson a minőségi szolgáltatásokhoz. A tehetséggondozás az esélybiztosítás kiemelt területe, melynek középpontjában a tehetség azonosítása, a tehetséggondozás, a tehetségek segítése (tehetség-tanácsadás), az együttműködés különféle formái és a hálózati tanulás áll.

A tehetségponttá válás, a tehetséggondozás hálózatba szervezése támogatja az intézményi és intézményközi szakmai együttműködésünket, a hálózati tanulást, a minőségi tudástranszfer megvalósulását, a szervezetfejlődést, az adaptív nevelés megvalósulását.

C) "Köznevelés az iskolában" c. projekt Módszertani Innováció modul – mentoráló intézményi működés

Mentoráló intézményi feladataink

- együttműködés feltételeinek megteremtése, tudásmegosztás
- a modellek disszeminációja
- műhelymunka, workshop, hospitációs tréning
- adaptációs folyamat támogatása, mentorálás

Módszertani modelljeink

- „Mindenki tehetséges valamiben” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében
- Autizmus specifikus integráció támogatása
- Egészség(L)esen – Egészségnevelési program

- Katica – tanoda óvodai modell - képességfejlesztő, attitűdformáló program
- „Segítünk, hogy segíthess!”- integráció, inklúzió támogatása, segítése
- Útjelző- hallgatói képzés a XXI. században

D) Az Oktatási Hivatal Bázisintézménye

Az intézmény bázisintézményi célok, feladatok

- Nevelési-oktatási gyakorlatunk átadása, elterjesztése, megismertetése, valamint más köznevelési intézmények értékelvű szakmai fejlesztő tevékenységének támogatása.
- A vállalt feladatok, jó gyakorlatok, modellek, átvezetési tervek, műhelymunkák, konzultációk, előadások, óra/foglalkozáslátogatások a tanulók közötti különbségségekre, a sérülés-specifikumokra, a személyiségformálásra, a módszertanra, szemléletformálásra, a kiemelkedő képességek gondozására irányulnak.
- Az együttműködés az érdeklődő résztvevő intézményekkel esetmegbeszélésekkel, tanácsadással, konferenciákon, rendezvényeken való közös részvétellel bővíthet az igényeknek megfelelően. Az átvevő intézmények módszerekhez, technikákhoz, óra- és fejlesztési tervekhez kapnak ajánlást és szakmai segítséget.

E) Minősített Tehetséggondozó Műhely

Célunk a kettős különlegességű, sajátos nevelési igényű tehetséges gyermekek, tanulók, fiatalok tanulmányi területének, érdeklődési körének megfelelő, emocionális szükségleteit is figyelembe vevő programok megvalósítása, az egyénre szabott, értékelvű, öntevékenységen és kreativitáson is alapuló komplex személyiségfejlesztés. További cél tanácsadás és szakmai támogatás nyújtása a tehetséges gyermek környezete - a szülők, pedagógusok és más tehetséggondozó szakemberek, illetve intézmények - számára.

F) Gyógypedagógus hallgatók gyakorlati képzésének biztosítása

A gyakorlati képzésben a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány /BA képzés/ nappali és levelező tagozatos hallgatók, valamint az értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirány nappali és levelező tagozatos hallgatók vesznek részt.

Az intézmény szakvezetői folyamatos belső és külső képzésekkel biztosítják a folyamatos megújulást, a tanulás-szervezés új eljárásainak, az adaptív oktatás elemeinek és az új típusú gyógypedagógus szerep szemléletének közvetítését. A Kaposvári Egyetemen az elméleti oktatásban résztvevő pedagógusok oktatott tantárgyaikhoz kapcsoltnak kitérnek a gyógypedagógiai munka egyéb területein folyó munka, kiemelten a tehetséggondozás elméleti és gyakorlati lehetőségeinek bemutatására.

A szakmai gyakorlat az óvodától, az általános iskola 1-8. évfolyamain, a speciális szakiskolán át a diákotthonig, az értelmileg akadályozottak iskolai színtereitől, a fejlesztő osztályokig, felöleli az oktató- nevelő munka valamennyi területét.

A gyakorlati képzés színterei:

- gyógypedagógiai óvoda
- általános iskola: tanulásban akadályozottak, értelmileg akadályozottak

- szakiskola
- kollégium
- fejlesztő nevelés-oktatás
- autista csoportok
- utazó gyógypedagógusi hálózat

A szakmai gyakorlat során a hallgatók betekintést nyerhetnek a speciális szakterületeken folyó mindennapi pedagógiai gyakorlat folyamataiba.

Az intézmény önértékelése

A Bárczi Gusztáv Módszertani Központban a gyermek áll a középpontban, nem a tanterv által determinált tananyag és nem az ismeretek átadásáért felelős közeg.

Cél, hogy a gyermek saját lehetőségeinek megfelelő, minél optimálisabb szintre juthasson egyéni fejlődési ütemének figyelembevételével.

A pedagógusok a gyermekek szükségleteiben gondolkodnak. A foglalkozásokon megfigyelhető, mennyire fontos a gyermekek biztonságigénye, a védettség és elfogadottság érzésének kielégítése. A tanulásszervezés minden mozzanatában nyomon követhető az érzelmi biztonság adására való törekvés, a derűs, oldott, gyermekekre koncentráló természetes közeg.

A pedagógus szerepe az együttműködésben nyilvánul meg. Feladata az optimális tanulási feltételek megteremtése, a szükséges eszközök biztosítása, a feladatsorok, tevékenységrendszerek és ismeretszerzés munkaformáinak végiggondolása, megszervezése, az együttműködés.

A speciális intézmény mint forrásközpont, fejlesztő, tanácsadó, szakmódszertani központ működik. Kapcsolatot tart a szülőkkel, pedagógusokkal, az integrációban résztvevő szakemberekkel, társadalmi intézményekkel.

A belső szerkezet átalakulása –autisták, halmozottan sérültek, képzési kötelezettek fogadása, óvodáskortól a tankötelezettség végéig, létszámuk jelentős megnövekedése – a pedagógiai szemlélet megújulását, változását kívánta meg. A tanítási-tanulási folyamat sikerességét az új tanulási eljárások- moduláris oktatás, projekt, témahét – alkalmazása biztosítja, komplex folyamattá téve a tanulást. Mindezt az alkalmazott módszerek életszerű kerete, a cselekvésből kiinduló gondolkodás, a felfedezettő tanulás és tevékenységközpontú fejlesztés szolgálja.

Fontossá vált az új szakmai gondolkodásmód, a szakszerűbb pedagógus, szakmai hitelesség, megfelelő végzettség, folytatódott a továbbtanulások, önképzések.

A hagyományos tanárszerep átformálása a gyógypedagógusokon túl a többségi, befogadó pedagógusokat is érintette. A módszertani intézmény pedagógusai tudatosan készültek a hátránykompenzáció, tehetséggondozás módszertana mellett az IKT- eszközökkel támogatott oktatás bevezetésére, elektronikus tananyagok fejlesztésére, e-módszertani kiadványok készítésére. Az évek során felhalmozódott tudás és tapasztalat átadására lehetőség nyílik a műhelymunkák során, a tanácsadásokon. A pályázati keretből megvalósuló konferenciákon az intézmény pedagógusai előadásaikkal segítik az integrációs szemlélet alakítását, a gyakorlatban a korszerű eszközök, módszerek, struktúrák megismertetését.

A Módszertani Központ az intenzív szakmai fejlődés, pozitív megítélés, sikeres pedagógiai tevékenység eredményeként minősített referencia-intézménnyé, kiválóra akkreditált tehetségponttá, mentor-intézménnyé, felnőtt-képző intézménnyé vált.

Jó gyakorlatait három referenciaterületen kínálja fel az érdeklődő intézmények szakembereinek.

A módszertani centrum a többi intézmény számára is példaértékű, gyermekközpontú, minden esetben befogadó, szervezeti innovációval rendelkező és ezt szolgáltatásaiban publikálni, valamint átadni képes köznevelési intézmény, amely közreműködik szakmai műhelyek tartalmi kínálatának biztosításában és megvalósításában.

Az intézmény kapcsolatai

Iskolánk kiegyensúlyozott kapcsolatot épített ki és tart fent a működésében közvetlenül érintett szervezetekkel, intézményekkel. Működő kapcsolataink vannak az országos szakmai szervezetekkel, a fogyatékosokat képviselő érdekvédelmi, sport és kulturális szervezetekkel.

Az integrációban résztvevő többségi óvodákkal, általános és középiskolákkal, a követő gyógypedagógiai és a befogadó intézményekkel szakmaközi együttműködéssel segítjük elő az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtését.

Az intézmény működési, ügyviteli, gyermekvédelmi feladatainak ellátása során az iskola vezetősége állandó munkakapcsolatban áll a fenntartóval, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal, a polgármesteri hivatallal, a gyermekvédelmi intézményekkel, a rendőrséggel, a kisebbségek fenntartóival, egyesületekkel, alapítványokkal, civil szervezetekkel.

A pedagógiai programban foglaltaknak megfelelően (egészségvédelem, környezetvédelem, tehetséggondozás, esélyegyenlőtlenség csökkentése stb.), valamint az eredményes oktató és nevelő munka érdekében az iskola és a kollégium rendszeres munkakapcsolatot tart fenn egészségügyi, közigazgatási és más intézményekkel, szervezetekkel.

A módszertani intézmény partneri köre országos szintű, kiterjed a közoktatás valamennyi résztvevőjére - óvodától a középiskoláig - a szakszolgáltató intézményekre és a területen érintett pedagógusokra.

A módszertani intézmény szolgáltatásainak régiós kiterjesztésével, standardizált fejlesztéssel hozzájárul az **inkluzív** oktatás kialakításához. A gyógypedagógiai és befogadó intézmények bevonásával olyan szolgáltatási rendszert alakít ki, amely hatékonyan segíti az együttnevelés pedagógiai gyakorlatát, együttműködve a Kaposvári Egyetemmel és a megyei kórház gyermekosztályával. Partneri kapcsolataiban a folyamatok generálója, tapasztalataival segíti a közoktatás fejlesztését, a horizontális, hálózati tanulást, a legfrissebb információk átadását. A különböző területeken átadott jó gyakorlataival, szakmai műhelyével biztosítja az ismeretek megosztását. Kapcsolatot tart a szakmai szolgáltatásban résztvevő intézményekkel, és a szakszolgálatokkal. Akkreditált továbbképzési programjai támogatják a különleges bánásmódot igénylő gyermekek/tanulók hatékony nevelését-oktatását (pl. integráció, inklúzió, tehetséggondozás).

Az iskola tanulónépessége, szociológiai helyzetképe

Tanulóink a szakértői bizottság javaslatára, a városból, a környező településekről, esetenként országos szinten kerülnek beiskolázásra. Az elmúlt évek átlagában a 300 főt meghaladó tanulólétszám tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, súlyos-halmozottan fogyatékos, autista.

A tanulónépesség nagyobb %-a, a társadalom periferiáján élő, hátrányos helyzetű családi környezetből kerül ki. A többnyire alulqualifikált, alacsony jövedelmű, munkanélküli, létminimum határán élő rokkant- és kisnyugdíjas, alkalmi munkából élő szülők nehezen, vagy egyáltalán nem tudják vállalni az iskolába járással kapcsolatos terheket.

Az esélyek kiegyenlítése érdekében a kollégiumi felvételtől figyelembe vesszük a család szociokulturális helyzetét.

Kiemelten kezeljük a cigány etnikumból érkező, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók kulturális, szociális megsegítését.

Az utazó gyógypedagógiai hálózat az óvodától a középiskola befejezéséig évente változó létszámú, 350-500 fő közötti gyermeket, fiatalot lát el.

Az intézmény személyi és tárgyi feltételei

Az intézmény személyi feltételei

Iskolánkban a gyógypedagógiai feladatokat gyógypedagógiai tanárok, illetve az ő szakmai segítségükkel, egyéb pedagógiai végzettségű szakemberek, terapeuták látják el. Az alapfeladathoz többletfeladatok kapcsolódnak: hallgatói képzés, egyéb foglalkozások stb.

A szakiskolában folyó közismereti tantárgyakat gyógypedagógusok oktatják. A szakmai elméleti tantárgyak oktatásában külső óraadók is részt vesznek.

A szakmai gyakorlati oktatást gazdálkodó szervezetek segítségével oldjuk meg *együttműködési megállapodás*, valamint *tanulószerződések* keretében. Ennek alapján a gyakorlati képzés partneregeknél, illetve saját tanműhelyekben folyik.

A pedagógusok szakmai tudásuk elmélyítése, ismereteik bővítése, sokoldalú képzettségük érdekében különböző tanfolyamokon, továbbképzéseken vesznek részt. A továbbképzéseket az évenkénti továbbképzési tervben határozzuk meg, melyhez a szakmai munkaközösségek véleményét is beszerezzük.

A pedagógusok végzettségei

- oligofrénpedagógia-szakos gyógypedagógus
- tanulásban akadályozottak, értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus
- szurdopedagógia szakos gyógypedagógus
- tiflopedagógia szakos gyógypedagógus
- szomatopedagógia szakos gyógypedagógus
- autizmus spektrum zavarok pedagógiája szakos gyógypedagógiai tanár

- pszichológus
- pszichopedagógus
- logopédus
- inkluzív nevelés tanára
- szakvizsgázott pedagógus
- óvodapedagógus + gyógypedagógus
- óvodapedagógus + gyógytestnevelő
- tanító + gyógypedagógus
- a fentiekhez kapcsolódó egyetemi végzettségek

Egyéb végzettségek

- magyar nyelv és irodalom, ének-zene, testnevelő, rajz, technika, könyvtárszakos tanár, művelődésszervező, népművelő, műszaki szakoktató, pedagógia szakos bölcsész, neveléstudományi szakos bölcsész, Waldorf-pedagógus, romológus, gyógytestnevelő, gyógytornász, szociálpedagógus, hitoktató, zeneterapeuta, fizioterapeuta, gyógymasszőr, védőnő, ápoló
- sportoktató, lovasterapeuta asszisztens, BGR-szaktanácsadó, mentálhigiénés asszisztens, pedagógiai, gyógypedagógiai asszisztens, drogkoordinátor, uniós pályázatíró, szakértő, szaktanácsadó,
- tehetséggondozás területén képzett szakemberek (óvodától a középiskoláig, SNI gyermekek tehetséggondozása, tanórán kívüli tehetséggondozás lehetőségei, módszerei, beilleszkedési nehézségek alulteljesítő tehetségek),
- interkulturalizmus-multikulturalizmus, intézményi önértékelés, utazó gyógypedagógus kompetenciák, hátránykompenzációs, korszerű tanulási technikák, aktív tábla használata,

Tárgyi feltételek

Az intézmény központi épülete Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának tulajdonában álló 9561. hrsz-ú ingatlanon fekszik.

A tagintézmény a Nagybajom Város Önkormányzatának tulajdonában álló 1043/3 hrsz-ú ingatlanon fekszik, valamint a 1021 hrsz-ú ingatlanon lévő tornaterem épületét használja.

Tantermek

A központi iskola fő épületében az alsó és felső szinten a tantermek száma: 25 osztályterem,
3 szaktanterem.

Az osztálytermek 12-14 fő befogadására alkalmasak.

Kétszemélyes tanulópadok, szekrények, polcok, a folyosón beépített szekrények helyet biztosítanak a tanulók felszereléseinek, valamint az oktatás taneszközeinek. A szaktantermek felszereltsége hiányos, illetve az eszközök egy része selejtezésre szorul. Fejlesztésük folyamatosan pályázatok útján történik.

A szakiskolai szakmai gyakorlati képzéshez, oktatáshoz műhelyek állnak rendelkezésre.

A gyakorlati képzés területén a feladatok teljesítéséhez szükséges gépekkel, szerszámokkal, berendezésekkel, a balesetmentes munkavégzéshez szükséges munkavédelmi eszközökkel, védőfelszerelésekkel a gyakorlóléhelyek és a belső tanműhelyek rendelkeznek.

Az eszközök, taneszközök körét folyamatosan bővítjük részben pályázatok, részben egyéb támogatások útján.

Az intézménytől különálló épületben nyert elhelyezést az óvodai csoport.

A tantermek, néhány szaktanterem kivételével, a délutáni foglalkozások szinterei is.

A pedagógusok – lehetőségeikhez mérten – mesesarkokat, játszósarkokat alakítottak ki a napi életritmus szervezéséhez.

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kaposvári Tagintézménye a központi épület északi szárnyában került elhelyezésre.

A tagintézményben 9 osztályterem, valamint 4 szaktanterem található. A termek többsége egyszemélyes tanulóasztalokkal és szekrénysorokkal berendezett.

A foglalkoztatás egyéb terei, termei

A központi intézményben

- Az egyéni fejlesztések és kiscsoportos foglalkozások szinterei a tantermeknél kisebb egyéb termek, leválasztott helyiségek (logopédia).
- Gyógytestnevelés, gyógytorna céljára kialakított terem.
- Az 1 db tornatermet szertár, öltözők, tisztálkodási helyiségek egészítik ki.
- A könyvtárban a kölcsönzésen kívül lehetőség van foglalkozások szervezésére.
- A kollégiumi épületrész 75 férőhellyel 4 ágyas szobákkal, a szükséges mellékhelyiségek biztosításával teremti meg a lehetőséget a bentlakást igénylő tanulók számára, a kulturált elhelyezésre.

Nagybajomi Tagintézmény

- *A kiscsoportos foglalkozások megtartására alkalmas 4 kisméretű terem.*
- *A tornaterem (Kossuth Lajos u. 17.) felújított, akadálymentes épülete.*

Közös helyiségek

A központi intézményben

- A szabadidő, a csoportközi foglalkozások szerveződésének helyszíne a játszóudvar és a kollégium társalgója.
- A tanórák közti szünetekben az udvaron, rossz idő esetén a folyosókon tartózkodnak a gyerekek.
- Az ebédlő a napközis tanulóknak háromszori, a kollégistáknak napi ötszöri étkezés színhelye. A tanulók a kulturált étkezés mellett gyakorolhatják a társas viselkedés összes formáját.
- A sportudvaron a két sportpálya jó idő esetén a tanulók mindennapi testedzését szolgálja, felkészülési lehetőséget biztosít a versenysportolók számára

A Nagybajomi Tagintézmény

- a tanulók a Csokonai Iskola ebédlőjében étkeznek
- közösségi rendezvények, szabadidős foglalkozások tartására aula áll rendelkezésre

A kollégium tárgyi feltételei

A tanulók 3-4 ágyas szobákban vannak elhelyezve. Ágyneműtartós ágyak és egy-egy szekrény, éjjeli szekrény, polcok szolgálják a tanulók kényelmét.

A közösségi helyként játékszoba, foglalkoztató terem áll rendelkezésre.

A tanulók iskolába járásának biztosítása

Az iskola városközponttól való távolsága, valamint Kaposvár környékéről történt beiskolázások miatt, a tanulók nagy része átszállással, helyi járatú autóbusszal közlekedik, valamint az intézmény rendelkezésére áll egy 42 személyes autóbusz és egy 9 személyes kisbusz, melyek biztosítják:

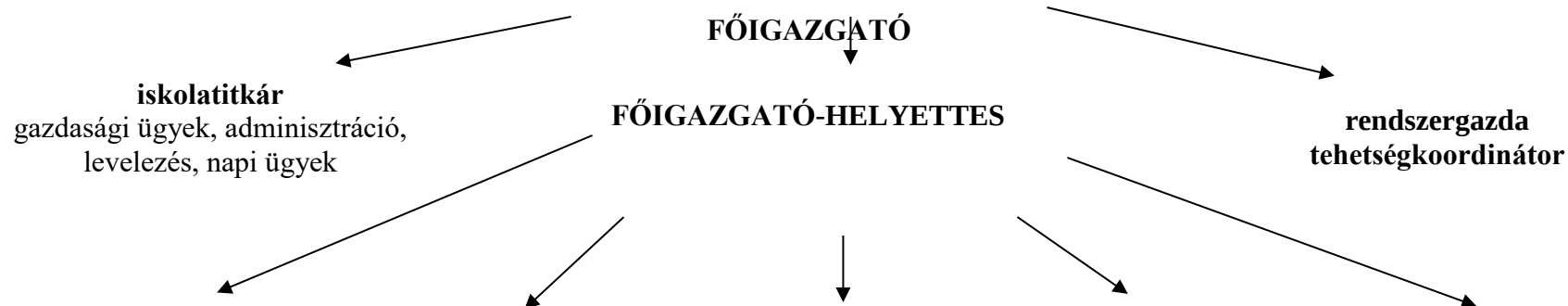
- a városban lakó óvodáskorú, a város peremén élő alsó tagozatos, valamint a középsúlyos, értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók szállítását,
- a város környékén adott útvonalon élők mindennapos iskolába járását.

Az intézmény szervezeti, irányítási rendszere

Az iskola életét, belső rendjét, működését, szervezeti felépítését törvényi előírások szabályozzák.

A nevelőtestület a mindenkori hatályos jogszabályok alapján véleményez, vagy dönt. A zökkenőmentes működést az intézmény szervezeti és működési szabályzatában és a házirendben leírtak, továbbá szabályzatok, tervek szabályozzák, melyek az SZMSZ mellékletei. Az egész szervezet organizációját iskolánk vezetői testülete végzi, melynek élén a főigazgató áll.

Az intézmény szervezeti felépítése

<i>Óvoda, fejlesztő nevelés- oktatást végző iskolai intézményegység vezetője</i>	<i>Általános iskolai intézményegység vezetője</i>	<i>Utazó gyógypedagógusi intézményegység vezetője</i>	<i>Szakiskolai, készségfejlesztő iskolai intézményegység vezetője</i>	<i>Kollégiumi intézményegység vezetője</i>	<i>Nagybajomi tagintézmény vezetője</i>
↓ munkaközösség-vezető - óvodapedagógusok - fejlesztő iskola pedagógusai - gyógytornász	↓ munkaközösség-vezetők 1-8. évfolyam osztály vezetői - szaktanárok - napközis nevelők, tanulószoba vezetője - középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók foglalkoztató csoportjaiban, autista csoportokban működő pedagógusok - iskolapszichológus	↓ munkaközösség-vezető ↓ utazó gyógypedagógusok	↓ munkaközösség-vezető ↓ 9. – 12. osztály vezetői, szaktanárai - szakelméleti oktatók, - gyakorlatvezetők	↓ - csoportvezetők - nevelőtanárok - gyermekfelügyelők - pedagógia és gyógypedagógiai asszisztensek - ápolók	↓ - munkaközösség-vezető ↓ 1-9/E évfolyam osztályvezetői - szaktanárok - napközis nevelő - utazó gyógypedagógusok

AZ INTÉZMÉNY NEVELÉSI PROGRAMJA

1. AZ ISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, KÖZÖS ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI

1.1 Alapelvek

1. A másság, a sokszínűség elfogadása
2. A különleges gondozás, mint alapvető igény és feladat
3. Az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése
4. A fogyatékosok eredményes szocializációja, társadalmi integrációja
5. A kulcskompetenciák fejlesztése, erősítése

1.2 Célok

Stratégiai célok

A nevelőtestület a fenti alapelvek szellemében végzi minden pedagógiai tevékenységét.

Az intézmény stratégiai célja olyan gyógypedagógiai centrum kialakítása, ahol megfelelő feltételek mellett a sokoldalúan képzett gyógypedagógusok, az innovációra kész nevelőtestület korszerű terápiás eljárásokkal, fejlesztő eszközökkel, speciális taneszközökkel bármely fogyatékoságtípushoz gyógypedagógiai megsegítést tud biztosítani óvodás kortól a munkába állásig, mindezzel hozzájárulva az SNI és hátrányos helyzetű gyermekek **sérülés-specifikus fejlesztéséhez, társadalmi integrációjához.**

Nevelési célok

Hordozzák azokat az **értékeket**, melyek tükrözik a XXI. században megjelent új társadalmi igényeket. A célok eléréséhez nevelési programunkat és a választott kerettantervet alkalmazzuk, mely alapján elkészítettük helyi tantervünket. Mindezek során a Nemzeti Köznevelési Törvény, a NAT, az Irányelvek és egyéb jogszabályok előírásait alkalmazzuk.

Értékek, célok

- **A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése:**

Az egyetemes emberi értékek: a humánus, a szeretet, a jóság, a megértés, a nemzethez való kötődés, a másik emberrel való törődés, a kulturált emberré válás eszményének továbbadása, a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően. A környezeti, természeti és ember alkotta értékek felismerésére és megőrzésére nevelés. A durvaság elutasítása a viselkedésben és a kommunikációban, valamint az igénytelenség visszaszorítása.

- **Nemzeti öntudat, hazafias nevelés**
Nemzeti kultúránk nagy múltú értékeinek, a szülőföldünk, népünk gyökereink megismertetése, tisztelete, kötődések és azonosulások kiépítése, a magyarságtudat megőrzése közösségi tevékenységek által.
- **Állampolgárságra, demokráciára nevelés** – törvénytisztelet, az együttélés szabályainak megismerése a Házirend alapján, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, a demokrácia szabályainak tudatosítása, gyakorlása a DÖK keretein belül, jogok és kötelességek gyakorlása, szakiskolások esetében a munkahelyeken is.
- **Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése:** reális önismeret kialakítására való törekvés, a másság elfogadtatása, a kisebbségi létből fakadó előítéletek kezelése a társas kapcsolatokban.
- **A családi életre nevelés:** az értékrendben bekövetkezett változások, a hagyományos család kereteinek felbomlása az eddigiektől eltérő felfogást és nevelési gyakorlatot követel az iskolai nevelés keretén belül is: felkészítés a szülői szerepre, a családi életre, családtervezés, párkapcsolati konfliktusok kezelésének elsajátítása.
- **A testi és lelki egészségre nevelés** napjaink meghatározó feladata az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek és szokások, az önellátás, a szocializációs technikák elsajátíttatása a környezettel való harmonikus együttéléshez. **Kiemelten fontos a káros szokások kialakulásának megelőzése, az indulatok kezelési technikájának elsajátítása.**
- **A munka világának megismertetése, pályaorientáció.** A gyakorlati képzésre épülő neveléssel a minőséget megbecsülő, pontos, fegyelmezett munkavégzés képességének kialakítása, a munkában való együttműködés készségének fejlesztése. A tanulók felkészítése a munkaerőpiacon történő munkavégzésre, munkahely-felkutatási, „önmenedzselési” technikák kialakítása.
- **Fenntarthatóság, környezettudatos** magatartás kialakítása az élő természettel, az épített, a társadalmi környezettel kapcsolatosan, valamint a saját életvitelük tekintetében. Megismertetni a tanulókat az élővilágot és benne az embert veszélyeztető környezeti válsággal, globális problémákkal, lakóhelyükön is fellelhető környezeti gondokkal. Felébreszteni a felelősségérzetet, a tenni akarást a környezeti értékek megőrzésére a lakóhelyükön.
- **Gazdasági és pénzügyi** nevelés: a pénz szerepének, a gazdaságosság fontosságának megismerése, az önálló életvitelhez szükséges alapvető gazdasági ismeretek gyakorlati elsajátítása.
- **Felelősségvállalás** másokért. Az együttérzés, együttműködés, egymás elfogadása gyakorlati tevékenységeken keresztül, segítségnyújtás gyakorlása, felelősség a végzett munkáért.
- **Médiatudatosságra** nevelés: a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetése, a látottak értelmezésével kritikai hozzáállás kialakítása.

- **A tanulás tanítása:** az élethosszig tartó tanulás alapjainak lerakása az egyénre szabott tanulási technika elsajátíttatásával. A speciális szakiskolában mobilizálható szakmai ismeretek nyújtása.
- A tanulói személyiség széleskörű fejlesztése, a NAT-ban foglalt **kulcskompetenciák kialakítása/fejlesztése**
  - Anyanyelvi kommunikáció
  - Idegen nyelvi kommunikáció
  - Matematikai kompetencia
  - Természettudományos kompetencia
  - Digitális kompetencia
  - A hatékony, önálló tanulás
  - Szociális és állampolgári kompetencia
  - Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
  - Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A nevelési célokban megtestesült értékek áthatják az iskolai nevelés-oktatás minden területét, a gyakorlatban a nevelési program, a helyi tanterv, a tanítási, fejlesztési programok napi megvalósításában jelennek meg óvodánkban, iskolánkban és a kollégiumban is.

Igazodunk tanulóink lehetőségeihez, korlátaihoz: szükség szerint ***hosszabb időszavakat*** jelölünk ki egy-egy feladathoz, a nevelési- tanítási tartalmak, elvárások, követelmények és az értékelés igazodik tanulóink egyéni fogyatékoságához, szintjéhez. Az eredményes nevelés-oktatás érdekében ***sajátos tanulásszervezési*** megoldásokat alkalmazunk, különös hangsúlyt fektetve a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységre, a sérült gyermek, ***tanuló holisztikus megközelítésére, személyiségének fejlesztésére.***

Fontosnak tartjuk az ***elfogadó, nyitott környezet kialakítását***, ami a sérült gyermek erőseit, sikeres próbálkozásait értékeli, másságát elfogadja. Széles kapcsolatrendszert alakítottunk ki, melynek segítségével erősítjük a társadalmi integrációt, az esélyegyenlőség megalapozását.

1.3 Az intézmény feladata

Különös tekintettel a sérülés specifikumaira: gyógypedagógiai ellátás keretében biztosítani a tanulásban akadályozott, az értelmileg akadályozott, a halmozottan sérült, a beszéd fogyatékos, az autista tanulók sajátos nevelési szükségletéből adódó iskolai nevelés-oktatást, fejlesztést és a terápiák alkalmazását.

A konkrét feladatok a célokból, alapelvekből következnek, amelyeknek a nevelő-oktató munka minden területén érvényesülni kell:

- Az alapfokú iskolázás teljes tartalmában – szükségleteinek megfelelően – egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban, terápiában részesíteni valamennyi tanulót.
- Megfelelő tanulásszervezési formákkal és módokkal biztosítani, hogy a tanórákon és a tanórán kívüli tevékenységben érvényesüljön a differenciált, az egyéniesített fejlesztés.
- A követelmények teljesítéséhez egy tanévnél hosszabb időkeret biztosítása azon tanulók számára, akiknél az évfolyamra meghatározott követelmények teljesítése akadályozott.
- A *Súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának irányelve* figyelembevételével elkészített egyéni fejlesztési tervek alapján, a fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő tanulók sérült funkcióinak rehabilitációs fejlesztése.
- Az autizmussal élő tanulók számára a sérülésből következő fejlődési hiányok, elmaradások kompenzálása a kommunikációs, szociális, kognitív és szenzomotoros készségek területein.
- Az önálló tanulási képesség fejlesztése érdekében különböző tervezett és szervezett formák biztosítása (kiemelten napközi, tanulószoba).
- Olyan tanulási környezetet, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítani, amelyben a valóságról sokoldalú, konkrét tapasztalatokat szerezhetsz, és közvetlen vizsgálódásokból kiindulva juthat el a tanuló az ismeretek képi, majd absztrakciós szintjéhez.
- Sokoldalú szemléltetéssel, cselekvéssel, gazdag feladattárral biztosítani az egyes tantárgyakhoz kötődő készség- és képességfejlesztést, a tevékenységek bővülő körét.
- Kiemelt figyelmet fordítani az alapozást szolgáló 1-4. évfolyamot felölelő pedagógiai szakaszra, ahol a tanuláshoz szükséges pszichés funkciók fejlesztése a hangsúlyos. A tanulási szokások alapozása, gyakorlása foglalkozásokon; olyan lehetőségek megteremtése, ahol a tanulók gyakorolhatják az ön- és a környezet-ellátáshoz, a társadalmi együttéléshez, az önálló és eredményes életvezetéshez nélkülözhetetlen tevékenységeket.
- Az általános iskola befejezése után négy éves speciális szakiskolai illetve készségfejlesztő speciális szakiskolai képzés önálló életkezdéshez szükséges ismeretek és/vagy szakmai képzés biztosítása.
- A szülők és az iskola között olyan kapcsolat (gondozási jogviszony) megteremtése, ahol a nevelési feladatok megvalósításában partnerként vesz részt a szülő.
- A tanulók és szülők folyamatos tájékoztatása az iskolai tevékenység fejlődéséről, az elért eredményekről, lehetőségekről.
- A tanuló szükségletének és a szülők igényének megfelelően teljes ellátás biztosítása – ügyelet, oktatás, étkeztetés, fejlesztő terápiák, napközi, tanulószobai ellátás, szakkörök, klubok, tehetséggondozás.
- A tanítás-tanulás folyamatában – a mindennapi élethez, a gyakorlathoz kapcsolódva megértetni, elsajátíttatni az egészség megővésének fontosságát, a környezetünk védelmével összefüggő teendőinket, az egészségnevelési és a környezeti nevelési program alapján.

- A tanulók bevonása, megtanítása az iskolai életük szervezésére, szervezeteik működtetésére, gyakorlására, kötelezettségeik felfogására, értelmezésére.
- A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység megszervezése:
  - gyermekvédelmi tevékenység megszervezése, működtetése, a hátrányos helyzetből eredő különbségek csökkentése feladatterv alapján, a különféle segítő szervezetekkel, szolgálatokkal együttműködés
  - a beilleszkedési, magatartási nehézségek leküzdése
  - tehetséggondozás
- Társadalmi veszélyhelyzetek megelőzése és kezelése.
- A nevelési helyzetek kiaknázásával a társadalmilag elfogadott erkölcsi, etikai értékek megismertetése, elfogadtatása, gyakoroltatása.
- A tanulók tevékenységére, interaktivitásra lehetőséget adó tanítási stratégiák, módszerek megismerése, alkalmazása.
- Tanulási folyamat és tanulási fejlettség koherenciájának megvalósítása.
- Az eltérő előzményekből, körülményekből és egyéni sajátosságokból eredő különbségek kiegyenlítésére való törekvés.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat célja, feladata

Az utazó gyógypedagógusi hálózat az integráltan nevelt, oktatott SNI gyermekek/tanulók számára biztosítja a gyógypedagógiai szolgáltatást annak érdekében, hogy egyéni életük, társadalmi beilleszkedésük sikeres legyen.

Az intézményi céloknak megfelelően feladata a városi, járási, és megyei óvodákban, általános és középiskolákban a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékosságából eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülésspecifikus szempontú támogatása tanuló és szülősegítő szolgáltatásaival.

Ennek érdekében együttműködik az inkluzív intézményekkel, az érintett gyermekek, tanulók szüleivel, a társadalmi rehabilitációban részt vevő szervezetekkel, szolgáltatást igénylő közoktatási intézményekkel, szakmai szolgáltatókkal.

Korszerű pedagógiai szemléletet közvetít, amely a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó, az együttnevelést, a tehetséggondozást szolgáló tanulásszervezési módokat, tanítási módszereket és kereteket ismertet meg a befogadásra nyitott pedagógusokkal

2. A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA ESZKÖZ- ÉS ELJÁRÁSRENDSZERE

2.1. Az alkalmazott módszer kiválasztásának szempontjai

- A tanuló életkori sajátosságainak, előzetes tudásának, norma és szokásrendjének figyelembe vétele.
- A tanuló egyediségéhez, sérüléséhez leginkább illő módszerkombinációkat kiválasztása.
- A sérült gyermek személyiségét figyelembe vevő, pozitív megerősítést szolgáló
- Az értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók elsődlegesen tapasztalati személyiségek, így a tapasztalatszerzés, a követendő mintaadás, a modellnyújtás, a gyakorlás, a megerősítés, a szerepjáték, a fejlesztő beszélgetés alapvető a tanítás-tanulás, a nevelés egész folyamatában.
- A módszer kiválasztásánál fontos szempont a tehetséggondozási tevékenység, a kiemelkedő képességek speciális fejlesztése.
- Az iskola esélyt biztosít a hátrányos szociokulturális háttérrel bíró szülők gyermekeinek, személyiség- és képességfejlesztéssel csökkenti az otthonról hozott hátrányokat, ennek megvalósításához elengedhetetlen a korszerű módszertani és tanulásszervezési eljárások alkalmazása, a differenciált és tevékenységközpontú ismeretszerzés biztosítása.

2.2. A célok megvalósítása érdekében alkalmazott módszerek, eljárások, a differenciált és tevékenységközpontú ismeretszerzést biztosító tanulásszervezési stratégiák

- Differenciált tanulásszervezés: homogén és heterogén csoportban, kooperatív technikák, drámapedagógiai módszerek és augmentatív kommunikáció alkalmazásával
- Interaktív tanulásszervezés
Módszerei: kooperatív tanulócsoportok, szerepjátékok, viták, munkacsoportok, megbeszélés, gyakorlás társakkal, projekt
- Tapasztalati tanulás, cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés
Módszerei: kísérlet, szimuláció, játék, kirándulás
- Önálló tanulás
Módszerei: számítógéppel támogatott tanítás, egyéni tanulási szerződés, személyre szóló feladat, házi feladat
- Direkt tanulásszervezés
Módszerei: előadás, a magyarázat, szemléltetés, a kérdve kifejtés, összehasonlítás és a gyakorlás
- Indirekt tanulásszervezés (pl. problémamegoldás, értő olvasás, gondolkodó megbeszélések)
- Felfedeztető tanítás- tanulás, megértésen és tevékenységen alapuló fejlesztés

- IKT-val támogatott tanítás-tanulás
- Ellenőrzés-értékelés: fejlesztő értékelés, tanulói portfólió,
- **Moduláris oktatás**
- **Projekt**
- **Témahét**

A modern pedagógiai módszertan alkalmazása megváltoztatja a hagyományos órakeretet, az alkalmazott tanulásszervezési eljárásokat, a tanulás környezetét. Időkerete rugalmas, a téma, a korosztály, a résztvevők létszáma határozza meg.

2.3. A magatartás, a viselkedés, az attitűdformálás ösztönző módszerei

Tanulóink motiválásának legeredményesebb eszköze a pozitív reakció, az elismerést, szeretetet kifejező mosolytól kezdve a tárgyi jutalomig.

Az ösztönzés irányultsága

- a szorgalom elismerése
- a pozitív magatartási formák megerősítése
- a tanuló kitartásának, akaratának elismerése (eredmények, versenyek, helyezések)
- a közösségért végzett munka értékeinek felmutatása

Formái

- a szóbeli, írásbeli dicséret
- oklevél
- jutalom (tárgyi, színház, mozi, kirándulás)

2.4. A tanulmányi munkára, a tanulási motívumokra ható ösztönző módszerek

- a helyeslés kifejezése szóban és írásban
- az elismerés kifejezése az osztály előtt, az iskolatársak, a szülők előtt szóban és írásban
- az elismerés szóbeli kifejezése iskolagyűlésen
- osztályfőnöki, szaktanári, igazgatói dicséret üzenő füzetbe, ellenőrzőbe, osztálynaplóba, bizonyítványba
- jutalom – tárgyi, könyv, oklevél

3. SZEMÉLYISÉG - ÉS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

3.1 Fejlesztési feladatok, megvalósulásuk

Személyiségfejlesztés

A személyiségfejlesztés kiemelt területei:

- a szocializációs képességek fejlesztése
- a kommunikációs nevelés és kultúra

A **személyiségfejlesztés** nem választható el a **közösségfejlesztéstől**, a személyiség alakulása, alakítása függ az adott közösség fejlődéstörvényeitől.

Az iskola tanulói különböző fejlettségi, neveltségi szinten állnak. Elsődleges feladat a tanuló és családi környezetének megismerése, egyedi személyiségi összetevőinek feltérképezése, majd a személyre szóló fejlesztési program elkészítése. A tudatosan irányított fejlesztés a tanórákon, rehabilitációs foglalkozásokon és egyéb foglalkozásokon történik, de gyakorlatilag alkalmas erre minden együttlétünk a gyermekekkel.

Személyiségfejlesztés – személyes kompetenciák fejlesztése

A személyiség- és közösségfejlesztés elengedhetetlen része a beilleszkedéshez szükséges kompetenciák fejlesztése. Az alábbi kompetenciák fejlesztése beépül a napi pedagógiai munkánkba a különféle programok alapján: tantárgyi programok, fejlesztési tervek, egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs programok, egészségfejlesztési program stb.

Egzisztenciális jelentőségű kompetenciák:

- szociális (társas kompetencia)
  - egyéni és csoportérdekek találkozása
  - ön- és társismeret, kapcsolaterősítés
  - önfogadás, mások elfogadása
  - konfliktuskezelés
  - toleráns magatartás kialakítása
  - pozitív, negatív, optatív énkép
  - ideális énkép, reális énkép
- személyes (perszonális kompetenciák), a személyiség fejlődésének támogatása,
  - egészséges és kulturált életmódra nevelés
  - önnevelés – önmegvalósítás
  - önszeretet, öngyűlölet
  - félelmek, agresszió, elfojtás
  - bizalom

- vágyak, célok, siker, stressz; igényszint és teljesítmény
- Kognitív kompetenciák
  - információfeldolgozás
  - információk vétele, kódolása, átalakítása, létrehozása, közlése, tárolása
- Speciális kompetenciák
  - jövőkép alakításának formái
  - pálya-, szakmai ismeret
  - életútismeret
  - érdekérvényesítés

Feladatok a neveltségi mutatók erősítésére

Az iskola sajátosságainál fogva kiemelt feladat a *szocializáció* fejlesztése, a hátrányok leküzdése. A feladatok az óvodás és kisiskolás korra koncentrálódnak, az itt végzett munka eredményei a felső tagozaton már megmutatkoznak. A tanulókra fogyatékoságuknál fogva jellemző a *kommunikáció* sérülése, az információk meg nem értése, s ez a tanulási-fejlődési folyamatot erősen gátolja. A fejlesztő munka ezért kiemelt ezen a területen.

A tanulás a személyiségfejlesztés szolgálatában áll, ide értve a különböző műveltségtartalmak elsajátítását éppúgy, mint a szokások elsajátítását, *a dolgok rendjének megtanulását*.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos célok, feladatok

Céljaink:

- a közösség demokratikus működési feltételeinek biztosítása, a társadalomba való beilleszkedés támogatása
- a *társas együttélés* azon alapvető szabályainak elsajátíttatása, amelyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenül szükségesek
- a tanulók közösségben és a közösség által történő nevelésének, oktatásának, megszervezése, irányítása

Feladat	Eszköz, eljárás
Az együttélés, együttműködés (egymás iránti tisztelet) készségeinek és szokásainak, kialakítása, erősítése.	Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek. DÖK működtetése. Diákközygylés. Szabadidős programok
A társas érintkezés stílusának, hangnemének, fejlesztése.	Példaadás, pozitív megerősítés. Elismerés, dicséret, segítő korrekció
Az együvé tartozás élményének biztosítása, az egyén és a közösség érdekeinek összehangolása	Tanórai és tanórán kívüli alkalmak teremtése, érdekek szembesítése, döntési helyzetek. Hagyományápoláshoz kapcsolódó programok. Ünnepek, megemlékezések. DÖK programok. Különbözö versenyek. Szerepjátékok, modell-követö viselkedés előhívása
A társakért érzett felelősség kialakítása, egymás segítése	Megerősítési technikák. DÖK működtetése
Az életkori sajátosságok figyelembevétele mellett a fiúk és lányok közötti harmonikus kapcsolat megteremtése	Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek, szabadidős programok
A jó baráti kapcsolatok kialakulását elősegítő tulajdonságok felismertetése, erősítése (őszinteség, megbízhatóság, segítőkézség, becsületesség, figyelmesség).	Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek. Beszélgetés, bírálat, Önbírálat, vita módszere, szerepjátékok. Szociometriái vizsgálat, kérdőíves módszer
A tanulócsoporthoz bekapcsolódásának segítése közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításában	Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek. Kirándulás, séta, túra

3.2 A közösség, személyiségfejlesztés szinterei, tevékenységformái

Szintek

- Diákönkormányzat
- Napközi otthon, tanulószoba
- Diákétkeztetés
- Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások
- Iskolai sportkör
- Szakkörök
- Versenyek, vetélkedők, bemutatók
- Tanulmányi kirándulások
- Erdei iskola
- Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozás
- Szabadidős foglalkozások

Az *iskolai közösséget* hagyományaink ápolásával, közös rendezvények, iskolagyűlések, diákközszyűlések megtartásával, a diákönkormányzat működtetésével erősítjük. A közösség-fejlesztésben fontos szerepe van a különböző versenyeknek, rendezvényeknek is.

Az *osztályközösség* fejlesztése szempontjából kiemelkedő az osztályfőnöki órán végzett pedagógiai tevékenység. A nevelési folyamat mindhárom mozzanatának - a tapasztalásnak, a tudatosításnak, a helyes magatartás gyakorlásának - is helyet ad, miközben a közösségi elv és az egyéni bánásmód is érvényesül. Itt nyílik lehetőség a tanulók erkölcsi, társadalmi tapasztalatáról való tájékozódásra, azok elemzésére, megfelelő általánosítására, a kötetlen, őszinte beszélgetésre, valamint az eltérő vélemények megvitatására. Ezt a tevékenységet segítheti a hit és a vallásoktatás.

A *tanítási órákon* kiemelt feladatnak tartjuk a tanulók motiválását, aktivitásuk erősítését, az együttműködés biztosítását.

3.2.1 Tevékenységek kisiskolás korban

- **Tapasztalatok** szerzése az intézmény működéséről, az egyes közösségek működési rendjéről.
- Az iskolai élet tanulási rendjének és **szokásrendjének** tapasztalati úton történő elsajátíttatása – együttműködés a társakkal, a pedagógusokkal – például a teremrend, a tanszerek rendje, sorakozások, tanórai megnyilvánulások, közös étkezések, óráközi szünetek, szabadidős foglalkozások terén.
- A pozitív szokásrend megerősítése az **önellátásban**, az öltözködésben, az elemi tisztálkodásban (kézmosás, fogmosás), az egyes tanórákhoz tartozó taneszközök kezelésében.
- A **személyi higiéné** elemi szabályai, következetes betartása, működtetése.
- A felelősi rend értelmeztetése, a felelősi munka elvégzése, a saját, a társak tulajdonának, felszerelésének óvása, tiszteletben tartása, az iskola, a lakókörnyezet óvása.
- A **beszéd formai, tartalmi** részének javítása, korrigálása, fejlesztése.
- Az értelmes, szép, magyar beszéd elsajátíttatása minta követése által valósítható meg: pedagógusaink adják a helyzetnek megfelelő beszédpéldát, s feladatuk a következetes gyakorlás, a mindenkor korrigálás, kiigazítás.
- Olyan szituációk, helyzetek teremtése, amelyben a társadalom által elvárt **beszédnormáknak** megfelelően gyakorolhatnak a tanulók, tapasztalatokat szerezhetnek a kommunikációs feladatok megoldásában.
- Külön figyelmet érdemel az alsó tagozaton: a köszönés, a kérés, a tudakozódásnak **megfelelő kommunikáció**, a segítségkérés, a probléma, a szükséglet megfogalmazása, az önkifejezés technikáinak elsajátíttatása, a mondatokban történő megnyilatkozás különféle kommunikációs helyzetekben.

3.2.2 Feladatok, tevékenységek serdülő- és fiatalkorban

- Érzelmi, akaratí összevevők, a **motivációs** bázis erősítése drámapedagógiai módszerekkel.
- **Pozitív énkép kialakítása** Az ép intellektusra támaszkodva a pozitív tulajdonságok megerősítése, az önbizalom fejlesztése – sikerélményt biztosító szituációk teremtése pl. versenyen, vetélkedőn való részvétel, felelősi megbízatás, művészeti, sport tevékenység stb.
- **Identitástudat kialakítása** A normaelfogadás mindenkor együtt jár a másság, a más kultúrából hozott értékek megerősítésével, tolerálásával. A tevékenységek, a megélt, átélt szituációk széles körét kínáljuk korrekciós és terápiás jelleggel. Ehhez térben és időben olyan helyszíneket rendelünk, amely a széleskörű társadalmi gyakorlat megtagasztalását jelenti, és a felnőtt életben, a társas kapcsolatokban modellként szolgálhat. E célból bővül az iskolai élet valamennyi színterét érintő, a tanulók által hozott döntések, véleményezések, állásfoglalások, érvelések lehetősége.
- Aktív részvételükre számítunk az életüket, a **közösségüket** érintő tervezésben, szervezésben, kivitelezésben. Bevonjuk a serdülőket az ügyeletes tevékenységbe, gondozói munkába, táborok szervezésébe, kulturális rendezvények kiválasztásába, saját és társaik tetteinek megítélésébe, az iskolai normák megfogalmazásába.
- A közösségi hatásra támaszkodva a társas kapcsolatok, a közösségi és a **kommunikációs kultúra** fejlesztése. Egyéni és csoportos program szerint személyiségfejlesztési tréningeket szervezünk (önismereti tréning, drámapedagógia, közösségi tevékenység, stb.). A felső tagozatban előtérbe kerül a mondanivaló értelmes, az összefüggésnek megfelelő interpretálása, a társas kapcsolatban a kapcsolatfelvétel és fenntartás. A konfliktuskezelés kulturált technikáinak alkalmazása.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy véleményükkel, írásaikkal a nyilvánosság előtt is megjelenhessenek a faliújságok, tablók készítésében, a diákfórumokon, nyilvános szerepléseken felszólalásaikkal, előadással, színjátszással, drámajátékkal. Gyakoroltatjuk a **metakommunikáció** alkalmazását – a tekintetet, a testtartást, a hanghordozást, a mozgásteret, a testi távolságtartást – különböző kommunikációs színtereken.
- Új feladatként jelentkezik a **médiatudatosságra nevelés**: az interneten elérhető közösségi oldalak használatával kapcsolatos értelmező, kritikai beállítódás kialakítása, valamint az internetes kereskedelmi és egyéb weblapok használatának etikai és jogi következményeinek tudatosítása. Ennek legfőbb színtere az informatikai és az osztályfőnöki óra, illetve a kollégiumi foglalkozások.

- A fiatalok társadalmi beilleszkedéséhez szükséges az érdekérvényesítő képesség fejlesztése, a demokrácia alapvető elemeinek megismertetése, elsajátíttatása, gyakoroltatása.

Ehhez tartozó tevékenységek:

- Diákönkormányzat működtetése
- Különböző közösségek kialakítása
- Együttműködési képesség fejlesztése
- Versenyek szervezése

A tanulói közösségek fejlesztése során alkalmat kell teremteni a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.

- A személyiség fejlesztése szempontjából fontos terület a **tehetséggondozás**, ennek lehetőségét a **tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások, szakkörök** működésében biztosítjuk. A szakköri tevékenység során tanulóink élményekhez jutnak, sikereket érnek el, képességeik fejlődnek, személyiségük formálódik. Hisszük, hogy minden gyermek rendelkezik olyan adottságokkal, képességekkel, tehetséggel, amelyeket eredményesen fejlesztve a személyiség sérülését korrigálni tudjuk, s ezáltal a szocializációt, a rehabilitációt is elősegítjük.

Szakköreink eredményességét jelzi, hogy iskolánk tanulói területi, országos, nemzetközi versenyeken sikereket érnek el pl. színjátszás, versmondás, fotó, képzőművészet, sport területén.

- **Az iskolai sportélet** elősegíti a **mindennapi testedzés** megvalósítását, ellátja a sportoktatást, a tömegsport és a versenysport feladatait is. Alapvető célja az egészséges életmódra nevelés, a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak kialakítása, a személyiség testi és lelki összetevőinek fejlesztése. Fontos szerepe van a közösségi nevelésben, az összetartozás érzésének növelésében.

Feladata a testi erők és az ügyesség fejlesztése, az állóképesség növelése, az akarat fejlesztése, a tehetséggondozás, felkészítés a sportversenyekre.

Iskolai sportkörünk eredményesen működik, tanulóink az úszás, az atlétika, a judo, a síelés és a korcsolya területén kiemelkedő eredményeket értek el európai és világversenyeken, a sérültek számára rendezett paralimpiákon.

- A délután **szervezett napközis és szabadidős** foglalkozások széles tárháza (játék, sport, mozgás, kulturális, infokommunikációs, technikai) a szabadidő hasznos, kulturált eltöltését biztosítják, mintát nyújtva a mindennapokra való adaptáláshoz.

A személyiség-, közösségfejlesztésben az intézményben foglalkoztatott valamennyi dolgozónak meghatározó a szerepe, hiszen megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával, társas kapcsolatával példaként áll a diákok előtt.

4. A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS ISKOLAI PROGRAMJA

A teljes körű egészségfejlesztés iskolai programja a nevelési program szerves részét képező egészségfejlesztési és környezeti nevelési programmal összhangban, a NAT, és a tantárgyi kerettantervek egyes kapcsolódó tartalmai alapján készült el, szem előtt tartva, hogy megvalósítása népegészségügyi, pedagógiai és összetársadalmi cél.

20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről

128. § (1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

129. § (1) Az egészséges életmódra vonatkozó támogató intézményi munkarendben és házirendben előírt szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező.

A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek kiemelten:

- az egészséges táplálkozás
- a mindennapos testnevelés, testmozgás
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- a személyi higiéné

Az iskolai egészségfejlesztési program célcsoportjai

Az iskola egészségfejlesztési programja kiterjed:

- az iskola minden tanulója
- a teljes tantestületre
- a szülői házra
- minden fő egészség-kockázati tényezőre
- folyamatosan és rendszeresen jelen van a mindennapi életben

A megvalósítás alapvető irányai

1. *Mindennapi testnevelés* megvalósítása
2. *Egészségfejlesztés, szemléletformálás* a moduláris felépítésű Egészségnevelés program megvalósításával
3. Szabadidős közösségi *mozgásprogramok*

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés alapfeladatai

- az *egészséges táplálkozás* megvalósítása (a helyi termelés, helyi fogyasztás összekapcsolásával)
- a minden gyermekre, tanulóra kiterjedő *mindennapi testnevelés/testedzés*
- a gyermekek *érett személyiséggé válásának elősegítése* személyközpontú pedagógiai módszerekkel és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával
- környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló *egészségfejlesztés*

4.1. Az egészségnevelés célja, feladatai

Az egészségnevelő munka az iskolai élet valamennyi területére kiterjed. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha a diákok nem elszigetelt ismeretekhez, hanem a mindennapi életben hasznosítható, praktikus tudáshoz jutnak, ezért az egészségnevelő tevékenység beépül minden tantárgyba és szabadidős foglalkozásba.

Célok

- Egészséges életmód megalapozása, folyamatos fejlesztése.
- Testi, lelki, szociális harmónia egységének megvalósítása.
- Életre szóló pozitív magatartási minták közvetítése.
- Megfelelő edzettségi állapot kialakítása, folyamatos testedzés iránti igény felkeltése.
- Az egészséges felnőttkorba lépés esélyeinek megteremtése.
- A közlekedésben való biztonságos és felelősségteljes részvétel.
- **Alapvető elsősegély-nyújtási feladatok elsajátíttatása**

A program **célja** korcsoportonként

Alsó tagozaton

A tanulók közvetlen tevékenységek során szerezzenek olyan alapvető ismereteket, amelyek biztosítják egészséges testi és lelki fejlődésüket. Legyenek képesek a személyi higiénés feladatok önálló elvégzésére, váljon szokássá (majd igényné) a rendszeres testápolás.

A gyermekek egészséges fejlődésének fontos feltétele a megfelelő táplálkozás.

Az egyéni ízlésvilágot figyelembe véve, szemléletet formálva irányuljon a tanulók figyelme az egészséges táplálkozás fontosságára. A kisiskolás gyermek egészségnevelése során nagy hangsúlyt kap az egészségvédő magatartás kifejlesztése.

Felső tagozaton

A káros szenvedélyekkel, az élvezeti szerekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, a témával összefüggésbe hozható fogalmak tisztázása mellett elvárható, hogy a tanulók felismerjék, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életmód alapozása, az egészségmagatartás fejlesztése során fontos, hogy a tanulóknál kialakuljon az egészséges életkörülmények és életminőség igénylése. Elsősegélynyújtás elsajátítása, gyakoroltatása.

Szakiskolai évfolyamokon

Olyan komplex, egészségtudatos értékrendszer kialakítása, amely a testi-lelki egészségen kívül figyelmet fordít a szociális kapcsolatok harmóniájára is. Az egészség megőrzési és fejlesztési stratégia készítse fel a tanulókat arra, hogy felnőttként aktív szerepet tudjanak majd vállalni életminőségük alakításában, megőrzésében. A családi életre neveléssel, szexualitással, gyermekvállalással összefüggő résztartalmak tegyék képessé őket olyan értékítéletek kialakítására, amelyek segítségével képesek lesznek az életvitelükre vonatkozó hatékony döntések meghozatalára.

Feladatok

- Az egészségvédelmi szokásrendszer kialakítása, helyes szokások folyamatos gyakoroltatása.
- A leggyakoribb egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezők és elkerülési módjaik megismertetése.
- Helyes napi- és hetirend kialakítása.
- Az egészséges táplálkozás ismereteinek tudatosítása, gyakoroltatása
- Helyes életmód követelményeinek megismertetése és folyamatos gyakorlása.
- Megfelelő testi-lelki kondíció kialakítása, megőrzése.
- Szabadidő eltöltési szokásainak egészségesebbé tétele.
- A délelőtti tanulás után 1-1 óra szabadlevegőn való tartózkodás biztosítása, mely tudatosan tervezett, sokoldalúan fejlesztő mozgásokat és játékokat tartalmaz.
- Mindennapos testmozgás biztosítása.
- Személyiség- és egészségkárosító tényezők felismerése.
- Káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése.
- Az iskolai erőszak megelőzése, az iskolán kívüli bántalmazás felismerése, intézkedés.
- A reprodukzív szervek működésének, betegségeinek megelőzésére, a nemi élet és a szülés-szabályozásra való felkészítés.
- A felelősségteljes párkapcsolat, családalapítás igényének kialakítása.
- Közlekedési szabályok, helyzetek, helyes magatartási szokások értelmezése, folyamatos gyakorlati alkalmazása.

4.2. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély nyújtási ismeretek széleskörű elterjesztése fontos társadalmi érdek.

A jelenleg érvényes törvényi szabályozás meghatározása szerint: „(mindenkinek) ...kötelessége – a tőle elvárható módon – segítséget nyújtani, és a tudomása szerint arra illetékes egészségügyi szolgáltatót értesíteni, amennyiben sürgős szükség, vagy veszélyeztető állapot fennállását észleli, illetve arról tudomást szerez.” (1997. évi CLIV tv. az egészségügyről 5.§. e.) pont.)

Az elsősegélynyújtás kulcsfontosságú eleme, hogy a segélynyújtó nem veszélyeztetheti saját és a környezetében lévők testi épségét, lehetőség szerint meg kell akadályoznia további sérülések kialakulását.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja

- fejleszteni a beteg, sérült és fogyatékkal élő emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartást,
- megismertetni a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, a veszélyes anyagok - egészséget, testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit,
- felkészíteni a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.

A tanulásban és értelmileg akadályozott tanulókat fel kell készíteni

- a lehetséges veszélyforrások, gyakori veszélyhelyzetek (közúti, vízi és háztartási balesetek: égés, marás, áramütés, mérgezés, elcsúszás, esés) megismerésére, elkerülésére
- a segítő, empatikus magatartás kifejlesztésére
- a segítségnyújtás igényének erősítésére
- a segítségkérés megfelelő módozatainak elsajátítására (felnőtt értesítése, mentő hívása)
- az elsősegélynyújtó felszerelés megismerésére
- az Elsősegélynyújtó hely szimbólumának (zöld alapon fehér kereszt, vörös kereszt) megismerésére
- a legalapvetőbb elsősegély ismeretek elsajátítására

A sikeres megvalósuláshoz meghatározott szintű és mélységű elméleti és gyakorlati ismeret szükséges, a készségszintű ismeretek csak rendszeres gyakorlással szerezhetők meg.

4.3. Az egészségnevelés szinterei

Szervezeti formák

Hagyományos tanórai keret

- A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő egészségvédelmi és fejlesztési vonatkozásokat. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, ismeretek.
- Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteket, tapasztalatokat szerezzenek.
- Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk.

Moduláris program alkalmazása a tanítási órán

- Célja valamennyi évfolyamon a prevenció, az egyéni adottságok, készségek, képességek, attitűdök kifejlesztése, az egészségtudatos értékrendszer kialakítása, belső igénnyé formálása.
- Az 1-12. évfolyamokat átfogó, moduláris felépítésű program mindamelllett, hogy szakaszonként is megvalósítható, összekapcsolásukkal az iskolarendszer valamennyi évfolyamán felhasználható.

Nem hagyományos tanórai keret

- Erdei iskola
- Terápiák
- Könyvtári óra
- Tanulmányi kirándulások, tanulmányi séta

Tanórán kívüli tevékenység

Versenyek

- iskolai komplex tanulmányi verseny
- egészségügyi vetélkedő
- sportverseny

Foglalkozások

- drogprevenciós program
- egészségügyi felvilágosító foglalkozások (DADA-program)
- szabadidős tevékenység (jeles napok eseményei, rendezvények, kiállítások)
- napközis foglalkozások, klubnapközi

- szakkörök, terápiás szakkörök
- könyvtári foglalkozások
- mozgásos és sportfoglalkozások

Szűrések

- Növekedés és testi fejlettség mérése
- Vérnyomásmérés
- Mozgásszervek vizsgálata, testnevelési csoportbeosztás
- Érzékszervek vizsgálata
- Fogászati szűrővizsgálatok

Testi nevelés, mindennapi testedzés programja

A tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálata

A pedagógiai programban meghatározottak alapján valamennyi évfolyamon felmérésre kerül a tanulók fizikai állapota és edzettsége. Ennek során lehetőség nyílik az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok feltérképezésére, amelyek kiindulási alapul szolgálnak mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

A mérést a testnevelést tanító pedagógus végzi, a mérés anyagát a helyi tanterv tartalmazza.

Testnevelés és egészségfejlesztő testmozgás

Az intézmény a tanulók egészséges fejlődése érdekében egészségnevelési programot, azon belül egészségfejlesztési feladatokat valósít meg.

Kiemelt feladat – a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások keretében – a szervezett testmozgást, tekintettel az intenzív testi fejlődésben levő fiatakorúak nagy mozgásigényére.

Biztosítjuk:

- a tanulók mindennapi testedzését
- a játékos egészségfejlesztő testmozgást a szabadban
- az iskolai sportkör működését
- a könnyített- és a gyógytestnevelést a rászorulóknak

A tanulók hetente az órarendbe illesztetten 5 testnevelés órán vesznek részt.

A tanulókat testnevelés óráról – szakorvosi vélemény alapján – csak az iskolaorvos illetve időlegesen a háziorvos mentheti fel. Az írásos felmentést a tanuló köteles a testnevelő tanárnak és az osztályfőnöknek bemutatni, átadni.

Az 1-4. évfolyamon a tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó testmozgás játékos, amely az időjárási viszonyoktól függően a szabadba szervezett.

Az egészségfejlesztő testmozgást az egyéb foglalkozás részeként, naponta kétszer tizenöt perces vagy egyszer 30 perces foglalkozás keretében tartják a pedagógusok minden olyan alsó tagozatos csoportban, ahol a heti kötelező testnevelés órák száma 3 óra.

A kollégium a saját programja szerint biztosítja a mindennapos testmozgást.

Könnyített testnevelés és gyógytestnevelés

A tanulók egy részét – egészségi állapota miatt – az iskolaorvos könnyített vagy gyógytestnevelési foglalkozásra utalja. A könnyített testnevelés során az érintett tanuló részt vesz az órarendi testnevelési órákon, de bizonyos mozgásokat, gyakorlatokat – állapotától függően – nem végez. A testnevelő differenciált foglalkozása biztosítja a megfelelő gyakorlatok végzését.

Az iskolaorvos szakorvosi vélemény alapján a tanulókat gyógytestnevelési foglalkozásokra utalja. A gyógytestnevelési órákat gyógytestnevelő tanár vezeti. Az érintett tanulók számára gyógytestnevelés speciális gyakorlatainak elvégzése kötelező, időpontját az órarend rögzíti.

4.4. Az egészségnevelés módszerei

A módszerek kiválasztásának szempontjai

- alkalmazkodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz, egyéni képességeihez
- minél több tanulót aktivizáljon
- pozitív szemléletet tükrözzön
- építsen a tanulók tapasztalataira
- legyen játékos

Alkalmazott módszerek, eljárások

- játékok
- projekt
- vita
- verseny
- megbeszélés, magyarázat
- szemléltetés
- probléma-feltárás
- mintaadás

A differenciált tanulásszervezés minden tanuló számára biztosítja, hogy fejlődési szükségleteivel összhangban vegyen részt a tevékenységben, amelyben a pedagógus facilitátor szerepet tölt be. Az ismeretszerzés folyamatában a hagyományos pedagógiai eljárásokkal szemben korszerű pedagógiai módszerek (pl., tea-ház, kooperatív módszerek, drámapedagógiai eljárások), változatos munkaformák és helyszínek jelennek meg, valamint innovatív szemlélet tükröződik a több szereplős óravezetés szervezéséből is.

Az egészségnevelés témakörei szervesen kapcsolódnak az önismereti, természettudományos, szociális, életpálya –építés, szövegértés-szövegalkotás és az IKT kompetencia területekhez.

4.5. Elvárható magatartásformák

- Pozitív beállítódások, motiváció kiépítése az egészség megőrzésével kapcsolatban
- Egészséget erősítő, fejlesztő tényezők, eszközök ismerete, alkalmazásának képessége
- A helyes döntések szerepének felismertetése, a felnőtt életre, önálló életvezetésre vonatkozó döntési kompetencia kialakítása
- Tudja, hogy akaratfejlesztéssel és neveléssel a nehezen teljesíthető tevékenységek készséggé alakíthatók
- Egészség-megtartás iránti igény kialakítása
- Reálisan tudja értékelni egészségi állapotát
- Legyen képes az iskola elvégzése után a saját egészségére ártalmas kockázati tényezők, veszélyeztető anyagok felismerésére és elutasítására
- Rendelkezzen alapvető szexuális kultúrával, legyen képes felelősségteljes nemi magatartásra
- Legyen képes harmonikus életvitelre, az örömteli párkapcsolatra, felelős családi életre
- Legyen igénye a folyamatos testmozgásra, a test fejlesztésére, az erőnlét, állóképesség karbantartására
- Konfliktusait, problémáit tudja erőszakmentesen kezelni
- Rendelkezzen a biztonságos közlekedéshez szükséges szabályismerettel, legyenek tisztában a közlekedés pozitív magatartásformáival
- Veszélyhelyzetben és elsősegélynyújtáshoz tudjon segítséget kérni

Az intézmény egészség és környezeti nevelési programját a 7. sz. melléklet tartalmazza.

5. A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, FELADATAI

5.1. A pedagógusok helyi intézményi feladatai

Minden pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, az intézményi dokumentumok

- a pedagógiai program
- az éves munkaterv, munkaközösségi program
- szakmai programok, tanítási, nevelési programok

által meghatározott feladatok végrehajtása. (A munkaköri feladatokat a munkaköri leírás részletesen tartalmazza.)

Intézményünk sajátosságainál fogva pedagógusaink munkája nagyon sokrétű. A sajátos nevelés az általános feladatokon túl speciális, gyógypedagógiai feladatokat ró a dolgozókra, a pedagógusokon kívül a gyógypedagógiai asszisztensekre, gyermekfelügyelőkre is.

A gyógypedagógus, pedagógus feladatai

- **habilitáló, rehabilitáló nevelő-oktató** munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, képességeinek kibontakoztatásáról, ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárhatót, figyelembe véve a gyermek sérülését, egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét,
- előmozdítsa a gyermek, tanuló **erkölcsi fejlődését**, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására,
- egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre, környezettudatosságra, egészséges életmódra, hazaszeretetre nevelje a gyermekeket, tanulókat,
- a gyermekek **testi-lelki egészségének** fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával – szükség esetén az osztályfőnök, az iskolavezetés tájékoztatásával,
- az ismereteket az **egyéni képességeket és a sérülés jellegét** is figyelembe véve tárgyilagosan, sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse, oktatómunkáját éves és tanórai szinten, tanulócsoporthoz igazítva, szakszerűen megtervezve végezze, irányítsa a tanulók tevékenységét,
- a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan **értékelje a tanulók munkáját**,
- a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével válasszon tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket,
- felkészítse a tanulókat a munkavállalói szerepre, a munkahelyi, a szakmai közösségekbe való bekapcsolódásra.

Egyéb feladatok

- a nevelőtestület tagjaként részt vesz a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjának megalkotásában, elfogadásában és értékelésében, gyakorolja a nevelőtestület tagjait megillető jogokat
- szakvezetői feladatok ellátása megbízás alapján
- diákokat, pedagógusokat, pedagógushallgatókat érintő mentori feladatok ellátása
- szakmai ismereteit, tudását szervezett továbbképzésben való részvétel útján korszerűsíti, elmélyíti
- folyamatosan végzi az adminisztrációs tevékenységet (napló, törzslap, stb.)

5.2. Az osztályfőnök feladatai

Iskolánkban sok az olyan gyermek, akit valamilyen oknál fogva nem a szülei nevelnek – állami gondozott, rokon neveli, nevelőszülő, intézetben él, és/vagy családi környezetére nem jellemző az érzelmileg biztonságos, gondoskodó, szeretetteljes légkör. Ilyen esetekben a gyermek érzelmileg fokozottan ragaszkodik pedagógusához, s az osztályfőnök szinte „pótolja, helyettesíti” a gyermek számára a szülőt. Ez a *szerep érzelmileg és pedagógiaiilag is többlet feladatot ró az osztályfőnökre.*

Az osztályfőnök – általános pedagógusi feladatain túl –

- osztálya közösségének felelős vezetője
- az iskola pedagógiai programja alapján, annak pedagógiai elvei szerint neveli tanulóit
- a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztatja a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről
- szülői értekezletet, nyílt napokat, fogadóórát tart, együttműködik a szülővel a gyermek, tanuló érdekében
- összehangolja és segíti az osztályában tanító pedagógusok tevékenységét
- osztálya tekintetében részt vesz a gyermekvédelmi munkában, különös tekintettel a hátrányos és veszélyeztetett gyermekekre, tanulókra
- figyelemmel kíséri osztálya tanulmányi munkáját, fegyelmi helyzetét, intézkedést javasol
- az iskolaorvosi szolgálat bevonásával figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát, erről szükség esetén tájékoztatja az osztályban tanító nevelőket (pl. tartós betegségek, gyógyszerérzékenység)
- közreműködik a tanórán kívüli tevékenység – sport, kulturális rendezvények, versenyek – megszervezésében, ellátásában
- tanítványai pályaorientációját, aktív szakmai életútra történő felkészítését folyamatosan irányítja
- szakiskolai osztályfőnökként kapcsolatot tart tanulói gyakorlati oktatóival, figyelemmel kíséri fejlődésüket, együttműködik a gyakorlati képzésben résztvevő gazdálkodó szervezetekkel

- a gyermek, tanuló érdekében együttműködik az intézmény szakembereivel (logopédus, gyógytestnevelő, pszichológus stb.) külső szervezetekkel: egészségügyi, közigazgatási, rendészeti stb.
- ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli feladatokat

5.3. A szakvezető feladatai

- a gyógypedagógiai vezetőtanár mentorként irányítja a hozzá beosztott gyógypedagógus hallgató mindenfajta iskolai tevékenységét
- megismerteti az aktuális nevelésügyi és oktatási dokumentumokat és az iskola pedagógiai programját, helyi tantervét, eligazítja a hallgatót a tantervek, tanmenetek, tankönyvek, segédanyagok, kompetencia alapú programcsomag és eszközök használatában
- tájékoztatja a hallgatót a saját nevelői felfogásáról, a gyógypedagógus munka sajátosságairól
- segíti a hallgatókat a célirányos óra-, foglalkozás megfigyelések és feljegyzések készítésében, valamint az iskolai dokumentumok kezelésének kérdéseiben, megbeszéléseket tart a gyakorlással és a hospitálásokkal kapcsolatos tapasztalatokról, feladatokról
- bemutatja az általa alkalmazott fejlesztő- eljárásokat, azok eszközeit, segít az iratanyagok értelmezésében, jelen van a hallgató óráin/ foglalkozásain, bevonja a hallgatót a team-munkába
- megismerteti az IKT eszközök használatával, a digitális tananyag készítéssel
- segíti a hallgatót az önálló tanításra való felkészülésben, a tanórák didaktikai-módszertani tervezésében, elemző-értékelő megbeszéléseken feltárják a tanóra szakmai, pedagógiai tapasztalatait, értékeli a hallgató tervezeteit, óravázlatait
- folyamatosan ellenőrzi és értékeli a hallgatónak a szakmai ismeretek gyakorlati alkalmazásában való készségét, pedagógiai felkészültségét, a diákokkal való együttműködését
- a tanítási gyakorlatok egésze alapján minősítést készít a jelöltek munkájáról, ötfokozatú gyakorlati jeggyel, az értékelőlap kitöltésével értékeli

5.4. Tehetségkoordinátor feladatai

- a tehetségtanárok, mentorok, tehetség tanácsadó szakemberek intézményi tevékenységének irányítása
- éves tehetség munkaterv elkészítése
- a tehetségzonosítás, tehetségfejlesztés, tanácsadás, helyi tehetséggondozó programok készítésének szakmai támogatása
- tehetségfejlesztésben résztvevő, együttműködő szakemberek munkájának koordinálása
- vonatkozó adminisztratív jellegű feladatok szakmai támogatása, koordinálása és ellenőrzése
- pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése, írása, lebonyolításának koordinálása

- kapcsolattartás a tehetséggondozásba bevont tanulók szüleivel, külső szakemberekkel, együttműködő partnerekkel és az intézményben dolgozó mentorokkal, tehetségfejlesztő műhelyek szakembereivel
- vonatkozó PR és marketing feladatok
- rendezvények szervezése

5.5. Szakmai munkaközösségek

A szakmai munkaközösségek célja

A szakmai-pedagógiai munka minőségének emelése, tagjai szakmai tudásának megerősítése, bővítése, a pályakezdők segítése.

Összehangolt, céltudatos munkával, programok szervezésével a tanulók esélyegyenlőségét, társadalmi beilleszkedésének segítése.

A munkaközösségek meghatározó szerepet töltenek be az iskolai életben, programjaik átfogják a szakmai tevékenységen túl a mindennapi iskolai élet teljes megszervezését.

A munkaközösség feladata

- Az iskolai szintű továbbképzések szervezése, tervezése.
- A tartalmi munka folyamatosságának, eredményességének figyelemmel kísérése.
- Az ellenőrzésben való részvétel.
- Közvetlen részvétel az iskolai programok, a tanórai, tanórán kívüli tanulói tevékenység szervezésében, annak koordinálásában.
- A gyakornokok szakmai munkájának segítése
- A tanév eleji, félévi és tanév végi tantárgyi felmérések előkészítése.
- A tapasztalatok, eredmények elemzése.
- Belső szakmai továbbképzések szervezése félévente két alkalommal. Az ehhez kapcsolódó bemutató órák előkészítése, szervezőmunka.
- A pedagógiai továbbképzésekben résztvevő pedagógusok előadás jellegű tájékoztatója a tanultakról a kollégák számára.
- Az intézmény hagyományosan épít nevelő-oktató munkájában a tanulói személyiségfejlesztést célzó, tanórán kívüli szabadidős tevékenység szervezésére, biztosítva a tanulók széles körének tevékeny, aktív részvételét. Ezekben helyet kell kapnia különböző felkészítő programoknak: komplex tanulmányi vetélkedő, különböző iskolai ill. iskolán kívüli szereplésekre való felkészülésnek (iskolai ünnepélyek, bemutatók, versenyek stb.), egyrészt szakköri, másrészt tanórákhoz kapcsolódó, azt kiegészítő foglalkozások szervezésével. E folyamatban aktívan részt vesznek a munkaközösségek.
- A szakiskolai munkaközösség ezeken kívül részt vesz a szakmai vizsgák előkészítésében, lebonyolításában, megszervezi a szakmai versenyekre való felkészítést.

Az intézmény szakmai munkaközösségei

1. 1-8. osztály enyhe értelmi fogyatékosokat tanítók munkaközössége
2. Óvodai, fejlesztő iskolai és foglalkoztató csoportokban tanítók munkaközössége
3. 1-8. osztály autista gyermekeket tanítók munkaközössége
4. Napközit és délutáni foglalkozásokat vezetők munkaközössége
5. Testnevelést tanítók munkaközössége
6. Utazó gyógypedagógiai munkaközösség
7. Szakiskolai munkaközösség
8. Kutató-fejlesztő, tehetséggondozó tanárok munkaközössége
9. *Tagintézményi gyógypedagógusi munkaközösség*

A munkaközösségek éves munkaterv alapján tervezik programjaikat, a munkaközösségeket a munkaközösség-vezetők irányítják.

A szakmai munkaközösségek döntenek

- működési rendjükéről, munkaprogramjukról
- a nevelőtestület által átruházott kérdésekről
- az iskolai tanulmányi, sport, kulturális versenyek programjáról

A szakmai munkaközösségek véleménye szükséges

- A pedagógiai program, továbbképzési program elfogadásához
- Az éves munkaterv elkészítéséhez
- A tanévi munka értékeléséhez
- A fejlesztőeszközök, a taneszközök, tankönyvek, segédkönyvek és tanulmányi segédletek kiválasztásához
- A tanulmányok alatti vizsga részeinek és feladatainak meghatározásához

A szakmai munkaközösségek vezetői jogosultságaiknak megfelelően segítik a vezetők szervező, irányító munkáját. Részt vállalnak a pedagógusok szakmai munkájának ellenőrzésében, értékelésében.

6. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓK

A köznevelési törvény meghatározása alapján kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek, tanuló,
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.

Intézményünk kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket/tanulókat (tanulásban, illetve értelmileg akadályozott, esetenként társuló érzékszervi-, mozgásfogyatékkal, vagy súlyosan, halmozottan fogyatékos, autista) nevelő gyógypedagógiai intézmény. A gyermekek, tanulók mindegyike sajátos nevelési igényű, ezért **különleges bánásmódot** igényelnek.

Az eddig is eredményesen működő gyermekvédelmi program a bármilyen szempontból **hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek, tanulók helyzetét hivatott javítani.

A tehetséges tanulók további fejlesztésük, tehetségük kibontakoztatása érdekében **különleges bánásmódot** igényelnek, melyet "*Akkreditált Kiváló Tehetségpont*" programja biztosít számukra.

6.1. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdők segítése

- Mentális zavarok feltérképezése a kompetenciahatárok figyelembe vételével
  - Szakember segítségének kérése
  - Szoros együttműködés a kollégákkal, gyermekvédelmi felelőssel, osztályfőnökkel a problémák megbeszélése, közös megoldás keresése
  - Esetmegbeszélés
- Rendszeres, személyes kapcsolattartás a szülőkkel
- Kapcsolattartás a hivatalos szervekkel (családsegítő szolgálat, gyámhivatal, rendőrség).
- Szükség szerint egyéni fejlesztés
- A jutalmazás, mint értékelési eszköz előtérbe helyezése
  - következetes, egységes szemléletű
  - a fejlesztő értékelés alkalmazása mellett az informatív, szóbeli és non-verbális megerősítések
- A terápiás, rehabilitációs célú foglalkozások, változatos tanulásszervezés módjainak alkalmazása

- **Az iskolai agresszió megelőzésével, kezelésével kapcsolatos feladatok**
  - pedagógusok, intézményi dolgozók felkészítése az agresszió megelőzésére, kezelésére
  - a szülők, családok bevonása, folyamatos együttműködés
  - a tanulók felkészítése az agresszió kezelésére
  - esetmegbeszélések
  - továbbképzéseken új módszerek megismerése, az ismeretek megosztása, beépítése a nevelés-oktatás folyamatába

6.2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása

Tanulási kudarcnak azok a tanulók lehetnek kitéve, akiket bizonyos tényezők gátolnak egyéni képességeik megfelelő kibontakoztatásában, adottságaikhoz mért fejlődésükben.

A fejlesztés célja a gátló tényezők mielőbbi felismerése a hatékony tanuló-megismerési technikák alkalmazásával, egyéni segítségnyújtás a tanulóknak, szülőknek.

Feladatok

- a tanuláshoz szükséges motiváció kialakítása
- önbizalom kialakítása, fejlesztése
- a kudarcélmény megelőzése, csökkentése, illetve az ebből fakadó személyiségzavarok korrekciója
- szükség esetén pszichológus/pszichiáter igénybevétele, állandó kapcsolattartás, visszacsatolás a szakemberek között
- tanulási szokások formálása, hatékony tanulási módszerek elsajátítás
- a tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlesztése
- differenciált órák szervezése, segítségnyújtás a feladatok megoldásában
- barátságos, biztonságot sugárzó környezet kialakítása
- egyéni, kiscsoportos fejlesztések a rehabilitációs órákon

6.3. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

A sajátos nevelési igényű tanulók körében is sok a tehetséges gyermek, ezért kiemelten kezeljük a tehetségfejlesztést. A pedagógiai munka fontos eleme a tehetséges tanulók felfedezése, optimális fejlesztésükről való gondoskodás.

Feladatok

- tehetségek felismerése
- komplex személyiség és képességfejlesztés
- differenciálás
- felkészítés versenyekre, pályázatokon való részvételre
- pályaaorientáció- felkészítés a szakiskolai tanulmányokra (szakmaszerzésre)

- szakkörök, tehetségműhelyek, versenyek, kiállítások, szervezése a tehetséges tanulók kreatív képességeinek továbbfejlesztése érdekében
- sikerélmény biztosítása, önbizalom növelése

6.4. A gyermekek/tanulók egyéni átvezetése

Az egyéni átvezetés célja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló/fiatal esélyeit az intézmények közötti és a munkaerő-piaci átmenet támogatásával növelje.

Kerüljenek beazonosításra a tanuló azon kompetenciái, melyekre építeni lehet, amelyek motivációs pontokkal támogatást biztosítanak.

A tanulók kompetenciái és a követelmények összehangolása teremti meg a kiegyensúlyozott átmenetet.

Az egyéni átvezetéshez EÁT készül, mely bemutatja a gyermek/tanuló/fiatal múltját, jelenét és a tervezett jövőt. Tartalmazza gyermek/tanuló/fiatal életterére vonatkozó információkat, a tanulmányokkal, képzésekkel kapcsolatos megfigyeléseket, reflexiókat. Az átmenet terve szorosan összefügg a nevelési-oktatási tervvel.

Az átvezetés típusai

- óvoda-iskola közti átvezetés
- iskola-középiskola közti átvezetés
- középiskola- munka világa közti átvezetés

Elvárások az Egyéni Átvezetési Tervhez

- Az átmenetnek valamennyi érintett részvételével történik meg, az intézmények szoros együttműködésével
- A tervezés és megvalósítás során a gyermek, családja és a szakemberek közösen gondolkodnak a célok eléréséről
- az EÁT alapja a gyermek/tanuló/fiatal megismerése, szükségletének megértése
- az EF része az EÁT-nak
- az átvezetés során a gyermek/tanuló/fiatal aktív részvételével széleskörű képességfejlesztés valósul meg
- az EÁ során folyamatosan jelen van a tanulók önértékelése és a szakemberek értékelése, melynek produktuma a tanuló viselkedésének, tudásának, képességfejlődését bemutató portfólió

Az egyéni átvezetés folyamata

Előkészítés: megfigyelés, információgyűjtés, tervezés, fejlesztés, nevelés, képzés a kompetenciák elsajátítása érdekében

Nyomon követés

- Az átvezetett gyermek/tanuló/fiatal utánkövetése
- a váltást követő iskolai, munkahelyi beilleszkedés nyomon követése
- az új követelményrendszerhez való alkalmazkodás segítése

- prevenció: a problémák kialakulásának megelőzése
- a fejlődés nyomon követése, a felmerült problémák kezelése
- az utánkövetés időtartama általában az átvételt követő 2 év

Eljárásrendje a TÁMOP3.4.2. A-11/2-2012-0032 projektben kidolgozottak szerint.

6.5. Utógondozás

Az intézmény a nyomon követő, utógondozói munkát megfelelő feltételek biztosítása mellett látja el.

- **a váltást követő iskolai, munkahelyi beilleszkedés nyomon követése**
- **az új követelményrendszerhez való alkalmazkodás segítése**
- **prevenció: a problémák kialakulásának megelőzése**
- **a fejlődés nyomon követése**
- **a felmerült problémák kezelése**
- **az után követés időtartama általában az átvételt követő 2 év**

Az utógondozásban kiemelten érintett tanulócsoportok:

- Fokozott figyelmet kell fordítani az általános iskolába visszahelyezett tanulókra (utazó fejlesztő- és gyógypedagógusok), a velük foglalkozó pedagógusok szakmai segítésére.
- Egyre nagyobb azon tanulók száma, akik többségi szakképző intézményben folytatják tanulmányaikat. Szükséges a velük és a pedagógusaikkal történő, folyamatos kapcsolattartás.
- Kiemelt jelentőségű a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nyomon követése, miután elhagyták az intézményt. Mivel lehetőségeik behatároltak, ezért számukra minden segítséget meg kell adni. Napi kapcsolat áll fenn az Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthonával (ÉNO).

7. A GYERMEKEK TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

7.1. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Hátrányos helyzetű tanulók ellátásának alapelvei

A hátrányos helyzetű tanulók integrációs esélyeinek, egyéni és társas kompetenciáinak növelése, preventív és intervenciós célú programokkal hátrányaik kompenzálása, devianciájuk csökkentése, társadalmi szocializációjuk, iskolai karrierjük, a munka világára való felkészülésük segítése

Cél, feladat, tevékenység

Célok

- prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése
- a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése
- segítségnyújtás a veszélyeztetettség megszüntetésében
- együttműködés a szakemberekkel

7.2. Szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek

Az iskola az alábbi módokon tudja segíteni a **szociális hátrányok** enyhítését:

- az otthoni elégtelen tanulási környezetet pótolja a napközis elhelyezés és a felzárkóztató órák biztosítása
- kollégiumi elhelyezés igény és szükség szerint, kaposvári lakhelyű tanulók számára a Gyermekjóléti Csoport javaslata alapján
- a kulturális hátrányok enyhítésére képességfejlesztő foglalkozásokon, tehetséggondozáson való részvétel biztosítása
- segítségnyújtás ösztöndíj elnyeréséhez (sport, tanulmányi)
- pályázati lehetőségek kihasználása (helyi, országos, uniós támogatások, pályázatok)
- szülők felvilágosítása az igénybe vehető támogatásokról, segítségnyújtás ezek megszervezéséhez
- a tanulók egészségi állapotának figyelemmel kísérése, rendszeres iskolaorvosi és iskolafogászati ellátás biztosítása a tanuló intézményes ellátása, az iskola valamennyi szolgáltatásának biztosítása (ügyelet, étkezés, fejlesztő foglalkozás, felzárkóztatás, stb.) a tanuló igénye szerint
- drog- és bűnmegelőzési programok
- a rendszeres iskolába járás elérése, a tanulmányok befejezése, a pályaválasztás, az eredményes beiskolázás érdekében

- a tanulókat bekapcsolása az iskolai tevékenységekbe, felzárkóztatásba, tehetséggondozásba, a sportköri munkába, az iskolán kívüli kortárs csoportok tevékenységébe
- az oktatás területén a korszerű technikák változatos alkalmazásával elősegíti:
  - az együttműködést
  - az empátia kialakítását, mélyítését
  - a kommunikációs és vitakultúra fejlesztését
  - környezeti nevelés erősítéséhez a szociális kompetenciák fejlesztését

A hátrányok enyhítésére vonatkozó feladatok végrehajtása éves program alapján, illetve igény szerint a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős irányításával, az intézmény pedagógusainak közreműködésével történik.

A segítségnyújtást az osztályfőnök jelzése alapján a gyermekvédelmi felelős szervezi és tartja a kapcsolatot az önkormányzatokkal valamint a gyermekjóléti szolgálatokkal.

Minden pedagógus kötelessége, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Valamennyi pedagógus – kiemelten az osztályfőnökök és napközis nevelők – alapvető feladata, hogy felismerje a tanulókat érintő problémákat, keresse az okokat, nyújtson segítséget, illetve jelezzen az iskolai gyermekvédelmi koordinátornak.

7.3. A tanulási esélyegyenlőség biztosításának elvei

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy számára megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez iskoláknak (a fenntartóval, a családdal, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítani a nevelő-oktató munka feltételeit:

- a tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén
- a tanulók személyiségének megismerése, az ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása
- a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül
- adaptív tanulásszervezési eljárások alkalmazása
- egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása

7.4. Gyermekvédelmi feladatok

A gyermekvédelmi gondoskodás alanyai, célcsoportjai

A segítségre szoruló gyermekek, családok jellemzői

Célcsoport	A probléma okai	Következmények	Segítségnyújtás módja
Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek	Egymást generáló hátrányok jelenléte: pl.: iskolázatlanság, alacsony jövedelem, rossz lakásviszonyok, etnikai kisebbséghez tartozás	Esélyegyenlőtlenség	Szülők felvilágosítása a támogatásokról, ösztöndíjról, társadalmi integráció hatékony segítése
Veszélyeztetett gyermek	Elhanyagoló bánásmód és devianciák jelenléte	Deviáns magatartási formák kialakulása, gyermek sérelmére, vagy gyermek által elkövetett bűncselekmények	Tartós szakmai támogatás, családi konzultációk, fokozott segítségadás, gyermekvédelmi jelzés
Tartósan beteg gyermek		Esélyegyenlőtlenség	Speciális egészségügyi és szociális támogatás, szükség szerint intézményi ellátás
Szociálisan inadaptált gyermek	- helytelen nevelés, - rendszertelen életmód - organikus idegrendszeri tényezők	Társas viszonyok zavara, erkölcsi normák, elégtelen elfogadás	Speciális pedagógiai bánásmód, önértékelés javítása
Deviáns viselkedésű gyermek	Súlyosan veszélyeztető környezet, működési zavarok, deviancia a családban	Szabálysértő, törvénysértő, bűnöző magatartás	Speciális intézményi ellátás, nevelés; mentálhigiénés gondozás Fokozott segítségadás, gyermekvédelmi jelzés

Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladatai

Az intézmény valamennyi gyermekére vonatkozóan

- általános prevenciós tevékenységek, a gyermeket, tanulót körülvevő szociális társadalmi környezet függvényében- pl. kollégiumi elhelyezés a veszélyeztető család miatt
- a diákönkormányzattal való kapcsolattartás
- a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak
- családlátogatásokon való részvétel szükség szerint
- fegyelmi eljárásokon való részvétel

A hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett gyermekekre vonatkozóan

- a hátrányos ill. veszélyeztetett tanulók felmérése az osztályfőnökök közreműködésével
- nyilvántartásba vétel, a hátrányos helyzet, ill. a veszélyeztetettség típusának és súlyosságának mérlegelése, ez alapján a további teendőkre javaslattétel, egyeztetés a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekvédelmi koordinátorral
- szociális ellátások számbavétele, majd a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különféle támogatásokhoz való hozzájárulásról információk átadása a szülőknek
- gyermekbántalmazás ténye vagy gyanúja esetén a megfelelő intézkedések megtétele

Kapcsolattartás

Az eredményes gyermek- és ifjúságvédelmi munka érdekében fontos az együttműködés a partner intézményekkel, hivatalokkal, szervezetekkel.

A segítségnyújtásba bevont szervezetek:

- SzocioNet Egyesített Szociális és Gyermekjóléti Intézmény
- Gyermekjóléti Szolgálatok
- Kaposvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala
- Önkormányzatok
- Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Somogy megyei Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- ÉFOÉSZ- Értelmi Fogyatékosok Somogy Megyei Egyesülete
- Kaposi Mór Oktató Kórház
- „TÜKÖR” Somogy Megyei Addiktológiai Ambulancia
- Gyermek és Ifjúsági Gondozó
- Somogy Megyei Gyermekvédelmi Központ, Óvoda, Általános Iskola és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat
- Magyar Vöröskereszt Somogy Megyei Szervezete
- Máltai Szeretetszolgálat
- Napkerék Egyesület
- Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság
- Városi Rendőrkapitányság
- Borostyánvirág Alapítvány Anya- és Gyermekotthona
- A gyermekvédelemben résztvevő társadalmi/segítő szervezetek, egyházak, alapítványok

8. TEHETSÉGGONDOZÁS

A tehetséggondozó tevékenység célja

A Kaposvári Bárczi Gusztáv Tehetségpont „Akkreditált Kiváló Tehetségpont”. Tehetséggondozó munkánk során a demokratikus, képességfejlesztés szemléletű koncepciót tartjuk elsődlegesnek. Célunk, hogy minden gyermek kibontakoztathassa azon képességeit, melyekben a legtehetségesebb. Az elitista, vagy kiválóság alapú megközelítést elsősorban a sport, művészetek területén kimagasló tehetségek felkutatása és fejlesztése során alkalmazzuk. A tehetséges gyermekek individualizált fejlesztésében a tananyagközpontú pedagógiai módszereket felváltja a differenciális szemléletre épített, speciális irányú komplex képességfejlesztés. A fejlesztés alapja a többlet képességekre utaló jelek felismerése, a képességekre következtetés, tehetségfelmérés, tehetséggondozás, képességkibontakoztatás, egyéni nyomon követés. A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának felkeltésével, a nyitottság, bátorság megerősítésével, a kitartásra neveléssel, egyénre szabott programtervvel és kommunikációval növelhető a gyermek aktivitása, eredményessége.

1. ábra A tehetséggondozás célja

Feladatok

- Tehetségkutatás, tehetségazonosítás, tehetség-felismerés
- Tehetséggondozás, a tehetség kibontakozását gátló tényezők kompenzálása
- Kimagasló képességeknek megfelelő egyéni fejlesztő programok, erős és gyenge oldal fejlesztése
- Differenciálás
- Motiválás, mentorálás, érzelmi támogatás
- Tanácsadás gyerekeknek, szülőknek
- Tehetséges gyermekek, fiatalok bekapcsolása a tehetségpontokba
- Új sokszínű módszertani szolgáltatások, innovatív, nyitott szakemberekkel
- Tehetséggondozó műhelyek, programok szervezése
- Tehetségpályázatokon való részvétel

Kiemelt feladat

- **Akkreditált kiváló tehetségpont kritériumainak való folyamatos megfelelés, az intézmény tehetséggondozó tevékenységének további innovációja.**

A tehetséggondozás folyamata

A **tehetséggondozó programba** való bekapcsolódás valamennyi gyermek számára hozzáférhető, valljuk, hogy minden gyermek tehetséges valamiben, függetlenül sajátos nevelési igényétől, hátrányos helyzetétől, szociokulturális háttérétől. A kiválasztódás célja a kiemelkedő képességek gondozása, az erősségek és a gyenge oldal fejlesztése. Szempontja a gyermek átlag feletti képessége, feladat iránti elkötelezettsége, motivációs szintje.

A sérült funkciók korrigálásánál egyfajta kompenzatorikus átszerveződés figyelhető meg, amelyben a szervezet egésze részt vesz. **Célja a sérült személyiség fejlesztése, szocializációja, egyensúlyba hozása.**

Ez a kompenzáció tanulóinkra jellemző, a központi idegrendszer irányításával a szervezet megpróbálja a sérült terület helyreállítását, új funkciók kialakítását.

Ezért – bár enyhe és közép súlyos értelmi fogyatékos gyermekeket nevelünk-oktatunk – mégis megfigyelhető náluk 1-1 részképesség, terület átlagosnál fejlettebb jelenléte, ahol a szervezet mobilizálódott energiaforrásai utat találtak.

Ezáltal az iskola kiemelt feladata a **tehetségkoordinátor irányításával** ezen részterületek kibontakoztatását segítő foglalkoztatási formák, tehetséggondozó csoportok működtetése.

A **tehetségazonosítás** kipróbált, pszichológusok által összeállított szűrőprogrammal, szülői, pedagógusi, kortárs csoport kérdőívvel, hatékony tanuló-megismerési technikák alkalmazásával történik.

A tehetséggondozásban résztvevő gyermekek, tanulók aktív részesei a komplex fejlesztésnek. A fejlesztés alapja a hatékony tanuló-megfigyelésre épített, egyénre szabott tanulási módszerek, eszközök (differenciálás, drámajáték, kooperatív technikák, professzionális kommunikáció, fejlesztő értékelés) alkalmazása.

A pedagógusok a tehetségfejlesztést individualizált környezetben, a gyermek, a tanuló aktuális fejlődése szempontjából legoptimálisabb szintén és tanulásszervezési mód segítségével valósítják meg, amelyben helyet kap az IKT alkalmazása és a tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés.

A tehetséggondozás formái, szervezeti keretei

- egyéni és kiscsoportos fejlesztési tervek és komplex tehetségfejlesztő, gazdagító programok alapján,
- tanórai és tanórán kívüli differenciálással,
- sokszínű tevékenységekkel
  - sport (judo, korcsolya, labdarúgás, atlétika),
  - művészetek (rajz, tűzzománc, tánc, dob-konga, fotó, dráma),
  - tanulmányi és szakmai versenyek (házi, megyei, országos versenyre való felkészülés),
  - témahetek,
  - projektek,
  - gazdagító programok,
  - tehetségfejlesztő műhelyek,
  - kollégiumi foglalkozások,
  - tehetségkutató gála, tehetségnapok keretében zajlik.

A tehetséggondozó, fejlesztő műhelyek, szakköri foglalkozások területei, komplex tehetséggondozó programok kidolgozása, megvalósítása

Testi-kinesztetikus (a mozgásos képességfejlesztés területéhez kötötten)

- atlétika
- labdarúgás
- úszás
- korcsolya, sí, snowboard
- judo
- tömegsport foglalkozások

Térbeli - vizuális: a képző- és előadó művészet területét érintően

- tűzzománc, rajz, fotó
- kézműves
- *interperszonális, intraperszonális: színjátészó, versmondó*

Zenei képességfejlesztő csoportok

- zenei nevelés
- Soundbeam
- konga - dob
- hangszeres ritmusfejlesztés a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók tanórán kívüli foglalkozásaiban

Logikai-matematikai

- tanulmányi versenyekre való felkészítés

Kollégiumban működő tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások

- agyagozás, tűzzománc, gyöngyfűzés
- ének-zene, tánc
- háztartási ismeretek
- sport

Komplex tehetséggondozó programok

- Szász Endre hagyatékán komplex művészeti tehetséggondozó program (60 óra)
- Komplex művészeti program (200 óra)
- Komplex sport tehetséggondozó program
- Kesztyűs kézzel bánok veled – báb tehetséggondozó program

Egyéb, a kultúra más területeit érintő foglalkozások

- Jeles napok – népszokások

A tehetséggondozás eredményessége a fejlesztés során megnyilvánuló eredmények, produktumok, a tanulók fejlődésében bekövetkező változások alapján mérhető. A mérés eszköze a folyamatos tanuló megfigyelésen alapuló státuszfelvétel, amely tesztekkel, kérdőívekkel, megfigyelésekkel, az arra épülő folyamatos, ciklikus fejlesztési irány meghatározásával komplex. A státusz tartalmazza a tanuló erősségeit, gyengeségeit, a képesség, ismeret és attitűd szintjét. Emellett alkalmazandó az önértékelés, társak értékelése, csoportértékelés, pedagógus-értékelés, portfólió.

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményességét a nyilvánosság előtt lezajló programok, versenyek eredményei is bizonyítják.

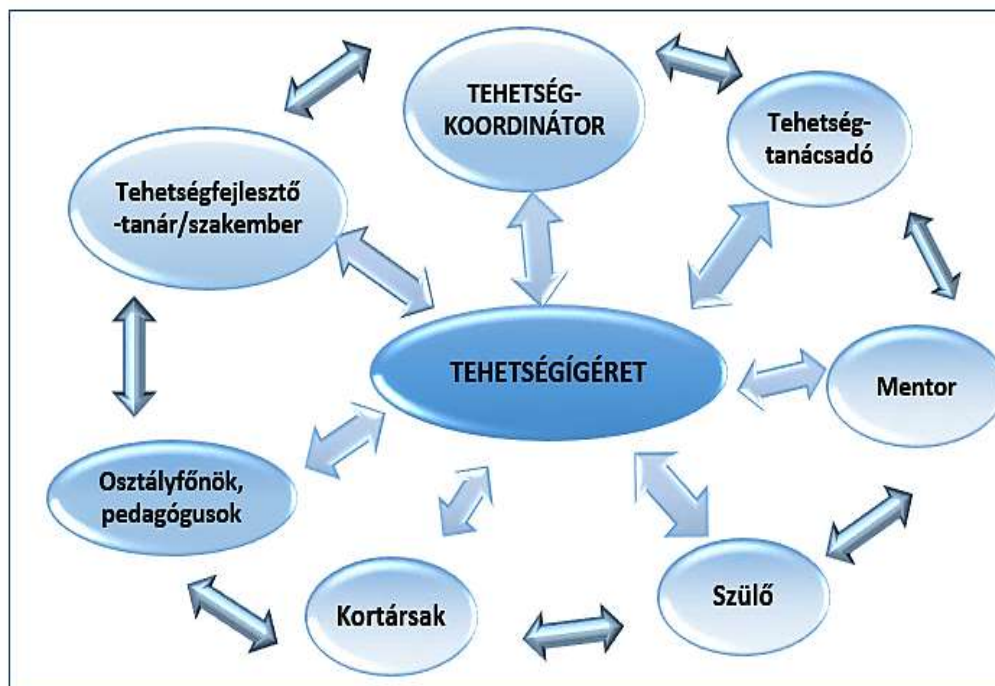
Személyi feltételek

A tehetséggondozó tevékenységet partnerközpontúság jellemzi, melynek egyik pillére a hatékony team munka.

A tehetségigéret köré tehetségáló szerveződik.

A tehetségkoordinátor irányítja, szervezi és ellenőrzi a tehetséges gyermekek fejlesztését, a mentori fejlesztőprogramok megvalósítását.

A kiemelkedő képességű tehetségek fejlesztő programjában a tehetségfejlesztő tanárok mellett mentorok is segítik a tehetséggondozást, érzelmi támogatást, menedzselést nyújtanak a gyermeknek, szülőnek egyaránt.

2. ábra: Tehetségáló

A hatékony együttműködés változatos formákban - esetmegbeszélések, szülői tanácsadás, kiállításokon, rendezvényeken való közös részvétel - valósul meg.

A magatartás- és személyiségzavaros, az alulteljesítő problémás tehetség fejlesztésében, szükség szerint részt vesznek a megyei szakszolgálat szakemberei.

A hálózatépítés, tehetségpontokkal való együttműködés, műhelymunkák lehetőséget adnak a szakmai tapasztalatcserére, a horizontális tanulásra.

Együttműködési formák

Tehetséges gyermekek mentorálása – mentorprogramok

- A gyermekkel, pedagógussal, szülővel együttműködve a tehetséges gyermek fejlődésének támogatása, a fejlesztés szervezése, érzelmi támasz nyújtása, motiváció szinten tartása, életpálya-, életút-tanácsadás.
- Tehetséges fiatalok önszerveződésének támogatása ahol a pedagógus mentorként, facilitátorként segít és biztosítja a szerveződés hátterét.
- A gyermekek tehetséggondozásában érintett szakemberek felkészítésében való aktív közreműködés, programkidolgozás, felkészítés a szükséges differenciális módszerek alkalmazására, a tehetséggondozással együtt járó pedagógusszerepekre
- Tehetségpontokkal történő együttműködés a tehetségsegítés különböző területein.
- Konferenciák, szakmai műhelymunkák, szülői fórumok szervezése
- Tehetségnapok, gálák, regionális Ki-Mit-Tud-ok, művészeti kiállítások, sportrendezvények szervezése, megvalósítása
- Az Educatio honlapján a szolgáltatói kosárban nyilvánossá tett jó gyakorlatok átadásával gyakorlati példák nyújtása a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók tehetséggondozására
- Mentoráló és referencia intézményként a „Mindenki tehetséges valamiben” jó gyakorlat disszeminációja, adaptációjának elősegítése
- Pályázatfigyelés, pályázati projektekből való együttműködés

9. A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS, AZ INTÉZMÉNYI PARTNEREK KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

9.1. A tanulónak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai, azok gyakorlásának rendje, kapcsolattartás formái

Az intézményi döntések folyamatában a tanulók a diákönkormányzaton keresztül vesznek részt. A tanulókat az iskola életéről, az őket érintő valamennyi kérdésről az iskola vezetője, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.

- A tanulók és a tanulóközösségek **érdekeinek képviselőire**, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik.
- A DÖK jogosult a Házi rend elfogadása előtt véleményt nyilvánítani.
- Az iskolai diákönkormányzatnak minden tanuló tagja, a 4. osztálytól kezdve választható a diákképviselőbe. A diákönkormányzat véleményét a tanulók kikérhetik minden olyan esetben, amely az osztályok közül legalább kettőt érint.
- Az értelmi fogyatékos tanulóink érdekképviselői munkájához elengedhetetlen a **diákönkormányzatot segítő pedagógus** személye, aki szervező, koordináló tevékenységével segíti a diákönkormányzat működését.
- Az együttműködés az iskolai közösségen belül lehetőséget teremt a tanulók önirányító, önellenőrző tevékenységére, a közösségi érdekképviselő gyakorlására.
- Biztosítja a tanulók véleménynyilvánítási, egyetértési és döntési jogát, választási lehetőségét.
- Felelősségvállalásra, a demokratikus joggyakorlásra nevel.

A kapcsolattartás formái

Tanulóközösség - DÖK között

a diákképviselőn keresztül történik az információk közvetítése

DÖK - Pedagógusok - Iskolavezetés között

a DÖK vezetőjén, illetve a segítő tanáron keresztül történik az információ átadás

A DÖK működése

- az iskola igazgatója a DÖK vezetőségének ülésén, a diákközségi ülésen évente legalább egyszer részt vesz
- évente legalább kétszer iskolagyűlést szervez
- a diákönkormányzat vezetője a DÖK ülésein, az iskolarádióon keresztül tájékoztatja a diákokat
- az osztályfőnökök folyamatosan segítik a DÖK munkáját a diákképviselőn keresztül

- a tanulók kérdéseiket, véleményüket szóban, vagy írásban, egyénileg, a DÖK-segítő tanáron keresztül, illetve választott képviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, tantestületével

Évente egy alkalommal a DÖK szervezésében tanítás nélküli munkanap keretében *Madarak, fák napja* rendezvényt szervez. Az akadályverseny lebonyolításában a diákok aktívan részt vesznek.

A DÖK tagjai segítik az iskola szabadidős rendezvényeinek megvalósítását: farsang, gyermeknap, kirándulások.

9.2. Együttműködés, kapcsolattartás a szülőkkel

Az iskolai nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógusközösség koordinált, aktív együttműködése.

A szülők részéről a nevelőmunka segítéséhez elvárt magatartásforma:

- együttműködés, a szülőértekezleteken, a fogadó órákon és a nyílt napokon való érdeklődés
- nevelési problémák őszinte megbeszélése, közös megoldásra törekvés
- érdeklődő-segítő hozzáállás
- őszinte véleménynyilvánítás
- aktív részvétel az iskolai rendezvényeken

A szülők magasabb jogszabályban meghatározottak szerint gyakorolják jogaikat, kötelezettségeiket.

A szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt tanítási napok időpontját az iskola munkaterve évenként határozza meg.

A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban, vagy írásban, egyénileg illetve választott képviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével.

9.2.1. A kapcsolattartás területei, formái

- Szülők tájékoztatása az iskola szervezeti, működési körülményeiről, szakmai munkáról, tárgyi feltételekről. A Házi rend megismerése.
- Napi munkakapcsolat a sérült gyermekek képességeinek fejlesztésére.
- Szülői értekezletek keretében folyamatos kapcsolattartás, a szülők tájékoztatása a tanulók fejlődéséről, az intézménnyel kapcsolatos kérdésekről.
- Fogadóóra, szülők és pedagógusok közötti személyes kapcsolattartás, segítségnyújtás a tanulók fejlesztéséhez, egészséges életmódra neveléséhez, a szabadidő hasznos eltöltéséhez.

- Nyílt tanítási nap, melyen a szülő betekintést nyer a nevelő-oktató munka mindennapjaiba, megismeri a tanítási órák lefolyását, tájékozódik gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.
- Írásbeli tájékoztatás a tanulók tanulmányaival, magatartásával kapcsolatos kérdésekről – a következő tanév költségeiről.
- Családlátogatás során a gyermekek családi hátterének megismerése, tanácsadás a tanulók optimális fejlesztése, lelki egészségének védelme érdekében.
- Figyelemfelhívás szükség esetén a szülők kötelezettségeire, a gyermekek védelme érdekében. Eredménytelenség esetén a szükséges intézkedések megtétele.
- Belépés és benntartózkodás a szülők és családtagok részére az intézményben az SZMSZ-ben szabályozottak alapján.
- Szülők bevonása, tudatos felvilágosítása a tanulók továbbtanulási lehetőségeiről, pályaválasztásáról.
- Megfelelő tér biztosítása szülői szervezetek létrehozásának a törvényben meghatározottak szerint.
- Kapcsolatfelvétel segítése a sérült embereket képviselő szervezetekkel.
- Szülők tájékoztatása a saját és gyermeke jogairól.

9.2.2. Szülősegítő szolgáltatások

- **Családi délutánok, hétvégék** közös programokra adnak lehetőséget valamennyi korosztály számára. A kötetlen szabadidős tevékenységek során átalakul a szülő-pedagógus viszonya, nyitott, bizalomra épülő kapcsolat alakul ki.
- A **fejlesztőeszköz és könyvkölcsönzés** a szociálisan rászoruló családok számára biztosítja a szabadidő hasznos eltöltésén keresztül a gyermekek képességeinek sokoldalú fejlesztését.
- A különböző **módszertani kiadványok**, módszertani lapok, szórólapok segítséget nyújtanak a gyermeknevelés kapcsán felmerült problémák megoldásában, a fejlesztési lehetőségek kiválasztásában.
- A **telefonos és személyes segítségnyújtás** 2 lépcsős megvalósítása során, a probléma beazonosítását követően, a szülő, a szülő és gyermek a szükséges szakembertől kap adekvát segítséget.
- A **szülői konferencia** különböző témákban (Gyermekebántalmazás, Más a gyermekem, XXI. sz. gyermeke) nyújtott és nyújt a jövőben is elméleti és gyakorlati segítséget a résztvevőknek.
- **Elektronikus tananyag** fejlesztése az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése céljából
- **Integrációs kézikönyv** segíti a sajátos nevelési igényű és a többségi gyermekek szüleinek a másság elfogadását, felkészít az elfogadásra, befogadásra.
- Együttműködés, közös tevékenységek a **projekt, témahét** tervezésében, programjában
- **Szülői képzések** célja a szülői hivatást segítő képességek fejlesztése, megerősítése, felkészítés a problémák felismerésére, kezelésére, megelőzésére.

A gyógypedagógiai centrumban megfelelő feltételek mellett sokoldalúan képzett innovációra kész szakemberek biztosítják a **szülői szolgáltatások** széles körét. Pszichológus, gyógypedagógusok, képzett trénerok állnak rendelkezésre a feladatellátáshoz.

A jelen tapasztalatait felhasználva a **módszertani intézmény** tovább emeli a szülői szolgáltatások számát és körét. A tréningeket megerősítő tréningek követik.

A problémák kezelésére krízis-szolgálatok alakulnak, támogató, önségítő csoportok működnek.

9.2.3. Intézményi Tanács

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 73.§ (4) bekezdése alapján létrehozott Intézményi Tanács biztosítja helyi közösségek érdekeinek képviseletét intézményünkben.

Az Intézményi Tanács a nevelőtestület, a szülői szervezet, és Kaposvár város önkormányzatának delegáltjaiból tevődik össze.

Feladata, hogy az iskola nevelő-oktató tevékenységét érintő kérdésekben véleményt nyilvánítson, a pedagógiai munka eredményességének értékelése tárgyában javaslatokat fogalmazzon meg, a delegáló közösségek érdekében álláspontját kifejezze. Döntési jogkörrel rendelkezik, a tisztségviselőinek megválasztásában, visszahívásában, munkaprogram elfogadásában, ügyrendjének meghatározásában, döntési jogkörébe ruházott kérdések ügyében. Véleményezési jogköre van az intézmény működését érintő valamennyi kérdésben, a pedagógiai program, a házirend, az éves nevelőtestületi munkaterv, a szervezeti és működési szabályzat elfogadásában.

Az Intézményi Tanács és az iskola vezetősége közötti kapcsolattartás egyéb szabályait az éves iskolai munkaterv és az Intézményi Tanács ügyrendje, valamint éves munkaprogramja határozza meg.

9.3. Együttműködés a különböző területen dolgozó pedagógusok, szakemberek között

A hatékony pedagógiai munka háttérét a nyitott nevelési-oktatási környezet biztosítja, melynek alapja a team munka.

- Folyamatos információcsere **az osztályfőnök, a szaktanár, a napközis nevelő és tehetséggondozó szakember között**
- **A pedagógiai munkát segítők együttműködése** a pedagógusokkal folyamatosan
  - a tanórai munkában,
  - szabadidős tevékenységekben.
- Pedagógusok együttműködése az iskola **egyéb szakembereivel** (iskolaorvos, védőnő, pszichológus, tehetség tanácsadó stb.) a nevelési program alapján, illetve szükség szerint.
- **Szakmai kapcsolat**, team munka a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésében-oktatásában, fejlesztésében, terápiájában érintett szakemberek között, szakmaközi kapcsolatokkal, esetmegbeszélésekkel.
- Együttműködés a különféle munkaközösségekhez tartozó pedagógusok között.

- Együttműködés a tehetségkoornitárral
  - tehetséggondozó szakemberek, tehetség tanácsadó pszichológus, mentorok, tantárgyat tanító pedagógusok folyamatosan konzultálnak
- Együttműködés a **kollégium dolgozóival**
  - A kollégium vezetője és az iskola gyermekvédelmi felelőse folyamatosan tájékoztatják egymást a kollégiumban élő tanulók problémáiról.
  - A kollégium vezetője szükség szerint kapcsolatot tart a gyermekjóléti szolgálatokkal, önkormányzatokkal, családsegítő intézményekkel, egészségügyi intézetekkel.
  - Az osztályfőnökök napi kapcsolatban vannak tanulóik kollégiumi nevelőivel.

9.4. Együttműködés partnerintézményekkel

Intézményünk minősített referenciainstítúciónként, mentoráló intézményként biztosít szolgáltatást a sikeres modernizációs folyamatok megvalósulásához, a szervezetfejlesztés közvetlen megtapasztalásához, a példaértékű pedagógiai kultúra- és eszközrendszer gyakorlati megismertetéséhez.

Intézménylátogatás, hospitálás, jó gyakorlatok átadása, műhelymunkák, mentorálás, valamint az adaptív tanulás lehetősége és az intézményközi együttműködés támogatja a köznevelési intézmények horizontális, hálózati tanulását.

A pedagógusok által kidolgozott fejlesztéseket intézményünk alkalmazza, szükség szerint kiegészíti, átdolgozza.

Kiválóra akkreditált tehetségpontként kapcsolattartás regisztrált és minősített tehetségpontokkal, országos szintű tájékoztatással, műhelymunkákkal, előadásokkal, konferenciák szervezésével segítve szakmai fejlődésüket.

9.4.1. Intézményi innovációk

Mentoráló intézményi módszertani modellek

A modell címe	A modell rövid ismertetése
„Mindenki tehetséges valamiben” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében	A ” jó gyakorlat” a sajátos nevelési igényű gyermekek tehetséggondozását mutatja be a tehetség azonosításától a komplex személyiségfejlesztésig, a tehetség összetevőire építve, azt bemutatva, hogy a fogyatékos gyermek sérülésspecifikumának megfelelően hogyan tud igényes, minőségi eredményeket elérni. Hangsúlyozza a speciális érdeklődési területek felismerését, az ehhez kapcsolódó állapot meghatározását és a fejlesztési célokat. Kiemeli a különleges szükségletek kezelésének jelentőségét a tanórán és tanórán kívül, a tehetségekkel való bánásmód speciális eszközeit, a differenciált módszerek, technikák alkalmazását, a pedagógus megváltozott kompetenciáit, a szülők szerepét, az együttműködés fontosságát.
Autizmus specifikus integráció támogatása	A program olyan modell, amely a sérülés specifikus integrációs felkészítés korszerű megvalósítására mutat be eredményesen működő integrációs gyakorlatot az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek, tanulók megismerésére, az autizmus specifikus módszerek, eszközök gyakorlati alkalmazására. Olyan pedagógiai kompetenciákat fejleszt, amelyek támogatják a speciális és többségi iskolák pedagógusainak autizmussal élő tanulókkal történő hatékony bánásmódját, ezzel növelve a speciális feladatellátás eredményességét. A megismert módszerek, eljárások saját gyakorlatba történő beépítésével a pedagógiai tevékenység egyre sikeresebbé, céltudatosabbá válik. A szakmai fejlődés előnyösen befolyásolja az autista gyermekkel történő foglalkozást, és pozitívan hat a pedagógus szakmai önértékelésére, reflektív szemléletére is.
Katica – tanoda óvodai modell - képességfejlesztő, attitűdformáló program	A módszertani modell az Óvodai nevelés országos alapprogramjával és az Irányelvekkel összhangban nevelési területként tartalmazza az ütemtervet a sajátos nevelési igényű gyermekek kompetenciafejlesztése során alkalmazott eljárásokat, módszereket, munkaformákat, olyan pedagógiai környezet kialakítását, amelyben a cselekvéses tanulás, az együttműködés a differenciált egyéni képességfejlesztés kerül a középpontba.

Bárcki Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

Egészség(L)esen – Egészségnevelési program	A program az egészséges életmód kialakításának és formálásának lehetőségét biztosítja. A reális énkép, önismeret kialakulása elengedhetetlen az egészségtudatos élettervezésre, életvezetésre való felkészítéshez. Az egészségnevelési program az egészségvesztést okozó tényezők - mint például a helytelen táplálkozás, a helytelen higiénés szokások, a dohányzás, drogfogyasztás, alkoholfogyasztás csökkentéséhez, optimális esetben megszüntetéséhez járul hozzá, és egészséges életszemléletet hordozó családi életre készít fel. A preventív tevékenység átöleli a program egészét, és elsődleges szerepet tölt be a kisiskolás kortól-kamaszkorig, változó mentálhigiénés tartalommal.
„Segítünk, hogy segíthess!”- integráció, inklúzió támogatása, segítése	A modell célja az integráció pedagógiai szereplőinek támogatása, a pedagógiai hatékonyság növelése. A modell két fő részből áll, amelyek önállóan adaptálhatók, az első rész a többségi intézmények, a második rész a gyógypedagógiai intézmények részére. Az integrációban együttműködő intézmények esetén a két fő rész együttes adaptálása felerősíti, tovább növeli az eredményességet, mert mintát nyújt az együttműködési formák továbbfejlesztéséhez is.
Útjelző- hallgatói képzés a XXI. században	A modell célja segítségadás a felsőoktatási gyakorlóhelyek számára a XXI. század kihívásainak megfelelő gyakorlati képzés megvalósításához. A minőségi tudástranszfer, a pedagógus kompetenciák sokoldalú fejlesztése, a reflektív szemlélet kialakítása és fejlesztése, a tanulói személyiség mindenoldalú fejlesztésének fókuszba helyezése a gyakorlati felkészítés prioritása. A kiemelt területek rövidtávon növelik a szakvezetők pedagógiai hatékonyságát. Hosszú távon hatással vannak a pedagógussá váló szakemberek pedagógiai hatékonyságának növelésére.

Kiemelt feladatok

- disszeminációs tevékenység
- adaptációs folyamat támogatása, mentorálással, személyes, telefonos és online kapcsolattartással
- modellek folyamatos fejlesztése, szükség szerinti korrekciója

Oktató filmek

S.sz.	FILM CÍME	ÉV
1.	Add a kezed Alapítvány Bemutató film	2004.
2.	Bárczi Gusztáv MK Bemutató film	2005.
3.	Segítünk, hogy segíthess!	2006.
4.	Bárczi Gusztáv Methodological Centre	2006.
5.	Segítünk, hogy segíthess! /rövid változat/	2006.
6.	Családi hétvége	2008.
7.	Kulcs a kompetenciához	2008.
8.	Key for Competence	2008.
9.	Bárczi Gusztáv MK és Nevelési Tanácsadó Bemutató film	2010.
10.	Segítünk, hogy segíthess!	2011.
11.	We help you be able to help!	2011.
12.	A siker kulcsa te vagy!	2011.
13.	You are the key to success!	2011.
14.	Rehabilitéka – Fejlesztés kicsiknek, nagyoknak	2012.
15.	Rehabilitéka – Eszközbemutató szülőknek	2012.
16.	Rehabilitéka – Korai fejlesztéstől az iskoláig	2012.
17.	Rehabilitéka – Értelmileg akadályozott gyermekek fejlesztése	2012.
18.	Rehabilitéka – Eszköztár – Vizi Mozgásfejlesztés	2012.
19.	Rehabilitéka – Eszköztár - A tanórán	2012.
20.	ÉRINTŐ – Sajátos nevelési igényű gyermekek és fiatalok integrációs programja óvodától a munkába állásig /KaposTelevízió/	2012.
21.	Rehabilitéka /Kapos Televízió/	2013.
22.	Kipróbálom – Elfogadó társadalmi és munkaerő-piaci környezet kialakítása	2013.
23.	Csoda - Pók - Háló Tehetség Nap	2013.
24.	Csoda - Pók - Háló Konferencia	2013.
25.	Tehetséggondozás a Bárczi Gusztáv Módszertani Központban	2014.
26.	Autizmusról pedagógusoknak, szülőknek	2015.

A filmek alkotói: Dr. Benczéné Csorba Margit
Klenovitsné Zóka Tünde
Horváth Zoltán

Publikációk

PUBLIKÁCIÓ	MEGJELENÉS	A PUBLIKÁCIÓ KÉSZÍTŐJE
„Segítünk, hogy segíthess!” Más a gyermekem!	Fejlesztő Pedagógia 2007. 18. évf. 3-4. sz. „Segítünk, hogy segíthess	Dr. Benczéné Csorba Margit
Együtt a sokszínű úton		Csikvárné Takács Anikó
Óvodai nevelés intézményünkben		Szabó Katalin
Óvodából iskolába Felkészülés az iskolai életre		Feketéné Póré Mária
Nyelvi kifejezőképességet segítő játékok alkalmazása kiscsoportos foglalkozásokon		Szili Katalin
Gondolkodás-érzés- akarat Waldorf-módszer a gyógypedagógiában		Pohner Istvánné Simon-Szabó Tímea Somogyi Adél
Halmozottan sérült gyermek fejlesztése		Szűcs Éva
Egy Down-szindrómás kislány integrációja		Perákné Páhi Gabriella
Olvasás-írás előkészítése a foglalkoztató 2. csoportban		Némethné Nemes Katalin
Waldorf-elemek intézményünkben	Érintő A Bárczi Gusztáv Módszertani Központ módszertani lapja 2006.	Pohner Istvánné
Terápiás judo foglalkozás a tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók részére	Fejlesztő Pedagógia 2004/4-5.	Pilbauer István
Mesterségünk címere: Judo! Bárczi DSE –sikerek Ravennában	judoinfo.hu	Pilbauer István
Képességfejlesztő feladatlapok a téri orientáció fejlesztéséhez	Készült a Bárczi Gusztáv Módszertani Központ Európai Unió Program keretében 2004.	Feketéné Póré Mária Talpas Imréné
Képességfejlesztő feladatlapok – természetismeret	Készült a Bárczi Gusztáv Módszertani Központ Európai Unió Program keretében 2004.	Gara Katalin Talpas Imréné
Képességfejlesztő feladatlapok – matematika	Készült a Bárczi Gusztáv Módszertani Központ Európai Unió Program keretében 2004.	Szűcs Éva

Jó gyakorlatok

A szolgáltatói szerephez rendelkezésre áll 18 innováció –„jó gyakorlat” melyek az Educatio szolgáltatói kosár felületén megtekinthetők.

<https://iskolataska.educatio.hu>

1. „A siker kulcsa Te vagy!” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a diákotthonban
2. „Mindenki tehetséges valamiben” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei az SNI tanulók fejlesztésében
3. „Mozgásfejlesztés felsőfokon” A gyermekek komplex mozgásfejlesztésének lehetőségei
4. „Segítünk, hogy segíthess” Gyógypedagógiai intézmények a XXI. században
5. A judo terápiás alkalmazása a tanulásban és értelmileg akadályozott tanulóknál
6. A kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodájában
7. Egészség(l)esen -egészségnevelés , moduláris oktatási program
8. „- Veszélyben a világ” – Környezetvédelmi témahét
9. Életpálya-építés kompetencia alapú programcsomaggal és mentálhigiénés projekt megvalósításával
10. Főiskolai hallgatók gyakorlati képzése
11. Gyermekvers és feladatgyűjtemény beszédfejlesztéshez
12. Iskolapszichológia a gyakorlatban
13. Kompetencia alapú oktatás sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez
14. Multikulturális nevelés a felső tagozaton, osztályfőnöki órákon
15. Pályaválasztási tanácsadás szerepe a pályaaorientációs tevékenységben
16. Projekt a pályaválasztási döntés sikeréért
17. Új típusú osztályfőnöki órák
18. Úszásoktatás szerepe a tehetséggondozásban

Az iskolatáska felületére 2015-ben feltöltött jó gyakorlatok

Iskolatáska

1. "Veszélyben a világ" - környezetvédelmi témahét
2. „Mindenki tehetséges valamiben” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében
3. A "NET-generáció" anyanyelvi készségének fejlesztése
4. "Konfliktusmentes mindennapjaink"-konfliktuskezelés, vitarendezés, mediáció a serdülő korosztály számára
5. "Segítünk, hogy segíthess" Gyógypedagógiai intézmények a XXI. században

6. Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek, tanulók megismerése - autizmus specifikus módszerek, eszközök bemutatása
7. Főiskolai hallgatók gyakorlati képzése
8. Multikulturális nevelés osztályfőnöki órákon
9. Óvodai módszertár sajátos nevelési igényű gyermekeknek, pedagógusoknak
10. Mesék vándorútján- Nagybajomi Tagintézmény

A TÁMOP 3.4.2. A.11. pályázat keretében adaptált „Jó gyakorlatok”

- Az óvoda-iskola átmenetét segítő program
- Hogyan tudunk hatékonyan fejleszteni tanórán egyéni fejlesztési terv alapján?
- Egyéni Átvezetési Terv- Az iskolából a munka világába való bejutás támogatására
- „Az légy, aki vagy” – iskolaátmenetet támogató kompetenciafejlesztés
- Hatékony együttnevelés korszerű módszerek, eszközök, eljárások alkalmazásával (projekt, differenciálás, kooperatív, portfólió)
- Szülők bevonásának lehetséges módozatai 13 tételben
- Életpálya építési és szociális életviteli kompetenciák fejlesztését, alapkészségek megerősítését célzó oktatás és tanulásszervezés az integrált nyílt munkaerő-piaci munkavállalás elősegítése érdekében

Innovációk

A TÁMOP 3.4.2. A.11. pályázat keretében készült innovációk

- „Kiprobálom” érzékenyítő felkészítés munkáltatóknak
- Tanuljunk játékkal!- Képességfejlesztő játékok
- Időutazás őseink életébe- A szennai falumúzeum, avagy hogyan éltek a falvakban a régi időkben
- Merre tovább, melyik úton?- Pályaismeretet, pályaválasztást előkészítő képességfejlesztő program 13-18 éves tanulásban akadályozott sajátos nevelési igényű tanulók számára
- Május parádé- Óvoda-iskola átmenetet támogató program
- Nyújtsd a kezéd!- Alsóból felsőbe könnyedén. Innováció az átmenetek kezelésére
- Felső tagozat és szakiskola közti átmenetet segítő pedagógus együttműködési rendszer komplex tervezete
- „Játsszunk együtt Ribizli Bercivel!”- Csoportok közti átmenet együttműködő projekttel
- „Felnőttem”- Átmenet a gyerekkorból a felnőtt korba. Gyakorlatra felkészítő program
- EGY-MÁSÉRT- Partnerség a másság elfogadásáért
- A beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű óvodás gyermekek integrációs nevelése

- „Az ünnepvárás csodái”- A súlyosan halmozottan fogyatékos gyermekek integrációs programja
- A gyümölcsök is mások...a sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésének elősegítésére
- Kincskeresés- haza, család, gyermek
- Legyünk mi is bohócok
- Márton naptól vízkeresztig - Néphagyományokon alapuló, a sajátos nevelési igényű gyerekek beilleszkedését segítő innováció
- „Látjuk a fától az erdőt...” Természetismereti és környezetvédelmi projekt
- Hosszú még az út- Komplex fejlesztő foglalkozás autizmus spektrum zavarral élő tanulók számára testvéreik aktív közreműködésével
- „Segítünk, hogy segíthess” Utazó gyógypedagógia feladat. Egyéni fejlesztési terv bemutatása az integráció támogatása érdekében
- Felzárkóztató és tanulókövető rendszer
- Az óvodai fejlődés nyomon követő rendszere
- Alsó-felső tagozat közti átmenetet segítő, pedagógus együttműködési-rendszer komplex tervezete
- Szakiskolás tanulók nyomon követő rendszere
- Mindennapi helyzetekben alkalmazható konfliktuskezelés a szakképző iskolák bejövő évfolyamán

További innovációk, projektek, témahetek

- „Tavaszi szél vizet áraszt”- Környezetvédelmi témahét
- „Nyuszi fülét hegyezi...” - Húsvétváró –témahét
- „Négy kis gyertyafényes lángja szeretetet hoz a házba.”- Adventi témahét
- „Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?”-A Föld napja – óvodai projekt
- Gesztusnyelv
- Adventi projekt
- A nagybetűs élet – Átmenet a gyermekkorból a felnőttkorba
- 2013. október 23-i megemlékezés

Nagybajomi Tagintézmény innovációi

- Iskola és művészet
- Iskola és egészség
- Nyári tábor

A jó gyakorlatok, innovációk rövid bemutatását a pedagógiai program 6. sz. melléklete tartalmazza.

9.4.2. Az intézmény felnőttképzési tevékenysége

Stratégiai célkitűzés

A módszertani intézmény stratégiai célkitűzése a különböző területek kompetenciáinak megalapozása, megerősítése, képzési programok fejlesztése, akkreditálása.

A szervezeti működést és szolgáltató tevékenységet a szakmai megalapozottság, a megrendelők igényének való minőségi megfelelés és a felnőttképzési szolgáltatások komplexitására való törekvés jellemzi.

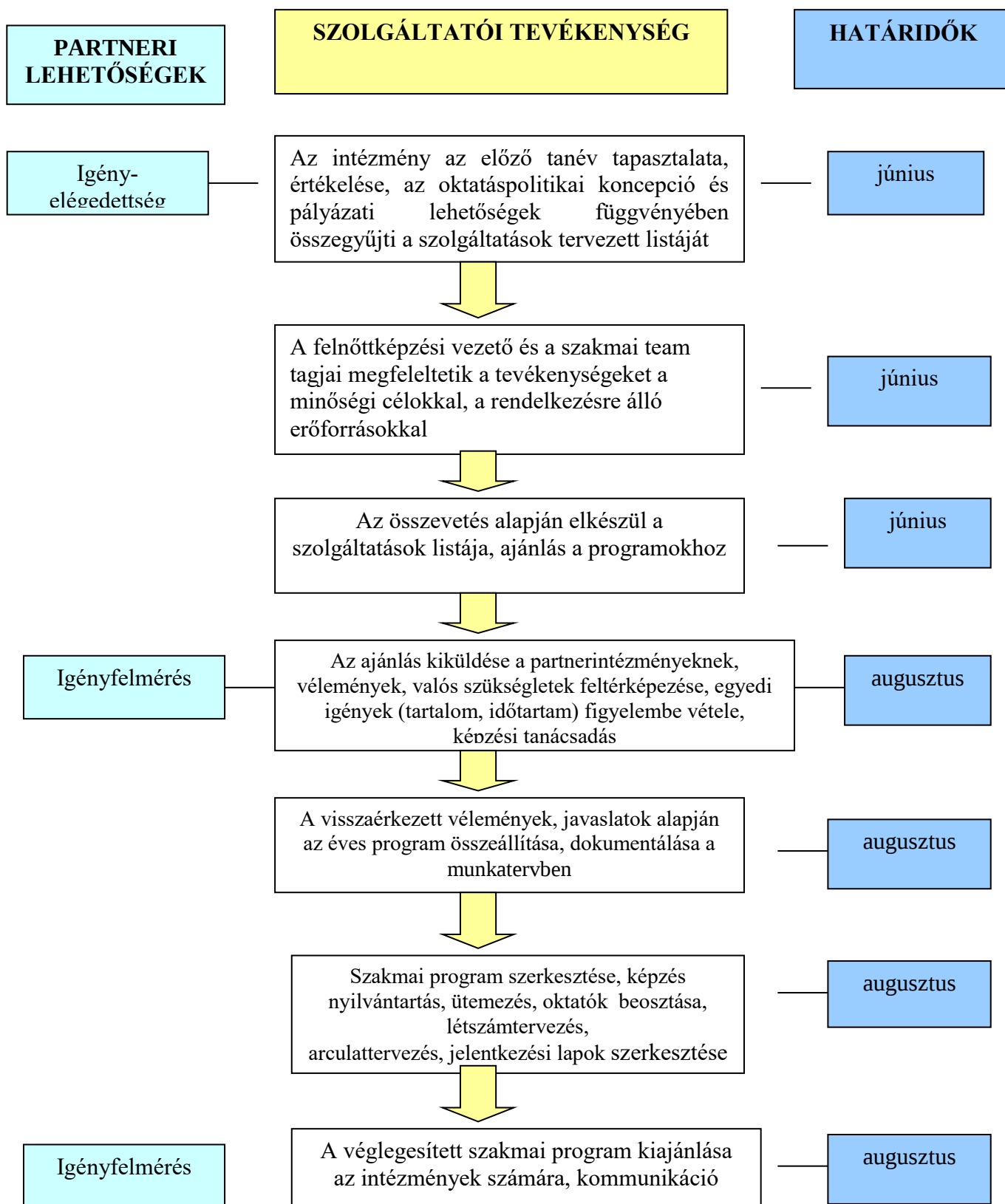
A humán erőforrás tudatos tervezése biztosítja a magas szintű szakmai tevékenységet, amely elsősorban belső munkatársakkal és szükség szerint külső szakemberek közreműködésével valósul meg.

Felnőttképzési akkreditációs lajstromszám: AL-2789

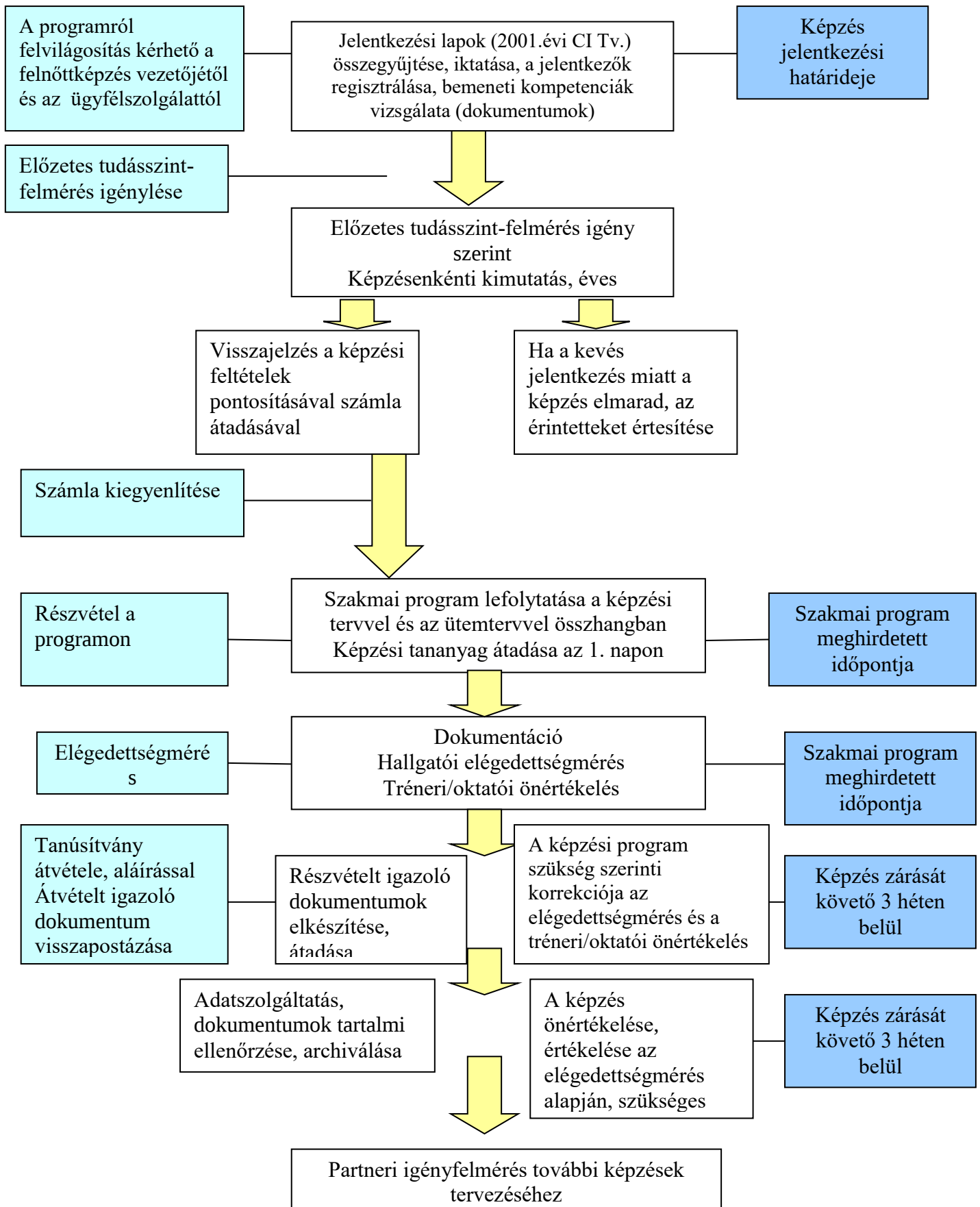
A szolgáltatások folyamatszabályozását meghatározó tényezők

- éves tervezés szabályozása
- megbízási, hallgatói követelmények figyelembe vétele
- felmerülő igények kielégítése
- a szolgáltatás hatékonyabbá tétele
- szükséges erőforrások folyamatos biztosítása
- minőség tudatos gondolkodás
- minőségpolitika és az aktuális minőségcélok meghatározása
- működés szervezeti keretének kialakítása
- a tervezési feladatok végrehajtása
- kommunikációs területek meghatározása és felügyelete
- a képzéssel kapcsolatos dokumentumok, szerződések, tananyagok és taneszközök kezelésére vonatkozó eljárások kialakítása, használata
- a képzéshez szükséges egészséges és biztonságos, a mindenki számára egyenlő hozzáférést biztosító környezet megteremtése

A képzések folyamatleírása

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

A felnőttképzések jegyzéke

<i>Képzés megnevezése</i>	<i>Felnőttképzési akkreditációs lajstromszám</i>	<i>Érvényessége</i>	<i>Pedagógus akkreditációs szám</i>	<i>Érvényessége</i>
Hátránykompenzációs technikák megismerése és alkalmazása az inkluzív nevelésben	PLB-1328	2016.01.25.	100 004/25/2011	2016.02.01. (átdolgozás alatt)
Tanórán kívüli tehetséggondozás lehetőségei, módszerei	PLB-1965	2016.09.01.	100 004/222/2011	2016.08.01. (átdolgozás alatt)
A tehetség felismerése és gondozása óvodától középiskoláig	PLB-1972	2016.06.01.	100 004/163/2011	2016.05.24. (akkreditációra előkészítve)
A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében	PLB-1971	2016.04.01.	100 004/92/2011	2016.03.31. (átdolgozás alatt)
Közoktatást érintő változások a sajátos nevelési igényű tanulók ellátórendszerében – vezetői kompetenciák a hatékony együttnevelésben	PLB-1966	2015.12.01.	OK- 410/143/2010	2015.11.30.
Hatékony együttnevelés gyakorlata befogadó pedagógusoknak	PLB-1969	2015.05.01.	OKM-1/52/2010	2015.04.20. (átdolgozás alatt)
Megváltozott gyógypedagógus kompetenciák – utazó gyógypedagógiai és szakmai tanácsadó feladatok	PLB-1967	2015.06.01.	OKM-1/73/2010	2015.05.10. (átdolgozás alatt)
Óvoda-iskola átmenetet segítő program	PLB-1973	2015.05.01.	OKM-1/35/2010.	2015.04.06. (átdolgozás alatt)

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

<i>Képzés megnevezése</i>	<i>Felnőttképzési akkreditációs lajstromszám</i>	<i>Érvényessége</i>	<i>Pedagógus akkreditációs szám</i>	<i>Érvényessége</i>
Iskolai agresszió csökkentése, konfliktuskezelés	PLB-1970	2015.02.01.	OKM-3/7/2010.	2015.01.22. (átdolgozás alatt)
Sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelése (60 ó.)	PLB-2126	2013.12.01.	OKM-1/37/2008.	2013.12.01. (átdolgozás alatt)
Sérülésspecifikus eszközhasználat az SNI tanulók ellátórend-szerében, pedagógus-kompetenciák az eszközhasználatban	PLB-2125	2018.01.01.	82/306/2012.	2017.12.21.
Korszerű tanulási technikák és speciális eszközhasználat a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztésében	PLB-2260	2018.02.01.	957/11/2013.	2018.01.31.
Információs és kommunikációs technológiák (IKT) szerepe a különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelésében, oktatásában	PLB-2124	2018.02.01.	957/1/2013.	2018.01.10.

10. A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYA

A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

A tanuló tanulmányai alatt a jogszabályok által meghatározott feltételekkel javító, osztályozó, pótló vizsgát, más intézményből való átvétel esetén különbözeti vizsgát tehet.

A javító- és osztályozó vizsgák rendjére az 1-8.évfolyamokon és a szakképző évfolyamokon egyforma szabályozás érvényes.

10.1 Osztályozó vizsga

Félévi, év végi osztályzat megállapításához az iskola pedagógusaiból álló vizsgabizottság előtt tesz vizsgát a tanuló, melynek időpontját az osztályozó értekezletet megelőző hétre kell kitűzni. Az osztályozó vizsga anyaga megegyezik az adott tantárgy helyi tantervben meghatározott követelményeivel, illetve félév esetén annak részarányos teljesítésével.

Osztályozó vizsgát kell tenni a tanulónak a félévi-évvégi osztályzatok megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
- egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményeinek egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tehet eleget;
- magántanulói státuszban van
- mulasztása a 250 tanítási órát, illetve egy adott tantárgyból a tanítási órák 30%-át meghaladja és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet (megtagadható, ha a 20 igazolatlan tanórai mulasztása van).

Magántanulóink – kérelemre, egyéni elbírálás alapján - készségtárgyakból nem tesznek vizsgát.

10.2 Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha neki fel nem róható okok miatt a vizsgáról

- elkészik,
- távol marad,
- engedéllyel eltávozik, mielőtt válaszadását befejezné.

10.3 Javító vizsga

Javítóvizsgát tehet a tanuló augusztus 15.-31-ig terjedő időszakban, ha:

- a tanév végén legfeljebb 3 tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott
- az osztályozó vizsgáról számára felróható okok miatt elkészik, távol marad vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik

A speciális szakiskolában tanuló diákok a képzés befejeztével az adott tanévre vonatkozó szabályzat szerinti időpontban szakmai vizsgát tesznek.

10.4 Különbözeti vizsga

Különbözeti vizsgát tehet a tanuló szülő/nagykorú tanuló írásbeli kérelme alapján

- ha más iskolából érkezik és az intézményünket kijelölő szakértői bizottság arra szóban vagy írásban javaslatot tett
- ha a tanuló életkorának megfelelő osztályfoknál alacsonyabb osztályfokon tanul, ám a gyógypedagógiai rehabilitációs orientáltóságú oktatás hatására hiányos ismereteit pótolta, a kultúrtechnikákat elsajátította, de képességei nem teszik lehetővé a többségi intézménybe való visszavezetését

Osztályozó vizsga a félév utolsó két hetében, különbözeti és pótló vizsga a tanítási év során bármikor szervezhető. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

11. A TANULÓ MAGASABB ÉVFOLYAMRA LÉPÉSÉNEK FELTÉTELEI

:

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
- Első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni.
- A tanuló részére engedélyezhető az iskola első évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne, az engedély megadásáról a kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az iskola igazgatója dönt.
- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével két évfolyamra megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- A mentesítést az értékelés és minősítés alól, vagy az egyéni adottságához, fejlettséghez igazodó egyéni továbbhaladás az illetékes szakértői bizottság javaslatára az igazgató engedélyezi. Egyéni továbbhaladás esetén - a szakértői vélemény alapján - az engedélyben meg kell határozni, mely tárgyból, mely évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak teljesíteni az adott követelményeket
- A szülőt tájékoztatni kell a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani gyermeke eredményes felkészüléséhez.
- az előírt követelményeket nem teljesítette, de egyéni adottságai, fogyatékosága súlyosságának figyelembevételével a nevelőtestület döntése alapján.

12. A FELVÉTEL ÉS ÁTVÉTEL – NEMZETI KÖZNEVELÉSI TÖRVÉNY KERETEI KÖZÖTT

12.1. Felvétel és átvétel

A mindenkor érvényben lévő jogszabályok betartásával történik.

- Intézményünk bemenet-szabályozott: a beiskolázás a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság véleménye alapján történik. A tanulók más iskolából való átvételéről a szülő kérelme alapján – a bizonyítvány bemutatásával – a tanuló szakértői véleményének figyelembevételével az igazgató dönt.
- A felvétel elutasítása csak abban az esetben lehetséges, ha az adott osztály tanulólétszáma elérte a jogszabályban meghatározott maximális létszámot. Ebben az esetben a tanulót előjegyezzük. A felvételnél előnyben részesítjük a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat.

Első osztályba történő beiratkozáskor be kell mutatni

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát
- a gyermek lakcímet igazoló hatósági kártyáját
- a gyermek felvételét javasoló szakértői bizottság szakvéleményét
- olyan orvosi vizsgálati eredményeket, melyek szükségesek lehetnek a gyermek megfelelő oktatásához, neveléséhez

Az 1-12. évfolyamba történő felvételnél, átvételnél be kell mutatni

- a tanuló anyakönyvi kivonatát
- a gyermek lakcímet igazoló hatósági kártyáját
- a gyermek TAJ kártyáját
- a gyermek felvételét javasoló szakértői bizottság szakvéleményét
- az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt
- az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot

A tanulók **felvétele, átvétele a tanítási év során** folyamatos.

12.2. Folyamatos továbbhaladás

Általános iskolai tanulóink érvényes 8. osztályos bizonyítvány birtokában folytathatják tanulmányaikat intézményünk speciális szakiskolájában. A szakképző évfolyamra való beiratkozáshoz a tanulónak rendelkeznie kell az egészségügyi alkalmasságot igazoló orvosi véleménnyel.

A felvételi kérelmek teljesítése során – egyenlő megfelelés esetén- előnyben részesítjük a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat.

A pedagógiai program elfogadására és jóváhagyására vonatkozó záradékok

A pedagógiai programot a nevelőtestület a mai napon elfogadta.

A pedagógiai programot az intézményvezető a mai napon jóváhagyta.

Kaposvár, 2016. szeptember 01.

főigazgató

Legitimációs záradék

A Közalkalmazotti Tanács képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a pedagógiai programot megtárgyaltuk, elfogadtuk, világnézetével és értékrendjével egyetértünk.

Kaposvár, 2016. szeptember 01.

Közalkalmazotti Tanács Elnöke

Az iskolai Diákönkormányzat, képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a pedagógiai programban foglaltakkal egyetértünk, illetve a pedagógiai program elkészítéséhez előírt véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

Kaposvár, 2016. szeptember 01.

DÖK segítő tanár

DÖK vezető tanuló

A Szülői Munkaközösség képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy a pedagógiai programban foglaltakkal egyetértünk, illetőleg a pedagógiai program elkészítéséhez az előírt véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

Kaposvár, 2016. szeptember 1.

Szülői Munkaközösség képviselője

Az Intézményi Tanács képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, a pedagógiai programban foglaltakkal egyetértünk, illetve a pedagógiai program elkészítéséhez az előírt véleményezési jogunkat gyakoroltuk.

Kaposvár, 2016. szeptember 1.

Intézményi Tanács elnöke

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet	ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM
2. sz. melléklet	FEJLESZTŐ - NEVELÉS OKTATÁS PROGRAMJA
3. sz. melléklet	AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ TANULÓKAT NEVELŐ-OKTATÓ CSOPORTOK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA
4. sz. melléklet	UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI HÁLOZAT PEDAGÓGIAI PROGRAMJA
5. sz. melléklet	KOLLÉGIUMI PEDAGÓGIAI PROGRAM
6. sz. melléklet	INTÉZMÉNYI JÓ GYAKORLATOK, INNOVÁCIÓK
7. sz. melléklet	AZ INTÉZMÉNY EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMJA
8. sz. melléklet	ÁLTALÁNOS ISKOLA HELYI TANTERVE
8.1. sz. melléklet	Enyhén értelmi fogyatékosok tantárgyi tanterve
8.2. sz. melléklet	Középsúlyosan értelmi fogyatékosok tantárgyi tanterve
9. sz. melléklet	SZAKISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA
10. sz. melléklet	KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA GYAKORLATI PROGRAMJA
11. sz. melléklet	NAGYBAJOMI TAGINTÉZMÉNY HELYI TANTERVE

1. sz. melléklet
ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

„Ha meg tudjuk engedni a gyerekeknek, hogy azonos legyen önmagával és barátunk legyen anélkül, hogy megkísérelnénk őt felsőbbrendű tudásunkkal megformálni, vagy megváltoztatni olyanra, amilyennek lennie kellene, akkor átélheti az egész életre szóló tanulásért folyó emberközpontú nevelés kimagasló élményeit.”

(Harold C.Lyon)

2016

BEVEZETŐ

A kaposvári Bárczi Gusztáv Módszertani Központban működő speciális óvodai csoportok helyi pedagógiai programja az alapidokumentumnak megfelelően, a sajátos nevelési igényű:

(a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,

b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzdő (pl. mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar) óvodások nevelését hivatott segíteni.

Óvodai programunk jelentősen eltér a többségi óvodások nevelési programjától.

Óvodásaink különleges gondozást, speciális nevelést igényelnek, ezt szem előtt tartva építettük fel pedagógiai programunkat.

Sajátos nevelésünkre jellemző, hogy direkt módon kell megtanítanunk óvodásainkat mindazokra a dolgokra, amelyeket a gyermekek a többségi óvodában indirekt módon sajátítanak el. Természetes kíváncsiságuk alacsonyabb szintje, illetve hiánya miatt nem várható, hogy mindig önként kapcsolódjanak be egy tevékenységbe.

Programunk ugyanakkor rugalmas, a gyermek ismeretében a gyógypedagógus dönti el, hogy melyik tevékenységformát választja, és mennyi ideig tartja azt.

A kognitív funkciók fejlesztésén túl az alapvető gyermeki tevékenység –a szabad játék – természetesen jelen van óvodásaink életében.

A tevékenységeink egymással igen szoros kapcsolatban vannak.

Preambulum

Az intézmény hivatalos neve:

**BÁRCZI GUSZTÁV ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA, SZAKISKOLA, KOLLÉGIUM,
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY**

Az intézmény fenntartója:

Klebensberg Intézményfenntartó Központ
1054 Budapest V. kerület, Bajcsy-Zsilinszky út 42-46.

Az intézmény működési területe:

7400 Kaposvár, Bárczi Gusztáv utca 2.

Alapdokumentum:

A Klebensberg Intézményfenntartó Központ Szervezeti és Működési Szabályzatában, az emberi erőforrások minisztere 37/2013. (X.4.) EMMI utasítása alapján készült szakmai alapdokumentum.

Az óvoda felvételi körzete:

Kaposvár város, kaposvári járás és igény szerint az ország területe.

Törvényi hivatkozás

- Az intézmény alapidokumentuma
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- A 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- A gyermekek jogairól szóló egyezmény (1991. évi LXIV. törvény)
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvééről
- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti és műszaki követelményeiről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- 2007. évi I. tv. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról

Helyzetkép

Gyermekeink a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján nyernek felvételt, ezért a gyógypedagógiai óvoda „bemenet-szabályozott” intézmény.

A Pedagógiai programunkat meghatározza az a tény, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésénél figyelembe vettük a nemzeti köznevelési törvényen túl az Alapprogramot, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit, a gyermekek speciális nevelési szükségleteit, a *Nemzeti Etnikai Kisebbség Óvodai Nevelésének Irányelveit (cigány kulturális nevelés-magyar nyelven)*, valamint a Kompetencia alapú óvodai programcsomag elemeit.

A kompetencia alapú óvodai programcsomag kidolgozói nagy hangsúlyt fektettek az óvodapedagógiai gyakorlat kidolgozatlan területeire.

Ezek közül:

- az óvoda–iskola átmenetet,
  - a játék érzelmi, erkölcsi nevelés elemeit
  - az inkluzív pedagógia program elemeit, az óvónő és a dajka együttműködésének meghatározásait
  - értékelési-mérési rendszerből a gyermek fejlődésének nyomon követését tartottuk fontosnak beemelni a nevelési programunkba.

Mindezek a helyi lehetőségeknek és adottságoknak megfelelően valósulnak meg óvodánkban.

Kaposvár város Cseri városrészében helyezkedik el intézményünk.

Az iskolával egy udvarban, de különálló épületben található a csoportszobák.

A csoportokban gyógypedagógusok, óvodapedagógusok, valamint a különböző speciális fejlesztés és terápiás ellátásokat biztosító szakemberek foglalkoznak a gyermekekkel. Fejlesztő munkájukat segítők: gyógypedagógiai asszisztens, gyermekfelügyelő és dajka.

Az óvodánkban a teljes nyitva tartás alatt a nevelőmunka kulcsszereplői a gyógypedagógusok-óvodapedagógusok, kiknek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű, mely a gyermeki személyiséget övező bizalom kialakításához szükséges.

Kiegyensúlyozott légkörben, valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködésével, összehangolt munkánkkal biztosítjuk az óvodai nevelés működését.

Kiemelt feladatot jelent, hogy a gyermek, gyermekfelügyelő, dajka kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze.

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodánkban dolgozóink feladata az esélyegyenlőségre törekvés, az elfogadó, befogadó szemlélet kialakítása, fenntartása.

Pedagógiai alapelveink

- A speciális nevelésünk alapeszménye, hogy olyan elfogadó környezetet alakítsunk ki, ami a sérült gyermek érényeit, sikeres próbálkozásait értékeli, másságát elfogadja, a sajátos értelmi és személyiségállapotához igazodó nevelést-oktatást helyezi előtérbe, és ez a sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődését eredményezi.
- Óvodánkban a gyermekek természetes, biztonságot nyújtó, elfogadó, befogadó környezetben szerveződnek úgy, hogy valamennyi gyermek képességeinek, egyéni és kulturális sajátosságainak megfelelően biztosítjuk a személyiség teljes kibontakoztatását.
- A nevelőtestületünk tagjai meleg nevelői attitűddel érzelmi támaszt nyújtanak a gyermekeknek és szüleiknek, akikkel folyamatos kapcsolatot igyekeznek tartani. Odafigyelnek rájuk, megértik, segítik őket. **Fő nevelési módszereink** a pozitív példaadás, a buzdítás, dicséret, bátorítás és a segítségadás. Az óvodai csoportunkban az érzelmi biztonság megteremtésével és a gyerekek tevékenységszükségleteinek kielégítésével gazdag tapasztalatszerzést és szociális tanulást teszünk lehetővé, **mindenkor szem előtt tartva a gyermekek családi háttérét, egyéni fejlettségét, az egyéni fejlődési ütemét.**

Óvodánkban a nevelés-fejlesztés, a gyermeki szükségletek kielégítése családias, érzelmi biztonságot nyújtó, óvó-védő, gondoskodó légkörben, következetes, rugalmas szokásrendszer keretében folyik, ahol a felnőttek magatartásukkal sugározzák a feltétel nélküli elfogadást, megbecsülést, bizalmat, a szeretetteljes odafordulást, megszólíthatóságot, mely optimális feltételeket biztosít a gyermek fejlődésének és nevelésének.

Alkalmazott pedagógiai intézkedéseinket differenciált egyéni bánásmóddal, a gyermek személyiségéhez igazítjuk.

Pedagógiai tevékenységrendszerünkkel és tárgyi környezetünkkel segítjük a gyermekek megfelelő életmód, egészséges életvitel iránti igényének, környezettudatos magatartásának kialakulását.

Segítjük azon személyiségvonások kifejlődését, mely alapján a gyermek megtalálja helyét az óvodai közösségben és a későbbiekben alkalmassá válik az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez.

Tudatosan törekszünk az egyéni értékek kibontására, a készségek, képességek, kompetenciák kiteljesítésére komplex nevelésen keresztül, mindennekfelett a szabad játék, mozgás, a tevékenységben megvalósuló tapasztalásos tanulás módszereivel, és az egyéni képességekhez igazodó műveltség-tartalmak közvetítésével.

Minden gyermek számára biztosítjuk az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét, az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Nagy hangsúlyt fektetünk a család, óvoda nevelőpartneri kapcsolatának, együttműködésének erősítésére, tartalmi gazdagítására.

GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekképünk a jövő társadalmának elvárásait tükrözi.

A gyermekek fizikai (testi), pszichikai (lelki), mentális (érzelmi) és kognitív (értelmi) fejlettsége eltérő. A fogyatékos gyermek joga, hogy különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön attól a pillanattól kezdődően, ahogy fogyatékoságát megállapították. (1998. Évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról) Intézményünk óvodai nevelés keretében biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, családi nevelésének segítségét.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik:

- nyitottak, bátran, szeretettel fordulnak a felnőttek és társaik felé,
- természetes módon együtt tudnak élni a különbözőségekkel,
- koruknak, sérülésüknek megfelelő mértékben empátikusak, szolidáris játszótársak, csoporttársak,
- sikeres együttműködésre képesek,
- tapasztalatokat szereznek, amelyek hozzájárulnak testi, szociális, emocionális és intellektuális fejlődésükhöz,
- tisztelik, óvják környezetüket, benne eligazodni képesek,
- ismerik és szeretik gyökereiket, saját és társaik kultúráját és büszkék magyarságukra.

Óvodai nevelésünk indokoltága

A köznevelési törvény biztosítja, hogy minden sérült, akadályozott fejlődésű gyermek születése pillanatától, illetve a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon.

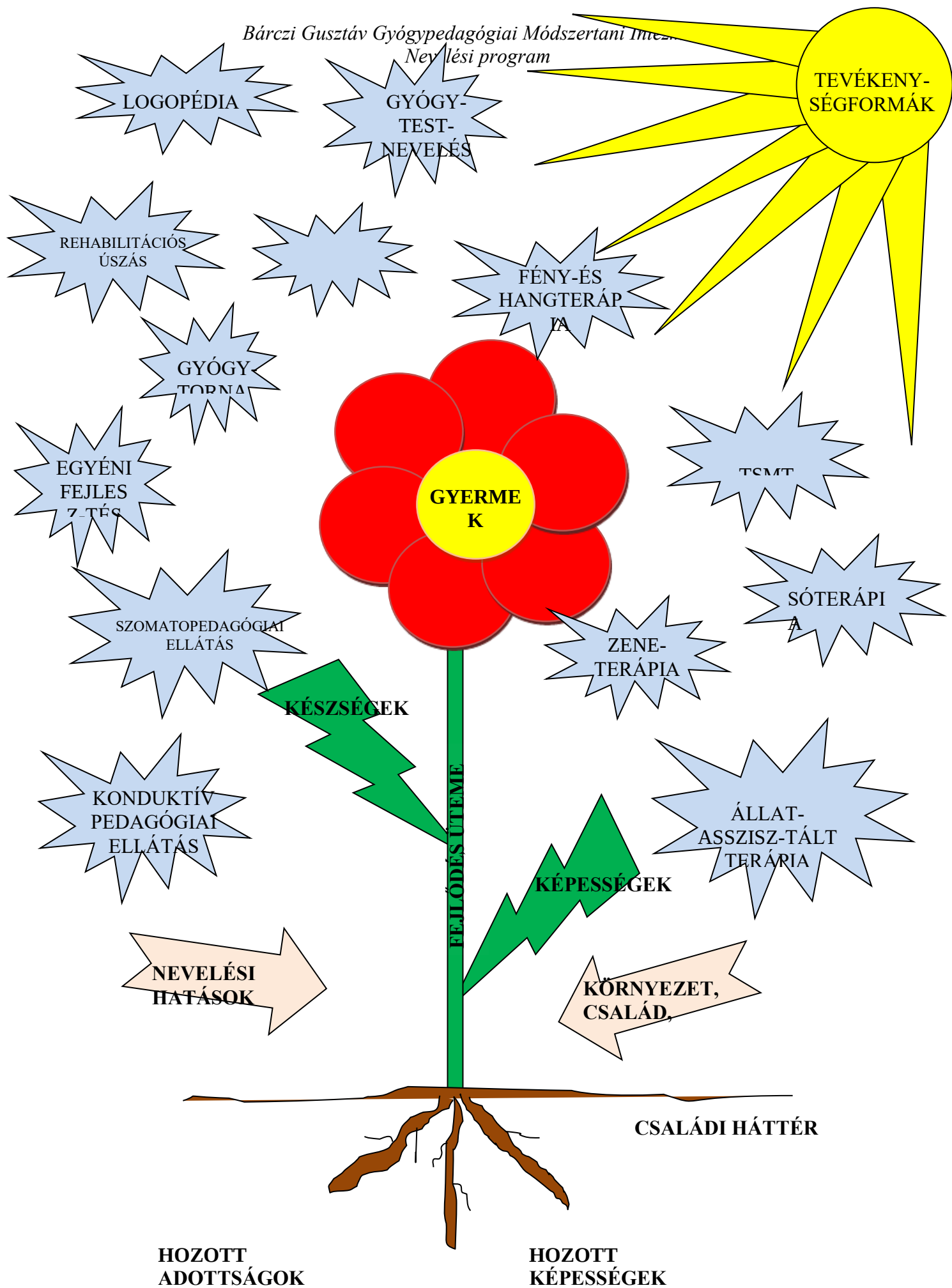
Ahhoz, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a többségi közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön, orvosi, gyógypedagógiai, pszichológiai segítségre van szüksége.

A családközpontú gondoskodásnak a gyermek és a környezet szükségleteit figyelembe véve a szülőben a kilátástalanság helyett a fejlesztő beállítódást kell kialakítania.

Az együttműködés akkor lehet hatékony, ha abban segít, hogy a szülő helyesen értelmezze gyermeke viselkedését, realisan ismerje gyermeke állapotát, fejlesztésének lehetőségeit, korlátait, ha **figyelembe vesszük** a gyermek személyiségének fejlesztése során a kulturális sajátosságait, ha olyan fejlesztő programot állítunk össze, amely nem funkció tréning, hanem szociális tanulás.

A programunk-differenciált- gyermekekre lebontott: a kis lépések elvét, az állandóságot, a folyamatosságot szolgálja. A szülők igényei indokoltá teszik, hogy óvodánk vegye figyelembe a gyermekek differenciált fejlesztésénél, hogy milyen kulturális környezetből érkeznek. *Fontos, hogy a cigány gyermekek kultúráját a többségi gyermekek is megismerjék, s felfedezzék a többségi és a cigány kultúra közötti különbségeket és hasonlóságokat.* Társadalmi igény az is, hogy az óvoda szolgáltatásai megfeleljenek valamennyi partner igényének, elvárásának.

Gyógypedagógiai óvodánk a szocializációt segítő folyamat egyik állomása.

AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az óvoda általános és speciális feladatai

- A fogyatékból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülésspecifikus szempontú támogatása.
- A hátrányos szociokulturális környezetből érkező gyermekek beilleszkedési, magatartási nehézségeinek leküzdése. HHH gyermekek speciális fejlesztése
- A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, az érzelmi biztonság nyújtása.
- Az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítása, az önismeret fejlesztése, attitűdök, normák, szokások, az önállóság folyamatos fejlesztése és kialakítása.
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segítjük az egyre pontosabb észlelést, fejlesztjük a figyelmet, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegítjük a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását.
- A mozgásra alapozunk a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél.
- Programunk a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, a gazdag tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodik.
- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással szolgáljuk a képességfejlesztést, törekszünk a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen.
- A kompetencia alapú óvodai programcsomagból olyan választható témákat (komplex fejlesztési tervként), tevékenységi köröket (játék, munka, tanulás), szervezeti kereteket (frontális, csoportos, egyéni), differenciálási eljárásokat és munkaformákat alkalmazunk, amelyek a pedagógiai fejlesztés célját szolgálják.
- *Figyelembe vesszük a gyermek nyelvismeretét (magyar-kisebbségi nyelv).*
- *Felhasználjuk a kisebbség kultúrkincseit (irodalom, zene, népi játék).*
- *Ápoljuk és fejlesztjük a kisebbségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat.*
- *Segítjük a kisebbségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.*

Készségfejlesztés, pedagógiai intézkedések gyermeki személyiséghez igazítása, gyermeki szükségletek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása, a nagymozgások kialakítása, korrigálása, az egyensúlyérzék fejlesztése

- egyéni bánásmód differenciált képességfejlesztés és készségfejlesztés alkalmazásával
- a gyermeki személyiség fejlődésének nyomon követése
- a beszédszervek ügyesítése, a beszéd indítása, anyanyelvi nevelés
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása, a gyerekek bevonása a munka jellegű tevékenységekbe
- befogadó (inkluzív) pedagógia alkalmazásával multikulturális, interkulturális nevelés: a nemzeti, kisebbségi kultúra megismerése, hagyományörzés és hagyományteremtés
- a beszédértés, beszédbátorság, alkalmazkodóképesség szituációs helyzetekben való fejlesztése (szükség esetén megfelelő szakember bevonása a prevenciós és korrekciós feladatok ellátásához)
- a fejlesztés tervezése – egyéni és csoportos fejlesztő tevékenység keretében speciális pedagógiai segítségnyújtással – a gyógypedagógus által biztosított speciális foglalkozások tervére építetten.
- a sérült gyermek megfigyelése, fejlesztésének, lehetőségeinek, korlátainak értelmezése team-munkában a fejlesztés és terápiás ellátást biztosító szakemberekkel, a szakértői vélemény alapján.

Az egészséges életmód kialakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Feladataink:

- A gyermek gondozása, testi- lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- A gyermek harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- A gyermek testi képességek fejlődésének elősegítése,
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve

Ezek megvalósulási területei:

testápolás: a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, kis segítséggel kezét törölni.

WC-használat után, étkezés előtt kezét mosni, segítséggel fogat mosni, tűrni a fésülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fűjni, üljenek helyes testtartással.

étkezés: esztétikus környezetben fokozatosan alakuljanak ki az étkezési szokások az etetéstől az önálló kanalazáson át tanulják meg a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást.

Ügyesebb gyermekek segítsenek teríteni, az asztalt leszedni, letörölni, szemetet kivinni, kancsóból tölteni stb.

Fontos az étkezésnél a helyes mérték, a tempó megtanulása is.

öltözés-vetkőzés: a könnyen le- és felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést. Fontos, hogy igényelje a gyermek a tiszta, ápolts külsőt, a rendet.

A fokozatosság elvét betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel az öltözködés fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.

WC használat, szobatisztaságra nevelés: a pelenka nélkül rendszeres ültetés mellett nappal "száraz maradjon" állapottól el kell jutni az utánjelzés, majd szükséglet jelzéséig. A bilitől a WC használatig, a WC- papír használatban nyújtunk segítséget az óvodásoknak.

testedzés: a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, séta, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

A szokások kialakítása

- Meghatározott számú gyakorlás, ismétlés.
- Sérülésüknek, életkoruknak megfelelő élethelyzetek teremtése.
- Kialakult szokások azonos módon történő elvégzése.
- Utánzás, modellkövetés.
- A helyes viselkedés megerősítése.
- Állandó ellenőrzés.
- Pozitív példa mutatása.
- Jól megválasztott napirend, a határozott, de szeretetteljes követelés, az értelmes rend segíti a szokások kialakítását.

Az érzelmi- az erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása

A gyermekeket az óvodában **érzelmi biztonság**, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Olyan óvodai életet szervezünk a gyerekek számára, amely segíti a lemaradásokat behozni és megalapozza a szokás- és normarendszer kialakulását.

Feladataink:

- Modellértékű befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára.
- A különbözőségek tisztelete, elfogadása, sajátosságainak megismerése, kezelése egymáshoz való alkalmazkodással, egyénhez igazított fejlesztéssel
- A nemi identitás kialakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségének oldása.
- Az óvodapedagógus (gyógypedagógus)- gyermek, gyermekfelügyelő-gyermek, dajka-gyermek és gyermek-gyermek kapcsolat, pozitív attitűd kialakítása.
- Önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése.

- Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együttműködés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
Az erkölcsi normarendszer megalapozásában a helyi program szellemiségével összhangban kiemelten fontos értékek hangsúlyozása.
- Szülőföldhöz való kötődés alapjaként a gyermek ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét.
- Modell értékű a gyermekek számára az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja.
- Az óvoda segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek.
- A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde.
- A napirend, a tevékenységek változatos ismétlődése, a pihenés, a szabad játék számtalan lehetőséget ad az elemi illemszabályok megismerésére.
- A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek, filmek nézése sok közös élmény forrása lehet.
- Alvás előtti rövid mese, a reggeli közös éneklés, névsorolvasás, a közösen megünnepeelt születésnapok, névnapok, a játékház, táncház, akadályverseny egy-egy ünnephez kapcsoltnak.
- Legjelentősebb ünnepek: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák Napja, Gyermeknap, Tanévzáró, *Nemzetiségi Nap*.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére való nevelés. A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző élethelyzetekben való gyakorlása.

Feladataink:

- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése.
- Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.
- *A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.*
- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés. A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- A kompetencia alapú neveléssel összhangban a párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése, szervezése

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Személyi feltételek

Kiegyensúlyozott légkörben, valamennyi munkatársunk folyamatos együttműködésével, összehangolt munkánkkal biztosítjuk a befogadó szellemiségű inkluzív nevelést alkalmazó óvoda működését.

Az óvodás korú sajátos nevelési igényű:

- (a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzd (pl. mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar) gyermekeket nevelő óvodai csoport ellátásához feltétlenül szükséges személyi feltételek:

Csoportonként 2 gyógypedagógiai tanár/ óvodapedagógus, és/ vagy, terapeuta

Csoportonként 1 gyógypedagógiai asszisztens vagy gyermekfelügyelő

1 dajka

A speciális feladatokra alkalmazunk konduktort, gyógytornászt, logopédust, rehabilitációs úszás- oktatót, különböző terápiás szakembereket (alapozó, zene, állat-asszisztált terapeuta stb.) a helyi igényeknek, lehetőségeknek megfelelően.

A pedagógiai programunkban kiemelt szerepet szánunk az óvodapedagógus és a dajka együttműködésének rögzítésére. Nagyon fontosnak tartjuk a dajka munkáját. A két munkakör összehangolása elengedhetetlen. A szakképzett dajka csak akkor tudja a nevelést tudatosan segíteni, ha tudja a nevelés célját, feladatát, módszereit. Mindezek megismertetése az óvodapedagógus kötelessége, feladata.

2. Tárgyi feltételek

Csoportszoba, egyéni fejlesztést biztosító helyiség, gyermekmosdó zuhanyozóval, gyermek és felnőtt öltöző, nevelői szoba, melegítő konyha, tornaszoba, jól felszerelt, tágas udvar (fűves, árnyékos, napos, vizes résszel) Az iskolához tartozó, de különálló épületben működik az óvoda. A csoportszoba a játék, a foglalkozások, a pihenés és alkalmanként az étkezés helye.

Biztosítjuk a gyermekek által használt tárgyi eszközök hozzáférhető és biztonságos elhelyezését.

A csoportszobában van tükör, az egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, tábla, fejlesztő játékok, speciális audiovizuális eszközök, mozgásfejlesztést segítő eszközök, játékok.

(pl. Bobath labdák, hengerek, AYRES, WESCO eszközök), a finommotorikai fejlesztést segítő játékok, eszközök, anyagok (lehetőleg természetes anyagok, eszközök), logopédiai eszközök.

3. Az óvodai élet megszervezése

Óvodánkba - a szülő kérésére és a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján - enyhe, közép súlyos, beszéd fogyatékos, súlyos mozgás, -érzékszervi sérült, súlyosan, halmozottan sérült és fejleszthető képzési kötelezett gyermekek kerülnek.

A fejlesztő munkánkban kiemelt szerepe van az önállóságra nevelésnek.

Az óvodába kerüléskor e terület fejlesztése nagyobb időkeretet kap, mint az értelmi nevelés, a későbbiekben az arány megfordul. Megfelelő időt, teret, sok-sok próbálkozást biztosítunk, a fokozatosság elvét szem előtt tartva a gyermekeknek.

A higiénés szokások kialakítása, a helyes táplálkozás, a szabadlevegőn való tartózkodás, a helyes öltözködés szolgálja az egészséges életmódra nevelést, azt, hogy az óvodások teherbíró képessége, edzettsége, a betegségekkel szembeni ellenállása, fizikai erőnléte fokozódjon.

Kiemelt jelentőségűek a mozgás, a célzott foglalkozások, a környezet kínálta spontán tanulási helyzetek.

Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlésekkel tagolt napirendet, a biztos támpontokat. Ezekben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje vagy az ünnepek.

Az értelmi fogyatékos kisgyermek életében a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van.

Az óvoda napirendje

07.00 – 08.00	gyülekező, szabad és irányított játék
08.00 – 09.00	szabad és irányított játék, terápiák, fejlesztések, munkajellegű tevékenységek, önkiszolgálás: wc használat, tisztálkodás, tízórai,
09.00 – 11.00	játékos komplex tevékenységek a heti rend alapján, terápiák, fejlesztések (egyéni, mikrocsoportos, vagy csoportos formában), illetve szabad és irányított játék,
11.00 – 12.00	játékos komplex tevékenységek, szabad és irányított játék, levegőzés, önkiszolgálás: WC, kézmosás. Ebéd, pihenés előkészítése: ágyak behordása, ágyazás,
12.00 – 14.30	önkiszolgáló tevékenységek (fogmosás, mosdóhasználat, vetkőzés), pihenéshez készülés, mese, alvás, pihenés
14.30 – 15.00	folyamatos ébredés, önkiszolgáló tevékenység- (öltözés, wc, mosdó használat), teremrendezés, uzsonna,
15.00 – 16.00	tervezett délutáni foglalkozások, szabad és irányított játék, udvari játék,
16.00 – 17.00	szabad játék, hazautazás, a kollégiumban elhelyezett gyermekek felkísérése.

A tevékenységek heti rendszeressége

a tevékenység neve	heti előfordulás	a tevékenység formája
Külső világ tevékeny megismerése - anyanyelvi nevelés	4-5	csoportos, mikrocsoportos, egyéni
Mozgásfejlesztés/Mozgás	3-5	csoportos
Önkiszolgálás	2(év elején 5)	egyéni, mikrocsoportos
Vizuomotoros fejlesztés/rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	2-3	mikrocsoportos vagy egyéni
Egyéni fejlesztés	4-5	egyéni
Ének, játék, mese, vers	2-3	mikrocsoportos

Ez a napirend és tevékenység elosztás csupán egy keret. Rugalmasan változik az adott igényeknek megfelelően.

A gyógypedagógus, óvodapedagógus partneri kapcsolatban dolgozik a gyógypedagógiai asszisztenssel (gyermekfelügyelő), aki a gyermekek szabad játékát is képes irányítani, segíteni.

A játékos tevékenységek, az önkiszolgálásra nevelés célzott tevékenységei, a levegőzés délelőtti zajlanak. A délutáni alvás után a gyakorlásra, szabad játékra van lehetőség.

Az egyes tevékenységek időtartama függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. Így 5 - 15 - 20 perces tevékenységek lehetnek.

A tevékenységek azonos rítusok szerint indulnak (teremrendezés, énekes névsorolvasás, hiányzók felismerése, időjárás megfigyelése).

A gyógypedagógus, óvodapedagógus törekszik a játékosagra, a gyermek életkori, fejlődésbeli különbségeinek figyelembevételére már a tervezés idején is.

A fejlesztés során folyamatos ellenőrzéssel győződik meg az eredményességről.

Lehetőséget biztosít az elmélyült tevékenységre, biztosítja az értő figyelmet, differenciált feladatadással, sokoldalú megközelítéssel, sok gyakorlással segíti az ismeret elsajátítást.

A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya biztosítja a gyermek optimális fejlesztésének, s a túlterhelés illetve üresjárat kiküszöbölésének.

A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve.

A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1 hét vagy ennél hosszabb ideig is tarthat.

Témahetek, projektek

Adventi témahét: „Négy kis gyertya fényes lángja szeretetet hoz a házba.”

Húsvétváró témahét: „Nyuszi fülét hegyezi”

Környezetvédelmi témahét: „Tavaszi szél vizet áraszt”

Víz Világnapja óvodai projekt

Föld napja projekt: „Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?”

A témahetek és projektnapok minden napján délelőtt és délután is folyamatos tevékenységek folynak: beszélgetés, mese, vers, vizuális nevelés, külső világ tevékeny megismerése, zenei nevelés, munka jellegű tevékenységek, melyek a feldolgozáskor komplexen érvényesülnek.

Kirándulás

Minden nevelési évben az óvodai csoportok kirándulni mennek egy közeli helyre, ahol állatokkal, növényekkel ismerkedhetnek és játszhatnak a jó levegőn. (Patca: Katica tanya, Bőszénfa: szarvas farm, Petesmalom: vidrapark)

Az óvodai élet tevékenységi formái

- **Játékra nevelés (Játék):** az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése. A játéknevelés folyamatosan jelen van a szabad játék és a komplex tevékenységek alkalmazásánál. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játsszása.
A Játékajánlóból kiemelt játékokkal változatosabbá tehetjük a nevelési módszereket, a gyermekek számára pedig érdekesebbé válnak a foglalkozások, befogadóbbá válnak a külső világ ingereire.
- **Anyanyelvi nevelés – mese, vers (Verselés, mesélés):** a mindennapos mesélés, mondókázás és verselés elengedhetetlen az óvodáskorú gyermekek esetében. Játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságának kialakításához.
- **Zenei nevelés (Ének, játék, énekes játék, gyermektánc):** egyszerű ritmusú versek, dalok, mondókák, zenehallgatások segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése. Néphagyományok felelevenítése. A kompetencia alapú óvodai programcsomagban a zene egyes elemein – a ritmus, a melódia, a dinamika, a hangszín, a hangközök stb. – keresztül, különös lelki, élettani hatást érhetünk el. A muzsika izomellazulást, az érfal kitágulását, egyenletes lassú szívverést képes kiváltani.
- **Vizuomotoros fejlesztés- vizuális nevelés- (Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka):** a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.
A komplex fejlesztési tervekhez kapcsolódó vizuális tevékenységek elvégzése, új technikák megismerése és alkalmazása.
- **Mozgásfejlesztés (Mozgás):** az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.

A komplex fejlesztési tervekhez kapcsolódó mozgásfejlesztő gyakorlatok végzése, új elemekkel való bővítése és alkalmazása.

- **Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret (Külső világ tevékeny megismerése):** kettős feladata: a beszéd megértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.

A kompetencia alapú óvodai programcsomagban a népi kultúra gazdag világából tudatosan válogathatunk. A szokások többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, a munkához, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint egyházi ünnepekhez fűződik.

Az óvodai irodalmi nevelésünk komplex személyiségfejlesztő hatású, a mondókák, versek, mesék olyan varázseszközök a kezünkben, melyekkel a gyerekek értelmi, érzelmi szükségleteinek kielégítésén túl az anyanyelvi kompetenciáikat is fejleszthetjük.

- **Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás:** A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – önkiszolgálás, segítség, alkalmi megbízatások teljesítése stb.
- **A tevékenységekben megvalósuló tanulás:** folyamatos, részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az egész óvodai nap folyamán különböző helyzetekben, természetes és szimulált környezetben valósul meg.
- **Egyéni fejlesztés:** az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti.

Kiegészítő terápiák, fejlesztések:

logopédia, zeneterápia, állatasszisztált terápia: kutyásterápia, konduktív nevelés, rehabilitációs úszás,
gyógytestnevelés, gyógytorna, pszichomotoros fejlesztés, sóterápia
fény-és hangterápia, szomatopedagógiai ellátás

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A CÉLZOTT FOGLALKOZÁSOKON

Játékra nevelés (Játék)

„A játék tanít, életre nevel. A játék alkotni, a világot szebbé tenni, megváltoztatni serkent. Tanítani kell tehát, mert nem öröklődik.”

(Dr. Andrásfalvy Bertalan)

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze. A **szabad játék** a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, mely mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul történik. A játék kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

Az első játszótárs általában egy felnőtt. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható játékokra van szükség. A játék folyamatában a gyógypedagógus, óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Óvodánkban fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Formája: mikrocsoportos, csoportos, esetleg egyéni

Célunk:

- a játékkedv felkeltése
- az adekvát játékhasználat megtanítása
- az egymás melletti tevékenység támogatása
- az együttes játék örömeinek felfedeztetése
- elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyaitól
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

Feladataink:

- A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység keretében
- Gyakorló játékhoz, szimbolikus-szerepjátékhoz megfelelő feltételek biztosítása
- A játék folyamatában gyógypedagógusaink, óvodapedagógusaink tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét: tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét megvalósításával
- Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése.
- A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl. társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a

kezdeményezőkésszéggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülőkkel, pedagógus és a nem pedagógus kollegákkal való együttműködésben: mintaértékű kommunikáció, az éppen aktuálisan csoportra és egyénre szabottan formálendő szokások, normák hangsúlyozásával, a szerepjátékba való bekapcsolódáskor az adott játszócsoportra hangolódó szerepformálás.
- Pozitív visszajelzések. A megfelelő csoportlégtör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.
- A közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntési képesség erősítése különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire
- Gyógypedagógusaink, óvodapedagógusaink tanítsák meg a gyereket játszani
- Ismertessék meg a gyerekeket a játékeszközök rendeltetésszerű használatával
- Biztosítsanak élményszerzési lehetőségeket

Gyermeki tevékenységek:

A megfelelő feltételek és az irányítás segíti azt, hogy az egyes játéktevékenységek a különböző életkorokban megjelenjenek és továbbfejlődjenek.

Gyakorlójáték, szerepjáték, bábjáték, építő, konstruáló játék, szabályjáték.

A játék objektív és szubjektív feltételeinek biztosítása

A megfelelő játszóhelyek biztosítása:

- A **belső terek tagolása** a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével (közös terek, egyéni játékokra alkalmas terek, nagyobb és intímebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere).
- A terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítása, inspirálása.

Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás kialakítása:

- **Családi játékok tere** (szobai és konyhai kellékekkel, imitációs kiegészítőkkel).
- **Mesesarok** (nyugalmas hely, könyvekkel, bábokkal, dramatizáló eszközökkel, jelmezekkel, párnákkal, szőnyeggel).
- **Építő – közlekedő játékok tere** (különböző kockákkal, kirakó és összerakó játékokkal, közlekedési eszközökkel, terepasztalokkal, állatokkal, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközökkel).
- **Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás helye** megfelelő eszköztárral, szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.
- **Énekes játékok tere**- (ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról).

Játék eszközök biztosítása:

A gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozása, annak átélése érdekében:

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök gyűjtése, felhasználása a szabad játék során.

Az udvari játékhoz a feltételek biztosítása.

Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett, nagyobb szerepet kap a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, labdázás).

- az udvar berendezéseivel biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a változatos, fejlesztő játékokra, a tapasztalatszerzésre, az ismeretek elmélyítésére és alkalmazására,
- biztosítjuk azokat a tevékenységeket, melyek elsősorban a nagymozgások fejlesztését segítik elő,
- megismertetjük a gyerekekkel népi játékokat, mozgásos játékokat, közlekedési, ügyességi és sport játékokat is,
- elősegítjük a szerepjáték kibontakozását

Elvárások az óvodáskor végén:

- ismerjék az alapvető játékokat
- legyenek képesek rövid ideig adekvátan játszani
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékaikban
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékokba
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen
- ha kell, játékaikat kísérik beszéddel
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.
- ismerjenek néhány hagyományos népi játékot

Az anyanyelvi nevelés feladatai a szabad játék tevékenység területén:

Az óvónő

- biztosítson lehetőséget, nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben a játék során a párbeszéd kialakítására,
- a bábjáték segítségével törekedjen a nem beszélő gyermek megszólítására is,
- anyanyelvi játékok kezdeményezésével játékos mozgásra, cselekvésre ösztönözzön, a gyermek érzelmi meghatározottságára építve adjon teret az artikuláció, a szókincs, a kifejezőkészség fejlődésének,
- használja a hangfejlesztést szolgáló játékokat a beszédhangok megkülönböztetésére a kialakult hangok rögzítésére,
- beszéde legyen modellértékű a szóhasználat, a non verbális jelzések (mimika, gesztus), hanglejtés, hangszín, hangerő, hangsúly tekintetében,
- bíztassa és dicsérje a bátoralanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre,
- a gyermek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérje figyelemmel,
- ne vegye el a gyermek kedvét a beszédetől, állandó figyelmeztetéssel, javítással.

- Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.
- Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása

Anyanyelvi nevelés – mese, vers
(Verselés, mesélés)

Az óvodában többnyire játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. A gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak a ritmusukkal, a mozdulatokkal és a szavak erejével. A magyar gyermekköltészet a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képi világot jelenít meg.

Célunk:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Feladatunk:

- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi- és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Érzelmi biztonság megadása játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókákkal, versekkel.
- Az érzelem- értelem-erkölcsi fejlődés elősegítése a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyainak megismertetésével, megfelelő viselkedésformák átadásával.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese, dramatikus játék tevékenység területén:

Az óvónő:

- megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával fejlessze a gyermeki beszéd-kommunikációját,
- teremtsen olyan feltételeket, hangulatot, hogy minél több élőszóban előadott élményhez juttassa a gyerekeket,

- a mondókák, versek, történetek szövegének megismertetésével gyarapítsa a gyerekek szókincsét,
- az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazását biztosítsa (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok),
- a tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetésével fejlessze a beszédészlelés/megértés/reprodukció képességét,
- a mesékben előforduló kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal gazdagítsa a gyerekek nyelvi kifejezőkészségét,
- magyarázza meg a népi szövegekben található ritka, régies vagy tájnyelvi szavakat, szókapcsolatok jelentését,
- mese-vers előadása mindig példaértékű legyen,
- teremtsen lehetőséget a mesék, versek feldolgozása során az összefüggő beszéd, párbeszéd gyakorlására.

Zenei nevelés

(Ének, zene, énekes játék, gyermektánc)

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös tevékenység örömét. Mindez lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Formája: csoportos, mikrocsoportos

Célunk:

- zenei érdeklődés felkeltése
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása
- utánzásra késztetés
- a ritmusérzék fejlesztése
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása
- a zenei hallás fejlesztése
- hangulatkeltés, motiválás
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése
- a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása
- a zenehallgatás megszerettetése
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.
- a környezet zajainak elfogadása

Feladataink:

- Az ölbeli, énekes játékokkal, népi gyermekdalokkal a zenei ízlés formálása, esztétikai fogékonyság és zenei érdeklődés felkeltése
- A gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakítása érdekében énekes népi játékok, igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások alkalmazása.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzeti, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozásának figyelembe vétele.
- A gyermek fedezze föl önmaga és a világ kapcsolatát, rejtélyeit és azok szavak nélküli kifejezését.

Gyermeki tevékenység:

Éneklés, mondókázás, kiszámolók mondása, mozgásos énekes játékok, néptánc, hangszeres játék, ritmus-és hallásfejlesztő gyakorlatok végzése.

Elvárások az óvodáskor végére:

- ismerjék fel a tanult énekeket
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban
- szívesen énekeljenek, ismerjenek néhány hangszert
- tudjanak egyenletes lüktetéssel mondókát, éneket kísérni

Az ének zene, énekes játék nyelvi-kommunikációs nevelési feladatai:

- Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel.
- Beszéd- és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős, énekes játékok)
- a mondókák, énekek ismételtetésével segítségével a helyes artikuláció, a szavak pontos kiejtésének segítése, szókincsbővítés
- nyelvi kifejezőerő megerősítése a mondókák, énekek szövegének hangsúlyával, ritmusával, hangerejével,
- az éneklési készséget szolgáló hangutánzó szavakkal a magán-és mássalhangzók pontos kiejtésének, kiejtésének megsegítése.

Vizuomotoros fejlesztés
(Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka)

Nagymozgás-fejlesztés folyamatos biztosítása mellett a finommozgás megalapozása. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezetbe való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Maga a tevékenység a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

E tevékenység kettős feladatot lát el: alkalmassá teszi a gyermeket egyre pontosabb célzott manipulálásra- az érzékelés - észlelés - tapintás az ujjak ügyesítésével; másrészt az ábrázoló kedvet igyekszik felkelteni, támogatja a gyermek önkifejezését.

Formája: mikrocsoportos, egyéni

Célunk:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása
- a kéz izomerejének szabályozása
- a célirányos kézmozgások kialakítása
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása
- az ujjak tapintásérzetének fokozása
- a csukló, az ujjak laza mozgatása
- a látás - tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása
- a dominancia kialakításának segítése
- a testséma fejlesztés
- az ábrázoló kedv felkeltése
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése
- a helyes ceruzafogás kialakítása
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése
- a téri tájékozódás fejlesztése
- az analízáló, szintetizáló készség kialakítása
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése
- a beszédkészség fejlesztése
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

Feladatunk:

- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotásra, önkifejezésre való igény.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.

- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- Különböző eszközök fogásának megismertetése.
- Fejlesztő játékok, eszközök kiválasztása.
- Pontos illesztés gyakorlása.
- Azonos tárgyak csoportosítása.
- Egyszerű mértani formák osztályozása.
- Egyre pontosabb célzott manipulálás, érzékelés, észlelés, tapintás.
- Az ujjak ügyesítése.
- Ábrázoló kedv felkeltése.

Gyermekei tevékenységek:

A vizuomotoros fejlesztés önmagában is egy összetett, sokszínű nevelési terület, ahol szívesen tevékenykednek a gyerekek: rajzolnak, festenek, mintáznak, építenek, vágnak, ragasztanak, konstruálnak stb.

Elvárások az óvodáskor végén:

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni
- alakuljon ki kétujjas fogása
- tudjon pontosan illeszteni
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása
- tartsa be a papírhátát
- szívesen ábrázoljon
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni
- munkájában balról - jobbra haladjon
- alakuljon ki kezessége, testsémája

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajz, mintázás, kézi munka tevékenységben:

- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése (megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)

Mozgásfejlesztés

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, egyensúlyozás, dobás) és a testi képességeit, állóképességét, gyorsaságát és megtanítja a társára való figyelmet. Mozgásra az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Ez a tevékenység a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgálja. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül, különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

Formája: csoportos vagy egyéni

Célunk:

- a motoros tanulás elősegítése;
- nagymozgások megalapozásával az alapképességek kialakítása
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a biztos egyensúly kialakítása;
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése;
- a teljesítőképesség növelése;
- a mozgásos gátlás oldása;
- az utánozókézség fejlesztése;
- a testséma fejlesztése;
- a légzéstechnika javítása;
- a ritmusérzék fejlesztése;
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése.

Feladatunk:

- A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése.
- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével az egészséges életmód erősítése, mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával.
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).
- Fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet.

- Fejlessze a biztos egyensúly kialakítását.
- Növelje a teljesítőképességet.
- Javítsa a hibás, összerendezetlen mozgásokat.
- Tanítsuk meg a gyermeket a célirányos mozgásra.
- Az utánzókézség fejlesztése a nagymozgások utánzásával (passzív tornáztatás).
- Alapmozgások kialakítása, gyakorlása.
- Mozgásos mondókák tanulása.

A mozgásfejlesztés területei:

- játékos utánzó gyakorlatok
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása
- mozgásos játékok.

Játékos utánzó gyakorlatok:

Az utánzókézség fejlesztése, sikerélmény biztosítása, közös tevékenység, kapcsolatteremtés, az egyes testrészek átmozgatása, ráhangolódás a foglalkozásra, testséma fejlesztése, a beszédmegértés és beszédkésztetés, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzó gyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyerekek. A mondókával, verssel, énekkel kísért gimnasztikai gyakorlatok az egész test átmozgatását célozzák.

Az énekek, versek megadják a mozgások ritmusát, az egyszerű, könnyen utánozhatók, felkeltik a gyermek érdeklődését. Általuk megismerik az egyes testrészeket, megtanulják, hogy melyik a páros, és azt, hogy azok egymástól függetlenül is mozgathatók. Testsémájuk, testtudatuk, testfogalmuk fejlődik.

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása:

A pontos mozgás-kivitelezés segítése, a hibás, összerendezetlen mozgások javítása, a mozgásos gátlások oldása, a mozgásigény kiélésének segítése, az erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, teljesítőképesség növelése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, beszéd fejlesztése.

A foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok töltik ki. A csoportos együttlét alatt megtanulnak a gyermekek egymásra figyelni, egymást megvárni, segíteni egymáson. Megtanulnak egyszerű verbális utasításokat végrehajtani. Viselkedésük fegyelmezett lesz.

A foglalkozás e része alatt hely- és helyzetváltoztató mozgásokat végeznek. A különböző minőségű talajon, szeren, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik. A hibás mozgás korrekcióját az új dinamikus sztereotípiák kialakítása szolgálja.

A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet kell fordítani a gyermek biológiai állapotára, az esetleges társuló fogyatékokosságára.

Gyermekei tevékenységek:

Szabad mozgástevékenység, koncentrációs mozgásgyakorlatok, foglalkozások a szabadban: hógolyózás, szánkózás.

Elvárások az óvodáskor végén:

- alakuljon ki a természetes mozgásigény
- örömmel, szívesen mozogjanak
- tudjanak mozgást utánozni
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez
- értsék az egyszerű verbális utasítást
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttre és egymásra
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgás tevékenységekben:

- A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.
- Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása.

Külső világ tevékeny megismerése- élő és élettelen természet- környezetismeret
(Külső világ tevékeny megismerése)

Az óvodánkba járó gyerekek megismerkednek **szűkebb és tágabb környezetükkel**. Nagyon fontos a környezet közvetlen megtapasztalása, tapasztalati úton való megismerése, védelme, óvása.

A különböző tevékenységek során igyekszünk minél több természetes anyagot felhasználni.

A gyerekeknek megmutatjuk, az óvoda környezetét s megtanítjuk őket, hogy környezetüket óvják, védjék.

A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségeket tervszerűen biztosítjuk. pl. kirándulásokkal, ünnepekkel, közösen gyűjtött tárgyakkal kapcsolatban.

A spontán helyzetek tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeit gazdagítjuk, problémahelyzetek teremtésével a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követésével, differenciált fejlesztéssel.

A cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatokat közösen összegezzük, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.

Feladataink:

- Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, hívja fel figyelmét annak értékeire és szépségeire
- Az óvónő teremtsen meg azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a minél több tapasztalat megszerzését a természetben, a társadalomban
- Nevelje a gyermekeket az élőlények szeretetére, tiszteletére

- Az óvónő éreztesse meg a gyerekekkel a természet- társadalom- ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszerét
- Az óvónő ismertesse meg a gyerekekkel a veszélyes hulladék anyagok egészségkárosító hatását
- Adjon lehetőséget az évszakok változásának megfigyelésére
- Figyeltesse meg a gyermekekkel a napszakokat, gyakoroltassa az ehhez kapcsolódó tevékenységeket
- Az óvónő érzelmi oldalról közelítsen a gyermekekhez, és keltse fel érdeklődésüket a környezet iránt
- *Az óvónő alakítsa ki az etnikumhoz tartozó gyermekekben a hagyományőrző képességet, a gyermekek aktivitásuk és érdeklődésük által szerezzenek tapasztalatokat és ismerjék meg a helyi kisebbségi szokásokat, hagyományok és tárgyi kultúra értékeit, tanulják meg azok tiszteletét és védelmét*

A feladataink sikeres teljesítése hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek a megismert környezetről valósághűen tájékozódjanak, képesek legyenek egyszerűbb összefüggések felfogására, egyszerűbb általánosításra, következtetésre. Átélik a cselekvés és megismerés örömét. Megszeretik környezetüket és ragaszkodnak hozzá.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében:

A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása

Az érzelmi biztonság megadásának és az **anyanyelvi nevelésnek** egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek életének elmaradhatatlan része.

Formája: csoportos, egyéni, esetleg mikrocsoportos.

Célunk:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó képesség fejlesztése; kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;
- a grammatikai rendszer kiépítése;

- a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Feladatunk:

- A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, megalapozása változatos módszerek, valamint ábrázolással való kombinálás alkalmazásával.
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.
- A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers, anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása.
- Érzelmi biztonság megadása játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókákkal, versekkel.
- Az érzelem- értelem-erkölcsi fejlődés elősegítése a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyainak megismertetésével, megfelelő viselkedésformák átadásával.

A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egész napos tevékenységében, tehát nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának. A **beszéd fejlesztése** szorosan kapcsolódik a **mentális képességek**, a **szocializáció**, a **mozgás** és **játék fejlesztéséhez**, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közlőről ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban. Ezért az értelmi fejlődésükben közép-súlyos fokban sérült, beszéd fogyatékos, súlyos mozgásfogyatékos és súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezetet biztosítunk.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire támaszkodunk ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy sokat beszélő, megértő környezet megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a pedagógus - mint modellértékű személy - érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását.

A családdal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is.

A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a "testünk" témakör kiemelten szerepel a mozgás foglalkozáson és minden nap megjelenik az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsen meg.

Speciális feladataink:

- az érdeklődés felkeltése;
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása;
- nonverbális elemek támogató alkalmazása;
- a beszédmegértés fejlesztése;
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás;
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása;
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése;
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Módszertani alapelveink:

- Bátorítjuk a gyereket a szóbeli megnyilvánulásra, ezáltal biztosítjuk a beszédöröm megélését
- Ösztönözzük a gyerekeket a helyes hanglegítésre
- Elősegítjük a gyerekek szókincsének folyamatos bővülését
- Óvónőink szem előtt tartják a beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítását
- Dicséri és biztatja a bátoralanabb gyerekeket, serkenti a beszédre őket

Folyamatos célkitűzése programunknak, hogy az anyanyelvi játékok segítsék a verbális képességeket, az összefüggő, folyamatos beszédet, az artikulációt, a beszéd tisztaságot és a nyelvtani alkalmazások fejlődését, az egyedi és gyűjtőfogalmak bővítését, elmélyülését, az aktív szókincs használatát, a szövegértés képességét. Ezáltal fejlődnek a szociális képességek: az egymásra figyelés, az alkalmazkodás, valamint az együttműködés.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese, dramatikus játék tevékenység területén:

Az óvónő:

- megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával fejlessze a gyermeki beszéd-kommunikációját,
- teremtsen olyan feltételeket, hangulatot, hogy minél több élőszóban előadott élményhez juttassa a gyerekeket,
- a mondókák, versek, történetek szövegének megismertetésével gyarapítsa a gyerekek szókincsét,
- az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazását biztosítsa (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok),
- a tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetésével fejlessze a beszédészlelés/megértés/reprodukció képességet,
- a mesékben előforduló kifejezésekkel, nyelvi fordulatokkal gazdagítsa a gyerekek nyelvi kifejezőkészségét,

- magyarázza meg a népi szövegekben található ritka, régies vagy tájnyelvi szavakat, szókapcsolatok jelentését,
- mese-vers előadása mindig példaértékű legyen,
- teremtsen lehetőséget a mesék, versek feldolgozása során az összefüggő beszéd, párbeszéd gyakorlására.

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója:

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formában zajlik. Természetesen egy-egy gyermek sérülésének súlyossága, milyensége nagymértékben meghatározhatja a vele való foglalkozás formáját. **A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak egyéni foglalkozás keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában elengedhetetlen a logopédus aktív közreműködése.**

Fontos tudnunk, hogy az aktív beszéd elsajátításának alapja a nonverbális és verbális kommunikáció elemeinek egymásra épülése, ezek tudatos fejlesztése, a kommunikációs igény felkeltése. Vannak olyan gyermekek, akik egyáltalán nem figyelnek a beszédre, nehezen értelmezik a közléseinket, nemegyszer saját nevükre sem figyelnek fel.

Mindezt a beszédfejlesztő munkánk igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével;
- állathangok, állatmozgások utánzása;
- az akusztikus figyelem felkeltése: hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése;
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése;
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok);
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe;
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondatalkotás segítése.

Az SNI-s gyermekek beszéde az óvodáskor végén:

- Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.
- Egy részük az óvodai évek végére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban a különféle artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.
- Egy kis részük pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

Munka jellegű tevékenységek - önkiszolgálás

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – önkiszolgálás, segítség a pedagógusnak és más felnőtteknek, csoporttársaknak, kisebb önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízatások teljesítése, naposi munka végzése.

Mindennapos tevékenységi forma. Fontos, hogy kellő időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat. A munka jellegű tevékenységeket a gyermek örömmel végezze, a tapasztalatszerzés fejlessze a személyiségét, önállóságát, felelősségérzetét és feladattudatát.

Formája: egyéni illetve mikrocsoportos

Célunk:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése
- verbális utasításokkal a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
- a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése
- alapvető higiénés szokások kialakítása
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése
- helyes viselkedési formák elsajátítása
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az "én is tudom" függetlenség érzésének segítése
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társuló fogvatékosság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban végezné el a feladatot.

Az a gyermek, aki korai életszakasztól kellő alkalmat és segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, felnőttként is természetesen tesz azért, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen. Az óvodának tehát alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függnak, hanem fiziológiai érettségétől (pl. szobatisztaság), mozgásos ügyességétől (pl. öltözés), s nem utolsósorban értelmi állapotától.

A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánpótlás alapján tanuljanak.

Az óvodai nevelés feladata, hogy a pozitív szociális szokások kialakulását, gyarapodását segítse. A fejlett szociális kompetencia nagyrészt tanult elemekből tevődik össze, tehát tanítható, ha megfelelő mennyiségű tapasztalattal, lehetőséggel segítik.

Feladataink:

Étkezésnél:

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés)
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele
- a szalvéta használata
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés)
- kérés, megköszönés
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés
- a rágás megtanítása
- a helyes tempó elsajátíttatása
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás, a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése). Az étel és a hozzávaló eszközök felismerése
- étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Tisztálkodás terén:

- a vízcsap kinyitása, elzárása
- szappan használat, utána kézöblítés
- a saját törülköző felismerése
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel
- önálló kéz- és arcmosás
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása) - önálló fogmosás
- "baleset" vagy kirándulás esetén a zuhanyozáskor együttműködés (kéz, láb felemelése stb.)
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás
- igény a tiszta, ápolt külsőre
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.

Szobatisztaságra nevelés terén:

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése
- a jelzés megtanítása (utánjelzés, majd mutató, hangadás stb.)
- WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése
- kérdésre jelezze szükségletét
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása
- WC papír használata segítséggel
- "baleset" jelzése
- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása

- WC használat utáni kézmosás megtanítása
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés:

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél
- sapka, sál levétele
- zipzár lehúzása
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.)
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.
- kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítség, befűzés, gombolás stb.)
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele

Önálló munkafeladatok:

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.)
- székek helyre rakása
- játékok közös elrakása
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz)
- közös teremrendezés
- eszközök bevitele, kiosztása
- egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába)
- egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül
- társak segítése
- asztal letörlése
- szemét összeszedése
- székek felrakása
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrakása
- naposi feladatok

A kis lépések elvének e tevékenység során igen nagy szerepe van. Mindig az adott viselkedésformát, annak minden szakaszát kell magunk elé képzelve felbontani annak összetevőire pl.:

zokni felhúzása:

- megfogni a zoknit
- sarkát alulra fordítani
- a zoknit "összeszedni"
- a lábat felemelni
- belebújtatni a lábat a zokniba
- felhúzni a lábfejre, a sarokra, majd a bokára
- megigazítani, hogy a boka fölötti részt is takarja.

Kezdetben a gyermekkel együtt végezzük a cselekvést, majd a könyökénél irányítjuk, aztán csak szükség esetén segítünk, míg önálló nem lesz.

Ezzel a példával a felnőtt számára automatikusan végzett mindennapi tevékenységek összetett voltára akartuk felhívni a figyelmet.

Értelemszerűen minden fejlesztést az adott gyermek fejlettségi szintjéhez mérnek, s arra építenek, amit már tud.

Fontos, hogy az ügyetlen próbálkozást is értékeljék, jutalmazzák. Szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

Az anyanyelvi nevelés feladatai az önkiszolgáló tevékenységek során:

- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérdés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, önkiszolgálással kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap során különböző formákban valósul meg.

Célunk:

A komplexitás érvényesítése a nevelés-oktatás folyamatában. A gyermeki kíváncsiság, aktivitás ébrentartása és kielégítése, a kreativitás elősegítése, a kompetencia fejlesztése, attitűdök erősítése, képességek kibontakoztatása.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodapedagógus/gyógypedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermeki személyiség kibontakoztatását.

A tanulás formái az óvodában:

- Utánzásos minta- és modellkövetés magatartás- és viselkedéstanulás, szokások kialakítása
- Spontán játékos tapasztalatszerzés
- Cselekvéses tanulás
- Gyógypedagógus, óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés

Egyéni fejlesztés

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képesség-struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülésspecifikus fejlesztés.

Formája: egyéni

Célunk:

- hatásfokozó, erősítő, támogató, kiegyenlítő -- esetleg tehetséggondozó tevékenység a tanulási munkatevékenység illetve a közösségi élet nehézségeinek leküzdése érdekében;
- esetleges társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése;
- taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő készséget, a kitartást, feladattartást, fejleszteni a modális, intermodális, szeriális észlelést;
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás;
- a formaészlelés, alak-háttér differenciáló képesség, a látási - hallási diszkriminációs készség fejlesztése
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése;
- a megfigyelőkészség fokozása,
- a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint), analógiák, a rész-egész viszony észrevétele. Az analizáló- szintetizáló készség, a szerialitás fejlesztése.

Az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatok rendszerezése:

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok:

- a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése
- a vestibuláris rendszer fejlesztése; statikus illetve dinamikus -
- egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése);
- a két testfél mozgásának összerendezése, pozitúra utánzás,
- téri tájékozódás fejlesztése;
- a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása,
- bizalomerősítés.

A beszédindítást segítő gyakorlatok:

- a beszédre való figyelés fejlesztése
- a beszédszervek ügyesítése
- aktív szókincs bővítése
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása
- beszédmegértés segítése
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás,
- csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése
- ritmikus sorok kialakítása.

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok:

- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése),
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése,
- a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása,
- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság - különbség felismerése, összehasonlítás
- a rész - egész viszony érzékeltetése
- hiány felismerése, változás észrevétele
- analízáló - szintetizáló készség fejlesztése
- fő fogalom alá rendelés
- analógiás gondolkodás fejlesztése
- a szerialitás fejlesztése.

A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok:

- ujjak ügyesítése
- kézügyességet fejlesztő gyakorlatok
- fixációs gyakorlatok
- a szem - kéz koordináció fejlesztése
- a szenzomotoros koordináció fejlesztése
- az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruza fogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése
- a téri orientáció, alak - háttér differenciáló készség fejlesztése.

SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Célunk a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkóztatása, differenciált fejlesztése.

Feladat

- Korszerű óvodapedagógiai módszerek, differenciált foglalkozások, tevékenységközpontú pedagógiák alkalmazása.
- Az intézményes nevelésbe illesztés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés elősegítése.
- Az egészséges életmód szokásainak (táplálkozás, tisztálkodás), és viselkedéskultúrájának alakítása, az egészségtudat kialakítása.
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése (játékok, ruhák, könyvek gyűjtése, adományozása, kirándulások szervezése, rendezvények látogatása).

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységformák

- Családlátogatás
- Szülői konzultáció biztosítása az óvónővel, a gyógypedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel
- Szülőknek tartott óvodai előadások
- Anyagi gondokkal küzdő családok felvilágosítása az igényelhető támogatásokról
- Tárgyi- szociális- vagy anyagi juttatás
- Pályázatok figyelése
- Térítési díjkezdvezmény, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, óvodáztatási támogatások kezdeményeztetése

A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az óvodai nevelés gondoskodik:

- a gyermeki szükséglet kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, szociális és értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekről,
- szociális helyzetből eredő hátrányok ellensúlyozásáról,
- a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről, megszüntetéséről,
- differenciálásról a gyermek képességeinek figyelembe vételével, megfelelő szakemberek biztosításával (szurdopedagógus, tiflopedagógus, konduktor, logopédus, gyógypedagógus),
- a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szociális helyzetéből eredő hátrányok ellensúlyozásáról

GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A nemzeti köznevelési törvény előírja a nevelési intézmény feladatai között a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos ellátását:

- a gyermekek fejlődését veszélyeztető okok feltárását
- a káros hatások megelőzését és ellensúlyozását

A szülőnek biztosítani kell a rendszeres óvodába járást. Ennek elmulasztását jelezni kell. Ha valamelyik gyermek éhezik vagy nem megfelelő ruházatban jár óvodába, ebben az esetben is intézkedni kell.

A gyermekvédelmi törvény alapján óvodánk közreműködik a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatok ellátásában. Az intézményünk gyermekvédelmi felelősének kapcsolattartási kötelezettsége van a gyermekjóléti szolgálattal, valamint indokolt esetben a gyermekvédelemmel foglalkozó hatóságokkal.

Óvodánk előtt álló legfontosabb feladat az, hogy megfelelően megismerjük az óvodások családi hátterét, szociokulturális, szükség esetén anyagi helyzetét.

AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

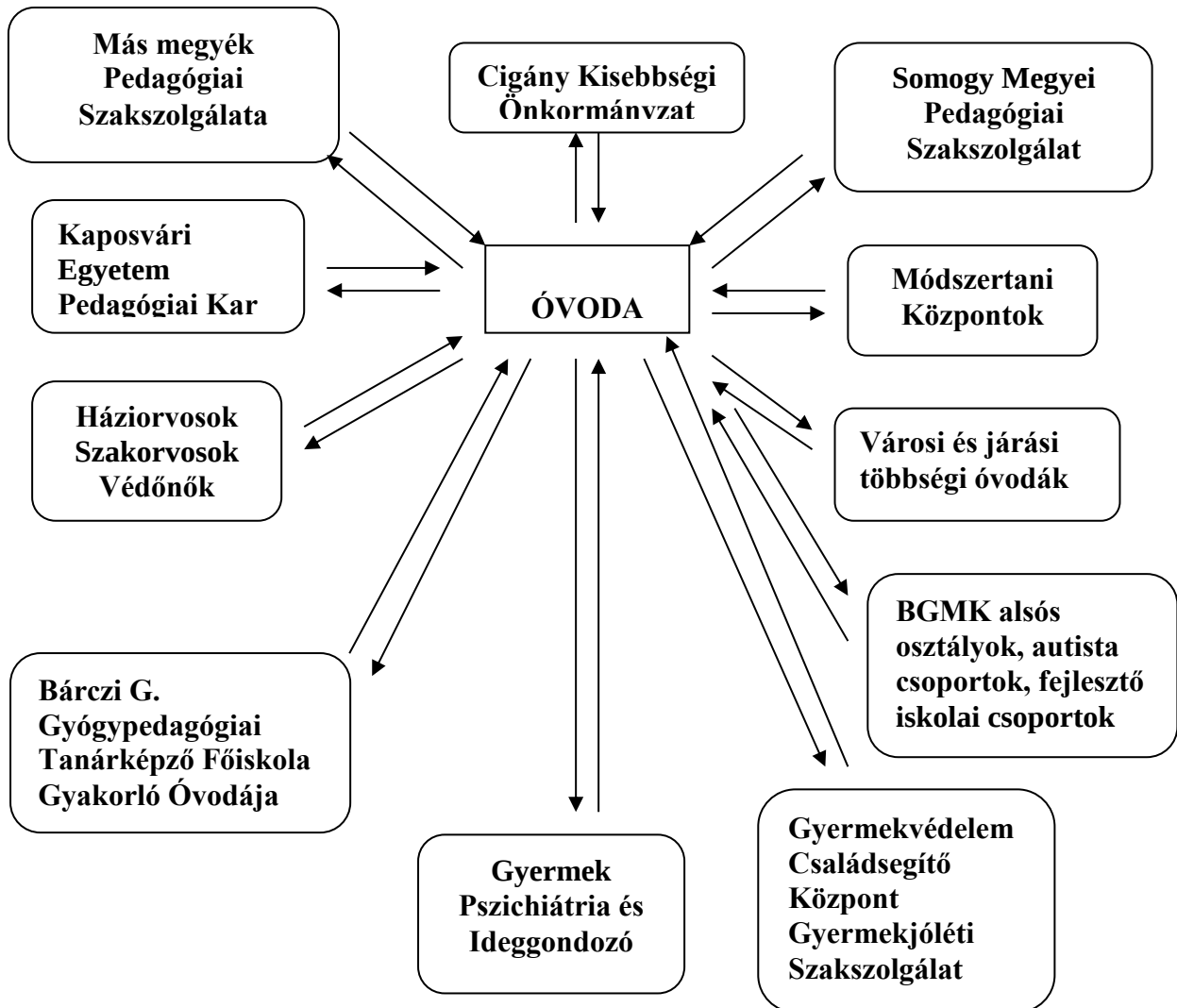
A családdal való kapcsolat

Feladataink:

- Óvodánk elősegíti a folyamatos, bizalmon alapuló együttműködést a családdal a gyermek harmonikus fejlődése és biztonságérzete miatt.
- Kötetlen beszélgetések során közelebb kerülnek egymáshoz a szülők és a pedagógusok.
- A pedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségadás családdhoz illesztett megoldásait.
- *A kisebbség gyermekeivel foglalkozók a hagyományápoló tevékenységekbe vonják be a szülőket.*

Együttműködés formái: egyéni beszélgetés, szülői értekezlet, fogadó óra, szülői tanácsadás, szülő szolgáltatások biztosítása, nyílt napok, családlátogatás, közös programok.

Külső intézményekkel való kapcsolat

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Óvoda-iskola átmenet

Az óvoda iskola kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően neveljük és fejlesztjük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők váljanak és legyenek képesek, az iskolai tanulmányok megkezdésére. Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenőmentesebbé tegyük. Az óvodánk azt vállalja, hogy a kisgyermeket az iskolára alkalmassá teszi. Az óvodás gyermekeink ismereteit saját tapasztalatai, és emlékei alapján szerzi. Az óvodánknak a tanuláshoz szükséges alapképességek alapjait kell lerakni, oly módon, hogy az óvodás óvodás maradjon.

Ennek érdekében folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő és megtartó kapcsolatra törekszünk az iskolával. A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.

Az iskolára alkalmassá tétel folyamatában az alábbiakat érvényesítjük:

- a feladat folyamat jellegű, a gyermek óvodába fogadásával veszi kezdetét
- A 3-7 éves életszakasz feladatainak megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt.
- A gyermek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével kerül megtervezésre a gyermekek fejlesztési programja
- Az érés és a tanulás együtt alkotják a fejlődést.
- A célirányos fejlesztés a gyermek érési folyamatainak, sérülései, és pszichikus fejlődési jellemzőik figyelembe vételével történik.
- A fejlesztés során prioritást élvez a gyermek elemi szükségleteinek kielégítése, a játék feltételeinek biztosítása, és a mozgás elsődlegessége.

Feladatok:

- Az átmenet megkönnyítése érdekében az iskola alapidokumentumainak, az alapozó szakasz moduljainak, készség-képességfejlesztési feladatainak megismerése.
- A kompetencia alapú óvodai programcsomag gyakorlati programelemeinek alkalmazása az alapozó szakasz előkészítéséhez.
- Szakmai együttműködés kezdeményezése a gyógypedagógusokkal, tanítókkal a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében.
- Gyógypedagógusok, tanítók fogadása az óvoda személyiség-képességfejlesztő tevékenységének megismertetése érdekében.
- Hospitálás iskolai tanórákon.
- A gyermekek előkészítése az iskolai látogatásra
- Iskolalátogatás a gyermekcsoporttal
- Felelősségteljes, szakmailag kompetens döntéshozatal az egyes gyermek iskolai alkalmasságáról.
- Információs segítségnyújtás a szülőknek az iskolára való alkalmasságról

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek szükségesek: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- Testi fejlettség, mozgását, szükségleteinek kielégítését irányítani tudja

- Nyitott, érdeklődő, a tanuláshoz szükséges képességei nagyrészt kialakultak
- Beszéde megfelelő, kommunikál, gondolatait, érzéseit, kívánságait ki tudja fejezni
- Alapvető szabályokat be tud tartani, kapcsolatot tud teremteni felnőttekkel és társakkal

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében ezek a feltételek általában csak részben valósulnak meg, folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munkával.

Nyomon követés, mérés-értékelés az óvodában

Olyan folyamatos nyomon követést alkalmazunk, amely a gyermekek fejlődéséhez jól igazodik, mivel a jól fejlődő és a kevésbé fejlődő jegyek együtt vannak jelen a személyiségben és a különböző képességek nem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek.

Bárhonnan, bármilyen állapotról el lehet indulni, mindenki fejleszthető valamilyen mértékig.

A mérés az óvodapedagógus tapasztalatai és jegyzetei alapján történik. A megfigyelési szempontokat a nap bármely szakában felhasználhatjuk, esetleg kis cédulákra írhatjuk az észrevételeket, amelyeket az értékelés időszakában felhasználunk.

Alkalmazott mérési anyagok: Walter Strassmeier fejlődési skála, PAC-1.

Minden gyermekről az óvodába lépéskor részletes anamnézist veszünk fel a szülők segítségével. Évente háromszor felmérjük a fejlődési szintet, amelyhez a már megnevezett mérési anyagokat használjuk fel. Az egyéni fejlesztési tervek a szakértői vélemények és a saját mérési anyagunk alapján készül, melyet három havonta felülvizsgálunk és szükség szerint módosítunk.

Mivel?	Mit?	Ki végzi?	Mikor?	Miért?	Visszacsatolás
megfigyelési lap	területek: önellátás finommotorik a nagymozgás nyelv/beszéd gondolkodás/érzékelés	csoportvezető	októberben (a gyermek érkezését követő 1 hónap múlva), félévkor és év végén	Hol vannak a hiányok, milyen szintről induljon a fejlesztés. Egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez, korrigálásához.	A további fejlesztés meghatározása

MELLÉKLETEK

A nevelő- oktató munkát segítő eszközök részletes jegyzéke

Óvodai csoport

- diavetítő, diafilmek
- televízió
- videolejátszó, videó filmek
- kazettás magnó, kazetták
- CD-lejátszó, CD-k

Zenei nevelés

- különböző hangszerek (dob, csörgő, xilofon, kasztanyetta, furulya)
- hangkazetta óvodás dalokkal
- CD-k

Mozgásfejlesztés

- mozgásfejlesztő speciális eszközök: Wesco elemek
- egyensúlyfejlesztő eszközök
  - billenőtálca
  - egyensúlytálca
- hinta
- kötél
- testhenger
- labdák (nyeles, óriás, szivacs, tüsi)
- zsámolyok
- kéz- és lábnyomok
- bóják, karikák

Játékra nevelés

- babaszoba
- babakonyha
- játékpalcok
- orvosi táska
- telefon
- kisautók
- dömperek
- mesekönyvek, leporellók
- babák
- plüss állatok
- homok +homokozó játékok
- Minden egyéb eszköz, amivel a gyermekek szívesen játszanak, tevékenykednek.

Anyanyelv és környezetismeret

- bábszínház
- bábok
- fa tűzők
- fa puzzlek
- faliképek
- képes kirakók
- klipp-klapp könyvek
- testséma könyvek fiú, lány
- évszaktablók
- minimat készlet
- tükör 30x20
- TV
- videó +videokazetta
  - állatokról
  - évszakokról
  - családról
  - mesék
- diafilmek
- anyanyelvi applikációs készlet
- emberek világa, állatok világa
- növények világa, közlekedés
- logiko primo keret
- logiko primo kártyák
- lateralitást fejlesztő eszközök

Vizumotoros fejlesztés

- vastag és vékony ecset
- nagygombú vízfesték
- flakonos temperák
- gyurma
- agyag
- színes papír
- írólap
- ragasztó
- papírragasztó
- tükör 30x20
- vizesedény
- rajzlap

- csomagoló papír
  - dekorkarton
  - olló
  - fonalak
  - termények (bab, búza, mák, rizs)
  - só-liszt gyurma
  - vatta
  - természetben található anyagok
- Minden egyéb eszköz, amit fel lehet használni és a gyermekek örömeiket lelik bennük.

Habilitációt, rehabilitációt segítő fejlesztő eszközök

- Ajak- és nyelvgyakorlatok fejlesztését szolgáló eszközök
- A helyes beszédleghzés kialakítására alkalmas eszközök
- Akusztikus ingereket keltő, hallási figyelmet fejlesztő eszközök
- Szókincsbbővítésre alkalmas eszközök
- Finommotorikát fejlesztő eszközök
- Alak-háttér konstanciát kialakító eszközök
- Vizuomotoros koordinációt fejlesztő eszközök
- Forma, kiterjedés, színek egyeztetésére, megismertetésére alkalmas eszközök
- Helyes szokásrendszert megalapozó speciális demonstrációs eszközök
- Finommotorikus képességeket fejlesztő speciális eszközök
- Akusztikus észlelést segítő és figyelemfejlesztési eszközök
- Nagymozgások koordinációját segítő speciális eszközök
- Egyensúlyérzéklet fejlesztő eszközök
- Mozgáskoordináció fejlesztésére alkalmas speciális eszközök
- Kommunikációs helyzetgyakorlatokat bemutató audiovizuális eszközök
- Tájékozódó képességet fejlesztő eszközök
- Analizáló és szintetizáló-képességet fejlesztő speciális eszközök
- Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő speciális tanulói munkaeszközök
- A testi-lelki higiénias szokásrendszer fejlesztését szolgáló demonstrációs eszközkészlet
- A környezettudatos magatartást kialakító tanári és tanulói speciális demonstrációs készlet

Egyéni fejlesztési terv

A GYERMEK ADATAI:

Név:

Szül.hely, idő:

Anyja:

Gondviselő:

Lakcím:

A szakvéleményt kiadta:

A szakvélemény kelte, kontroll:

A szakértői bizottság / szakvélemény megállapításai:

Készült:

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
Mozgásfejlesztés	-testtudat megerősítése, -testvázlat bővítése, -testrészek megismerése -testrészek funkcióinak megismerése	folyamatos	-testünk megismerése tükörben -test körberajzolása -fa test puzzle kirakása -testrészes mondóka tanulása -babázás közben testrészek felismerése, megnevezése	-bemutatás, utánzás, -vers tanulás -tükör -csomagolópapír -zsírkréta -fa test puzzle	
nagymozgások fejlesztése	-járás biztossá tétele -futás fejlesztése -kúszás, mászás, csúszás technikájának elsajátítása -egyensúlyfejlesztés -mozgáskoordináció fejlesztése -labda dobás, elkapása -térészlelés, térérzékelés fejlesztése -saját test elhelyezkedése térben -meglévő nagymozgásos tevékenységek megerősítése mozgásutánzással	folyamatos	-egyenletes járás gyakorlása -járás különböző minőségű talajon -járás különböző szélességű sávok között -futás egyenesen, körbe, akadályok között -labdadobás, elkapás, labdagurítás különböző minőségű labdával -egyszerű irányok követése -egyszerű gyakorlatok mozgással kísért versikékkel	-bemutatás, utánzás, bemutattatás, modellkövetés -szőnyegek -akadályok -labdák -szalagok -babzsákok -wesco elemek -karikák -botok	

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
finommotorika és grafomotoros fejlesztés	-kézhasználat ügyesítése -koordináció fejlesztése -pontos kivitelezésre való törekvés -szem-kéz koordináció fejlesztése -helyes ceruzafogás alakítása, kialakítása, javítása -vizuális tevékenységekhez használatos eszközök helyes használatának elsajátítása -ceruza nyomaték alakítása, fejlesztése	folyamatos	-rakosgatás -válogatás -fűzés: rúdra, hurkapálcára, zsinórra -gyurmázás -tépés -ragasztás -gyöngyfűzés -pötyizés -különböző építőkockákkal való építés -fűzőtábla fűzése -egyszerű hajtogatások -mozgásos mondókák, versek tanulása -ceruzafogás gyakorlása -zsírkréta, színesceruza fogása -színezés -vágás -festés -kéz-ujjtorna	-bemutatás, utánzás, modellkövetés -rudak -hurkapálcikák -zsinórok -gyurma - színes papír -különböző fajtájú és anyagú gyöngyök -pötyik -különböző építőkockák -fűzőtáblák és zsinórok	

Bárcki Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
kommunikáció fejlesztése	-preverbális készségek fejlesztése -beszédertés, irányíthatóság fejlesztése -beszédhasználat, metakommunikáció fejlesztése -augmentatív kommunikáció fejlesztése -alternatív kommunikáció fejlesztése (beszédet nem használó tanulóknak) -a kommunikáció igényének felébresztése -hallási diszkriminációs képesség fejlesztése -szókincs, szövegalkotás (szóbeli, írásbeli) fejlesztése -helyes grammatikai kifejezőkészség alakítása	folyamatos	-beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok) -gyermek aktivizálása, motiválása beszéddel, mondókákkal, énekekkel, hangot adó eszközökkel, zenehallgatással -hangszerek megszólaltatása -kérdésekre válaszadás provokálása -kommunikációs kártyák használata -játékok, tárgyak megmutatása, megnevezése -képpolvasás -mesehallgatás, mesemondás -hallásfejlesztő játékok -beszédindítás	-vattagombóc -lufi -papír zsebkendő -gyertya -szívószál -tárgyak, játékok -CD lejátszó, CD -képek, eseményképek -fényképek -hangszerek -kommunikációs kártyák	

Bárcki Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
percepció fejlesztése	-vizuális percepció fejlesztése -auditív percepció fejlesztése -taktilis percepció fejlesztése -szaglási percepció fejlesztése -időszakaszok (időtartam) észlelési képességének fejlesztése -időorientáció fejlesztése -téri orientáció fejlesztése	folyamatos	-minél többféle szaglás, tapintás, ízlelés játékos formában -vizuális ingerre való válaszadásra készítő játékok -vizuális érdeklődésre készítő játékok -képek megkülönböztetése, azonosítása minta, forma, szín alapján -puzzle játékok kirakása -azonos formájú, de eltérő színű, mintájú, méretű tárgyak, képek stb. összehasonlítása, különbözők között az azonos keresése, hasonlók között a különbségek megállapítása -elgazodás kusza vonalak között, egymásra rajzolt ábrák felismerése, egyedeire bontása -háttérzörejeiből egy-egy zörej forrásának megnevezése -CD-ről hallott zörejek megkülönböztetése -hangoztatás, hangutánzás, ritmizálás, utánmondás -hangoztatás: a gége érintésével vagy a tenyérnek a fülekre helyezésével -téri irányok gyakorlása, személyi zónák -téri tájékozódás a síkban	-bemutatás, utánzás, modellkövetés -anyagok -szövetek -fűszerek -illataromák -virágok -ételek -elemlámpa -különböző fényforrások -képek, kártyák -gyöngyök -gombok -puzzle játékok -CD lejátszó, CD -hangszerek -hangutánzó játékok -feladatlapok	

Bárzi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
gondolkodási funkciók fejlesztése	-gondolkodási alpműveletek fejlesztése (soralkotás, csoportosítás, válogatás, kiegészítés, rendezés) -gondolkodási műveletek fejlesztése (analizálás – szintetizálás, általánosítás – konkretizálás, összehasonlítás – differenciálás, kauzális gondolkodás (ok-okozat) asszociativitás) -a gondolkodás egyéb területeinek fejlesztése (megértés dinamika - tempózavar (túl gyors, lassú) - a gondolkodás színvonalának egyenetlensége (labilitás)	folyamatos	-manipuláció tárgyakkal valamilyen hatás, cél elérése érdekében -a gyermek kísérletezik az eszközökkel -eltűnt tárgyak keresése -részlegesen letakart tárgy keresése -a környezet megismertetése, felfedeztetése -társadalmi szokások, elemi szabályok megismertetése, elsajátíttatása -hangulatok, érzelmek felismertetése -elemi fogalomrendszer kialakítása, ismereteik rendszerezése, új ismeretek elhelyezése, színek, formák -fő fogalom alá rendelés -változás megfigyeltetése -funkcionális összefüggések megfigyeltetése -hiányok pótlása (rész-egész viszony, szimmetria) -különbözőség, az ugyanolyan fogalmának megértése -egyeztetések és differenciálások egy illetve több szempont alapján (Pl. szín, forma, méret) -csoportosítások adott szempont szerint -válogató feladatok	-környezet -tárgyak -játékok -képek -feladatlapok	

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

fejlesztési terület	fejlesztési cél	fejlesztés időtartama	tevékenység	alkalmazott módszerek, eszközök	eredmény
	- rugalmasság - transzfer - képesség - problémamegoldó- - képesség - kritikai gondolkodás, - képzelet)				
Személyiségfejlesztés	-önellátás fejlesztése -kitartóbb, hosszabb ideig tartó feladatvégzés -munkavégzésre törekvés -önismeret kialakítása	folyamatos	-tisztálkodás, -öltözködés, -étkezés -motiváció, -feladattudat alakítása, -aktivitás, -önálló munkavégzés, -kitartás, -szabálytudat, -munkatempó	-bemutatás, - utánzás, - modellkövetés -tisztálkodáshoz - használatos - eszközök -ruhadarabok -babák -étkezéshez - használatos - eszközök, -egyszerű - feladatlapok -matricák -bábok	

2. sz. melléklet
**FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS HABILITÁCIÓS ÉS REHABILITÁCIÓS
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

2016

Dr. Benczéné Csorba Margit
főigazgató

TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

„Elfogadni egy másik embert
Olyannak, amilyen, ez valójában a
Szeretet egyik megnyilvánulása;
Érezni, hogy elfogadnak bennünket,
Ez azt jelenti, érezzük,
Szeretnek minket.”

Thomas Gordon

A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS INDOKOLTSÁGA

A súlyos és halmozott fogyatékoság meghatározása

„A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók - mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés - minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak, személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében nevelés-oktatásra van szükségük.” (3. számú melléklet a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelethez)

A súlyosan halmozottan fogyatékos emberek élhetnek:

- Családi környezetben, otthoni ellátás keretében
- Fogyatékosokat ápoló, gondozó intézményben
- Saját intézményben külön erre a célra létrehozott csoportban

A sajátos nevelési igényűek e csoportjába tartozók köre számos szolgáltatást igényel élete során. Elsődleges az **emelt szintű egészségügyi ellátásuk**, melyben teret kap az egészségmegőrzésük, az alapellátásuk, szakorvosi, gyógyszerellátásuk, valamint gyógyászati segédeszköz ellátásuk. Fizikai, mentális életvezetési segítség adása egyénileg megmutatkozik **állandó ápolás, gondozás** szolgáltatásában. Életkoruknak megfelelően egyéni fejlesztési tervek alapján **komplex nevelést-oktatást**, valamint **szociális szolgáltatásokat** (kedvezmények, juttatások) vesznek igénybe.

A **fejlesztő nevelés-oktatás** nagy előnye, hogy a gyermekek képzési óraszama minimum 20 órára emelkedett. Ez az időkeret nagymértékben elősegíti a gyermekek hatékonyabb fejlődését, s megkönnyíti a család életét is. **A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről közoktatási törvény 15 § (2)** ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdve, amelyben az ötödik életévét betölti, fejlesztő nevelésben, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt.

(3) a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti tankötelezettségét.

- meghatározott intézményekben
- a fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodik
- alapidokumentuma: **A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve**
- a heti fejlesztő foglalkozások számának el kell érnie a húsz órát
- a rehabilitációs pedagógiai program alapján egyéni fejlesztési tervek készülnek, melyek megalapozzák a gyermek nevelésének, oktatásának személyre szabott tervezését és meghatározzák a nevelés, oktatás és fejlesztés súlypontját

Fejlesztési területek:

- Érzelmi és szociális nevelés
- Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés
- Kommunikáció
- Mozgásnevelés
- Ember és természet
- Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés

A Rehabilitációs Pedagógiai Programot meghatározza az a tény, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztésénél az alapidokumentum: **A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve**. Ebből kiindulva figyelembe vettük:

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit, a gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát
  - A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelvét
  - A szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
  - A fejlesztő nevelés-oktatás jogszabályi kereteiben rögzített tartalmi és formai elemeket.
- Mindezek a helyi lehetőségeknek és adottságoknak megfelelően valósulnak meg.

A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

A feladat ellátásban részt vevő szakemberek:

- gyógypedagógus
- konduktor
- gyógytornász
- rehabilitációs úszásoktató
- terapeuták (zene, kutyás, lovas)
- Dévény Speciális manuális technika-Gimnasztika Módszer terapeutája
- logopédus
- pszichológus
- gyógypedagógiai asszisztens
- fizioterápiás asszisztens
- iskolaorvos
- védőnő
- ápoló
- dajka

A munkát team végzi kiegészítve külső **szakemberekkel**:

- gyermek-neurológus
- gyermek-pszichiáter
- orthoped-szakorvos
- egyéb szakorvos

Rendszeresen konzultálnak egymással a szakemberek, a team munka elengedhetetlen tagja a szülő.

A fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek jelenleg két tanteremben kerülnek elhelyezésre, melyekhez különálló vizesblokk is tartozik.

A csoportok a fejlesztéshez szükséges eszközökkel vannak felszerelve, s az igényeknek megfelelően saját erőből illetve pályázati lehetőségekből folyamatosan bővítjük azokat.

A fejlesztéshez ezen kívül gyógytorna terem, logopédiai szoba, illetve a terápiákhoz szükséges helyiségek biztosítottak az épületen belül.

A gyermekek fejlesztéséhez szükséges eszköztár jegyzékét a pedagógiai program X-XI. pontja tartalmazza.

HABILITÁCIÓS ÉS REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK ALAPELVEI AZ IRÁNYELVEK ÚTMUTATÁSA ALAPJÁN

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a szükségleteiknek és fogyatékságaik struktúrájának megfelelő nevelésben, oktatásban és fejlesztésben részesüljenek.
- A fejlesztés a számukra megfelelő és szükséges tartalommal történjék, segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést.
- Az elvárások az egyéni teljesítőképességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
- A fejlesztő nevelés-oktatás keretében, a közösségi nevelés mellett kiemelt hangsúlyt kapjon az egyéni fejlesztés, törekedve azonban a kortárs kapcsolatok kihasználására a szocializációs folyamatban.
- A napirend tudatos szervezésével a sokoldalú tapasztalatszerzés, a szociális tanulás feltételeinek biztosítása.
- A kommunikáció és az interakció elve
- A normalizáció és a participáció elve
- A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve.
- A kooperáció és a tudatosság elve
- A differenciálás és az individualizáció elve

„Ha valakit olyannak látsz, amilyen éppen most,
ezzel visszatartod őt fejlődésében.
De ha olyannak látod, amilyenné lehetne,
ezzel előre segíted őt életútján.”
(Goethe)

A SÚLYOSAN ÉS HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS TANULÓK FEJLESZTÉSÉNEK KIEMELT CÉLJAI

A Nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg. Ennek során a következőket kell figyelembe venni:

Tanulás

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelése-oktatása során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható. A tanuló és a gyógypedagógus közös tanulási folyamaton megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát egymás megértésének lehetőségeit tanulják és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételei

- A tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű - akár vegetatív a fizikai állapotváltozás legelemibb szintjén zajló - megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése.
- A tanuló és a gyógypedagógus közti partneri kapcsolat fokozatos kialakítása.
- Következetes együttműködés.
- Kommunikációs lehetőségeik kipuhatolása, feltárása és kiaknázása.
- Mindennapi cselekvésekre alapozottság.
- A tanulás része és színtere az alapszükségleteik kielégítése is.

A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS PEDAGÓGIAI SZAKASZAI

Bevezető szakasz

- 6-9 éves súlyosan és halmozottan sérült gyermekek készség- és képességfejlesztésének kezdeti szakasza
- a természeti-társadalmi környezet elemi szintű megtapasztaltatása fejlesztési területeken keresztül
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók elsődlegesen az érzékelés, percepció valamint mozgáson keresztül tudják birtokba venni a világot

Alapozó szakasz:

- 10-14 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség- és képességfejlesztésének alapozó szakasza
- a szűkebb-tágabb környezet megismertetése során önálló cselekvésre ösztönzi a tanulókat, amely elősegíti a megismerő funkciók fejlődését

Fejlesztő szakasz:

- 15-23 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség- és képességfejlesztésének szakasza
- a megszerzett tapasztalatok, a koncentrikusan bővülő ismeretanyag beépül a tanulók mindennapjaiba, és így aktív részeseivé válnak a világnak

FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS HABILITÁCIÓS TEVÉKENYSÉGÉNEK CÉLJA, FELADATA, A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI

Intézményünk az egész ország területéről érkező súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeknek, fiataloknak nyújt fejlesztési lehetőséget a fejlesztő nevelés-oktatás keretein belül. Amennyiben a kaposvári vagy kistérségi gyermek fejlesztése intézményes keretek között nem oldható meg, a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján otthoni ellátás keretében egyéni fejlesztést is biztosítunk.

Tevékenységünk célja:

A gyerekek szükségletei és a helyi igények határozzák meg. Fontos számunkra az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legnagyobb önállóság feltételeinek megteremtése, melynek alapja a szociális, a kommunikációs és más kognitív készségek specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs fejlesztése, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerekkel való tanítása.

Kiemelt célunk, hogy a gyermekek képessé váljanak a család életébe való beilleszkedésre, elfogadják az általános emberi értékeket, felkészüljenek a felnőtt életre, megfeleljenek a társadalmi elvárásoknak, elősegítve ezzel a társadalmi integrációjukat.

Nevelési céljaink elérésének érdekében alkalmazott módszerek, terápiák minden esetben igazodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségéhez, nyelvi szintjéhez, egyéni képességeihez és az adott szituációhoz.

Tevékenységünk feladata:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelvét figyelembe véve, megfelelően elkészített egyéni fejlesztési tervek alapján a sérült funkciók, fejlesztése, a gyermekek társadalmi beilleszkedésének segítése.

A feladatok végzéséhez családias, nyugodt légkört teremtünk, melyben gyermekek és felnőttek egyaránt jól érzik magukat, amely a kölcsönös bizalmon, az egyéni sajátosságok figyelembevételén, a következetes, egymásra építő gyógypedagógiai munkán alapszik. Mindezek jól segítik a képességek kibontakozását, a hatékony fejlesztő munkát.

Pedagógiai tevékenységünk kiemelt feladatai:

- A fejleszthetőség, és az önálló tevékenykedés feltételeként a biztonságérzet kialakítása.
- Fejlesztő ápolás-gondozás, mindennapos tevékenységre nevelés.
- Az önismeret fejlesztése, az önállóság kialakítása, fejlesztése.
- Az „együttélés” megtanulása.
- A gyermek alkalmazkodását segítő viselkedésformák tanítása a családi, iskolai és iskolán kívüli környezetben.
- Az elsajátított ismeretek, készségek bővítése, szinten tartása.
- A tanuló egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek tanítása, fejlesztése.
- Speciális módszerek, terápiák alkalmazásával az egyre pontosabb észlelés, a verbális és nonverbális kommunikáció kialakítása, a gondolkodás, és az emlékezet fejlesztése.
- A mozgásra alapozva készségek kialakítása, képességek fejlesztése differenciált, szükségletekhez igazodó segítségnyújtással.
- A különböző szociális, kulturális környezetből fakadó hátrányok csökkentése, kompenzálása.
- Az alapszükségletek kielégítése, jó testi és lelki közérzet megteremtése.

A fejlesztés területei:

- Kommunikáció és interakció fejlesztése (bazális, individuális, orientációs, totális, augmentatív, és alternatív kommunikáció)
- Önkiszolgálás, gondozás, öltözés, étkezés, szobatisztaságra szoktatás, toalett- tréning
- Játéktevékenység fejlesztése, személyiségfejlesztés
- Bazális stimuláció: bőrérzékelés, ízlelés, szaglás, hallási figyelem
- Mozgás, egyensúlyérzék fejlesztése, tájékozódás
- Finommozgás, manipuláció

- A gyermekek bevonása a mindennapi gyakorlati tevékenységekbe

Tanulóinkat egyéni, kiscsoportos és csoportos formában foglalkoztatjuk.

Programunk foglalkozási körén túl a következő kiegészítő terápiás foglalkozásokat biztosítjuk heti rendszerességgel: logopédia, állatasszisztált terápiák (kutyás, lovas), gyógytorna, speciális vízi mozgásfejlesztés, pszichoterápia.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt területei csak didaktikai szempontból választhatók el egymástól, a nevelés, oktatás folyamatában egymást áthatva, komplexen érvényesülnek. Az egyes fejlesztési területek céljainak meghatározása és a pedagógiai tevékenység feladatainak összegzése a konkrét nevelési-oktatási helyzetekben rugalmasan a tanulók egyéni sajátosságainak, a fejlődés egyéni ütemének megfelelően alakul.

A FEJLESZTÉS TERÜLETEI

1. Kommunikáció: A másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése.

Céljaink:

- Beszédszervek ügyesítése, passzív tornáztatása, szájpadtorna, ajak- és nyelvgyakorlatok, légző gyakorlatok
- Beszédkésztetés erősítése
- Hangutánzások
- Passzív szókincs bővítése
- Beszéd- és nagymozgások összekapcsolása
- Beszédre való odafigyelés, reagálás, kifejezőképesség és közlési képesség javítása, stabilizálása
- Hallási figyelem fejlesztése, differenciálása
- Beszéd megértése, verbális irányíthatóság kialakítása – saját névre való odafigyelés, egyszerű kérések teljesítése gesztussal, majd gesztus nélkül, szituációk, bonyolultabb kérések megértése
- Egyszerű fogalmak alkalmazása szituációs játékokban, igen-nem jelzés bővítése
- Aktív szókincs fejlesztése, bővítése
- Alapszókincs kialakítása főnevekkel
- A gyermek aktivizálása, motiválása beszéddel, mondókákkal, énekkel, hangot adó eszközökkel, zenehallgatással
- Hangszerek megszólaltatása, folyamatos ritmizálás

Feladataink:

- A gyermek bármely megnyilvánulásának értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása
- A pedagógus és a gyermek közötti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, a kommunikáció iránti igény felkeltése, erősítése
- A tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás)
- Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás segítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása
- A beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése, a nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába
- Az alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása
- A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása
- A tágabb- idegen- környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése

A beszédfejlesztés a gyermek egész napi tevékenységében jelen van. Fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez. Feladataink megvalósításában nagy segítségünkre van az intenzív támogatott kommunikációs rendszer P.E.CS. és a babzsákos foglalkozások anyagának használata.

2. Mozgásnevelés: A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése.

Céljaink:

- Az alapmozgások kialakítása, korrigálása
- Spontán mozgásfejlődés támogatása
- Saját test megélésének elősegítése
- Az utánzókézség fejlesztése
- Az érző és mozgató funkciók, valamint ezek integrációjának sokoldalú fejlesztése
- A szenzomotoros ismeretszerzési lehetőségek javítása
- Manipulációs készség, vizuomotoros koordináció fejlesztése
- Mozgásos tapasztalatszerzésre építve az elemi mozgáskultúra kialakítása
- Mozgásos sikerélményekre alapozva az önismeret fejlesztése, önbizalom növelése

Feladataink:

- A szenzomotoros depriváció csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgatással (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával: az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése
- Pozicionálás, testhelyzet-korrektúra, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása
- A mozgásfejlődés elősegítése a fiziológias mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig)
- A kézhasználat, manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése
- A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

Súlyos és halmozottan sérült gyermekeink nagy része idegrendszeri sérüléséből adódóan súlyos fokban mozgáskorlátozott, ezért a napi mozgásfejlesztést szükség szerint gyógytornász és konduktor is segíti egyéni terápiás foglalkozások keretében. Mozgásnevelésünk kiindulópontja a pozicionálás, a mindennapos tevékenységekhez szükséges helyes és biztonságos testhelyzetek kialakítása.

3. Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés: Az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet kielégítés kultúrájának megismerése.

Céljaink:

- A gyermek folyamatosan egyre nagyobb önállóságra tegyen szert az egyes tevékenységek végzése során.
- Fejlesztő ápolás-gondozás
- Verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése
- Testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése
- Speciális szükségleteknek megfelelő komfortérzés kialakítása
- Társadalmilag elfogadott viselkedési formák elsajátítása
- Téri tájékozódás segítése.
- A mindennapi élethez szükséges életvezetési ismeretek, készségek, háztartási ismeretek elsajátítása, alkalmazása

Feladataink:

- A kiválasztási folyamatok (vizelet és székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés
- A testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása, a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása
- Az öltözködés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés
- Az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés
- Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása

Az önellátás szintjének emelése kiemelt pedagógiai jelentőséggel bír, hiszen a személyi függőség, kiszolgáltatottság csökkentése hozzájárul a kommunikáció és a kognitív képességek fejlődéséhez. Az önkiszolgálás mindennapos tevékenységi forma. Tanulóink a fokozatosság elvét követve folyamatos gyakorlással, utánzással és gesztussegítséggel sajátítják el az újabb ismereteket.

4. Érzelmi és szociális nevelés: az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása.

Céljaink:

- Önismeret fejlesztése
- Alkalmazkodást segítő viselkedésformák tanítása a szűkebb-tágabb környezetben
- Személyiségfejlesztés

Feladataink:

- Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása
- Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása
- Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése
- A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása
- A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása

Az érzelmi-szociális nevelés az egyik legösszetettebb gyógypedagógiai feladatunk. A terület fejlesztése szoros kapcsolatban áll a kommunikációval, illetve a megismerő tevékenységek fejlődésével. Foglalkozásainkon fontos szerepe van a testi kontaktuson alapuló dallammal, ritmussal kísért érintéses játékoknak, tevékenységeknek (ölelés, cirógatás, ringatás, lovagoltatás).

5. Ember és természet. A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése.

Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele

Céljaink:

- Az érzékelés, észlelés fejlesztése
- A szenzoros depriváció csökkentése, az ingerek értelmezésének, feldolgozásának elősegítése
- A figyelem, megfigyelőkészség fejlesztése (azonosság- különbség, változás, hiány összehasonlítás)
- Az emlékezet fejlesztése
- Gondolkodás fejlesztése

Feladataink:

- A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése
- A külvilág felé való fordulás és a dologi világ megélésének elősegítése
- Az önindította mozgás elősegítése és annak követelményei
- A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése
- Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése

Bazális stimuláció, minden érzékelési terület bevonásával

- szomatikus ingerlés
- vestibuláris ingerlés
- vibratorikus ingerlés
- akusztiko-vibratorikus ingerlés
- orális ingerlés
- akusztikus érzékelést fejlesztő feladatok
- taktilis orientálódás
- szaglási érzékelés
- ízlelési érzékelés
- vizuális érzékelés

Az idegrendszer működését serkentik az érzékszervi ingerlések, ezért a bazális stimulációt rendkívül fontosnak tartjuk ezeken a foglalkozásokon. Az ingernyújtás módját a gyermek differenciálóképessége és a fiziológiai fejlődésmenete határozza meg.

Tapasztalataink szerint a súlyos és halmozottan sérült gyermekek három alapterületen – szomatikus, vestibuláris és vibratorikus érzékelés - közelíthetők meg a legkönnyebben.

Ezekre építve fejlesztjük az akusztovibratorikus, akusztikus, orális, taktilis, szaglási, ízlelési és vizuális érzékelést.

Fejlesztő szobánkban több helyen is kialakítottunk úgynevezett érzékelő terepet.

Segítségükkel a gyerekek spontán- illetve irányított feladathelyzetben különböző formájú és tapintású anyagokkal ismerkednek meg. Az ingerek segítségével hatékonyabban és folyamatosabban biztosítjuk az érzékelés-észlelés fejlesztését.

6. Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés: az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése

Céljaink:

- A zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások megtapasztalása és önálló létrehozása
- Közös játék megvalósításához szükséges szociális-kommunikációs, kognitív és motoros feltételek megteremtése
- Felnőttkorban is használható szabadidős készségek tanítása
- Zenei interakció segítségével a preverbális készségek fejlesztése

Feladataink:

- Az emberi lét esztétikai dimenziójának megnyitása, az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése
- Finommotorika fejlesztése, kézműves technikák tanítása
- A gyermek számára örömet nyújtó, állapotának, mentális és valós életkorának megfelelő szabadidős aktivitások kiválasztása
- Testi közelség és testkontaktus elfogadásának tanítása
- Megfelelő reakció mások kezdeményezésére
- Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása
- A sorra kerülés kivárása, a megszólítás, szerepcsere, társakra való odafigyelés, önkontroll, szabálytartó viselkedés kialakítása
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, mozgáskultúrájának fejlesztése

Foglalkozásainkon nagy hangsúlyt helyezünk a kézfunkció, manipuláció fejlesztésére, amelynek jelentősége a játéktevékenységen kívül az önkiszolgálás területén is megmutatkozik. Kiemelt szerepe van a játékra nevelésnek, mellyel az adekvát játékhazsználatot tanítjuk, fejlesztjük a fantáziát és az elemi kreativitást.

A játékos tevékenységeken, játéksztuációkon keresztül növeljük más foglalkozások eredményességét is, hiszen segítségükkel a gyermek megismeri, megtapasztalja az őt körülvevő világot.

A TANULÓ FEJLŐDÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A gyermekek saját egyéni fejlesztési tervek alapján kapják meg egész évben a komplex fejlesztésüket. Az egyéni fejlesztési tervek a pedagógiai program figyelembe vételével készülnek el. Minden év elején 8 heti megfigyelés után a gyerekeket, az S/P-A-C 1 szociális és személyi mérési teszt alapján felmérjük, és ez után állítjuk össze a különböző területeken belül az egyéni fejlesztési terveket. A méréseket háromhavonta megismételjük, így folyamat diagnosztikát folytatunk.

A gyermekek számára nincs minimum követelmény, mindig önmagához képest értékeljük a fejlődésüket.

Év közben folyamatosan szóban történik az értékelés a gyermekek és a szülők számára.

Fél évkor írásban, egyénileg szerkesztett szöveges értékelést adunk a szülő számára a gyermek egyéni fejlesztési tervének megfelelően.

Év végén írásbeli értékelés, a hivatalos központilag kiadott értékelési lapon történik, ehhez csatoljuk az egyéni terápia írásos beszámoló anyagát.

ÓRAREND/ HETI TERV

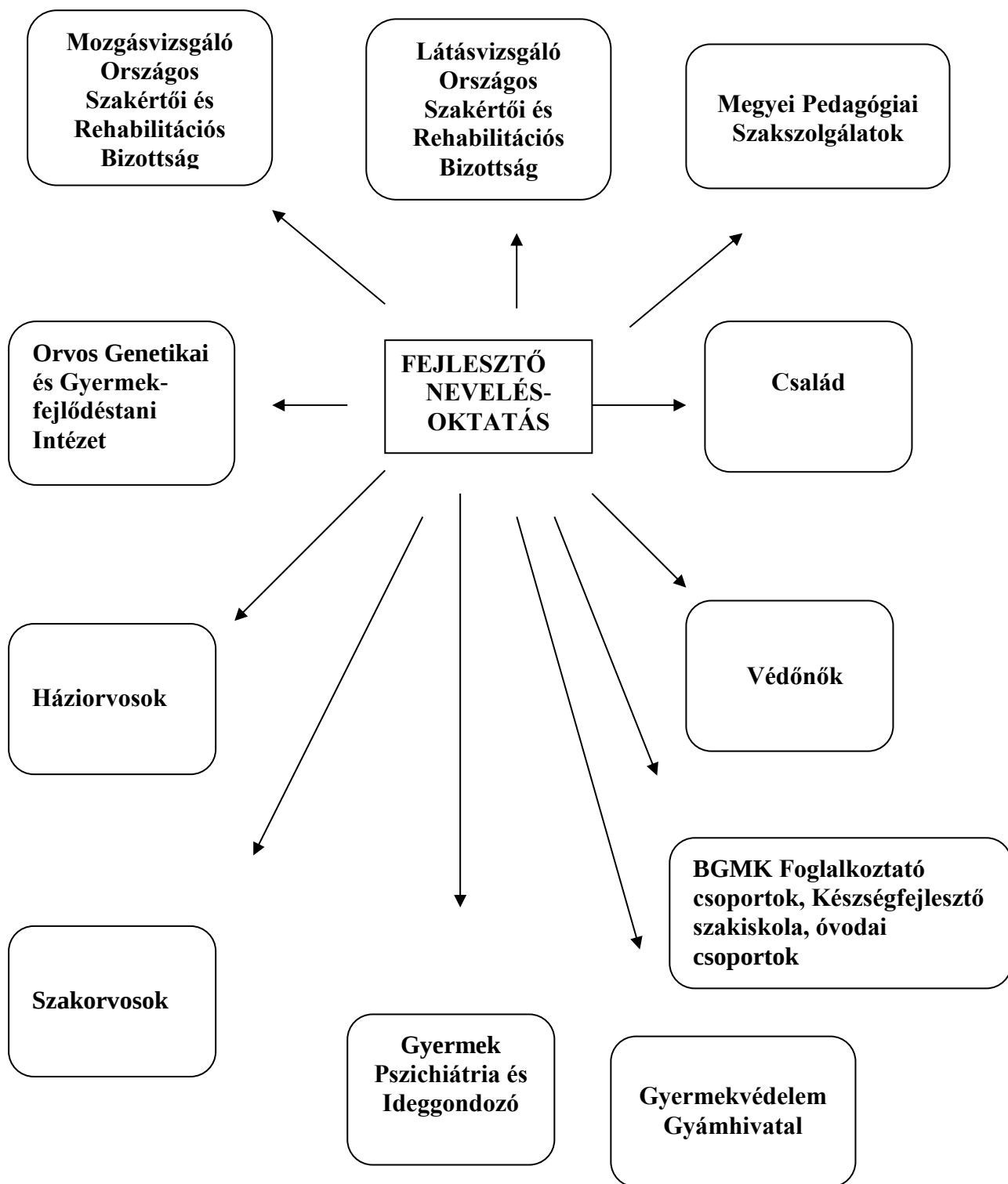
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1	Kommunikáció	Kommunikáció	Kommunikáció	Kommunikáció	Kommunikáció
2	Mozgásnevelés	Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés	Mozgásnevelés	Mozgásnevelés	Érzelmi és szociális nevelés
3	Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés	Érzelmi és szociális nevelés	Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés	Érzelmi és szociális nevelés	Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés
4	Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés	Ember és természet	Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés	Ember és természet	Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés

Az önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés területén a fejlesztés a gyermekek állapotának, igényeinek megfelelően speciális eszközök segítségével folyamatosan történik.

Foglalkozás neve (tanóra)	Önkiszol- gálás	Mozgás- nevelés	Kommuni- káció	Érzelmi és szociális nevelés	Ember és természet	Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés
Heti óraszám	3	3	5	3	2	4
Évi óraszám (37 hét)	111	111	185	111	74	148

Heti tervünk csupán útmutatás, a gyerekek szükségleteinek megfelelően változhat.

A FEJLESZTŐ NEVELÉS-OKTATÁS KAPCSOLATRENDSZERE

A FEJLESZTŐ NEVELÉSBEN-OKTATÁSBAN HASZNÁLATOS ESZKÖZÖK JEGYZÉKE

- diavetítő
- kazettás magnó, CD-lejátszó
- különböző hangszerek (dob, csörgő, xilofon, kasztanyetta, furulya)
- hangkazetta vagy CD óvodás dalokkal, megzenésített gyermekversekkel, relaxációs zenei anyag
- mozgásfejlesztő speciális eszközök: Wesco elemek
- egyensúlyfejlesztő eszközök: billenőtálca, egyensúlytálca
- hinta
- kötél
- testhenger
- labdák (nyeles, óriás, szivacs, tüsi)
- zsámolyok
- kéz- és lábnyomok
- bóják, karikák
- babaszoba
- babakonyha
- játékpalcok
- orvosi táska
- telefon
- kisautók
- dőmperek
- mesekönyvek, leporellók
- babák
- plüss állatok
- homok +homokozó játékok
- Minden egyéb eszköz, amivel a gyermekek szívesen játszanak, tevékenykednek
- bábszínház
- bábok
- fa fűzők
- fa puzzlek
- faliképek
- képes kirakók
- klipp-klapp könyvek
- testséma könyvek fiú, lány
- évszaktablók
- minimat készlet
- tükör
- diafilmek
- anyanyelvi applikációs készlet
- emberek világa, állatok világa
- növények világa, közlekedés
- logiko primo keret, logiko primo kártyák
- lateralitást fejlesztő eszközök
- vastag és vékony ecset
- nagygombú vízfesték, flakonok
- temperák
- gyurma, agyag
- színes papír
- írólap
- ragasztó
- vizesedény
- rajzlap
- csomagoló papír
- dekorkarton
- olló
- fonalak
- termények (bab, búza, mák, rizs)
- só-liszt gyurma
- vatta
- természetben található anyagok
- Minden egyéb eszköz, amit fel lehet használni és a gyermekek örömeiket lelik bennük.

Habilitációt, rehabilitációt segítő fejlesztő eszközök

- Ajak- és nyelvgyakorlatok fejlesztését szolgáló eszközök
- A helyes beszédleghzés kialakítására alkalmas eszközök
- Akusztikus ingereket keltő, hallási figyelmet fejlesztő eszközök
- Szókincsbővítésre alkalmas eszközök
- Finommotorikát fejlesztő eszközök
- Alak-háttér konstanciát kialakító eszközök
- Vizuomotoros koordinációt fejlesztő eszközök
- Forma, kiterjedés, színek egyeztetésére, megismertetésére alkalmas eszközök
- Helyes szokásrendszert megalapozó speciális demonstrációs eszközök
- Finommotorikus képességeket fejlesztő speciális eszközök
- Akusztikus észlelést segítő és figyelemfejlesztési eszközök
- Nagymozgások koordinációját segítő speciális eszközök
- Egyensúlyérzéklet fejlesztő eszközök
- Mozgáskoordináció fejlesztésére alkalmas speciális eszközök
- Kommunikációs helyzetgyakorlatokat bemutató audiovizuális eszközök
- Tájékozódó képességet fejlesztő eszközök
- Analizáló és szintetizáló-képességet fejlesztő speciális eszközök
- Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő speciális tanulói munkaeszközök
- A testi-lelki higiénias szokásrendszer fejlesztését szolgáló demonstrációs eszközkészlet

3. sz. melléklet
**AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ TANULÓKAT NEVELŐ-OKTATÓ
CSOPORTOK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

2016

Dr. Benczéné Csorba Margit
főigazgató

MOTTÓ

„... az autizmus ellen vívott harc emberfeletti, de ha senki sem bíz benne, hogy meg tudjuk mászni a hegyet, akkor valószínűleg még fontolóra sem vesszük soha, és a segédeszközökre sem vetünk egyetlen pillantást sem. Az én filozófiám az, hogy nem mindenki jó hegymászó, de helyes felkészítéssel mindenki képes pár lépéssel többet megtenni annál, mintha nem is létezne a feladat.”

(Donna Williams)

GYERMEKKÉP

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink beiskolázási körzete Kaposvár, valamint Somogy megye illetve más megye területéről is veszünk fel tanulókat egyéni elbírálás alapján. Az autizmussal élők csoportjaiba a gyermekek a Pedagógiai Szakszolgálat javaslata alapján nyernek felvételt, akik rendelkeznek a BNO szerint F84 pervazív fejlődési zavar diagnózissal.

Tanulóinknál az autizmus gyakran társul egyéb problémákkal:

- tanulásban akadályozottság, értelmileg akadályozottság
- beszéd-, érzékszervi, mozgás-, egyéb fejlődési zavar
- viselkedésproblémák, pl. agresszió, autoagresszió
- szenzoros túlérzékenység vagy ingerkeresés
- epilepszia.

Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek nevelése-oktatása során minden esetben meghatározónak kell tekinteni, hogy minden más gyermekhez hasonlóan ők is fejlődő és sajátos személyiségek. Személyiségfejlődésüket azonban nagymértékben befolyásolja az autizmus, amely az egész személyiséget átható, illetve érintő fejlődési zavar, egész életen át tartó állapot. A fejlődést nagymértékben befolyásolják az egyéni tényezők. Ezek közé tartoznak a gyermek értelmi szintje, képességei, autizmusának súlyossága, járulékos problémái, személyisége, a spontán érés folyamata, családi háttere. A aktuális állapotát befolyásolja, hogy mikor ismerték fel autizmusát, részesült-e korai fejlesztésben, milyenek szocio-kulturális körülményei. Az autizmus specifikus fejlesztés során elsődleges célnak kell tekinteni a személyiségfejlődés minél harmonikusabb, sokoldalúbb támogatását, kibontakoztatását.

TÖRVÉNYI HIVATKOZÁS

- Az intézmény alapidokumentuma
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- A gyermekek jogairól szóló egyezmény (1991. évi LXIV. törvény)
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti és műszaki követelményeiről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről
- 2003. évi CXCV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- Autizmussal élő személyek jogi chartája (Hága, 1992.)

HELYZETKÉP

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulókat nevelő-oktató csoportokban az egyéni képességeknek és haladási ütemüknek megfelelően tanulnak a gyermekek, akik verbális készségeiket, illetve kommunikációs szintjüket illetően nagyon eltérőek. Minden gyermek tekintetében egyénre szabott pedagógiai munka folyik, komplex személyiségfejlesztés keretében, egyéni haladási ütemben. A fejlődés különböző területein mutatkozó elmaradások kompenzálása, fejlesztése minden esetben a gyermekek lehetőségeinek és érdekeinek figyelembevételével, a szülőkkel folyamatosan egyeztetve történik. A tanulók nyugodt, kiegyensúlyozott viselkedésének feltételeként, a viselkedésproblémák és dühkitörések megelőzésére kialakítottuk a szükségleteikhez igazodó protetikus környezetet, amelyben megvalósul egyéni kommunikációs eszköztárak használata. A strukturált oktatáshoz adottak a tárgyi feltételek, egy helyszínhez egy tevékenységforma tartozik annak szabályrendszerével. A tanulók a legtöbb új ismeretet egyéni helyzetben sajátítják el. A szociális, kommunikációs fejlesztés nagy hangsúlyt kap egyéni, valamint társas tevékenységek keretén belül egyaránt. A gyermekeket autizmus spektrum zavarok pedagógiája szakos gyógypedagógiai tanárok fejlesztik, valamennyien több éves tapasztalattal rendelkeznek. A csoportokban a gyógypedagógusok és a gyógypedagógiai-asszisztensek team munkában, összehangoltan dolgoznak. A különböző terápiás ellátásokat megfelelő szakemberek végzik. Gyógypedagógiai módszertani intézményünkben nagyon fontosnak tartjuk a szülőkkel való együttműködést, az állandó konzultációt, hogy az iskolában megtanult készségeket, viselkedéseket tanulóink más környezetben is képesek legyenek alkalmazni. A szülők számára tanácsadást, szülősegítő szolgáltatásokat, szülői klubot biztosítunk.

AUTIZMUSSEL ÉLŐ GYERMEKEK JELLEMZÉSE

Az autizmus viselkedéses zavar, a normálistól eltérő viselkedések egy intervalluma jellemzi. Három kulcsfontosságú viselkedéstípust tartalmaz:

- a személy társas kapcsolatai és társas készségeinek fejlődése eltérnek a normálistól.
- a személy nem sajátítja el a kommunikáció normálisan megszokott eszközeit.
- a személy érdeklődése és aktivitása beszűkült és repetitív jellegű, ahelyett, hogy rugalmas és képzeletgazdag volna.

Az autizmussal élő személyeknél három viselkedési területen tapasztalunk minőségében eltérő fejlődést: a reciprok kommunikációban, a szociális interakcióban és a rugalmas viselkedésszervezésben. Ez adja a szindróma egységét. Az autizmus az agyműködés fejlődési zavara. A tünetek az első három év folyamán jelentkeznek. A fejlődés minden területét, a személyiség egészét érintő károsodás, amely végig kíséri az egyén teljes életét. Nem vesznek tudomást az őket körülvevő világról, saját belső világukban élnek. Ennek két kulcspontja a megszokottság és a biztonság. Ami váratlan, nem előrelátható, arra sokszor agresszívan

reagálnak. Nem értik a szociális elvárásokat, nehezen alakítanak ki kapcsolatokat különféle irányba, nem észlelik megfelelően a többi ember érzését, súlyosabb esetben közömbösek az emberek iránt, úgy kezelik őket, mintha tárgyak lennének. Az autizmussal élő személyek szeretik a magányt, különösen kötődnek megszokott tárgyakhoz, ellenállnak minden változásnak, cselekvéseikben formális szertartásokat alakítanak ki, szembetűnőek a kényszermozgások is. Egyesek beszédére csak az echolália jellemző, úgy tűnik anélkül, hogy azt értenék. Hajlamosak váratlan dühkitörésekre, a beláttatás, illetve felszólítás ilyenkor hatástalan.

PEDAGÓGIAI ALAPELVEK

Intézményünkben célunk, hogy autizmussal élő tanulóink életminősége a lehető legjobb legyen. Életkoruknak, képességeiknek megfelelő ellátásuk, nevelésük-oktatásuk célkitűzése, hogy mások segítségére minél kevésbé szoruló független emberként tapasztalhassák meg magukat. Törekvésünk a társadalomba való minél jobb beilleszkedés, alkalmazkodás, a kommunikáció képessége, az önállóság kialakítása az egyén által elérhető legmagasabb fokon valósuljon meg.

Első lépésben egy olyan közeget kell kialakítanunk, mely a lehető legnagyobb mértékben alkalmazkodik az autizmus spektrum zavarral élő gyermek sajátos szükségleteihez. A folyamat második fázisában pedig magukat a változtatásokat is a gyermekekhez mérjük. Fontos feladatnak tekintjük, hogy rugalmasabbá és átjárhatóvá váljon a struktúra, a sikerélmények ösztönzően hassanak a gyermekekre. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az eredményeket nagymértékben befolyásolják a gyermek életkora, képességei, autizmusának súlyossága, járulékos problémái, személyisége, családi háttere stb. A tanulók nevelését- oktatását minden esetben az egyéni képességek felmérése (formális és informális felmérések) után, a fejlesztési céloknak megfelelően kell megvalósítani.

Általános célok

Fő cél a hiányzó funkciók, készségek és ismeretek pótlólagos kialakítása. A fejlesztés alapvető céljai közé tartozik, hogy a szociális- kommunikációs deficit minél kisebb legyen. A célok között prioritást kap az önállósági/önellátási és szabadidős készségek fejlesztése, mivel az autizmussal élő személyek számára a célvezérelt viselkedések kivitelezése nagy problémát jelent. A fogyatékosság széles spektruma, az egyenetlen fejlődés, valamint a változatos tünetek miatt nem lehet olyan programot összeállítani, amely minden autizmussal élő gyermek számára megfelelne. A tanulók megfigyelésére, a szakértői véleményekre, a jelen állapot felmérésére, a gyermekekkel foglalkozó gyermekpszichiáterek, pszichológusok, gyógypedagógusok, terapeuták, szülők információira építve kell összeállítani a komplex egyéni képességekre fejlesztési tervet, melyet három havonta szükséges felülvizsgálni.

Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára általában nem érthető, hogy mire számíthatnak a következő pillanatban. Ezt számukra a környezet bejósolhatóságával és érthetőségével lehet feloldani, a tanulók számára beláthatóvá, bejósolhatóvá kell tenni a napot.

A kiszámíthatóság nem csupán az események előreláthatóságát jelenti, hanem a terapeuták, pedagógusok következetes viselkedését is.

Az érzelmi biztonság megteremtésében az egyik legfontosabb, leghatékonyabb szerepe a vizuális támogatásnak van. Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára sokkal többet jelent a tárgyakban, képekben, feliratokban nyújtott információ, mint a verbális közlések. Autizmussal élő személyek számára nehézséget okoz a cselekvések megtervezése, kivitelezése, ezért jól érthető, konkrét egyénre szabott vizuális segítséget kell terveznünk számukra.

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók nevelése-oktatása során fő célkitűzéseink:

- az egyén által elérhető legnagyobb fokú szociális adaptáció, valamint az önállóság feltételeinek megteremtése; a szociális, kommunikációs, valamint kognitív funkciók hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, fejlesztése
- támogató eszközök egyéni képességekhez igazodó, az egyén lehetőségeihez képesti leghatékonyabb alkalmazása
- társadalmi élet szabályaihoz alkalmazkodó, adaptív viselkedési készségek kialakítása, közösségbe való beilleszkedés elősegítése
- önállóság, önellátás az egyén által elérhető legmagasabb fokon
- egyéni képességek kibontakoztatása, erős területek elmélyítése, a későbbi munkavégzésre való felkészítés.

Az autizmussal élő tanulók speciális fejlesztésének sajátosságai

1. Autizmus spektrum zavarral élők esetében a fejlesztés tervezése a mért fejlettségi kor, az intelligencia szintje, a kommunikációs színvonal, a szociális alkalmazkodás alapján történik. Rendkívül fontos az egyénhez igazodó módon történő fejlesztés, a fejlődés erre alkalmas eszközzel (pl. fejlődési kérdőív) való folyamatos követésével.
2. Protetikus környezet és eszköztár kialakítása.
3. Vizuálisan segített kommunikációs rendszer kialakítása.
4. A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, megértése fontos tanítási feladat.
5. A fejlesztés folyamán konkrét, megtapasztalható szituációkat érdemes teremteni, valamint lehetőleg mindent abban a kontextusban tanítani, ahol valójában alkalmazzuk azokat.
6. A változásokat fokozatosan, az egyén számára érthető szimbólumszinten mindig előre jelezve vezethetjük be.
7. A fejlesztés során csak azokra az ismeretekre, készségekre építhetünk, melyeket a gyermek folyamatosan gyakorolt.
8. A készségek, ismeretek folyamatos szinten tartása nélkülözhetetlen.
9. A fejlesztés során minden esetben a meglévő tudást bővítjük egyetlen mozzanattal.
10. A viselkedésproblémák kezelésében alapvető a kognitív viselkedésterápia módszereinek alkalmazás.
11. Egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítása.

SPECIÁLIS ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS

A speciális általános iskolai oktatás célja, hogy az autizmus spektrum zavarral élő tanulók felnőttkorukra elérjék a lehető legmagasabb alkalmazkodási küszöböt, magas szinten használják a szükséges támogató eszközöket (napirend, folyamatábra, alternatív kommunikációs eszközök). Gyógypedagógia módszertani intézményünk nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a tanulók rugalmasan vegyenek részt intézményünk életében. A speciális csoport tantermébe bármikor biztonságosan visszavonulhatnak a tanulók.

A fejlesztés fő területei:

- **Szociális készségek fejlesztése**
  - adaptív viselkedés
  - szelektív kapcsolatok
  - kapcsolat gyermekekkel
  - kapcsolat felnőttekkel
  - szabadidős tevékenységek
- **Kommunikációs készségek fejlesztése**
  - preverbális készségek
  - beszédértés, irányíthatóság
  - beszédhasználat, metakommunikáció
  - augmentatív-alternatív kommunikáció, vagyis AAK
- **Tájékozódás**
  - tájékozódás időben, térben, emberi viszonylatokban
- **Önkiszolgálás**
  - étkezés
  - öltözködés
  - önápolás
  - háztartási készségek
- **Munkavégzés**
  - strukturált vizuálisan kódolt önálló munka;
  - kézimunka
  - házimunka

- **Kognitív készségek fejlesztése**
  - egyeztetés
  - válogatás
  - soralkotás
  - figyelem
  - emlékezet
  - percepció
  - érdeklődés
  - analízis-szintézis
  - ok-okozati összefüggések
  - következtetések

- **Akadémikus készségek fejlesztése**
  - számolás-mérés előkészítése, számolás-mérés elemei, matematika
  - olvasás-írás előkészítése, olvasás-írás elemei, magyar nyelv és irodalom
  - beszédfejlesztés –és környezetismeret, környezetismeret, természetismeret

- **Mozgás**
  - utánzás
  - nagymozgás
  - finommozgás
  - testi tudatosság

A speciális általános iskolai oktatás jellemzői

Célok:

- az egyéni képességek felmérése, az egyénre szabott fejlesztési módszerek és eszközök használata a megfelelő tér kialakításával valamint időbeosztással történik, a mindezekhez személyi és tárgyi feltételek előteremtése nélkülözhetetlen
- speciális motiváló háló kiépítése
- a gyermek képességéhez mért, számára hasznossá tehető ismeretek közlése a augmentatív eszközök felhasználásával
- a szokásrend kialakítása viselkedéskezeléssel
- a környezethez való alkalmazkodás legmagasabb fokának eléréséhez nélkülözhetetlen feltételek biztosítása.

Az autizmus specifikus ellátást a TEACCH, a PECS, valamint a SPELL filozófiájára alapozzuk.

A SPELL-féle megközelítés

A SPELL mozaikszó, a Struktúra, Pozitív szemlélet, Empátia, Alacsony ingerszint, Kapcsolatok szavak angol kezdőbetűiből tevődik össze. A Struktúra előmozdítja, hogy az autizmussal élő gyermek előre lássa a rá váró eseményeket, áttekinthető, szervezett oktatási környezetet biztosít, biztonságban érzi magát. A Pozitív megközelítés, elvárások lényege, hogy a tanuló önbizalma, önértékelése fejlődjön. Az Empátia azért fontos a gyógypedagógiai tanár részéről, hogy a világot képes legyen a gyerek szemszögéből nézni, mivel az autizmussal élő gyermek nem képes a világot más szemszögéből látni, csak a sajátjából. Az Alacsony ingerszint megkíméli a tanulót a felesleges, zavaró ingerektől.

A TEACCH módszer

A TEACCH mozaikszó, melynek jelentése: tanítás és fejlesztés autizmussal élő és kommunikációjukban sérült gyermekek számára.

Alapgondolatai:

- az egyéni oktatás
- együttműködés a szülőkkel
- egyéni haladási ütem alapján egyéni fejlesztési helyzetek
- strukturált oktatás
- készségfejlesztés
- a fejlesztésre szoruló készségek azonosítása a távlat élethelyzeteket figyelembe véve
- kognitív és viselkedésterápia, mely azon a felismerésen alapul, hogy a viselkedésproblémák mögött a percepció és megértés zavarai állnak

Gyógypedagógiai módszertani intézményünkben minden gyógypedagógus célja, hogy a gyermekeket minél magasabb szintű önállóságra és környezetéhez való alkalmazkodásra tanítsa iskolán kívül környezetben is.

PECS

A PECS (Kommunikációs Rendszer Képek Cseréjével) program társas interakciókban jól használható, rugalmas kommunikációt igyekszik kialakítani alternatív-augmentatív eszközöket alkalmazva. Könnyen használható eszköz (tárgyak, vagy azok darabjai; képek számítógépes programokból, internetes adatbázisokból; magunk által készített, vagy újságokból vett fotók; egyszerű vonalrajzok; olvasni tudó gyermekek számára feliratok) melynek segítségével az autizmussal élő tanuló önállóan közölheti kívánságait környezete bármely tagjával, előmozdítja a beszélt nyelvi fejlődést, elősegíti a gyermek társas kapcsolatait.

SAJÁTOSSÁGOK, SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Csoportonként a törvényi előírásoknak megfelelő a gyermeklétszám. A gyermekek képességeitől, viselkedésproblémáiktól, önállóságuk mértékétől függően 6-8 gyermek van egy-egy csoportban. Egy időben a gyermekek állapotától és létszámától függően legalább 2 speciálisan képzett szakember/segítő (1 fő gyógypedagógiai tanár autizmus specifikus végzettséggel, 1 fő gyógypedagógiai asszisztens több éves gyakorlattal) tartózkodik a csoportokban, team munkában, mindenben egyeztetve végzik tevékenységüket.

Gyermekek felmérése, fejlesztése, értékelése

A tanulók felmérése a Nottingham Southerland House School munkatársai által kidolgozott, az Autizmus Kutatócsoport átdolgozásában és fordításában magyarul is olvasható Fejlődési kérdőív segítségével, valamint az egyéni haladási ütem figyelembevételével gyógypedagógiai megfigyeléssel történik. A szülőkkel való konzultációt intézményünkben ebben az esetben is rendkívül fontosnak tartjuk. A fejlesztési célok meghatározásánál a TEACCH program által javasolt hierarchiát vesszük figyelembe. Elsődlegesen az autizmussal élő személy biztonságát közvetlenül veszélyeztető viselkedéseket, valamint a családdal való együttélést lehetetlenné tévő viselkedéseket kezeljük. Olyan viselkedéseket, készségeket, ismereteket kell megtanítanunk, melyek elősegítik a beilleszkedést a szűkebb-tágabb környezetbe, valamint javítják az életminőséget.

A tanulók teljesítményét a gyógypedagógusok a csoport többi tanárával egyeztetve, munkaközösségi-értekezlet, nevelési értekezlet keretében értékelik. Abban az esetben, ha a tanuló teljesítménye, fejlődése nem megfelelő ütemben zajlik, a csoport vezetője megvizsgálja a fejlesztési célokat, alkalmazott módszereket, eljárásokat, technikákat, majd a munkaközösségi és nevelési értekezleten javaslatot tesz a további teendőkkel, változtatásokkal kapcsolatban.

KOMPLEX MÓDSZEREK

A szociális-kommunikációs készségek fejlesztésének komplex módszereivel (ELA Program, Babzsák Fejlesztő Program, ÉN-KÖNYV módszere, Személyes Napló módszere) hatékonyan, eredményesen tudjuk fejleszteni az autizmus spektrum zavarral élő tanulókat. Az egyénre szabott fejlesztés, az egyéni haladási ütem figyelembe vétele ebben az esetben is elsődleges szempont.

Az ELA program

A mindennapi tevékenységek módszeresen kidolgozott fényképsorozat, mely a nyelvi zavarokkal küzdő személyek felmérésére, valamint terápiás célokra is alkalmas eszköz.

A fotók a következő helyzettípusok valamelyikébe sorolhatók:

- a kép egy aktivitást mutat, melyet egy személy végez
- a fénykép kettő vagy három személyt ábrázol, akik ugyanazt a tevékenységet végzik; vagy más, önálló aktivitást végeznek; vagy az egyik szereplő kapcsolatba lép a másikkal
- olyan helyzetet mutat, amelyben a család valamilyen közös aktivitást végez; vagy a család minden tagja mást csinál.

A három sorozat ugyanolyan elvek alapján van felépítve, de a sorozatot kisebb csomagokra bontották tartalmuk és alkalmazási területük szerint:

- az első sorozat fotóin alapvető napi tevékenységek vannak, illetve társas kapcsolatok is megfigyelhetők (egy-egy igét két illetve négy kép is ábrázol, az ugyanolyan cselekvést több ember is bemutatja; az egyén érdeklődésének függvényében tudjuk kiválasztani a megfelelő személyt ábrázoló fényképet; az általánosítással kapcsolatos készségek fejlesztésére is alkalmas)
- a második sorozat képein is az egyes aktivitásokat több személy mutatja be, de ebben a személy mellett már a tárgy is változhat; a fényképen lévő egyén egy tárggyal több aktivitást is mutat; ugyanaz a cselekvés más-más tárggyal történik; egy aktivitást minden, az adott képen látható szereplő bemutat
- a harmadik sorozat leginkább képsorozatokból áll (pl. bevásárlás), az egyes cselekvéssorok 3-15 fotóból állnak.

Feladattípusok: spontán mondatprodukció, szókeresés-igék, mondatalkotás kulcs/ingerszavakból, mondat-kiegészítés, történet-kiegészítés, nyitott auditív mondatmegértés vagy mondatolvasás- megértés, szövegprodukció, beszédaktusok, képelrendezés, döntési feladatok, Cloze-eljárás, mondatismétlés, mindennapi tevékenységek önsegélyező oktatása.

A feladattípusok jól alkalmazhatóak autizmus spektrum zavarral élő személyek nevelése-oktatása során. A feladatok megfelelőek a beszédértés, beszédhasználat fejlesztésére;

elősegítsék egy adott esemény egymást követő lépéseinek felismerését; a passzív szókincs egy részét aktívvá tegyék; előmozdítsák a mindennapi élet során előforduló beszédaktusok begyakorlását.

Az ELA fényképeinek felhasználásával a következő területek fejlődését segíthetjük elő:

- általánosítás korlátozott képessége
- más személyek mentális állapotainak azonosítása
- saját élmények megosztása
- önkontroll
- látható tulajdonságok azonosítása.

A babzsák fejlesztő program

A szociális-kommunikációs fejlesztő foglalkozás (babzsák program) célja az autizmussal élő személyek szociális, kommunikációs készségeinek felmérése és fejlesztése, kiemelten a társakkal való interakció, a szociális figyelem, a verbális és nonverbális kommunikációs eszközök használata és megértése terén.

A Babzsák Fejlesztő Program célja:

- az autizmus spektrum zavarral élő tanuló képes legyen elfogadni a csoportos cselekvési szituációt
- legyen képes ebben a helyzetben feladatok megoldására, aktivitásra, játék- és viselkedési szabályok betartására
- a csoportos szituációban végzett tevékenységek adjanak lehetőséget a szociális-kommunikációs készségek célzott fejlesztésére
- a játékban résztvevők a lehetőségekhez képest legyenek motiváltak, érezzék magukat jól.

A foglalkozások nagy értéke, hogy a fejlesztés egy időben két dimenzióban valósul meg. Egyrészt maga a csoportos szituáció a fejlesztési lehetőségek forrása, valamint a játékok tartalma is a szociális, kommunikációs készségek fejlesztését célozza.

Fejlesztési feladatok:

- preverbális készségek tanítása (közös tárgyra irányított figyelem, mutató használata a szociális kommunikációban)
- a kommunikációs eszközök funkcionális használatának tanítása (beszéd, metakommunikáció, alternatív kommunikáció)
- alapvető szociális-kommunikációs alapozó és kognitív készségek fejlesztése (figyelem, várakozás, sorakerülés, kivárás, testi közelség, testkontaktus elviselése)
- eszközök: babzsákok, képek, kártyák.

A foglalkozások típusai:

- adogatós játékok, egyszerű motoros szintű társas feladatok
- verbális kommunikációt és szövegértést igénylő szituációs és egyéb játékok
- dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok
- csoporthelyzetek, beszélgetés, tematikus csoportok
- zenei interakció.

Az én-könyv módszere

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók számára általában nehézséget jelent a társas szituációk megélése, az emberi viszonyok, kapcsolatok meglátása, a különféle változások elviselése. Segítséget igényelnek a társadalom íratlan szabályainak megértésében, betartásában. Önértékelésük sokszor irreális, kudarcaikat nem tudják feldolgozni. Társas kapcsolataik, élményeik megértése gyakran probléma számukra. Mindezeknek a leküzdéséhez nagy segítség számukra az Én-könyv, melyben összegyűjthetjük és közösen feldolgozhatjuk az autizmus spektrum zavarral élő személy társas kapcsolati, kommunikációs, valamint egyéb személyes élményeit. Az Én-könyv egyedi, egyénre szabott, az adott tanulóról szól. Folyamatosan bővíthető, aktualizálható, a különféle változások jól követhetőek segítségével. Tartalmazza az autizmussal élő személy tulajdonságait, élettörténetét, életének legfontosabb állomásait, történéseit, színtereit.

Az Én-könyv témái

- személyes adatok; külső, belső tulajdonságok; családtagokra vonatkozó adatok; családi viszonyok, rokoni kapcsolatok; ismerősök köre; lakhelyre vonatkozó adatok; intézményre vonatkozó adatok; mindennapi tevékenységek; nem megszokott események
- kedvelt, nem kedvelt tevékenységek, dolgok; kellemes, nem kellemes időtöltések; önállóan és segítséggel végzett tevékenységek
- érzelmi reakciók, valamint a hozzájuk kapcsolódó viselkedési alternatívák megfogalmazása
- információk; stratégia kidolgozása a nemkívánatos viselkedés megváltoztatására; mások viselkedésének elemzése; események és esetleges következményei; társadalmi elvárások, íratlan szabályok; illemszabályok
- önértékelés; mások külső, belső tulajdonságai; az emberekhez való viszony; érzelmek megjelenítése, azonosítása; események, élmények feldolgozása; a külvilágból felé áradó jelentéstartalmak feldolgozása; szenzoros ingerekhez kapcsolódó tapasztalatok feldolgozása; nem mindennapi események; szociális rutinok.

A személyes napló módszere

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók élményeiket nem tudják másokkal megosztani, a velük történt események felidézése általában nehézség számukra. Vizuális támpontra van szükségük ahhoz, hogy megértsék miről is beszél kommunikációs partnerük. Gyakran nem a pozitív, hanem a negatív élményekre emlékeznek vissza. A Napló módszerével életük, történeteik, eseményeik, bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá válnak. Követhető az idő múlása, valamint a sorrendiség felidézése. Előre jelezhetjük a tanuló által várt aktivitásokat, rendkívüli eseményeket. A Napló vezetése, stílusa, külalakja, szimbólumszintje egyedi. Személyes, sokszor bizalmas információkat tartalmaz. A sikeres használat kulcsa a napló rendszeres, folyamatos vezetése.

A Napló tartalmazhatja

- az aznapi dátumot
- a nap lényeges eseményeit
- információt az elmúlt napokról
- várt, vagy nem várt eseményeket
- kellemes, vagy kellemetlen dolgokat.

TÁRGYI FELTÉTELEK, ESZKÖZÖK

Autizmussal élők személyek számára a környezetet térben és időben strukturálni kell, a tanulók így információt kapnak arról, hogy mit, hol, mikor, milyen sorrendben tegyenek. A tevékenységek szimbolizálására a gyermekek szimbólumszintjének megfelelő vizuális eszközöket, különféle információhordozókat használunk (valódi tárgyat, kicsinyített tárgyat, fotót, képet, piktogramot). A szimbólumpár egyikét az adott tevékenység helyszínén helyezzük el, megmutatva annak helyszínét, a másikat a tanulók napirendjén. A munkarend és a munkaszervezés megmutatja, hogy mennyi ideig tart a tevékenység és hogyan, milyen sorrendben kell elvégezni a feladatokat. A struktúra a gyermekek számára is átláthatóbb, nyugodt, kiegyensúlyozott háttérrel biztosít.

Tér strukturálása

Az autizmus sajátosságaiból adódik, hogy nagy jelentőséggel bír a speciális térszervezés, melynek első lépése a terem elrendezése, mivel mindennek meghatározott helyen kell lennie. A tanulók biztonságérzetét a számukra fontos tájékoztató pontok kialakításával lehet elérni.

Intézményünkben az autizmussal élő tanulók nevelése-oktatása az alábbi színtereken valósul meg:

• csoportszoba	• wc-mosdó
• egyéni foglalkoztatók	• tornaszoba, tornaterem
• játék-szabadidő terület	• zárt udvar, játszótér.
• ebédlő	

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink néhány rendezvényen, ünnepségen, kiránduláson más sajátos nevelési igényű gyermekekkel közösen vesznek részt, itt fontos szempont a fokozatos hozzászoktatás. Intézményünkhöz zárt udvar, játszótér tartozik, ahol gyermekeink szabadon mozoghatnak, irányítással tevékenykedhetnek, ismerkedhetnek a természeti környezettel. A terek kialakításánál fontos szempont volt a biztonság, a szenzoros védelem. A szekrényeket, polcokat, asztalokat, székeket úgy vásároltuk, hogy a felületek jól kezelhetők, tisztán tarthatóak legyenek. Nélkülözhetetlen az is, hogy elegendő tér legyen a mozgáshoz és az elkülönüléshez.

Tér-időstruktúra (napirend)

A napirend az események előreláthatóságának, a dolgok időben egymás után következtetésének olyan kódrendszere, amelynek követnie kell az autizmus spektrum zavarral élő tanuló képességszintjét. Segíti az információközlést, a tájékozódást.

Főbb jellegzetességek:

- alkalmazhatóság
- életszerűség
- maximális információtartalom, kevés zavaró jelzés
- következetességet igényel
- a folyamat a tanítási szakasztól az önálló használaton át az önálló tevékenységtervezésig, időbeosztásig tart
- alapvető rugalmasságra, változások elfogadására irányuló tanításnak is teret ad.

Alapelvek:

1. Tárgyi szint

Amennyiben az autizmussal élő gyermek számára érthető, hogy bizonyos tárgyak (pohár) egyes tevékenységekhez kapcsolhatóak, ajánlott ezen tárgyak tudatos használata a tevékenységek előrejelzésére. Eleinte a gyermek a napirendjén elhelyezett tárgyat a jelzett cselekvés, tevékenység folyamán használja is (pl. iszik a pohárból).

A tárgyas napirend bevezetésének fázisai:

- főbb pontok (étkezések)
- bővítés (étkezés előtt kézmosás, játék, séta)
- délelőtti részletes program
- egész napos program
- otthoni napirend.

Elhelyezés iránya: horizontális, vertikális.

2. Képek szintje

Amennyiben a gyermek a képeket felismeri, napirendje lehet tárgyképes, cselekvésképes, melyen az adott tevékenység szóképe is szerepel. Fontos, hogy a képek valóban információkat hordozzanak, s ne „kondicionálós” tanulásról legyen szó.

A képes napirend bevezetésének fázisai:

- főbb pontok (étkezések)
- bővítés (étkezés előtt kézmosás, játék, séta)
- délelőtti részletes program
- egész napos program
- otthoni napirend.

Elhelyezés iránya: vertikális.

3. Szóképek szintje

A használat lehetséges módjai:

- képes napirendről a kép leválasztása
- önálló szókép a napirendi táblán
- névjegykártyatartós hordozható napirend.

Elhelyezés: tevékenységek iránya minden esetben vertikális.

Önálló, kódos munka

Az önállóság kialakulása fejlődési, tanulási folyamat eredménye. Az önállóság növelésének egyik fontos eszköze a strukturált munka. A „kódos munka” során a különféle műveleteket részekre bontva tanulják meg a gyermekek, s a már megtanult készségeik felhasználásával, feladatokat megoldva készülnek fel a tényleges munkavégzésre. Az önálló munka célja a munkaviselkedés kialakítása, a munkafolyamatok alapjainak elsajátítása, az önálló, vagy minimális vizuális irányítással végzett munkára, önellátásra való felkészítés.

A munkaszervezés részei a különböző tevékenységek közös elemeinek felismerése, a munkaterület szervezése, a folyamatok részletekre bontásával érthető folyamatábrák, leírások készítése.

Alapelvek:

- a munkafolyamat jól felismerhető és elkülönített részfeladatokból álljon
- a folyamat legyen jól szervezett, mindennek legyen kijelölt helye
- a készterméket nem szabad újra szétszedni
- be kell építeni a folyamatba az önellenőrzést (mérés, összehasonlítás)
- a munka álljon életszerű tevékenységtípusokból, de mindig az egyéni képességeket figyelembe véve
- a folyamatábra tartalmazzon alternatívákat.

Tanítás folyamata:

- jutalmazás és segítségadás leépítése
- közép és hosszú távú feladatok tervezése.

A kódos munka technikai eszközei:

- dobozok az azonosító kártyákkal
- alaplapon és folyamatábrák
- munkaasztal tépőzárral
- polc az azonosító kártyák elhelyezésére szolgáló tépőzárral
- feladathoz használt anyagok, tárgyak.

A kódos munka fázisai:

- azonosító kártya levétele az asztalról
- azonosítás a dobozon található másik kártya alapján
- doboz elvétele
- dobozban lévő feladat megoldása folyamatábra segítségével és alaplappal
- doboz visszahelyezése.

Alapelvek:

A munkafolyamat mindig a valóságot kell hogy modellezze. Minden esetben kerülni kell felesleges, önmagáért való munkavégzést. A munkavégzés legyen önálló, ha lehet a keletkezett terméket hasznosítsuk. Munkatípusok pl.: válogatás, szortírozás, fűzés, párosítás, tűzés, borítékolás, pecsételés, csavarozás, összeszerelés, feladatlapok kitöltése. A feladatok a gyermek fejlődésével változnak.

Taneszközök, fejlesztő eszközök

Intézményünkben a legtöbb taneszközt, fejlesztő eszközt pályázati forrásból tudjuk finanszírozni. A hatékony, eredményes fejlesztéshez nélkülözhetetlen eszközök: fényképezőgép, számítógép, nyomtató, lamináló gép, lamináló fólia, fénymásoló, televízió, DVD, CD lejátszó, saját készítésű egyedi taneszközök (napirendek, én-könyv, napló, folyamatábrák, kommunikációs eszközök, strukturált feladatok, adaptált tanulási feladatok, zsetongyűjtők), megvásárolható taneszközök, megvásárolható tankönyvek, különféle jutalmak. A taneszközök esetében nagyon fontos szempont a biztonság és a tartósság. Lényeges, hogy ne tartalmazzanak felesleges díszítéseket, ábrákat, egyértelmű vizuális támpontokat tartalmazzanak. A tanulók nagy része öltözködésnél, kézmosásnál, terítésnél, valamint egyéb feladataikban folyamatábrákat használnak, melyek ugyancsak megkönnyítik mindennapjaikat.

Kulcsfontosságúnak tartom a viselkedési tréning, valamint a következetes szabályok alkalmazását.

Lista olyan játékokról, eszközökről, melyek véleményem szerint nagyon népszerűek az autizmus spektrum zavarral élő tanulók körében (fejlesztési területenként).

a.) Nagymozgásos játékok:

mérleghinta, mászóka, labda, homokozó, ugráló labda

b.) Látványukban érdekes játékok:

buborékfújó, Montessori játékok, formaegyeztető, puzzle, DUPLO, LEGO, apró játékok (pl. állatok), képes lottó, színes könyvek

c.) Szabadidős tevékenységek:

úszás, sétálás, zenélés, éneklés, számítógépezés, kerékpározás, olvasás, képnézegetés, buszozás, vonatozás, homokozás, rajzolás, színezés, fogócskázás

d.) Számítógépes programok:

kicsiknek való programok; szókincsfejlesztő programok; tényeket, adatokat tartalmazó programok; szám-és mennyiségfogalmat fejlesztő feladatok

e.) Társasjátékok:

Képes lottó játékok, Ki nevet a végén, Figurix, Colorama, Színvilág

4. sz. melléklet
UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI HÁLÓZAT
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2016

UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI HÁLÓZAT

(1) A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

(2) A szülő választja ki a sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.”(1)

Az utazó gyógypedagógusi hálózat az integráltan nevelt, oktatott SNI gyermekek/tanulók számára biztosítja a gyógypedagógiai szolgáltatást annak érdekében, hogy egyéni életük, társadalmi beilleszkedésük sikeres legyen.

Az intézményi céloknak megfelelő feladata a városi, járási, és megyei óvodákban, általános és középiskolákban a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságából eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülésspecifikus szempontú támogatása tanuló és szülősegítő szolgáltatásaival.

Ennek érdekében együttműködik az inkluzív intézményekkel, az érintett gyermekek, tanulók szüleivel, a társadalmi rehabilitációban részt vevő szervezetekkel, szolgáltatást igénylő közoktatási intézményekkel, szakmai szolgáltatókkal.

Korszerű pedagógiai szemléletet közvetít, amely a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó, az együttnevelést, a tehetséggondozást szolgáló tanulásszervezési módokat, tanítási módszereket és kereteket ismertet meg a befogadásra nyitott pedagógusokkal.

(1) 2011.évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 47§

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról legalizálta az integrált nevelést, mely változást idézett elő a speciális nevelési-oktatási intézmények szervezetében és működésében. A fogyatékoságok enyhébb tüneteit mutató gyerekek integrált keretek között nevelkedtek, tanultak. A többségi óvodákban és iskolákban egyre nagyobb igény jelentkezett a gyógypedagógiai intézményekben felhalmozódott tudás iránt. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 2003. évi módosítása lehetőséget adott Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények létrehozására, meghatározva elsődleges feladatukat, a befogadó köznevelési intézményekben az együttnevelés segítségét. Ezáltal bővült a gyógypedagógiai intézmények szerepköre, széles körű együttműködést biztosítva a többségi pedagógusokkal, szülőkkel. A Bárczi Gusztáv Módszertani Központ 2003 óta EGYMI-ként működik, pedagógiai szakszolgálatot, pedagógiai szakmai szolgáltatásokat, utazó szakember hálózatot és terápiás szolgáltatásokat működtetve.

A Módszertani Központ által ellátott intézmények száma 2003-tól évről évre növekedett. Míg kezdetben a városi óvodák és általános iskolák gyermekeit látta el, 2 év elteltével már az ellátott intézmények köre a kistérségi óvodákra és iskolákra, valamint a kaposvári középiskolákra is kiterjedt. Újabb változást eredményezett a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, amely továbbra is biztosítja a jogszabályi háttérrel az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények működéséhez, az intézmények által ellátandó feladatok körét azonban jelentősen leszűkítette. Az EGYMI 2012 januárjától szakmai szolgáltatási feladatokat, 2013 szeptemberétől pedagógiai szakszolgálati feladatokat nem láthat el, de az utazótanári hálózat szervezése és működtetése továbbra is feladata. Ezzel egyidejűleg az utazó gyógypedagógiai hálózat megerősödött, az ellátási terület túllépett a járás határain.

ALAPELVEINK

1. A másság elfogadása és elfogadtatása
2. A különleges gondozás alapvető igény és feladat
3. Az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése
4. A fogyatékosok eredményes szocializációja, társadalmi integrációja
5. Együttműködés az integráció, inkluzív nevelés megvalósítása érdekében
6. A toleráns, szeretetteljes légkör kialakítása
7. Egymás kompetencia határainak tiszteletben tartása

Az utazó gyógypedagógusok a fenti alapelvek szellemében végzik minden pedagógiai tevékenységüket. Ez az attitűd jelenik meg tervezőmunkájuk során éppúgy, mint a napi gyakorlat folyamán.

Cél

- Az integráltan nevelt, oktatott sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók számára speciális pedagógiai segítségnyújtás.
- Az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése, esélyteremtés
- Az előítéletek felszámolása
- Segítő szolgáltatás nyújtása a befogadó iskolák pedagógusainak, a sajátos nevelési igényű gyermekek szüleinek

Feladat

- a tanulásban akadályozott, érzékszervi illetve pszichés fejlődés zavarai miatt tartósan és súlyosan károsodott gyermekek fejlesztésének támogatása
- a sajátos nevelési igényű gyermekek fogyatékosságából eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülés-specifikus szempontú támogatása.
- segítségnyújtás az integrációs folyamat során keletkező pedagógiai diagnosztikus, dokumentációs és egyéb kísérő anyagok elkészítésében
- a sérült gyermek, tanuló megfigyelése, fejlesztésének, lehetőségeinek, korlátainak értelmezése, a szakértői vélemény alapján
- módszertani útmutatás, a gyógypedagógiai nevelés számára biztosított szakanyagok, tankönyvek, taneszközök beszerzése, felhasználásuk, beemelésük ütemezése a gyógypedagógus irányításával
- az integrált tanuló nevelésével kapcsolatos szakmai megbeszélések, tapasztalatcsere, szakmai felkészítés
- segítségnyújtás a tehetséges tanulók felismerésében, gondozásában
- tanuló segítő szolgáltatás

AZ ELLÁTÁS CÉLCSOPORTJA, IDŐKERETE, TERVEZÉSE

Az ellátás célcsoportja

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodás kortól a tankötelezettség végéig, akiknek ellátási jogosultságát a Pedagógiai Szakszolgálatok Megyei Szakértői Bizottságai, valamint az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok határozzák meg.

Az utazó gyógypedagógusi hálózat az óvodától a középiskola befejezéséig évente változó létszámú, 350-400 fő közötti gyermeket, fiatalot lát el.

Az ellátás időkerete

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 6. sz. melléklete és a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 138.§ alapján.

Az ellátás tervezése

Az ellátás tervezésének alapja a Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságának szakértői véleménye, a pedagógus és a gyógypedagógus megfigyelési, valamint az év eleji pedagógiai mérések eredményei. Az egyéni fejlesztési terv elkészítésében együttműködik a gyógypedagógus és az integráló pedagógus.

AZ UTAZÓTANÁRI SZOLGÁLAT SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Sokoldalúan, jól képzett szakemberek, terapeuták segítik a fejlesztő, rehabilitációs munkát, az együttnevelés előkészítését, a további szolgáltatási rendszerek kidolgozását, a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló nevelését-oktatását.

A fogyatékoság típusának megfelelő szakos végzettségek:

- oligofrénpedagógia
- tanulásban akadályozottak pedagógiája
- tiflopedagógia
- szurdopedagógia
- szomatopedagógia
- pszichopedagógia
- logopédia
- autizmus spektrumzavarok pedagógiája
- szociálpedagógia, romológia
- terapeuta

A feladat ellátását főállású utazó gyógypedagógusok mellett további szakemberek megbízási szerződéssel történő alkalmazásával tudjuk biztosítani.

SZAKMAI MUNKA

A szakmai munkát a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei határozzák meg. Ennek értelmében az elvárások mindig igazodnak a gyermekek fejlődésének üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósul meg. A kollégák nagy figyelmet fordítanak arra, hogy gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

Segítséget nyújtanak a hálózat munkatársai abban, hogy a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak intézmények programjainak tartalmi elemeivé.

Az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A fejlesztések magába foglalják a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és a kognitív képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Gyógypedagógusaink rendszeresen alkalmazzák a korszerű pedagógiai módszereket, a digitális taneszközöket a pedagógiai munka hatékonyabbá tételének érdekében. Munkájukba beépítik a különféle műhelymunkák, tanfolyamok ismereteit, tapasztalatait. Együttműködnek az integráló pedagógusokkal. tanácsadói szerepkörben is megmutatkoznak.

Szakmai munkaközösségünk tagjai aktívak, sokoldalúak, innovatívak, folyamatosan képzik magukat, szívesen vesznek részt az intézmény programjain, azok szervezésében.

SZOLGÁLTATÁSOK

A gyermekek megfigyelése

- tanulási szokások, sajátosságok megfigyelése
- gyermek megismerési képességeinek, a továbbhaladást akadályozó egyéni eltéréseknek, sajátosságoknak pedagógiai, gyógypedagógiai feltárása
- kommunikáció, gondolkodás, szocializációs képességek megfigyelése

Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók komplex fejlesztése

- pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások egyéni vagy csoportos formában
- komplex egyéni fejlesztés biztosítása tanórán kívül, gyógypedagógiai eljárások alkalmazásával
- a gyermek képességeinek megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása
- a fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása, az ép vagy kevésbé sérült funkciók bevonásával
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket elősegítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- a gyermek/tanuló haladásának figyelemmel kísérése

Gyógypedagógiai tanácsadás, pedagógusok felkészítése, folyamatos konzultáció

- a pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyerek fogadására
- sikertelenségek, kudarcok és eredmények okainak feltárása
- a tehetséggondozás, a fejlesztési irányok megbeszélése
- javaslattétel a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában
- tanulási nehézségek kialakítását, tanulási zavarokat, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése
- tanulási technikák bemutatása
- oktatási segédanyagok, szakirodalom ajánlása
- az egyéni fejlesztést elősegítő tanulói és tanári eszközök bemutatása, elkészítésének lehetőségei
- a diagnózisból megismert problémák azonosítása, besorolása a képességek rendszerébe
- sajátos nevelési igény a családban, tanácsadás a szülőknek
- szakmai előadások, tréningek, nevelési értekezletek, konzultációk a többségi intézmények által kiválasztott témában

Szülősegítő szolgáltatások

- Családi délutánok, hétvégék az integrációban részt vevő gyermekek, tanulók és szüleik számára.
- A fejlesztőeszköz kölcsönzés, amely biztosítja a speciális segédeszközökhöz való hozzáférést, valamint a szabadidő hasznos eltöltésén keresztül a gyermekek képességeinek sokoldalú fejlesztését.
- Szülői konferenciák, melyek különböző témákban nyújtanak elméleti és gyakorlati segítséget a résztvevőknek.
- Integrációs kézikönyv segíti a sajátos nevelési igényű és a többségi gyermekek szüleinek a másság elfogadását, felkészít az elfogadásra, befogadásra.
- Szülői képzések, klubok, melyek célja a szülői hivatást segítő képességek fejlesztése, megerősítése, felkészítés a problémák felismerésére, kezelésére, megelőzésére.

AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUS FELADATA

A gyermekkel való közvetlen foglalkozás

- a gyermek megfigyelése
- a fogyatékoságából eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülés specifikus szempontú támogatása.
- speciális fejlesztő tevékenység a gyermekkel való közvetlen foglalkozásokon
- a gyermek képességeinek megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása
- a fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása
- az ép vagy kevésbé sérült funkciók fejlesztése

- speciális segédeszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket elősegítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- a gyermek/tanuló haladásának figyelemmel kísérése
- többségi általános iskolába visszahelyezett, ill. többségi szakképző intézményekben továbbtanuló gyermekek utógondozása

Kapcsolattartás a szülőkkel

- a gyermek megfigyelése a szülő kérésére
- javaslat további vizsgálatokra
- tanácsadás
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében
- tájékoztatás a fejlesztés lehetőségeiről
- rendszeres konzultáció a gyermek fejlődésével kapcsolatban
- javaslattevés az együttműködési módokra
- javaslattevés a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- megbeszélés az otthon végzendő gyakorlatokkal kapcsolatban
- segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről
- szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel
- a szülők felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására
- nyílt órák biztosítása szülők számára
- kapcsolatfelvétel segítése a sérült embereket képviselő szervezetekkel

Kapcsolattartás a többségi intézmények pedagógusaival

- szakmai együttműködés az integrált nevelés-oktatásban részt vállaló intézmények pedagógusaival: tanácsadás, szakmai műhelymunkák, előadások, konferenciák
- a gyermek megfigyelése az intézmény kérésére
- javaslat további vizsgálatokra
- a pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyerek fogadására
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében
- javaslattevés a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről
- részvétel a gyermek/tanuló eredményeinek értékelésében
- módszertani segítségnyújtás
- segítségnyújtás az egyéni fejlesztés tervezésében
- sikertelenségek, kudarcok és eredmények okainak feltárása
- tanulási nehézségek kialakulását, tanulási zavarokat, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése
- sajátos nevelési igényű tanulók tehetséggondozása
- nevelési értekezletek, konzultációk a többségi intézmények által kiválasztott témában

- eszközbemutatók, könyvajánlások

A fejlesztési feladatok dokumentálása

- Az utazó gyógypedagógusok a szakértői véleményre és saját megfigyeléseire, pedagógiai diagnózisára építve, egyénre szabott fejlesztési tervet készítenek. A fejlesztési terv tartalmazza a fejlesztés fő területeit, a felkészítés idejét, ütemezését, az egyes területeken belüli fejlesztés célját, feladatát, módszerét és eszköztárát.
- A munka dokumentálása a jogszabályok által meghatározott nyomtatványban, az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, egyéni fejlődési lap kül- és belívében, valamint munkanaplóban történik.
- A fejlesztés eredményéről szöveges értékelést készítenek a tanév végén.
- Az együttes nevelésben részt vevő tanulók egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációjának központilag kiadott egyéni fejlődési lapon (Tü. 356. Tü. 357.) történő dokumentálását folyamatosan végzik.

TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

A habilitációs, rehabilitációs nevelés célja az enyhén értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul.

A komplex gyógypedagógiai terápia során ***fejlesztett területek***

- megismerő tevékenységek fejlesztése
- kognitív képességek fejlesztése
- motoros képesség fejlesztése:
- kommunikációs képességek fejlesztése
- szociális készségek fejlesztése
- gondolkodási képességek fejlesztése
- tanulási képességek fejlesztése
- kommunikációs készség
- harmonikus személyiség alakítása, tudatos magatartás, önfegyelem, tudatos feladat és munkavégzés.
- társadalmi beilleszkedés érdekében: társas kapcsolatok fejlesztése
- konfliktuskerülő és feloldó magatartás erősítése
- szabályok, normák elfogadása

PERVAZÍV FEJLŐDÉSI ZAVARRAL ÉLŐ GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztésének célja

- az egyéni képességek szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése, melynek alapja a szociális, kommunikációs és gondolkodási készségek hiányának speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.
- A hiányzó készségeket kompenzálása a fejlődési elmaradás, a másodlagos problémák leküzdése érdekében.
- Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása.
- az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos, probléma-megoldási módszerek tanítása
- A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanított képesség egész életen át megfelelő alkalmazhatósága

Speciális módszerek az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- protetikusan környezet és eszköztár kialakítása - strukturált környezet biztosítása az időbeli és téri tájékozódás segítéséhez, vizuális információhordozók és augmentatív kommunikációt segítő eszközrendszer kialakítása
- speciális, egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítása.
- vizuálisan segített kommunikációs rendszer
- a kognitív-viselkedésterápia módszereinek alkalmazása.

Fejlesztési területek:

- kommunikáció/szociális viselkedés
- önkiszolgálás
- kognitív fejlesztés
- viselkedésproblémák kezelése
- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével,
- önszervezés, önállóság, tárgy szociális integráció,
- munkára nevelés, pályaorientáció.

MOZGÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

A mozgáskorlátozott tanulók habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének célja, hogy nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében:

- a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja
- új tartási és mozgási funkciók kialakítása és interiorizálása
- mozgás-szervrendszer optimális működőképességének elősegítése; állapotromlás, másodlagos károsodások, következmények megelőzése;
- motoros készségek és képességek fejlesztése,
- mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának, a kommunikációs képességek motoros feltételeinek kialakítása, javítása
- a reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés
- beszédzavarok, kommunikációs képességek javítása
- speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre

A mozgásnevelés terápia során fejlesztett területek

- izomerő növelése,
- ízületi mozgásterjedelem növelése
- egyensúly, mozgáskoordináció fejlesztése,
- járáskorrekció,
- preventív tartáskorrekció
- önellátás, önkiszolgálás fejlesztése
- ergoterápia
- szenzomotoros ismeretszerzés biztosítása- vesztibuláris rendszer fejlesztése
- finom- és grafomotorika fejlesztése
- viuomotoros koordináció fejlesztése

LÁTÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

A látás hiánya, az aliglátás és a gyengénlátás nemcsak a tanulás terén okoz eltéréseket, hanem nehezítette a mindennapi élet tevékenységei (a tájékozódás, a közlekedés, az önkiszolgálás) is. Mindezt egyéni bánásmóddal és a közösség segítségével tudja korrigálni a pedagógus. A fejlesztési feladatok megtervezésekor, a módszerek kiválasztásánál figyelembe kell venni, hogy a látás hiánya vagy csökkent volta miatt a látássérült gyermek ismeretszerzését a külvilág iránti látó beállítódás helyett a haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese) és hallási beállítódás is jellemzi. Fontos az ép érzékszervek – hallás, tapintás, szaglás, ízérzékelés – fejlesztése, valamint a meglévő látás használatának tanítása. az önállóság iránti igény fejlesztése elsősorban az önkiszolgálás, a mozgás és tájékozódás terén.

A habilitáció, rehabilitáció célja:

- Az érdeklődés felkeltése a környezet, a látható, hallható, tapintható világ megismerése iránt a speciális segédeszközök használatával.
- A működő érzékszervek fokozott kihasználása.
- Az akarat tulajdonságok erősítése a látássérülés hátrányainak leküzdéséhez.
- Az önbizalom, a pozitív énkép alapozása.
- Felkészítés az ép látásúakkal való kapcsolatépítésre, a közösségbe való beilleszkedésre.

főbb területei:

- az ép érzékszervek működésének intenzív fejlesztése (pl. hallás);
- a meglévő látás megőrzése, fejlesztése – látásnevelés –, optikai segédeszközök használata;
- beszédhiba-javítás; a nyelvi, kommunikációs készségek fejlesztése;
- intenzív mozgásfejlesztés
- tapintás, finommozgás, a kézügyesség fejlesztése, a Braille-írás, -olvasás technikájának gyorsítása,
- a testkultúra kialakítása, a testtartási hibák javítása, indokolt esetben gyógytornász, szomatopedagógus bevonásával,
- életviteli technikák
- a közlekedést, tájékozódást segítő ismeretek konkrét élethelyzetekben történő elsajátítása, alkalmazása (tájékozódás-, és közlekedéstanár segítségével a fehér bot technikájának elsajátítása); környezetkialakítás,
- mindennapi tevékenységek (önkiszolgálás, háztartás stb.),
- a speciális tan- és segédeszközök használatának gyakoroltatása;
- a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása

HALLÁSSÉRÜLT GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

A hallássérült tanulónál a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat.

A fejlesztés kiemelt feladatai

- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák nyelvi formáinak elsajátítása
- a ismeretek bővítésével kapcsolatos fogalomrendszerek kiépítése, a kognitív funkciók szintjeinek fejlesztésével.
- a magyar nyelv szabályainak megfelelő beszéd komplex, folyamatos fejlesztése.
- a beszédhallás, a beszédérthetőség fejlesztése
- alapvető kommunikációs készségek, a szájról olvasásra és a hallásmaradványra támaszkodó beszédértés
- az információszerzés, az interperszonális kapcsolatok új technikai formáira való felkészítés (számítógép, Internet stb.), az írásos kommunikáció, idegen nyelv ismerete, írásos formájának hangsúlyos megalapozása és fejlesztése.
- az írásos kommunikáció és az informatikai eszközök használata
- a tehetségre utaló személyiségjegyek feltárása és gondozása.
- a beszédértés és mondanivaló kifejezésének fejlesztése.
- egyéni anyanyelvi nevelés
- a szövegértő olvasás folyamatos fejlesztése
- a hallókészülék használatára szoktatás
- a meglévő beszédállapot fenntartása (megőrzése) és fejlesztése,
- a szájról olvasás készségének kiépítése, fejlesztése,
- a módosult életvitel elfogadtatása, a harmonikus személyiség erősítése.

BESZÉDFOGYATÉKOS GYERMEK/TANULÓ HABILITÁCIÓS- REHABILITÁCIÓS ELLÁTÁSA

A beszéd fogyatékos tanulók beszéd és nyelvi fejlesztése komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történik. Az egészségügyi rehabilitáció, a logopédiai ellátás, a beszéd fogyatékoság jellegétől függ.

Logopédiai terápiák típusai:

- megkésett és akadályozott beszédfejlődés terápia
- pösze terápia
- orrhangzósság terápia
- hadarás terápia
- dadogás terápia
- nyelvlökéses nyelés terápia
- diszfónia terápia

- afázia terápia
- diszfázia terápia
- diszartria terápia
- diszlexia prevenció
- diszlexia reeducáció
- diszgráfia reeducáció
- diszortográfia reeducáció
- diszkalkulia reeducáció
- komplex logopédiai terápia

Nyelvi fejlődési zavar esetén a logopédiai terápia feladata:

- a mozgások (beszédmozgások és finommotorika) speciális fejlesztése
- grammatikai rendszer rendezése, fejlesztése, verbális munkamemória fejlesztése
- a beszédre irányuló figyelem és emlékezet fejlesztése
- az aktív és a passzív szókincs bővítése
- verbális és nonverbális kifejezőkészség fejlesztése
- a gondolkodási stratégiák fejlesztése
- a beszédészlelés és -megértés fejlesztése
- az olvasás/írás/helyesírás zavar megelőzése

Dadogás esetén a logopédiai terápia célja:

- relaxációs gyakorlatok
- cselekvéshez kötött beszédindítás
- helyes légzéstechnika kialakítása
- mozgás és ritmus- és beszéd koordináció fejlesztése
- a beszéd automatizált elemeinek technikai fejlesztése és javítása
- a beszédhez szükséges motiváció megteremtése, az önismeret és önértékelés fejlesztése
- a dadogó és környezete közötti pozitív kapcsolatok kialakításának elősegítése

Hadarás esetén a logopédiai terápia célja:

- a beszédfigyelem fejlesztése,
- helyes légzéstechnika kialakítása,
- beszéddallam és beszédritmus fejlesztés
- az artikulációs bázis ügyesítése
- beszédhangsúly gyakorlatok
- a normális tempójú és ritmusú beszéd automatizálása
- a beszéd prozódiai elemeinek tudatosítása
- az állandó önkontroll kiépítése és fejlesztése

Diszfónia esetén a logopédiai terápia célja:

- a tiszta egyéni beszédhang kialakítása és a folyamatos spontán beszédbe való beépítése

- a hangminőség és az anatómiai-élettani viszonyok további romlásának megakadályozása

Orrhangzós beszéd esetén a logopédiai terápia célja:

- a beszédizomzat fejlesztése
- a légyszájpad izomzat működésének fokozása
- a kóros, nazális rezonancia megszüntetése, illetve csökkentése
- a beszédartikuláció javítása az anatómiai viszonyok figyelembe vételével

EGYÉB PSZICHÉS FEJLŐDÉSI ZAVARRAL KÜZDŐ GYERMEKEK/TANULÓK ELLÁTÁSA

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

- diszlexia
- diszortográfia
- diszkalkúlia
- diszgráfia és diszpraxia
- kevert specifikus tanulási zavarok
- hiperaktivitás és figyelemzavar
- a szocio-adaptív folyamatok zavarai

Diszlexia terápia feladatai:

- a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság fejlesztése
- a rövid távú emlékezet fejlesztése
- az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése
- a testséma biztonságának kialakítása
- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analízáló-szintetizáló módszerrel
- mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztés
- iránydifferenciálás, téri észlelés fejlesztése
- beszédészlelés fejlesztése
- az olvasási készség folyamatos gondozása
- a tévesztett betűk differenciálása, a folyamatos olvasás automatizálása
- a beszédemlékezet és figyelem fejlesztése
- szövegértés fejlesztése: beszéd- és nyelvi fejlesztés

- az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával
- speciális olvasástanítási program alkalmazása
- az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése

Diszortográfia terápia feladatai:

- a fonológiai tudatosság és beszédészlelési képesség
- a rövidtávú emlékezet fejlesztése
- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása
- a figyelem és az önértékelési képesség fejlesztése

Diszgráfia terápia feladatai

- a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra
- a testséma biztonságának kialakítása
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése
- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezés)
- a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése
- sikertudat kialakítása

Diszkalkulia terápia feladatai:

- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása
- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése
- a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása
- a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése
- a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés
- az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása
- a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása

Hiperaktivitás és figyelemzavarok terápia feladata:

- team munka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés,
- speciális figyelem-tréning,
- a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése,
- fokozott egyéni bánásmód,
- az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése,
- feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése,

- motiválás, sikerélmény biztosítása.

A szocio-adaptív folyamatok zavarainak következtében kialakuló viselkedésszervezési problémák terápiájának célja a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

A fejlesztés feladata:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások alkalmazása
- pszichoterápia
- a figyelem és egyéb kognitív képességek fejlesztése
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása
- önértékelési képesség fejlesztése
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel
- a fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása

5.sz.melléklet
KOLLÉGIUMI PEDAGÓGIAI PROGRAM

2016

BEVEZETŐ

A kaposvári Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény kollégiumában sajátos nevelési igényű, értelmileg és tanulásban akadályozott, autista, súlyosan, halmozottan sérült óvodás, általános iskolás, szakiskolás és készségfejlesztő iskolás gyermek lakik.

A kollégiumban ellátott fiú és leány diákok összetétele vegyes mind életkor, mind diagnózis tekintetében. Sajátos nevelési igényükből adódóan minden gyermek, illetve fiatal igényel speciális, kiegészítő megsegítést, személyre szóló foglalkozást, illetve gondozást. A tanulásban, illetve értelmileg akadályozottsághoz más típusú fogyatékoságok is társulnak, mely új típusú feladatok ellátását kívánja dolgozóinktól.

A kollégiumi nevelő - oktató munka célja, hogy diákjaink fejlődési üteméhez viszonyítva önmagukhoz képest a legmagasabb szintre jussanak el.

Hátrányos, valamint halmozottan hátrányos helyzetű sajátos nevelési igényű tanulóinknak lehetősége van a közös élmények és sikerek együttes átélésére. A kollégiumi nevelés-oktatás során arra törekszünk, hogy a diákok hátrányait kompenzáljuk, illetve személyes törődéssel, fejlesztéssel társadalmi beilleszkedésüket megkönnyítsük.

Törvények:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Kormányrendeletek:

229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a NAT kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

Miniszteri rendeletek:

59/ 2013. (VIII. 9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának kiadásáról

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

28/2015. (V.28.) EMMI rendelet a 2015/2016. tanév rendjéről

32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§-a (1) A nevelő és oktató munka a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik.

A 2011. évi CXC. törvény 17.§ (1) A kollégium az a nevelési-oktatási intézmény, amely az iskolai tanulmányok folytatásához szükséges feltételeket biztosítja, ha az

- a) a lakóhelyüktől távol tanulók számára a szabad iskolaválasztáshoz való joguk érvényesítéséhez, vagy gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben való tanuláshoz,
  - b) a tanuló testi-lelki egészségét veszélyeztető, tanulását akadályozó otthoni körülmények miatt szükséges.
- (4) A kollégiumi nevelés a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának figyelembevételével a helyi pedagógiai program szerint folyik.

A KOLLÉGIUM NEVELÉS ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLKITŰZÉSEI, FELADATAI

A kaposvári Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény komplex rendszerében a kollégium minőségi feladatot lát el a sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók nevelésében, oktatásában. Otthon el nem sajátítható plusz pedagógiai értékek hozzáadásával biztosítja a nyugodt tanulás, az önálló ismeretszerzés, kulturális-, sport- és egyéb szabadidős tevékenységeken való részvételt az esélyegyenlőség elősegítése érdekében.

A fejlesztési módszerek megválasztását, az alkalmazott eszközrendszert minden esetben a gyermekek életkorából és állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A kollégium kiemelt társadalompolitikai szerepe és feladata, hogy segíti a tanulókat a hátrányok leküzdésében, egyenlő esélyt teremt, biztosítja az integrációt, a hozzáférést a jó minőségű tudáshoz, ezáltal elősegíti az életminőség javítását, felzárkóztatását, valamint a társadalmi mobilitást.

Kiemelt alapelvünk, hogy esélyt teremtsünk, biztosítsuk a hozzáférést a sajátos nevelési igényű tanulóink számára alkalmazható tudáshoz, gyakorlatban való alkalmazáshoz. Segítsük a szociális, kulturális hátrányok leküzdését, a társadalmi integráció folyamatát. Az intézményegységnek fontos szerepe van az egész életen át tartó tanulás megalapozásában, a tanulóhoz szükséges készségek és képességek, a Nat.-ban meghatározott kulcskompetenciák erősítésében, a tehetség felismerésében és fejlesztésében, a tanulók felzárkózásának segítésében.

A kollégium a tevékenysége során kiegészíti a családi és iskolai nevelést és oktatást, egyúttal szociális ellátást, biztonságot, valamint érzelmi védettséget is nyújt.

Kollégiumunk alapfeladataként biztosítja a megfelelő lakhatási és tanulási feltételeket azon sajátos nevelési igényű tanulóink számára,

- akiknek a lakóhelyén nincs lehetőség a tanuláshoz,
- illetve akiknek a családja nem tudja biztosítani a tanuláshoz szükséges körülményeket.

A kollégium a helyi társadalom elvárásait, a nevelési-oktatási környezet lehetőségeit is figyelembe véve végzi munkáját.

A kollégium intézményünk külső környezetével, lakóközösségével pedagógiai, illetve kulturális együttműködést folytat.

Sajátos nevelési igényű tanulók nevelési alapelvei a kollégiumban

- az alapvető emberi és állampolgári szabadságjogok, valamint a gyermekeket megillető jogok érvényesítése;
- a nemzeti hagyományok, a nemzeti azonosságtudat, valamint a nemzeti, az etnikai hagyományok, az etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása, ápolása;
- demokráciára, humanizmusra, nemzeti és európai önazonosságra nevelés elveinek alkalmazása a NAT által megfogalmazott elvekkel és kiemelt fejlesztési feladatokkal összhangban;
- az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű óvodás gyermekeink, tanulóink eltérő szükségleteinek figyelembe vétele, az egyéni bánásmód alkalmazása;
- a kollégiumban lakó tanulók egyéni, illetve kollektív felelősségre, bizalomra, szeretetre, segítőkészségre, toleranciára, egymás tiszteletére és elfogadására nevelése;
- a szülőkkel, a kapcsolódó iskolákkal, az intézmény környezetében levő szakmai partnerekkel és civil szervezetekkel való konstruktív együttműködés;
- a gyermekek, tanulók, valamint a kollégiumi nevelő-oktatómunka tudatos és tervszerű szervezése;
- a nevelési folyamatban részt vevők - szülő, tanuló, tanulói csoportok és közösségek, a kollégiumi és iskolai tantestület, a küldő és befogadó környezet - számára elfogadott norma- és követelményrendszer alkalmazása, melynek jellemzője a rendszeresség és a következetesség; kulturált, ösztönző környezet kialakítása, szociális, érzelmi, lakhatási biztonság nyújtása;
- széleskörű szabadidős tevékenységekínálat biztosítása; az alapvető erkölcsi normák érvényesítése; szakmai és intellektuális igényesség, kulturált stílus a pedagógus tevékenységében; a szociális integráció megvalósításának elősegítése;
- az integrációt elősegítő pedagógiai módszerek alkalmazása; orientáló, motiváló, aktivizálni képes, tevékenységközpontú, segítő pedagógiai módszerek alkalmazása.

Az alapelvek érvényesítése a nevelő-oktató munka során

A kaposvári Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény alapértékei az intézményi kollégium pedagógiai programjának alapját is képezik:

- Gyermekközpontúság – sajátos gyermekszemlélet érvényesítése
- Sokoldalú készség és képességfejlesztés
- Szocializáció
- Felzárkóztatás, tehetséggondozás
- Munkára nevelés, társadalmi beilleszkedés elősegítése
- Felkészítés az önálló életvitelre és családi életre - székhelyen a segített életvitelre
- Egészséges életmódra nevelés
- Nyitottság, korszerűség az oktató- nevelő munkában
- Hagyományörzés és teremtés az intézményben

Feladatainkat az alapelveknek megfelelően végezzük a következők szerint

- A kollégiumunkban a lehetőségekhez mérten gyermekközpontú környezetet igyekszünk kialakítani és tanulóközpontú tevékenységrendszerrel működtetünk.
- A személyiségfejlesztő munka során a gyermek saját képességeit és adottságait vesszük alapvetően figyelembe és egyénileg differenciált tartalmak, módszerek alkalmazására törekszünk.
- Igyekszünk a nálunk elhelyezett gyerekeknek óvodás koruktól kezdve, szakiskolás korukig a különleges helyzetüknek, sajátos nevelési szükségletüknek megfelelő, megértő, családi közegben biztosítani.
- A társadalmi normáknak, elvárásoknak megfelelő viselkedési minták, értékrendek, szokás és normarendszer kialakítását valósítjuk meg.
- Az eltérő kulturális, magatartási és viselkedésszerű hátrányok csökkentése.

A normalizációs elvet alkalmazzuk

A gyermekek, tanulók életét a kollégiumban úgy igyekszünk megszervezni és megvalósítani, hogy életvitelük a lehetőség szerint közelítsen a társadalom általános életviteli normáihoz, elvárásaihoz.

A normalizációs elvet a következők szerint valósítjuk meg: a szabályos, rendszeres napirend, heti rend, a rendszeres éves tevékenységek, a megfelelő tisztelet igénye és megfelelő környezeti feltételek a fenntarthatóság figyelembevételével.

Kiemelt figyelmet fordítunk a kollégium nyitottságának érvényesítésére

Rendszeresen bővítjük intézményen kívüli kapcsolatainkat. Arra törekszünk, hogy gyermekeinket elfogadtassuk ép társaikkal, és megtanítsuk őket önmaguk elfogadására is. Építjük és mélyítjük kapcsolatainkat civil szervezetekkel, valamint a többségi köznevelési intézményekkel.

Az elv alkalmazása során a tanulók ismereteit, tapasztalatait (az intézményen kívülit is) rendszerezzük, megerősítjük, vagy javítjuk.

A különböző kulturális, sportjellegű programokba is bekapcsolódunk, számítva a szülők együttműködésére.

Sokoldalú, aktív közösségi élet, tevékenykedtetés megvalósítására törekszünk

Közösségformáló programok keretében a hagyományok közös ápolásával, újak teremtésével, az ünnepek, a kulturális - és sporteseményekkel.

Kollégiumunk együttműködik az intézményi diákönkormányzattal.

A programokat a tanulókkal közösen szervezzük és valósítjuk meg.

Törekszünk a tanulók önszerveződési képességének kibontakoztatására, a tanulók egymás közötti kommunikációjának fejlesztésére. Ezzel hozzájárulunk döntéshozás képességének kialakulásához, a problémamegoldás és a konfliktuskezelési technikák, módszerek elsajátításához.

Egyéni fejlesztési tervek tükrében a gyerekek,- tanulók egyéni fejlődési ütemét figyelembe vevő fejlesztő tevékenységrendszer alapján,- a megfelelően biztosított feltételek, és állandó gyakorlás mellett elsajátítják az önkiszolgálás munkafolyamatait.

A feladatok végrehajtásának szervezését és állandó ellenőrzését a pedagógusok, - a gyermekfelügyelők, asszisztensek végzik, akik fokozatosan biztosítják a gyermekek, tanulók minél nagyobb önállóságát, öntevékenységet, a munkában való aktív részvételét, motiváltságát.

A motiválás, a pozitív megerősítés elvét folyamatosan alkalmazzuk

Nevelőmunkánk során felértékelődik az emocionalitás, az érzelmi ösztönzés, a motiváció. A tanulók aktivitásának, alkotóképességének, érdeklődésének fenntartása és fejlesztése folyamatos alkotó eleme munkánkunknak.

A gyermekeket és tanulóinkat a pozitív megerősítés elvét alkalmazva ösztönözzük a magukénak érzett cél megvalósítására, hogy jobb színvonalú gyermeki, tanulói tevékenységre, eredményességre törekedjenek.

Erősítjük én tudatukat, cselekvési kompetenciájukat, perszonális és szociális integrációjukat.

A tanulás tágabb értelmezésének alapelvét érvényesítjük

Kollégiumunkban a komplex személyiségfejlesztést szolgáló foglalkozások, szervezett tanórák, tanulási formák azt a célt szolgálják, hogy tanulóink személyiségében tartós és használható tudás épüljön ki.

A kollégiumi nevelés feladatai

Erkölcsei nevelés

Az alapvető erkölcsi normák megismertetése, elfogadtatása, valamint beépülésük elősegítése a tanulók mindennapi életébe, személyiségükbe.

- Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra valamint azok kezelésére, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési kérdéseire, problémáira.
- A kollégiumi közösség élete, a kollégiumi nevelőtanárok példamutatása segítse elő a tanulók életében az olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás, az empátia, a szociális érzékenység.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

- Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén és megértésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalt helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra.
- Ki kell, hogy alakuljon a tanuló viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz.
- Az iskolai tanulmányokra alapozva, azt kiegészítve segítse elő a nemzeti, népi kultúránk értékeinek, hagyományainknak a megismerését.
- A kollégiumi foglalkozások keretében a diákok tanulmányozzák a jeles történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.
- A kollégium segítse elő a társadalom kölcsönhatásainak megértését, különös tekintettel a nemzeti, etnikai kisebbségi és vallási sajátosságokra. A tanulók élhessék meg a szülőföld szeretetét, különösképpen a hagyományok, és értékek mentén kialakult közösséghez való tartozás biztonságát, a nemzeti, történelmi, és kulturális örökség megbecsülését.
- A nevelés révén alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése. Fontos az egységes nemzettudat erősítése, a nemzeti és európai önazonosságra nevelés.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

- A kollégiumi nevelés erősíti a diákokban a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremtve az egyéni célok és a közjó között.
- Tudják, hogy a felelős állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi.
- A kollégium megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék az állampolgári jogokat és kötelezettségeket.
- Feladatunk felkészíteni a felnőtt lét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- A gyerekek, tanulók saját személyiségének megismerése, a megfelelő önértékelés nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a helyes önismeret.
- A gyerekek, tanulók önismeretének alakításához a mindennapokban fontos a pozitívumokra építő, folyamatos visszajelzés, a belső kontroll és az önbizalom erősítése.
- Törekedni kell a különböző módszerek alkalmazásával pl. szituációs játék, dráma játék,...a reális önértékelés kialakításához.
- A kollégiumon belüli kapcsolat- és tevékenységrendszer szervezésével, ismeretek nyújtásával a nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti és tapasztalati alapjai.
- Kiemelt feladat a tanuló helyes, reális énképének, illetve önértékelésének kialakítása; elő kell segíteni a kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését; hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének, az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

- A harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülésére nevelés.
- Segíteni kell a tanulókat a családi és egyéni probléma helyzetek feldolgozásában, szükség szerint pszichológus, gyermekvédelmi szakember bevonásával.
- A kollégiumnak foglalkoznia kell a NAT-ban meghatározott szexuális nevelés kérdéseivel is.
- Kiemelt feladat az önálló életvezetésre való felkészítés. Ennek meg kell jelennie nevelő- oktató munkánk teljes intervallumában, s kiemelten fontos szerepet kap a gyakorlás, a saját élmény, a tapasztalat.

A testi és lelki egészségre nevelés

- Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, káros szenvedélyek megelőzése kiemelt feladat.
- A kollégium ösztönözze a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek megismerésére és alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére.
- A kollégiumi pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.
- Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek, mint a munkavégzés alapvető feltételének kiemelt szerep jut a társadalmi beilleszkedésben.
  - A kollégium sportélete járuljon hozzá az egészséges életvitel, a helyes életmódminta kiválasztásához, segítse elő a mindennapos testnevelés, testedzés megvalósulását.
- Fontos, hogy a kollégium a diákok számára otthonos, egészséges, kulturált, esztétikus közeget biztosítson, ahol a tanulók jól érzik magukat, és amely egyúttal fejleszti ízlésüket, igényességüket.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A kollégiumi nevelés feladata a szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása. Ez a segítő magatartás fejleszti a diákokban az együttérzést, együttműködést, problémamegoldást és az önkéntes feladatvállalást, mely elengedhetetlen a tudatos, felelős emberi, állampolgári létezéshez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Fel kell készíteni a tanulókat a környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására.
- Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek életüket befolyásolhatják. Kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.
- Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, valamint a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez szükséges a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása. A szorosan vett természeti és társadalmi környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell, hogy jelentkezzen.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A gyerekeket felkészítjük az önálló gazdálkodásra, felnőttkorban a család bevételeinek ésszerű beosztásának, elköltésének megtervezésére.

Társasjátékok és szituációs játékok segítségével élethelyzetek megoldását, megoldási javaslatokat keresünk együtt.

A tanulók zsebpénzének elköltése a mentálhigiénés foglalkozások alkalmával a gyakorlatban, a közeli boltban felügyelettel, tervezéssel valósul meg.

Médiatudatosságra nevelés

A televízió műsorainak megbeszélése során közösen választják ki a csoportok a koruknak, érdeklődésüknek megfelelő programokat, amit felnőtt felügyelete mellett tartanak be.

A számítógépek használata csak engedéllyel, felügyelet mellett történik. A pedagógusok figyelnek a gép előtt töltött időre, a felhasználói oldalakra.

A heti videófilm kiválasztása is közösen történik, a gyerekek felkészülnek rá, majd a film végén beszélgetnek a látottakról.

A TANULÓK ÉLETRENDJE, SZABADIDEJE SZERVEZÉSÉNEK PEDAGÓGIAI ELVEI

Az életrend összhangot alkot a kollégium és az iskola működésével. Kialakítása rugalmasan, a tanulók személyiségjogainak figyelembe vételével valósul meg.

A kollégium a nevelési folyamatban figyelmet fordít a társadalmilag elfogadott közösségi szokások és minták közvetítésére, kiemelten a szociális készségek – empátia, tolerancia, kooperáció, konfliktuskezelés, kommunikációs és vitakultúra, szervezőkészség – fejlesztésére. Segíti a közösségi együttélés szabályainak elsajátítását, a társadalmi beilleszkedést.

Az SNI, az életkori, valamint egyéni fejlődés figyelembe vételével biztosítja a kollégium a meghatározott idejű zavartalan pihenés, alvás feltételeit. A kollégiumi nevelőmunka a társadalmi beilleszkedéshez szükséges képességek fejlesztését szolgálja.

A tanulók életrendjének pedagógiai elvei:

- egészséges életmód, életritmus kialakítása
- az iskolai életrend figyelembe vétele
- a szülői elvárások figyelembe vétele
- egyéni és a közösségi érdekek összehangolása
- a munka, az aktív pihenés és a pihenés egyensúlyának biztosítása
- a tanulási feltételek megteremtése a pedagógus kötelessége

Kiemelt szerepet kap:

- szocializációt segítő képességek fejlesztése
- egészséges életmódra való nevelés
- környezeti nevelés
- az eredményes társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások (szabadidős programok, önkiszolgálás, munka, tehetséggondozás, felzárkóztatás, társas kapcsolatok, közösségi tevékenységek)
- közösségépítő programok

A kollégium sajátos nevelési igényű tanulók nevelése- oktatása során figyelembe veszi

- az iskola nevelő-oktató munkájának célkitűzéseit
- a tanulók érzelmi, fizikai állapotát, egyéni sajátosságait
- szülők elvárásait

A kollégiumi közösségi programok elősegítik a közösségi együttélés szabályainak elsajátítását, a másság elfogadásának képességét.

Szabadidő szervezett eltöltését kultúrfoglalkozások, munkafoglalkozások, szakköri foglalkozások is színesítik.

A felzárkóztató, valamint tehetségfejlesztő programokon a diákok érdeklődésüknek megfelelő szabadidős foglalkozásokon vehetnek részt.

A kollégiumi mindennapokat jellemző sportköri foglalkozások a mindennapi testedzés lehetőségét is megteremtik a tanulók számára. A rendszeres testedzés különböző sportágak

megismerésén túl nagyban hozzájárul az egészséges életmód kialakításához, a közösségi magatartás pozitív irányú alakulásához.

A kaposvári Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény kollégiumában képzőművészeti tehetséggondozás is zajlik, mely hozzásegíti diákjainkat a vizuális kultúra, manuális készség, a finommotorikus koordináció fejlesztéséhez.

A különböző csoportokban, körökben való aktív tevékenykedés nem csupán a gyermekek képességeit fejleszti - hozzájárulva ezzel egy jól választott szakmához szükséges kompetenciák fejlesztéséhez -, hanem egyúttal a társak és barátok iránti toleranciát erősíti, ami segíti diákjainkat a későbbi társadalmi beilleszkedésben. A szabadidős foglalkozásokon sikerélményhez juttatják azokat a gyermekeket is, akik a tanórákon ritkán, vagy egyáltalán nem tudnak jó eredményeket elérni. A foglalkozásokon nagyon jól kezelhetők diákjaink magatartási és viselkedési problémái, valamint lehetőséget ad a bizalomteli légkör kialakítására is.

A kollégiumi élet megszervezése

A kollégium működésének rendje szervesen illeszkedik az intézményegységek működésének rendjéhez.

A kollégiumban a nevelőtanárok a a kollégium pedagógiai programja szerint, a csoportra készített havi foglalkozási tervük alapján végzik nevelő-oktató munkájukat.

Minden kollégiumi nevelőtanár a saját csoportjában látja el a tanulókkal kapcsolatos nevelési feladatokat és az ezzel összefüggő adminisztrációs ügyviteli teendőket.

Törekszünk az állandóság érdekében arra, hogy a nevelőtanárok neveléssel lekötött munkaidejének kezdete lehetőség szerint a csoportjuk, osztályuk iskolai tanítási óráinak végéhez igazodjon.

A kollégiumnak gondoskodnia kell a kollégiumi foglalkozásokon részt nem vevő óvodás, fejlesztő nevelésben részt vevő, vagy iskolás gyermek/tanuló folyamatos pedagógiai felügyeletéről.

Gyógypedagógiai nevelésben részt vevő kollégiumként a pedagógiai program megalkotásánál figyelembe vesszük, és alkalmazzuk a gyerekek sajátos nevelési igényéből adódó pedagógiai, és egészségügyi rehabilitációs célokat és feladatokat is.

A kollégium – belső életének szabályozása során – biztosítja a gyermekek és ifjak optimális testi-lelki fejlődésének feltételeit, beleértve a rendszeres étkezést, a tisztálkodást, az előírásoknak megfelelő egészségügyi ellátást.

A kollégium a foglalkozások formáját és tartalmát úgy határozza meg, hogy azok hozzájáruljanak a tanulók erkölcsi gyarapodásához, személyiségének gazdagodásához, kompetenciáik fejlesztéséhez, a közösség fejlődéséhez.

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

A kollégiumi egység napi, illetve heti foglalkozási terv szerint végzi nevelő-oktató munkáját. Figyelembe vesszük a speciális tanulói, szülői és iskolai igényeket, valamint az intézményi hagyományokat, szokásokat is. A tanulók napi életének kereteit úgy szervezzük, hogy az egyes tevékenységek belső arányai – a jogszabályi keretek között – a tanulók egyéni és életkori sajátosságaihoz igazodjanak.

A kollégium általános napirendje

	kicsik		nagyok	
	órától	óraig	órától	óraig
Ébresztő, tisztálkodás, ágyazás	6,30	7,15	6,30	7,15
Reggeli	7,15	7,30	7,15	7,30
Iskolába vonulás	7,30		7,30	
Iskolai munka, tanórák	8,00	16,30	8,00	16,30
Kollégiumba való átvonulás, csendes pihenő	16,30	17,00	16,30	17,00
Csoportfoglalkozások (sport, technika, dráma, mese, kézműves, tánc)	17,00	18,00	17,00	18,00
Vacsora	18,00	18,30	18,00	18,30
Fürdés	18,30	19,00		
Beszélgetés, levegőzés			18,30	19,00
Ágyazás, mese, beszélgetés	19,00	19,30		
Lefekvés	19,30			
Fürdés, ágyazás			19,00	19,30
TV-nézés, videózás, beszélgetés, társasjáték			19,30	22,00
Lefekvés			22,00	

A kollégium a foglalkozásokat kollégiumi csoportonként heti négy órás keretben szervezi meg. A foglalkozások célkitűzései és időtartama a sajátos nevelési igényű tanulók speciális nevelési igényeihez, a fogyatékoság mértékéhez, egyéni képességeihez, terhelhetőségének megfelelően igazodhat. A foglalkozások időtartama általában 1 óra.

A kollégiumban lakó gyerekek, tanulók személyiségének, egyéni tulajdonságainak, családi körülményeinek megismerése, az elfogadó, bizalmi viszony kialakítása a kollégiumi jogviszony létrejöttétől kezdődően tervezetten történik.

A hatékony és eredményes kollégiumi pedagógiai munka egyik alapfeltétele, hogy a kollégiumi nevelőtanárok tartalmas és rendszeres együttműködés során hatékony tanuló megismerési technikákat alkalmazva ismerjék meg a gyermekeket, tanulókat és annak megfelelően, az iskolai gyógypedagógusokkal együttműködve segítsék elő személyiségfejlődésüket.

A kollégium a diákjai részére felzárkóztató, tehetségkibontakoztató, speciális ismereteket adó felkészítő foglalkozásokat, továbbá a szabadidő eltöltését szolgáló egyéb foglalkozásokat és a tanulóval való egyéni törődést biztosító foglalkozásokat szervez.

A kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások

Kollégiumunkban a személyiségfejlesztést szolgáló foglalkozások, szervezett tanórák, tanulási formák azt a célt szolgálják, hogy tanulóink személyiségében tartós és használható tudás épüljön ki.

Differenciált képességfejlesztő, tehetség-kibontakoztató foglalkozás

A tanulás és annak segítése, valamint a tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése központi helyen áll a kollégium valamennyi tevékenységrendszerében. Cél a tanulók egyéni képességeinek fejlesztése, főként a hátrányok, gyengébb területek kompenzálása miatt. A tehetséges tanulók foglalkoztatásának biztosítása, egyéni differenciált fejlesztő munkával, és egyénileg nyújtott szabadidős tevékenységek alatti különfoglalkoztatással, versenyekre történő felkészítésekkel valósul meg.

Tanulást segítő foglalkozások

Kulturális foglalkozások

A foglalkozásokon gyermekeink elsajátítják a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, a szociális viselkedés alapvető szabályait, a szociális értékrendet. Kiemelten a következő témákat építjük be a kultúrfoglalkozások anyagába: önismeret, énkép, szociális képességek fejlesztése, a tanulási és gondolkodási kultúra fejlesztése, a társadalmi szerepekre nevelés, a kulturált életmódra nevelés, szuverén világkép kialakítása.

Nemzeti értékeink megismertetése, hagyományaink ápolása, ünnepkörök és az ünnepekre készülés szintén kiemelt feladatkörként szerepel.

Fontos a mindennapi életre nevelés, a minél önállóbb életvitel kialakításának céljával olyan ismeretek nyújtása, amelyek elősegítik, hogy alakuljon ki a gyerekekben, tanulóknál a tolerancia, szociális érzékenység. Erkölcsi értékeik megfelelően fejlődjenek, elősegítve ezzel integrációjukat.

Játékfoglalkozások

A sajátos nevelési igényű, értelmi fogyatékos gyermekek nevelésében nagyobb hangsúlyt kap a játék, az életkori és egyéni sajátosságaikhoz igazodva.

A játék, mint pedagógiai eszköz, fontos szerepet kap az értelmi fogyatékos gyermekek tanulásának megsegítésében, fontos személyiségformáló, önkifejező, feszültségoldó szerepe is van. A játék önmagáért való cselekvés. A játék azaz örömforrás, amelyben minden gyermek felszabadul.

A tanulási képességek elsajátításához nélkülözhetetlen a játék, könnyebb a tanulás is játékokon, játékos cselekedtetésen keresztül.

Célunk a gyerekek olyan pozitív személyiségjegyeinek alakítása, mint a türelem, a kitartás, a segítőkészség, egymás megbecsülése.

A gyakorló, konstrukciós, didaktikus, szabály- és szerepjátékok, valamint spontán és a szabadban játszható játékok minden csoportunk életében fontos szerepet töltenek be.

Szerepjátékok, dramatizálások, társasjátékok, körjátékok, népi játékok teszik színesebbé a gyerekek mindennapjait. A szerepjátékon keresztül sajátíthatják el a valós élethelyzetekben előforduló, a mindennapi élethez kapcsolódó tudást.

A közös játék során megismerhetjük a gyermekek jellemét, képességeit. Nagy szerepe van a lelki-testi egészségük megőrzésében. Fejleszti a gyermekek gondolkodási képességét, segít a kudarctürés elsajátításában. Megismerhetik saját érzelmi sokszínűségüket. A játék értékközvetítő hatású, minél differenciáltabban játszunk, annál jobban fejlesztjük az érzelmi, intellektuális, szociális képességeket.

Minél kitartóbban, a játék örömet átérezve, megélve játszik egy gyermek, annál jobban kialakulnak a gondolkodási képességei, kreatívabb, kitartóbb az iskolában. A kollégiumi nevelés során igyekszünk minél kreatívabb, fantáziadúsabb játéktevékenységet, játékeszközöket biztosítani a gyermekek számára, ezzel is hozzájárulva a tanulási képességeik fejlődéséhez.

A játékfoglalkozások és a szabadidős spontán, kötetlen játékok szabadtéren, vagy a kollégiumi, iskolai helyiségekben valósulnak meg.

Környezeti nevelési és egészségnevelési foglalkozások

A kollégium minden tevékenységrendszerében kapcsolódik a Környezeti nevelési, környezetvédelmi és az Egészségnevelési, egészségfejlesztési program által megnevezett célok megvalósításához.

Egészségvédő foglalkozásokon hangsúlyt kap a tanulók egészségének védelme érdekében a balesetek, káros szenvedélyek megelőzése, szexuális felvilágosítás is.

TELJESKÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

A gyógypedagógiai kollégium a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendeletben meghatározott pedagógiai és egészségügyi rehabilitációs célokat és feladatokat is ellát.

Intézményi alapértékeink között meghatározó az egészséges életmódra nevelés.

A kollégiumi nevelőmunka a társadalmi beilleszkedéshez szükséges képességek fejlesztését szolgálja. Ennek során jelentős szerepet kap az egyéni bánásmód, a személyre szabott nevelési eljárások, az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenységformák alkalmazása.

Tanulóink komplex fejlesztési célja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek egészségi állapota és egyéni képességei szerint fejlesztő környezetben, szakszerű egyéni bánásmóddal kibontakoztassa képességei maximumát. Ezzel testi – lelki egészségük fejlődése is megvalósul. A kollégiumi nevelés célja legfőképp a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, a sikeres életpályára való felkészítésének segítése, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása. Egyéni sajátosságok figyelembevételével neveljük a diákokat az egészséges és kulturált életmód igényére, annak kialakítására.

A kollégiumi nevelő-oktató munka során a gyerekekkel, fiatalokkal felismertetjük az egészséget károsító tényezőket, valamint megismerik a helyes táplálkozás, a sportolás és a mindennapi mozgás egymásra gyakorolt pozitív hatását, a káros függőségek negatív következményeit.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést a kollégiumi foglalkozások körébe is beépítjük. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat. A szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások keretében az állandó, vagy adott eseményre szerveződő kollégiumi diákcsoportok számára szervezett egészséges életmódra nevelést, a rendszeres testedzést szolgáló sportcélú szakköröket, foglalkozásokat, versenyeket, vetélkedőket szervezünk.

Változatos szabadidős programok, tevékenységek során személyes példamutatással is elősegítjük a tanulóknál az egészséges életmód iránti igényének kialakítását.

Védőnői előadások alkalmával prevenciók előadások megtartásával is megvalósul az egészség védelem, egészségfejlesztés.

Az egészségfejlesztés a családi életre nevelés valamint a testi és lelki egészségre nevelés feladatkörében is megvalósul.

Kiemelt céljaink:

- belső igényszint emelése az egészséges, kulturált életmód iránt
- készségek és jártasságok kialakítása és megerősítése az egészségük megtartása érdekében az alábbi területeken:

- egészséges táplálkozási szokások
- egészséges mozgásfejlődés, helyes testtartás iránti igény
- higiénés magatartásra nevelés
- szabadidő tartalmas, hasznos eltöltése
- családi életre nevelés
- betegségek elkerülése, egészség megóvása
- mentálhigiéné, krízis-prevenció
- relaxációs technikák elsajátítása
- függőségekhez vezető szokások, (alkohol, nikotin, drog) megelőzése, szenvedélybetegségek kialakulása
- harmonikus kapcsolat kialakítására nevelés, konfliktuskezelés

Feladata:

- tanulók teljeskörű felkészítése az egészséges életmódra
- harmónikus kollégiumi légkör biztosítása az egészséges életmód iránti igény megtartása érdekében
- felkészítés a betegségek megelőzésére ismeretek átadásával
- a kollégiumi higiéniai szabályok betartásának kialakítása
- célirányos szabadidős tevékenységek megvalósítása
- harmónikus pár- és családi életre való felkészülés motiválása
- a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésére történő ösztönzése
- felelősségérzet kibontakoztatása és megerősítése az önálló felnőtt életre
- helyes viselkedési minták elsajátításának kibontakoztatása

A nevelés során alkalmazott pedagógiai módszerek:

- magyarázat
- beszélgetés
- tanácsadás
- tudatosítás
- példaadás
- közvetett követelés
- gyakoroltatás
- öntevékenységre való késztetés
- formáló, segítő ellenőrzés
- pozitív értékelés.

Színterei:

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos célkitűzéseket a kollégiumi foglalkozásokon, szabadidős tevékenységek keretében, valamint e témakör köré szerveződő programokon valósítjuk meg.

Az egészségfejlesztés a családi életre nevelés terén

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. Ezért a kollégium kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülése.

A pedagógiai munka során segítséget nyújtunk a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetítünk a tanulók családi életében felmerülő konfliktusok kezeléséről. A kollégiumi foglalkozásokon a Nat.-ban meghatározott szexuális nevelés kérdései is feldolgozásra kerülnek.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Ösztönözzük a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz kezelés módszereinek megismerésére és alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. A kollégiumi pedagógusok motiválják és segítik a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. A kollégium sportélete hozzájárul az egészséges életvitel, a helyes életmódminta kiválasztásához.

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos célkitűzéseket a kollégiumi foglalkozásokon, szabadidős tevékenységek keretében, valamint e témakör köré szerveződő programokon valósítjuk meg.

Az egészséges életvitel megismertetése halmozott, illetve halmozottan hátrányos helyzetű tanulóink számára különös jelentőségű, mivel otthoni sajátos szocio-kulturális környezetükben erre a területre vonatkozóan ritkán kapnak pozitív mintát.

EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Egészséges életmód, környezettudatos magatartás kialakításának segítése

Az egészségvédelem, a környezetvédelem, a fenntartható fejlődés, az intézményi nevelő – oktató munka egyik kiemelt feladata. A tudatos és tervezett tevékenységek által komplex megközelítésben sajátítják el a tanulók azokat a magatartásmintákat, melyek biztosítják az egészséges és környezettudatos attitűd kialakítását és fejlesztését, valamint segítik a társadalmi beilleszkedés megkönnyítését.

A kollégiumban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése során kiemelt figyelmet kap a saját állapot pontos megértése, szükség esetén a gyógyászati, illetve az egyéb speciális eszközök használata.

A különböző csoportokban, körökben való aktív tevékenykedés nem csupán a gyermekek képességeit fejleszti – hozzájárulva ezzel egy jól választott szakmához szükséges kompetenciák fejlesztéséhez –, hanem egyúttal a társak és barátok iránti toleranciát, a szociális kompetenciát erősíti, melyek hozzájárulnak diákjaink a későbbi társadalmi beilleszkedéséhez. A szabadidős foglalkozások sikerélményhez juttatják azokat a gyermekeket is, akik a tanórákon ritkán, vagy egyáltalán nem tudnak jó eredményeket elérni.

A kollégiumi egészségnevelés célja

Kollégiumi nevelés-oktatás során a tanulók olyan ismereteket, gyakorlati képességeket, szokásokat sajátíthatnak el, melyek segítik őket egészségük megtartásában, egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében.

Célja:

- a tanulók ismerjék meg az egészséges táplálkozás egészséget meghatározó szerepét
- legyenek tisztában a rendszeres testmozgás szerepével a mozgásszervi betegségek megelőzésében
- váljon napi gyakorlattá a mindennapi személyes higiénia
- ismerje meg a helyes pár- és családi kapcsolatok jellemzőit
- ismerjék fel a egészséget befolyásoló káros szereket és azok egészségre gyakorolt hatásait
- legyenek tisztában a betegségek kialakulásának folyamatával, az otthonápolás jelentőségével
- legyenek képesek társas kapcsolataik szabályozására, konfliktusaik kezelésére

Tartalma:

- egészséges táplálkozási szokások, ismeretek elsajátítása
- rendszeres testmozgás, testedzés a fizikai aktivitás, különböző formáinak megismerése a szabadidő hasznos eltöltése
- helyes tisztálkodási és öltözködési szabályok alkalmazása
- helyes párkapcsolati és szexuális magatartásminták közvetítése a férfi-nő kapcsolatban

- család szerepének fontossága a lelki fejlődés kialakulásában
- pszichoaktív szerek fogyasztásának elkerülése, veszélyeinek felismerése
- betegségek megelőzésében, gyógyulásban alkalmazható technikák elsajátítása
- problémamentes társkapcsolatok kialakításának képessége

Megvalósítás színterei:

- versenyek, vetélkedők
- egészségdélután
- sportdélután
- felvilágosító, tájékoztató beszélgetések
- szakköri tevékenység
- ismeretterjesztő előadások
- szabadidős foglalkozások

A kollégiumi környezeti nevelés

Mindennapi életünkben egyre fontosabbá válik természeti környezetünk tudatos megóvása. Kollégiumi nevelés-oktatás során a tanulók olyan ismereteket, gyakorlati képességeket, szokásokat sajátítanak el, melyek segítségével a természeti erőforrásokat tudatosan, felelősségteljesen képesek használni, megóvni.

Célja:

- A környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerése és megőrzése
- A tanulók váljanak érzékennyé környezetük állapota iránt, ismerjék meg azokat a folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak.
- Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére törekvés váljon meghatározóvá.

Tartalma:

- az ember és a természet egészséges együttélésének egészséges formái
- környezetre károsító szerek használatának mellőzése
- újrahasznosítás folyamatának megismerése, felhasználhatóságainak lehetősége.

A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST ELŐSEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK, EGYÉNI FEJLESZTÉS ELVEI

A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott fejlesztési területek válnak kiemelt fejlesztési területté a tanulók optimális fejlesztése érdekében.

Kollégiumunk a célok elérése érdekében az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók szükségleteinek figyelembevételével egyéni bánásmód és megsegítés alkalmazásával végzi tanulóink fejlesztését.

Az 59/ 2013. (VIII. 9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramja alapján:

3. § (1) A kollégium – a nevelési és oktatási feladatainak teljesítéséhez – a tanulók részére kollégiumi foglalkozásokat szervez.

(2) Az Nkt. 28. § (1) bekezdésében meghatározott időkeret terhére szervezett kollégiumi foglalkozás lehet

a) felzárkóztató, tehetség-kibontakoztató, speciális ismereteket adó felkészítő, egyéni vagy csoportos foglalkozás,

b) közösségi fejlesztést megvalósító csoportos foglalkozás,

a) felzárkóztató, tehetség-kibontakoztató, speciális ismereteket adó felkészítő, egyéni vagy csoportos foglalkozás.

4. § (1) A tanulói részvétel szempontjából a kollégiumi foglalkozás lehet

a) kötelező vagy

b) szabadon választható.

(2) A tanuló heti tizenhárom órában köteles részt venni a 3. § (2) bekezdés a) pontjában, heti egy órában a 3. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott foglalkozásokon. A tanuló a kollégium által biztosított lehetőségek közül további heti egy, szabadon választott foglalkozáson köteles részt venni.

A kollégiumi nevelőtanárok olyan pozitív mintákat közvetítenek, melyek a személyiségfejlesztés mellett a tanár-diák viszony erősödésére is kihatással vannak.

Tehetséggondozás

Cél: a tehetségek felismerése és támogatása, együttműködés a Kaposvári Bárczi Gusztáv Tehetségponttal.

Alapelvek:

- Egyéni törődés érvényesülésének elve, azaz a tehetség felismerésének, kibontakoztatásának a kollégium tevékenység-rendszerén keretein belül lehetőséget kell teremteni;
- Komplexitás elve, vagyis a tehetséggondozást a személyiség komplex fejlesztésével összhangban végezzük
- Konstruktív együttműködés elve, azaz hatékony tehetséggondozás érdekében együttműködünk minden érintettel: az iskolával, a családdal, a Tehetségpontokkal.

Saját fejlesztésű 30-60-órás tehetségfejlesztő programok biztosítják a tehetséggondozás szakmai megvalósítását.

Kollégiumban működő tehetséggondozó, fejlesztő foglalkozások

- agyagozás, tűzzománc, gyöngyfűzés
- ének-zene, tánc
- háztartási ismeretek
- sport

Komplex tehetséggondozó programok

- Szász Endre hagyatékán komplex művészeti tehetséggondozó program (60 óra)

Felzárkóztatás

Tanulást segítő foglalkozások keretében a bármely okból lemaradó tanulók felzárkóztatása, hátránykompenzációja valósul meg az egyéni bánásmód és megsegítés alkalmazásával.

Kiemelten hangsúlyos tevékenység a kollégiumban a felzárkóztatás, egyéni fejlesztés, a helyes tanulási módszerek elsajátíttatása, lehetőségekhez mérten tanulópárok létrehozása.

- A tanulókat saját fejlődési ütemüknek, egyéni képességeiknek megfelelően kell fejleszteni
- A fejlesztések a szakértői javaslatok alapján, valamint megfigyelések, illetve szakmai konzultációknak megfelelően történnek

Pályaorientáció

A tanulóknak kollégiumi életük során lehetővé tesszük egyes szakmák megismerését, segítjük pályaorientációjukat, a pályaválasztást, illetve a választott életpályára való felkészülést.

Az eltérő képességű tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest az intézménynek feladata a munka világáról képet nyújtani. A tanulókat képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően segíteni kell pályájuk kiválasztásában, és az ehhez szükséges képességeket személyre szabottan szükséges fejleszteni.

A hátrányos helyzetű tanulónak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások terve

Kiemelt feladat sajátos nevelési igényű halmozottan, illetve halmozottan hátrányos helyzetű diákjaink számára az életvezetési technikák elsajátítása, illetve a szocializáció elősegítése, mely elősegíti a munkaerőpiacon való elhelyezkedésüket, társadalomba való beilleszkedésüket.

A kollégium célja a sajátos nevelési igényű tanulók társadalomba való zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése.

A tanulási alaptevékenységek segítése

- A gyermek alapgondolkodási és tevékenység specifikus, illetve önszabályozási képességeinek fejlesztése
- Figyelem fejlesztése
- Emlékezetfejlesztés
- Megértés fejlesztése
- Probléma megoldási készség fejlesztése
- Hatékony tanulási technikák elsajátítása
- Tanulási motiváció kialakítása

Életmód program bevezetése, egészségfejlesztés, családi életre felkészítés:

- Egészségügyi ismeretek
- Családi élet megszervezésének ismerete
- Önálló életvezetéssel kapcsolatos tennivalók megtanítása
- Szabadidő hasznos eltöltésének gyakorlása
- Sport (különbéféle sportolási, edzési technikák elsajátítása)
- Olvasás megszerettetése
- Múzeumlátogatás
- Kirándulások
- Versenyek, vetélkedők
- A társadalmi integráció érdekében inkluzív környezet biztosítása
- Civil szervezetekkel való közös programok
- Többségi iskolákkal közös tevékenységek megvalósítása
- Sport és művészeti (zene, nemzeti és modern tánc, képzőművészet) programok előtérbe helyezése integrált környezetben

A kollégium a helyi társadalom elvárásait, a nevelési-oktatási környezet lehetőségeit is figyelembe véve végzi munkáját.

A kollégium a közösségi élet fejlesztésének céljából az egyén és a közösség harmóniáján alapuló környezetet és tevékenységrendszert alakít ki. Az egyéni és életkori sajátosságok, valamint a sajátos nevelési igény szükségleteinek figyelembevételével a tanulók aktivitására, öntevékenységre, önszervező képességére alapozva a kollégiumi programokon keresztül biztosítja a közösségi élmény megélését. A kollégiumi nevelő – oktató munka során kialakítja a tanulók közössége iránti felelősségét, bizalmát, valamint a segítőkészségét.

A közösségi élet fejlesztését programok megvalósításával biztosítjuk. (kollégiumi hét, sportnap, egészségnap, ünnepi rendezvények, megemlékező műsorok, kulturális bemutató..)

Külső meghívott vendégek, civil szervezetek képviselőinek előadásai

Városi kulturális rendezvényeken, műsorokon, kiállításokon, sportrendezvényeken való részvétel.

Nyílt kiállítások rendezése diákjaink munkáiból.

Nyílt kulturális bemutatók.

Egyéni fejlesztés

Egyéni fejlesztés során a fejlesztésen részt vevő gyerek/ekkel az iskolai, osztályfőnökkel egyeztetett fejlesztésre szoruló területek kapnak hangsúlyt. Mivel ezek a foglalkozások a késő délutáni időpontban vannak, így a szociális kompetenciák erősítése és az érzékszervi fejlesztések vannak túlsúlyban, hiszen ezeket lehet játékos, könnyedebb, lazább környezetben fejleszteni.

GYERMEK ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermek és ifjúságvédelmi tevékenység – a tanulók szociális helyzetének sokszínűségéből adódóan – egy igen fontos része az intézményi kollégiumi munkának.

Célja, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő és megelőző intézkedéseket tegyen a rászorulóknak érdekében.

A munkát a gyermek- és ifjúságvédelemmel megbízott személy segíti.

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenységek:

- folyamatos kapcsolattartás a családokkal
- családlátogatások
- segítő beszélgetés, személyes találkozás
- mentálhigiénés és egyéb egészségvédelmi programok
- szülőkkel, gondviselőkkel való együttműködés,
- szülői értekezletek adta lehetőségek kihasználása,
- fejlesztés, felzárkóztatás, tehetséggondozás, pályaválasztás, önálló életvitelre való felkészülés segítése

A KOLLÉGIUM HAGYOMÁNYAI ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE

Az intézményegység kiemelten kezeli az értéket teremtő hagyományok megvalósítását, továbbvitelét.

A kollégium a maga sajátos eszközeivel kiépíti, folyamatosan ápolja és megújítja önálló arculatához kapcsolódó hagyományait, erősítve a kollégiumi közösség együvé tartozását (kollégiumi hét, karácsony, farsang, kollégiumi tanévzáró stb.).

A kollégiumi hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat és azok felelőseit a nevelőtanárok éves munkatervükben határozzák meg.

Ezen hagyományok ápolása, fejlesztése joga és kötelessége a kollégiumban dolgozó felnőtteknek és a tanulóknak egyaránt.

Hagyományaink nem végesek. Igyekezünk azokat évről-évre bővíteni, a változással újabbak keletkeztek és keletkezhetnek, igazodva tanulóink igényeihez és a társadalmi, környezeti elvárásokhoz.

Az igényes ünnepi műsorok, rendezvények, szabadidős tevékenységek, környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos programok megtervezésével, szervezésével, lebonyolításával.

Hagyományok

- télapó,
- karácsony,
- farsang,
- március 15,
- Ki mit tud?
- Kulturális bemutató,
- Madarak és Fák Napja ,
- Kollégiumi tanévzáró

ISKOLÁVAL, A SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI

Kollégium – iskola kapcsolata

Iskolával való együttműködés

A kollégiumi nevelőtanárok valamint az iskolai pedagógus tájékozódnak egymás munkájáról.

Az együttműködés formái lehetnek:

- órák, foglalkozások látogatása
- kapcsolattartás írásban (pl. üzenő füzet)
- a tanuló és a tanulóval foglalkozó pedagógusok (iskolai, kollégiumi nevelők) együttes megbeszélései

A kollégium a tanuló iskolai magatartását, tanulmányi eredményét is figyelemmel kíséri. A hatékony szervezeti kommunikáció megvalósítása érdekében a kollégiumunk szorosan együttműködik a többi intézményegységgel a tanuló minél eredményesebb fejlesztéséért.

Tevékenység	Módszer	Felelős	Határidő
A tanuló iskolai munkájának megismerése (magatartás, szorgalom)	egyéni elbeszélgetés, óralátogatás, osztályfőnök, szaktanárokkal való konzultáció	kollégiumi nevelőtanár	folyamatos
Tanulási problémák feltárása, fejlesztési lehetőségek egyeztetése	interjú, egyéni elbeszélgetés, megfigyelés, konzultáció	nevelőtanár	folyamatos
Tanulmányi eredmények, figyelemmel kísérése	konzultáció az osztályfőnökkel	nevelőtanár	folyamatos
Formális tevékenységek	főbb dokumentumok vizsgálata közös nevelési értekezletek, közös továbbképzések	nevelőtanár, intézményegység-vezető	munkaterv szerint
A hátrányos helyzetű tanulók segítése, hátránykompenzáció	egyéni elbeszélgetés, családlátogatás	kollégiumi nevelőtanár, gyermek és ifjúságvédelmi felelős	folyamatos

Pedagógiai munkát segítőkkel való együttműködés

A kollégiumi nevelőtanárok, valamint a pedagógiai munkát segítő kollégák kapcsolattartása, az esetmegbeszélések, a problémahelyzetek és azok gyors megoldása során valósul meg.

Szülőkkel való együttműködés

Nevelőmunkánk eredményességének feltétele, hogy a szülői igényeknek meg tudjunk felelni, miközben a tanulók segítő, elfogadó együttműködő attitűdje is fennáll. A távolság és egyéb nehézségek ellenére minden lehetőséget meg kell ragadnunk a szülői ház és a nevelőtestület jó együttműködéséért.

A kollégium a következő együttműködési formákat ajánlja:

- Előre tervezett szülői értekezletek és fogadóórák
- Rendezvényeink nyitottsága
- Alkalmoszerű személyes találkozások, meghívások
- Telefonon, levélben, interneten történő kapcsolattartás

A szülők részéről a következő közreműködési formákat kérjük:

- Együttműködő, érdeklődő hozzáállást a közös célok megvalósítása érdekében
- Összinte véleménynyilvánítást és a problémák nyílt megbeszélését, közös megoldásukra tett erőfeszítéseket

Az együttműködés további lehetőségei:

- Olyan rendezvények szervezése, melyek vonzóak, időpontjaikban megfelelőek arra, hogy a szülők szűkebb rétegeit mozgósítsák

A kollégiumi nevelés a család segítségével lehet teljes értékű. Az intézményi kollégium a szülőkkel való jó kapcsolat kialakítására, maximális együttműködésre törekszik.

Hagyományos kapcsolattartási formák:

- személyes kapcsolattartás
- családlátogatás, szülői körlevelek – aktuális információk, közlemények, kérések közvetítése,
- nyílt napok
- rendezvények, programok nyilvánossága

A KOLLÉGIUMI NEVELÉS EREDMÉNYESSÉGE, ÉRTÉKELÉS

A kollégiumi nevelő munka eredményességének szempontjait a nevelőtestület közösen alakítja ki, és közösen foglaljuk rendszerbe, hogy milyen szempontok alapján vesszük figyelembe.

A nevelés eredményességének vizsgálata során kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gyerekek, tanulók és a csoportok neveltségi szintjének, közösségi életének a csoporttagok egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.

Az eredményesség értékelésekor figyelembe kell venni, hogy a nevelési folyamat milyen kiindulási állapotból, milyen feltételek mellett fejtette ki hatását, milyen szinten fejlesztette a tanulókat (figyelembe véve a tanulók egyéni sajátosságait).

KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK CÉLJAI, MÓDSZEREI, ESZKÖZEI

A kollégium –mint közösségi helyszín- a nevelési folyamat során hangsúlyt helyez a pozitív közösségi szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek (empátia, tolerancia, kooperáció, konfliktuskezelés, kommunikációs és vitakultúra, szervezőkészség) fejlesztésére. A kollégiumnak a feladata a családi életre (a családtagi szerepekre, a párkapcsolatok kulturált kialakítására, a takarékos és ésszerű gazdálkodásra stb.) nevelés.

Cél

- olyan közösség kialakítása, ahol „mi tudattal” rendelkeznek a gyerekek
- csoportnormává válik az egymásért való felelősségvállalás, egymás segítése
- ismerik és megbecsülik egymás értékeit, a gondolkodás előítélet-mentes
- a csoport minden tagja biztonságban érzi magát
- fontosnak érzi magát és lehetősége van sikerélményhez jutni
- segíti a szocializációt, integrációt

Módszerei, eszközei

- önszerveződés
- diákönkormányzati kezdeményezés
- kollégiumi ötletláda
- integrációs programok kollégiumon belül és kívül

MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTOLÁSI TEVÉKENYSÉG SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

- a mentális és testi képességek folyamatos megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges a megfelelő életritmus kialakítása
- az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeret belső igénnyé válása
- rendszeres testmozgás, sportolás igénye
- a művelődés minden színterének lehetőség szerinti igénybevételének igénye.
- az ehhez kapcsolódó szokásrendszer megalapozása

A GYEREKEK, TANULÓK ÉRTÉKELÉSE

Az értékelés elvei

- A foglalkozásokon, folyamatosan, személyre szabottan, a pozitív megerősítés elvét alkalmazva értékelünk.
- Az ismeretek elsajátítása, képességek, készségek fejlődése területén a gyermek, tanuló önmagához mért fejlődését, a feladatvégzéshez való hozzáállását, motiváltságát is értékeljük.
- A tanuló társaihoz, felnőttekhez való viszonyulását, magatartását, attitűdjét, szociális kompetenciáját is megfigyeljük, és értékeljük.
- A gyermek tanuló egyéni teljesítményeit, erőfeszítéseit és a közösségben, a közösségért végzett munkájának eredményeit is figyelembe vesszük szorgalma és magatartása értékelésekor.
- Önértékelésük, kritikai érzékük fejlesztése érdekében önmaguk teljesítménye reális értékeléséhez és társaik, valamint kollégiumi csoportjuk értékelésének gyakorlásához valóságos élethelyzeteket biztosítunk.

Az értékelés formái és rendszeressége

- Egyéni teljesítmény értékelése: Elvárt, hogy minden foglalkozás közben és végén, összefoglalóan történjen. Egyénenként - a tanulók képességeit figyelembe véve- általában szóban, csoport előtti dicsérettel értékelünk, előnybe részesítjük a folyamatos pozitív megerősítést.
- **Csoportos** értékelés: Napi, havi értékelés a csoport kiemelt feladatainak megvalósítása során csoport szinten. Célja a csoporttudat erősítése, a tanulói tevékenység és magatartás kritikusabb szemlélése. Törekszünk arra, hogy a gyerekeknél az én tudat az egyéni képességekhez mértén kialakuljon. Kommunikációjuk, vitakultúrájuk, társas viselkedésük a kritikai érzékük fejlődjön, örüljön elért eredményeinek, hibáit ismerje fel. Tettei következményeivel legyen tisztába. Tevékenységeiben rövidebb és hosszabb távú célokat tűzzön ki.

6.sz. melléklet
INTÉZMÉNYI JÓ GYAKORLATOK, INNOVÁCIÓK

2016

JÓ GYAKORLATOK

A szolgáltatói szerephez rendelkezésre áll 18 innováció – „jó gyakorlat” melyek az Educatio szolgáltatói kosár felületén megtekinthetők.

<https://iskolataska.educatio.hu>

JÓ GYAKORLAT	JÓ GYAKORLAT RÖVID ISMERTETÉSE	SZERVEZETI KERETEK
REFERENCIATERÜLET: Új típusú felsőoktatási gyakorlóhely, partnerintézmény, mely a modernizáció területein szervezeti kultúrája és módszertana szempontjából mintaközvetítő		
<i>Főiskolai hallgatók gyakorlati képzése</i>	Az elmúlt években az oktatás tartalmi, módszertani megújulása mellett, jelentősen megváltozott a hallgatók gyakorlati képzése is. A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény gyógypedagógusainak módszertani kultúrája ennek megfelelően átalakult, lépést tartott a változásokkal, azonnal reagált az új gyakorlati követelményekre, biztosítva a terepet az összetett elvárásoknak. A jó gyakorlat célja minél több lehetőség biztosítása a hallgatóknak, hogy a tanulmányaik során szerzett ismereteiket a gyakorlatban eredményesen alkalmazzák, a tanulásban akadályozott, valamint az értelmileg akadályozott tanulók sokoldalú fejlesztő eljárásait megismerjék és kipróbálhassák. Gazdagodjon önismeretük, énképük, pályaidentitásuk. Ismerkedjenek meg a gyakorlatban alkalmazott újszerű tanulószervezési eljárásokkal, kompetencia alapú programcsomag alkalmazásával az SNI tanulók ellátásában. A tanítási gyakorlatok komoly tervezési, szervezési feladatokat jelentenek az intézmény vezetésének, az érintett szakvezetőknek, a gyakorlati képzésben résztvevő valamennyi szakembernek.	igény szerint hospitálás, csoportos, egyéni, összefüggő egyéni tanítási gyakorlat

REFERENCIATERÜLET: Egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény az integráció szolgálatában		
„A siker kulcsa Te vagy!” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei a diákok otthonban	A tehetség azonosítását követően a tehetséggondozási koncepció kidolgozása, tehetség kibontakoztatása a differenciált nevelés-oktatás eszközével, tanórán kívül, egyéni és csoportos fejlesztéssel, a képességek kibontakoztatását segítő programokkal, foglalkozásokkal. Tehetségsegítés, értékközvetítés a hátrányos helyzet enyhítésére, esély a kiemelkedésre, hozzájárulás a társadalmi integrációhoz. Tehetőséges gyerekek felkészítése hazai és nemzetközi versenyekre. Nyitott kollégiumi tehetség-programokkal a társadalmi szemlélet formálása.	tanórán kívüli egyéni és csoportos fejlesztés
„Mindenki tehetséges valamiben” A tehetséggondozás szerepe és lehetőségei az SNI tanulók fejlesztésében	Mindenki tehetséges valamiben – a sajátos nevelési igényű gyermek is. A jó gyakorlat célja a tehetségterület azonosítása, a gyermek erős és gyenge oldalának felismerése, az ehhez szükséges gyermek- és tanuló-megfigyelési eljárások alkalmazása. A tehetségazonosítást követően, differenciált fejlesztéssel, képességeik kibontakoztatása tudatosan megtervezett, egyéni, vagy csoportos fejlesztéssel a művészetek, a sport területén. A sérülés-specifikumoknak megfelelően a fejlesztő szakember figyelmet fordít a speciális képesség és személyiség-fejlesztés egyensúlyára. Tehetséggondozó programok, módszerek, eljárások, technikák alkalmazásával a kreativitás, a motiváció fejlesztése, folyamatos mentori segítségnyújtással. A fentiek továbbadása, a tehetség-gondozás szolgálatába állítása.	egyéni fejlesztés

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

<i>„Segítünk, hogy segíthess” Gyógypedagógiai intézmények a XXI. században</i>	Az integráció-inklúzió, az új oktatási formák, módszerek megjelenése az eddigi gyógypedagógiai gyakorlatot átértékelésre készítetik. A szegregált gyógypedagógiai intézmények szemléletváltása, átalakulása elkerülhetetlen. A jó gyakorlat célja, hogy a gyógypedagógiai intézmények tartalmi és szervezeti megújulásukhoz segítséget kapjanak, a jövő változásaihoz, kihívásaihoz alkalmazkodva (például szolgáltatások bővítése, szervezeti átalakulás, egységes gyógypedagógiai intézménnyé válás).	szakmai továbbképzés
<i>A judo terápiás alkalmazása a tanulásban és értelmileg akadályozott tanulóknál</i>	A judo-foglalkozás terápiás jelleggel komplex fejlesztés, tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók részére. Célja: a gyerekek kondicionális és koordinációs képességeinek fejlesztése, személyi higiénia betartására nevelés, ill. annak fejlesztése, mozgástanulás és mozgásbiztonság elérése és annak fejlesztése, sérülésspecifikus fejlesztés lehetővé tétele, viselkedési, magatartási problémák javítása, helyzetfelismerés, konfliktuskezelés, döntésképeség fejlesztése különböző szituációkban, segítségnyújtási módok és annak felelőssége, szociális kompetenciák fejlesztése.	tanórán kívüli tevékenység

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

<i>Gyermekvers és feladatgyűjtemény beszédfejlesztéshez</i>	A „jó gyakorlat” célja a hallási figyelem fejlesztésének, a beszédhangzók auditív felismerésének és az automatizálásnak a színeesebbé tétele, differenciálása. Az individualizált képességfejlesztés a beszédszervi mozgásokat ügyesíti, kialakul a tiszta beszéd. Mindezek hozzájárulnak az anyanyelvi kulcskompetenciák fejlődéséhez. A „jó gyakorlat” bemutatja a Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény logopédusainak tevékenységét, a módszertani és gyakorlati tapasztalatokat és a kidolgozott segédanyagokat.	egyéni és kiscsoportos fejlesztés
<i>Pályaválasztási tanácsadás szerepe a pályaorientációs tevékenységben</i>	A jó gyakorlat célja a pályaválasztási tanácsadás gyakorlati megvalósításának bemutatása. A pályaválasztási tanácsadás segíti az általános iskolák, a pedagógusok pályaorientációs munkáját, a 7. és 8. osztályos tanulók pályaválasztási döntését. A hosszabb időszakot átölelő folyamatos ellátást biztosító programsorozatban helyet kap a felvételi és foglalkoztatási lehetőségeket figyelembe vevő tájékoztatás, emellett az egyéni, személyes igényekre épülő tanácsadás, valamint a tanulók önismeretének fejlesztése is.	tanórán kívüli tevékenységek egyéni és kiscsoportos formában
<i>Nagybajomi Tagintézmény Mesék vándorútján</i>	<i>Cél a tanulók tanórán kívüli tevékenységének szervezése, programsorozat, amelyben ismereteiket bővíthetik, fejlődhetnek az alapkompentenciáik, teret adhatnak fantáziájuknak, megismerhetik az alkotás örömeit. A program három pillére: képességfejlesztő elméleti feladatok levelezős formában, amelyek tartalmazznak egy kreativitást, ügyességet igénylő</i>	tanórán kívüli tevékenység

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

	<i>feladatot, a záró rendezvény egy vetélkedő, mely a társas viselkedés, a szociális készségek fejlesztésének ad teret. A rendezvénysorozat lehetőséget biztosít ép és tanulásban akadályozott tanulók közös tevékenységére, hátrányos, halmozottan hátrányos tanulók bevonására. A versenybe alsós osztályok és 2-6. osztályos tanulásban akadályozott tanulócsoportok vonhatók be, a feladatok sokszínűsége a gyerekek többségét szólítja meg. Négyfordulós levelezős verseny, s egy vetélkedő adja a keretet a versengésnek, melynek megvalósítása öt hónapot ölel át. Fontos cél az olvasás, a mesék népszerűsítése a gyermekek körében. Mivel tanórán kívüli keretek között találkoznak az olvasással, erősödik a motivációs bázisuk. A tehetség felismerésére és gondozására is lehetőséget ad. Segíti a tanulóközpontú pedagógiai eljárások alkalmazását, kutatómunkára, csoportmunkára ad lehetőséget, mozgósítja a gyermekek meglévő ismereteit.</i>	

REFERENCIATERÜLET: A kompetencia alapú nevelési, oktatási programot átfogóan, mintaadóan alkalmazó intézmény, referenciahely		
<i>A kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodájában</i>	A kompetencia alapú óvodai programcsomag adaptációs folyamatának bemutatása a szegregált gyógypedagógiai és a befogadó, inkluzív intézmények számára. Az SNI helyzetből adódó különbségek csökkentése az óvodai élet során, a gyermekek részképességének korai fejlesztése, az egyéni képességek kibontakoztatása, differenciált fejlesztés, esélyegyenlőség, sikerélmény biztosítása, önkiszolgálásuk és önállóságuk fejlesztése, szeretetteljes környezet kialakítása a gyermekek köré a fejlesztési céloknak megfelelően és több óvodai program ötvözése a célok elérésének érdekében.	óvodai tevékenységek
<i>Egészség(l)esen - egészségnevelési program</i>	Az Egészség(l)esen egészségnevelési jó gyakorlat elsődleges célja valamennyi évfolyamon a prevenció, az egyéni adottságok, készségek, képességek, attitűdök kifejlesztése, az egészségtudatos értékrendszer kialakítása, belső igénnyé formálása. Az 1-12. évfolyamokat átfogó, moduláris felépítésű program szakaszonként is megvalósítható, továbbá összekapcsolásukkal az iskolarendszer valamennyi évfolyamán felhasználható.	moduláris oktatási program tanórai és szabadidős tevékenységek keretében
<i>Kompetencia alapú oktatás sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez</i>	A kompetencia alapú oktatási programcsomagok adaptációs folyamatának bemutatása a sérülés típusára, az egyéni képességekre koncentrálna, a szegregált gyógypedagógiai és a befogadó, inkluzív intézmények számára. A korszerű ismeretanyag gyakorlati készségeken	tanórai kereteken belül a tanmenetek szerint

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

	alapuló alternatív feldolgozása, a tanítási-tanulási folyamat újfajta tervezése, szervezése, értékelése, a kész anyagok átadása. A gyermek egyéni haladási ütemének, tanulási stratégiájának megfelelő, a programcsomagokhoz igazodó módszerek, pedagógiai eszközök gyakorlati alkalmazásának lehetőségei, elemzése, sérülésspecifikus tanulási utak és képességfejlesztés, facilitáló pedagógus szerep. Az SNI tanulóakra megfogalmazott követelmények alapján a tudás, az ismeretek, az alkalmazás elvárt szintjének összekapcsolása a kompetenciaterületek követelményeivel, és a feldolgozandó modultartalmakkal.	
<i>„Veszélyben a világ” – Környezetvédelmi témahét az 1-6. évfolyamon</i>	A jó gyakorlat célja – témahét megvalósításával – az 1-6. osztályos tanulók környezetvédelem magatartásának, gondolkodásának, a környezetért felelős életvitelének kialakítása, a környezettudatos magatartás, értékrend, attitűd, érzelmi viszonyulások formálása és a környezetről, társadalomról kialakítható tudás bővítése. E mellett kiemelt szerepet kap a globális ökológiai szemlélet kialakítása, közvetlen tapasztalatszerzéssel, problémamegoldó gondolkodással, a döntés lehetőségének megteremtésével.	tanórai kereteken belül és kívül egy témahétre vonatkoztatva

A TÁMOP 3.4.2. A.11. pályázat keretében adaptált Jó gyakorlatok	
<i>Az óvoda-iskola átmenetét segítő program</i>	Tanulási és beilleszkedési kudarcok megelőzése az óvodából az iskolába lépés megkönnyítésével. Segítséget nyújtani szülőknek, óvodapedagógusoknak, tanítóknak abban, hogy az átlagtól eltérő fejlődésmentű kisgyermek számára mind zökkenő mentesebb legyen az iskolakezdés. Szülő és pedagógus jusson olyan ismeretek, gyakorlati technikák birtokába, melyek segítik az eltérő nevelési igényű gyermekkel való bánásmódot, illetve fejlesztésüket. Nevelő és nevelt egyaránt tudja elfogadni a másságot, a felnőtt résztvevők tudjanak olyan szeretetteljes, biztonságérzetet nyújtó légkört kialakítani, melyben a gyermek személyisége harmonikusan fejlődik. Kapjanak az óvodapedagógusok segítséget a sikeres iskolakezdéshez szükséges alapkészségek fejlesztéséhez.
<i>Hogyan tudunk hatékonyan fejleszteni tanórán egyéni fejlesztési terv alapján?</i>	A jó gyakorlat célja, hogy a pedagógusok megtalálják az egyéni fejlesztési tervek alapján a gyermekek számára legmegfelelőbb módszereket, eszközöket, melyek biztosítják az egyénre szabott optimális fejlesztési folyamatok megvalósulását.
<i>Egyéni Átvezetési Terv- Az iskolából a munka világába való bejutás támogatására</i>	A munkaerőpiacra történő belépés és utókövetés, illetve munkahely megtartás támogatása.

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

<i>„Az légy, aki vagy” – iskolaátmenetet támogató kompetenciafejlesztés</i>	Az életpálya-építés tudatosságának és folyamatosságának támogatása, a munkaerő-piaci sikerességhez szükséges kompetenciák célzott fejlesztése. A célrendszer elemei: -A tanulási- fejlesztési folyamat mentorálása, a pályaválasztás megalapozása. -A tanulók, kiemelten a szociális és kulturális hátrányokkal rendelkező tanulók személyes kompetenciáinak feltérképezése. -A szakmatanuláshoz és a munkaerő-piaci sikerességhez szükséges kompetenciák célzott fejlesztése. A szakmák, a munka világának megismertetése, munkatapasztalatok szerzése. - Az iskolaszintek közötti átmenet megkönnyítése, a lemorzsolódás megakadályozása, a tanulók felkészítése a középfokú képzésbe, kiemelten a szakképzésbe való belépésre. - Az általános iskolában megkezdett fejlesztési folyamat továbbvitele a középiskolába. - A HH és HHH tanulók életesélyeinek növelése. - Az általános iskolai pedagógusok gondolkodásmódjának, szemléletének, gyakorlatának formálása az életpálya-építés tudatosságának érdekében.
<i>Hatékony együttnevelés korszerű módszerek, eszközök, eljárások alkalmazásával (projekt, differenciálás, kooperatív, portfólió)</i>	A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók beilleszkedési esélyeinek biztosítása. A pedagógusok attitűdváltozásának elősegítése, módszertani kultúrájának bővítése. Esélyteremtő környezet kialakításához módszertani segítségnyújtás. A különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásával a tanulók különböző kompetenciáinak hatékony és eredményes fejlesztése.
<i>Szülők bevonásának lehetséges módozatai 13 tételben</i>	A jó gyakorlat alkalmazása segít a családdal való jó kapcsolattartás, együttműködés kibontakozásában. A szülő és a pedagógusok közötti bizalmas kapcsolat révén a gyermek érzi, hogy a felnőttek közösen segítik, foglalkoznak vele. A szülők iskolai életbe való bevonása segít, hogy a szülők közvetlen tapasztalatot szerezzenek saját gyermekükről. A család bevonása segíti a pedagógust a gyermek megértésében. Az intézményi és a családi szocializáció egymásra épül.

<i>Életpálya építési és szociális életviteli kompetenciák fejlesztését, alapkészségek megerősítését célzó oktatás és tanulásszervezés az integrált nyílt munkaerő-piaci munkavállalás elősegítése érdekében</i>	A munka-erőpiaci esélyek növelése érdekében a megfelelő alkalmazkodás feltétele, hogy a gyakorlatukat töltő fiatalok megismerhessék a felnőtt világ munkavállalással kapcsolatos elvárásait és szabályait. Az SNI tanulók munkaerőpiacra való felkészítése a szakiskolába történő belépés pillanatától kezdve tudatos, tervezett tevékenység. Célja a munkaerőpiacra történő belépés, nyomon követés, a munkahely megtartásának támogatása. A felkészítés során a tanulók azon kompetenciáit fejlődnek, amely munkavégzésükhöz, és az önálló felnőtt életvezetésükhöz nélkülözhetetlen. Emellett kiemelt feladat a kommunikációs és szociális képességek fejlesztése. A munkaerő-piaci felkészítést szolgáló foglalkozások a munkavállalással kapcsolatos kompetenciák fejlesztését erősítik. A gyakorlat lehetőséget teremt arra is, hogy a munkáltatók megismerhessék az SNI emberek képességeit, mely megalapozza későbbi döntésüket alkalmazásukról.

INNOVÁCIÓK

INNOVÁCIÓ MEGNEVEZÉSE	AZ INNOVÁCIÓ RÖVID ISMERTETÉSE	IDŐPONTOK, IDŐTARTAMOK SZERVEZETI KERETEK ÉRINTETT ÉVFOLYAMOK, CSOPORTOK
„Tavaszi szél vizet áraszt” Környezetvédelmi témahét	A témahét célja a közvetlen és tágabb természeti környezethez való viszonyulás fejlesztése, tevékenykedtető, élményszerű, játékos, tapasztalatszerző, kooperatív munkával. A gyermekek élőlényekkel kapcsolatos viszonyának fejlesztése, növények tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés.	Időtartam: tavasz, egy hét Célcsoport: sajátos nevelési igényű gyermekek csoportja 3-7 éves korig Szervezeti keret: témahét
„Nyuszi fülét hegyezi...” - Húsvétváró témahét	A témahét megteremti az ünnepi hangulat kialakulását a Húsvétra való készülődéssel. Közösségformálás közös élményekkel, az időszak népi hagyományainak ápolása.	Időtartam: Húsvét előtti hét Célcsoport: sajátos nevelési igényű gyermekek csoportja 3-7 éves korig Szervezeti keret: témahét
„Négy kis gyertyafényes lángja szeretetet hoz a házba.” Adventi témahét	Az ünnepi hangulat kialakításával lehetőség van a karácsonyi időszak hagyományainak ápolására. A várakozás időszakában a közös élmények segítik formálni a közösséget. A szülők bevonásával erősödik az óvoda és a család kapcsolata.	Időtartam: november első hete Célcsoport: sajátos nevelési igényű gyermekek csoportja 3-7 éves korig Szervezeti keret: témahét

„ Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?”- A Föld napja – óvodai projekt	A projekt elősegíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását, fejlesztését. Megismerteti őket az alapvető környezet- és természetvédelmi szabályokkal. Az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő tevékenységek végzésével, élményszerű játékos tapasztalat szerzésekkel alakítja a Föld, a természet védelméhez való pozitív hozzáállást, a felelősség érzetét.	Időtartam: évente április 29. Célcsoport: sajátos nevelési igényű gyermekek csoportja 3-7 éves korig Szervezeti keret: projekt
Gesztusnyelv	Az innováció célja a fejlesztő iskolai tanulók habilitációs és rehabilitációs programjának frissítése. Leginkább a kommunikáció területét fejlesztve, hiszen a kommunikációs nehézségek gátolják az eredményes oktatás-nevelés lehetőségeit, másodlagos zavarokat alakíthatnak ki, vagy súlyosbíthatják azokat. Kiemelt cél a hangzó beszéd támogatása a gesztusjel, mint kommunikációs eszköz elsajátításával. Ezáltal lehetőség nyílik számukra, hogy kikerüljenek elszigeteltségükből, segítve ezzel a családi és társadalmi szocializáció megkönnyítését. A partneri együttműködésben „híd” szerepet tölthetünk be a gesztusnyelv alkalmazásával a szülő – gyermek – intézmény között.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: fejlesztő iskolai csoportok Szervezeti keret: tanórai és tanórán kívüli

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

Adventi projekt	A projekt programjai segítik, hogy a tanulók számára hagyománnyá váljon az adventi várakozás. Az átélt élmények ösztönözzenek arra, hogy saját környezetükben is továbbéltsék az ünnepvárás szokását. Az adventi időszak alkalmat teremt az emocionális nevelésre, a személyes és szociális kompetenciák fejlesztésére.	Időtartam: december első hete Célcsoport: tanulásban akadályozott tanulók 1-6. évfolyamai, foglalkoztató csoportok Szervezeti keret: délutáni tanulásszervezés és szabadidős foglalkozások
A nagybetűs élet – Átmenet a gyermekkorból a felnőttkorba	A program a tankötelezettséget elérő, 16 év körüli tanulóknak nyújt segítséget azáltal, hogy betekintést nyerhetnek a „felnőtt” életbe. Elősegíti, hogy az elméletben megtanult ismereteket alkalmazni tudják a gyakorlatban is. Ismerjék fel a problémahelyzeteket, azokat képesek legyenek megoldani. Ezáltal táguljon látókörük, szerezzenek olyan magabiztosságot, hogy életüket tudatosabban éljék. Váljanak önálló, dönteni képes felnőtté.	Időtartam: havi 5 óra 6 alkalommal Célcsoport: 16 évnél idősebb tanulók Szervezeti keret: délutáni szabadidős foglalkozás

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

2013. október 23-i megemlékezés	Intézményi hagyomány az 1956-os eseményekre való megemlékezés, melyet a 9-10. évfolyamos tanulók szerveznek meg. Ez az innováció szakított a korábbi hagyományokkal és olyan műsort állított össze, mely a tanulók aktív közreműködésével és felkészülésével valósult meg. Újszerű elemeket alkalmaz: kiállítási anyaggyűjtés, látogatás a helyi toborzó irodában, internetes bemutató, kiállítás rendezése korabeli tárgyakból, interjú egy szemtanúval, filmkészítés. Ezzel téve szemléletesebbé, élményszerűbbé az ünnepséget és az akkori történelmi eseményeket közelebb hozva a mához.	Időtartam: október 23. Célcsoport: szakiskola 9-10. osztályok szervezésével Szervezeti keret: interaktív iskolai ünnepi megemlékezés

A TÁMOP 3.4.2. A.11. pályázat keretében készült innovációk		
„Kipróbálok” érzékenyítő felkészítés munkáltatóknak	A program célja, hogy a résztvevők megismerjék a fogyatékkal élő tanulók sajátosságait, az elfogadó környezet kritériumait.	Időtartam: 10 óra Célcsoport: munkáltatók, szaktanárok, szakoktatók
Tanuljunk játékkal! Képességfejlesztő játékok	„Minden, ami a tanuláshoz szükséges” címmel rövid bevezetőt tartalmaz a tanuláshoz szükséges kompetenciák, tanulási zavarok, játék, fejlesztő játék témakörben. További elemei: Jól fülelj- beszédpercepciót fejlesztő hanganyag, képes barcoba és Virágról virágra - számolási készséget fejlesztő társasjáték.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: 6-14 éves korú sajátos nevelési igényű tanulók Szervezeti keret: tanórai és tanórán kívüli fejlesztés
Időutazás őseink életébe A szennai falumúzeum, avagy hogyan éltek a falvakban a régi időkben	A projekt közvetlen célja, hogy: a tanulók a szennai falumúzeumban látottak feldolgozása során bővítsék történelmi tárgyú ismereteiket, megismerjék környezetük kulturális értékeit, gyakorolják az együttműködést társakkal, felnőttekkel, erősödjének az önálló ismeretszerzés készségei, az elért sikerek által a tanulási motiváció erősödjön, összességében személyiségük fejlődjön.	Időtartam: 1 hét, tavaszi időszakban Célcsoport: 5. évfolyam, minimum 20 fő Szervezeti keret: projekt Adaptálható más korcsoportok, illetve többségi iskolák tanulóira is.

Merre tovább, melyik úton? Pályaismeretet, pályaválasztást előkészítő képességfejlesztő program 13-18 éves tanulásban akadályozott sajátos nevelési igényű tanulók számára	A program komplex képességfejlesztésre épülő kidolgozott tartalom, melyben különböző minták, cselekvési formák bemutatásán, helyzetgyakorlatokon keresztül a gyerekek számára kevésbé ismert helyzetekben kapnak példát arra, hogyan kell helyesen cselekedni, viselkedni. A program célja, hogy ezáltal fejlődjön a tanulók tájékozódási képessége, ezzel is elősegítve sikerebb társadalmi integrációjukat.	Időtartam: 5x3 óra Célcsoport: 13 – 18 éves korú tanulásban akadályozott sajátos nevelési igényű tanulók, maximum 16 fő/csoport Szervezeti keret: projekt
Óvoda-iskola átmenet problémái, innovációs projekt Napsugár Óvoda, Kaposfő	Együttműködésben megvalósuló projekttel az óvoda és iskola átmenet támogatása. A gyermeki személyiség megismerésével az iskolába lépő gyermekek számára az iskolába átlépés megkönnyítése. Az egyéni különbségek figyelembe vételével a képességek széleskörű kibontakoztatása, eltérő képességek egyéni ütemű fejlesztése, önbizalom erősítése, az iskolaváráshoz kapcsolódó szorongás leküzdése, a helyzetmegoldások bizonytalanságának feloldása. Projekt módszer alkalmazásával a gyermek tudásvágyának elősegítése, az iskola, a tanulás iránti érdeklődés felkeltése.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: 3-7 éves gyermekek Szervezeti keret: projekt

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

	A cél elérése érdekében feladatunk egységben kezelni a 3-7 éves kisgyermekkor, együttműködni a családdal, az iskolával és szükség szerint a pedagógiai segítő intézményekkel	
Májusi parádé Óvoda-iskola átmenetet támogató program	A projekt a sikeres óvoda-iskola átmenet megvalósítását tűzte ki célul, kiemelten azt a célt, hogy a hátrányos helyzetből fakadóan ne legyen olyan iskolai hátrány, amely SNI-hez vezet. • az óvoda-iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a játék, az érzelem és az erkölcs új tartalmú megközelítése • az iskolára való eredményesebb felkészítés • az intézmények közötti együttműködés • az egymáshoz tartozás, közösségi érzés elmélyítése	Időtartam: május Célcsoport: iskolába lépő óvodás gyermekek Szervezeti keret: óvodai szervezés
Nyújtsd a kezed! Alsóból felsőbe könnyedén Innováció az átmenetek kezelésére	Az alsó és felső évfolyam közötti átmenet problémáinak csökkentése. Az SNI tanulók beilleszkedésének elősegítése. A tevékenykedtetésbe ágyazott tanulás, a csoport- és páros munka eszközeivel az összetartozás érzésének erősítése.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: 4-5. évfolyamos tanulók Szervezeti keret: tanórán kívüli

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

	Szorosabb, együttműködő kapcsolatok kiépítése a tanulók, az iskola pedagógusai és tanulói között. A legkülönbözőbb képességű, fejlettségű tanulók közös tevékenységének megvalósítása, az egymásról kialakított előítéletek csökkentése A gyermeki fantázia, kreativitás és kommunikációs készségek fejlesztése, ön és társismeret, információ- és tapasztalatszerzés.	

Felső tagozat és szakiskola közti átmenetet segítő pedagógus együttműködési rendszer komplex tervezete	Célja az általános iskola és szakiskola közti átmenet segítése, önismeret erősítése, reális kép kialakítása önmagáról, lehetőségeiről, korlátairól. Önálló életvitel, társadalmi beilleszkedés módjának, lehetőségeinek megismerése, gyakorlása. Az önálló tanulás, a megismerés módszereinek, műveleteinek gyakorlott alkalmazása. A személyiség érzelmi, akarati oldalának erősítése, pályaaorientáció, önálló életkezdésre való felkészítés. Együttműködés készségének fejlesztése megváltozott helyzetekhez, körülményekhez való alkalmazkodás képességének erősítése.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: 8.-9. évfolyam Szervezeti keret: tanórán kívüli
„Játsszunk együtt Ribizli Bercivel!” Csoportok közti átmenet együttműködő projekttel	A projekt fő célja az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a tanulók egészséges fejlődésének támogatása csoportok közti együttműködéssel A programsorozat tevékenységei a csoport besorolástól függetlenül alkalmazhatóak a tanulók fejlettségi szintjének megfelelő, differenciált élmény és tapasztalatszerzési lehetőségekkel.	Időtartam: Célcsoport: Készségfejlesztő szakiskola tanulói, fejlesztő iskola tanulói Szervezeti keret: projekt

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

„Felnöttem” Átmenet a gyerekkorból a felnőtt korba Gyakorlatra felkészítő program	A tankötelezettségi kort elérő 16 év körüli tanulóknak nyújt segítséget abban, hogy betekintést kapjanak a felnőtt életbe. A gyakorlat központú program elősegíti, hogy tudjanak stratégiákat készíteni a céljuk elérésért, a szükséges tevékenységek tartalmát tudják megtervezni. Feladat olyan tevékenységek gyakorlása, megtervezése, lebonyolítása, melyekkel a tanulók a hétköznapiakban szembesülhetnek, és megoldásukra önállóan is képessé válnak. A programban résztvevő felnőtt támogatók olyan tanulási helyzeteket teremtenek, ahol a tanuló kipróbálhatja önmagát. A felnőtt feladata a kísérés, a segítségnyújtás.	Időtartam: tanév során folyamatos Célcsoport: tankötelezettségi kort elérő 16 év körüli tanulók Szervezeti keret: gyakorlatra felkészítő program
EGY-MÁSÉRT Partnerség a másság elfogadásáért	A közösségi szolgálat egyidejűleg támogatásra szorulóknak és az önkéntes munkát végzőknek is fontos, a közös tevékenység mindkét oldalon hozzájárul az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák, közvetlenül a szociális és állampolgári kompetencia megerősítéséhez. A szegregált és többségi iskola tanulói között kialakuló személyes kontaktusok nagymértékben elősegítik a másság elfogadását, hozzájárulva e társadalmi	Időtartam: folyamatos Célcsoport: befogadó intézmény 1-8. évfolyam, középiskolák 9-12. évfolyamos tanulói Szervezeti keret: extracurriculáris, tanórán kívüli tevékenység

	rétegek egymáshoz közelítéséhez, az átmenetek fiatal korban kezdődő kezeléséhez. <i>A középiskolás diákok</i> tevékenységük során közvetlenül tapasztalják meg a tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók sajátosságait, amely változást eredményez a hozzájuk fűződő viszonyukban. Az elfogadás csökkenti a szegregált intézmény(ek) tanulóinak kirekesztettségét, és alapul szolgál a fogyatékosokkal kapcsolatos szemléletváltáshoz, a másság elfogadásához. <i>Az értelmi fogyatékos gyermekeknek</i> lehetőségük nyílik új kapcsolatok kialakítására, amely alatt élményeket szerezhetnek, ezáltal zárt közösségben folyó életük új színekkel gazdagodik. Ez pozitív hatással van szociális érzékenységük mellett további személyes kompetenciáik fejlődésére is. A program hidat épít az eltérő társadalmi miliőből érkező diákokon keresztül a szegregált intézmény és a többségi környezet közé.	

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

A beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű óvodás gyermekek integrációs nevelése	3-7 éves beszéd fogyatékos óvodás gyermekek inkluzív fejlesztése vegyes óvodai csoportba integrálva, a Tevékenységek Központú óvodai nevelési program, és a Kompetenciai alapú óvodai nevelés aspektusában. Kiemelt figyelemmel, a többségi gyermekcsoport és sérült gyermek közötti társas kapcsolatokra, a kommunikációra, megismerő tevékenységre, motoros, és szenzoros képességekre.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: 3-7 éves beszéd fogyatékos óvodás gyermekek Szervezeti keret: óvodai szervezés
„Az ünnepvárás csodái” A súlyosan halmozottan fogyatékos gyermekek integrációs programja	A súlyosan és halmozottan sérült és az értelmileg akadályozott gyermekek a projektben közös tevékenységben vesznek részt a karácsonyi ünnepvárás különböző tematikai egységeinek feldolgozásában. A programsorozat tevékenységeiben a tanulók megtalálják a fejlettségi szintjüknek megfelelő differenciált élmény és tapasztalatszerzési lehetőségeket. Fontos szerepet kap az erkölcsi, szociális és kommunikációs képességek fejlesztése és az érzelmi nevelés. A programok nyitottak, ezzel biztosítják a társadalom különböző csoportjainak részvételét a projektben.	Időtartam: adventi időszak Célcsoport: súlyosan és halmozottan sérült és értelmileg akadályozott gyermekek Szervezeti keret: projekt

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

A gyümölcsök is mások... a sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésének elősegítésére	A projekt a sajátos nevelési igényű és a többségi gyermekek együttműködésére épít. Tevékenységeinek, munkaformáinak tervezésével a sajátos nevelési igényű tanulók igényeit figyelembe veszi, képességeiknek, egyéni adottságaiknak megfelelően összeállított feladatokat tartalmaz, de olyan módon, hogy társaikkal egyenrangúan vehetnek részt a megvalósításban	Időtartam: egy hét Célcsoport: sajátos nevelési igényű és többségi gyermekek, általános iskola 3.4. osztály Szervezeti keret: projekt
Kincskeresés haza, család, gyermek	Az iskolai nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztése nem lehet eredményes a szülői ház és a pedagógusközösség koordinált együttműködése, ill. a kölcsönös bizalom hiányában. Az iskola nyitottabbá válásához szükséges a szorosabb, összehangoltabb, rendszeresebb együttműködés a szülők közreműködésével, támogatásával. Célunk az, hogy az innováció által olyan családra, szülőkre épülő nyitott intézmény valósuljon meg a „kincskeresés” módszereivel, amely által megtalálhatják az élet igazi értékeit. Témák: Témafeldolgozás másként 1. 1848. március 15. Forradalmi 7 2. Családi 7 3. Minden gyermek kincs – Kincskereső 7	Időtartam: 3x 1 hét Célcsoport: általános iskola 1-4 osztály Szervezeti keret: témahét

Legyünk mi is bohócok	A téma lehetőséget kínál arra, hogy a bohóc karakterén keresztül közelítsünk a másság témájához. A hét során megismerkednek a gyerekek azzal, hogy minden ember más. Ha valaki tőlünk különböző, attól még nem rossz. A világot nézhetjük a bohóc szemével, de jelmezébe bújva el is bújhatunk a kíváncsi szemek előtt. Az érzelmek kifejezésére is kiválóan alkalmas. A különböző képességű tanulók e téma köré kialakított közös tevékenykedtetése jó alkalom arra, hogy együtt tudjanak működni egymással. Megismerjék egymás erősségeit, gyengeségeit, csökkentsék az esetleges előítéleteket egymással szemben. Ráébredjenek arra, hogy mindenki jó valamiben.	Időtartam: egy hét Célcsoport: alsó tagozatos tanulók Szervezeti keret: témahét
Márton naptól vízkeresztig Néphagyományokon alapuló, a sajátos nevelési igényű gyerekek beilleszkedését segítő innováció	A régi paraszti életforma a természettel harmóniában, a hagyományok meg-és átélésével alakította ki a test és a lélek egyensúlyát. Amit a természettel közeli kapcsolatot ápoló parasztok megteremtettek, kialakítottak maguknak az évezredek tapasztalatai alapján, az a teljes élethez, az egészséges test-lélek harmóniához vezet minket is, és gyermekeinket is hozzásegíti.	Időtartam: Márton naptól vízkeresztig Célcsoport: sajátos nevelési igényű és többségi általános iskolás tanulók Szervezeti keret: tanórai és tanórán kívüli

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

	Ezért mindezek behozatala a tanítási órákra és az azon kívüli időbe nyugalmat, biztonságot, harmóniát ad. Az innováció tanítási órákon belül és kívül került megvalósításra a következő elemekkel Márton-nap, Adventi koszorúkészítés, Betlehem-kiállítás, Kotyolás, Luca-napi játszóház, Betlehemezés, Karácsonyi műsor, Három király járás	
„Látjuk a fától az erdőt...” Természetismereti és környezetvédelmi projekt	Az innováció küldetése: egyrészt a tanulók – és rajtuk keresztül a családok – környezettudatos magatartásának alakítása, másrészt a hatékonyabb tanulási eljárások, a tanulóközpontú pedagógia alkalmazása oktatómunkánkban, harmadrészt az SNI tanulók integrációja a közös programok megvalósításával. A tanórán kívüli ismeretszerzés lehetőséget biztosít a tanulási zavarokkal küzdő tanulók számára az érvényesülésre, sikerek elérésére, alternatív tanulási módszerek kipróbálására, elsajátítására.	Időtartam: fél év Célcsoport: általános iskolás tanulók Szervezeti keret: tanórán kívüli, projekt

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

Hosszú még az út- Komplex fejlesztő foglalkozás autizmus spektrum zavarral élő tanulók számára testvéreik aktív közreműködésével	A komplex fejlesztő program az autizmus spektrum zavarral élő gyerekek és testvéreik számára készült. Megvalósításával a testvérek jobban megismerik, megértik az autizmust, az autizmusból fakadó sajátosságokat, valamint autizmussal élő testvérüket. A program célja ezért egyrészt az autizmus spektrum zavarral élők beilleszkedésének, alkalmazkodásának, a szociális viselkedésének, kommunikációjának, valamint rugalmas viselkedésszervezésének fejlesztése. Másrészt a testvérek kapjanak magyarázatot, amelyek segítenek nekik megérteni azokat a viselkedéseket, melyek aggodalommal, esetleg félelemmel töltik el őket. Érezzék magukat egyedi és egyéni személyiségeknek, akiknek joguk van önálló életet élni. Kezeljék ezt a kihívást sok szeretettel, jóindulattal, valamint humorral az évek folyamán.	Időtartam: 10 alkalommal, szeptembertől júniusig Célcsoport: autizmus spektrum zavarral élő tanulók és testvéreik Szervezeti keret: tanórán kívüli

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program*

„Segítünk, hogy segíthess” Utazó gyógypedagógia feladat Egyéni fejlesztési terv bemutatása az integráció támogatása érdekében	A módszertani központ utazó gyógypedagógiai hálózata biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók integrált ellátását a fogyatékoság minden területén, mind a gyermekek, mind a velük foglalkozó pedagógusok és szüleik számára. Az innováció az integrációra felkészítő nevelési értekezlet 4 órás tematikai egysége, amely igény szerint további elemekkel kiegészíthető. Célja a többségi pedagógusok kompetenciáinak, módszertani repertoárjának bővítése az egyéni fejlesztés tervezésének technikáinak, alkalmazási módjának átadására.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: pedagógusok Szervezeti keret: pedagógus együttműködés
Felzárkóztató és tanulókövető rendszer	Felzárkóztató és tanulókövető rendszeren belül nem csak felmérésre kerülnek a gyermekek készségei, hanem egyéni, testreszabott fejlesztés valósul meg velük. A pedagógus végig kíséri, követi őket a 4. év végéig, illetve addig, amíg szükség van a fejlesztésre. A foglalkozások csoportos formában történnek. Ezekben a csoportokban az átjárhatóság biztosított az eredményektől függően.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: alsó tagozatos általános iskolás, szociokulturálisan hátrányos helyzetű, tanulási nehézséggel küzdő tanulók Szervezeti keret: tanórai és tanórán kívüli

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

	Minden csoportnak külön pedagógus a vezetője, aki a fejlesztéseket végzi, és konzultál az osztályfőnökkel, és a fejlesztő pedagógussal is. A munka megvalósulása által nem csak a teljesítmények javulnak, hanem valamennyi érintett fél elégedett lesz.	
Az óvodai fejlődés nyomon követő rendszere	Az óvodai nevelés folyamán tudatosan tervezett képességfejlesztéssel válnak alkalmassá a gyermeket arra, hogy helyt álljanak az iskolában. Az innováció minél több oldalról vizsgálja a gyermeket. Nem cél az előrehozott tanítás, az írás, olvasás alapjainak lerakása. Elsődleges feladat, hogy a gyermeknek a tanuláshoz szükséges képességei megfelelően fejlődjenek A módosított ÓNOAP kritériumokat számba véve került összeállításra a fejlődés nyomon követő rendszer megfigyelési szempontsora, kiegészítve az óvodai élet tevékenységformáihoz kapcsolódó szempontsorokkal, a rajzelemzésekkel és a szokás- és szabályrendszerrel.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: óvodás korú gyermekek Szervezeti keret: óvodai szervezés

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

Alsó-felső tagozat közti átmenetet segítő, pedagógus együttműködési-rendszer komplex tervezete	Az emberi, társas és tárgyi környezet megváltozása szükségessé teszi az átmenet megsegítését, ahol a pedagógusok közti együttműködés, harmonizáció központi szerepet kap, ezzel is segítve a tanuló beilleszkedését a felső tagozatba. Legfontosabb célok az átmenetek segítése, a kulcskompetenciák fejlesztése, a tanulási motívumok fejlesztése, a harmonikus személyiségfejlődés elérése, az érzelmi biztonság, a gyermekre koncentrálódó felszabadult, oldott közeg megteremtése, a gyermek saját lehetőségeinek megfelelő, minél optimálisabb szintre juttatása, egyéni fejlődési ütemének figyelembevételével	Időtartam: szeptembertől-júniusig Célcsoport: tanulásban akadályozott 4. osztályos tanulók és szüleik, a 4. és 5. osztályos osztályfőnökök Szervezeti keret: tanórai, délutáni szabadidős foglalkozások és közös kirándulások keretében
Szakiskolás tanulók nyomon követő rendszere	A pályakövetési rendszer kialakításának célja, a végzett tanulók sorsának nyomon követése, a munkaerő-piaci igények felmérése, további képzések tervezése. A hatékony pályakövetés fő eleme a fiatalok közvetlen tapasztalatainak megosztása, az intézményről, képzésről, munkaerő-piaci pozíciójukról, lehetőségeikről. A pályakövetési rendszer közvetlen visszacsatolást biztosít a képzések hatékonyságáról.	Időtartam: folyamatos Célcsoport: végzett szakiskolás tanulók Szervezeti keret:

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

	Az informatikai lehetőségekre alapozva, a rendszer elektronikus kommunikációs megoldásokkal épül ki, meghatározott időközönként frissített, adatbázison alapul, szerkeszthető, az adatok összesítésére és tárolására alkalmas.	
Mindennapi helyzetekben alkalmazható konfliktuskezelés a szakképző iskolák bejövő évfolyamán	A projekt során a tanulók megismerik a konfliktuskezelés fogalmát, értelmezik a különböző konfliktushelyzeteket. Megkülönböztetnek konfliktustípusokat. Fő témakörök: „Konfliktushelyzetek a környezetemben” „Én és a konfliktusaim”	Időtartam: 20 óra Célcsoport: szakképző iskolák 9. évfolyama Szervezeti keret: tanórán kívüli, projekt

Nagybajomi Tagintézmény innovációi		
Iskola és művészet	A különböző témák köré szervezett tevékenység célja a szabadidő hasznos eltöltése, valamint a tanítás-tanulási folyamat segítése az alapkompétenciák fejlesztésével és változatos feladatokkal lehetőséget adni a gyermekeknek a különböző képességeik kibontakoztatásához (levelezős verseny, kiállításra kézműves tárgyak készítése, feladatlapok megoldása, vetélkedő, bemutató, „ügyes kezek” foglalkozások szervezése). A változatos tevékenységek biztosítják, hogy a gyermekek több oldalról közelíthessék meg az adott témát, s mindenki megtalálhatja a számára leginkább vonzó feladatot. Nagy hangsúlyt fektetünk a kézügyességet kívánó feladatokra, különböző technikák megismerését, kipróbálását teszi lehetővé egy-egy feladatmegoldás.	Időtartam: szeptembertől-júniusig Célcsoport: tanulásban akadályozott tanulók Szervezeti keret: tanórai, délutáni szabadidős foglalkozások
Iskola és egészség	Az innováció célja az egészséges életmódra, annak igényére nevelés – az egészséges életvitel sokrétű bemutatásával, példaadással. Az egészségmegőrző hétpróba során a mozgáskultúra fejlesztése mellett a szociális képességek fejlesztése is hangsúlyos.	Időtartam: 5 óra Célcsoport: tanulásban akadályozott tanulók Szervezeti keret: témanap

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény
Nevelési program

Nyári tábor	A tábor során fő feladat a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók környezeti hátrányainak kompenzálása, a kirándulások, programok által. A társas kapcsolatok fejlődnek a közös játékok, közös kirándulások, közös programok, „együtt élés”, egymásrautaltság által. Alakuljon ki igényük a szabadidő hasznos eltöltésére és hazájuk megismerésére. Konstruktív életvezetési képességek kialakítása, fejlesztése történik olyan szituációk megélése során, amelyben az együttélés szabályait és az egymás iránti toleranciát gyakorolhatják.	Időtartam: 1 hét Célcsoport: tanulásban akadályozott tanulók Szervezeti keret: szabadidős foglalkozás

7. sz. melléklet
EGÉSZSÉG ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

2015

1. EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

1.1. Az iskola egészségnevelési szemlélete

Szükséges, hogy a tanulók, hogy az egészséges életvezetéshez, életmód-alakításhoz és egészségmegőrzéshez szükséges kompetenciákkal rendelkezzenek, ezért ezen a területen történő nevelés-oktatásuk nélkülözhetetlen. Az iskolai élet rendje, beosztása figyelembe veszi biológiai és fiziológiai szükségleteiket. Törekedni kell az egészséges táplálkozás, a személyi higiénés szokások megalapozására, gyakoroltatására – lehetőségekhez képest.

Mind a tanulók, mind a pedagógusok érdekében igyekezni kell a felesleges terhelések megelőzésére, a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtésére.

A mindennapi terheléseknél figyelembe kell venni a gyermekek tűrőképességét. Az egészségnevelő munka az iskolai élet valamennyi területére kiterjed.

Az egészségtartalmú ismeretek komplex beépítésre kerültek a Helyi tantervbe.

Minden pedagógus részt vesz az iskolai egészségnevelésben, a dohányzás, az alkohol-fogyasztás és drogfogyasztás, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzését célzó programokban.

1.2. Helyzetkép

Az iskola helye és épülete

Az intézmény külterületi elhelyezkedésében előnyt jelent a nagy udvar, ahol salakos és betonos sportpályák, füves és burkolt területek találhatók, melyek a pihenés valamint a tornateremmel és a fejlesztő tornaszobával együtt a mindennapos mozgás színterei.

Az épület fő közlekedési utaktól való távolsága miatt érvényesül a tiszta levegő szervezetre gyakorolt pozitív hatása.

A fából készült udvari játékok harmonikusan illeszkednek az iskola környezetébe. Növények telepítésével olyan mikroklímát kívánunk fenntartani, amely a szabadban való tartózkodást kellemessé teszi.

Az épület berendezése, bútorzata:

- a tanulók testméreteihez igazodó
- balesetmentes
- tartós, könnyen elhelyezhető és tisztántartható
- felületük tükröződésmentes

Az iskola működése egészségnevelési szempontból

A program fő feladata az egészséget támogató környezet biztosítása. A környezet biztonsága és egészsége nemcsak a testi, de a lelki egészség szempontjából is nélkülözhetetlen és fontos tényezője az egészséget kedvezően befolyásoló szokások kialakulásának és megszilárdulásának.

Az egészséget támogató környezet segít abban is, hogy sajátos nevelési igényű tanulóink jól érezzék magukat az iskolában, képesek legyenek feladataikat teljesíteni.

Iskolai étkeztetés

Az iskola vezetése, az iskola-egészségügy szakemberei és maguk a pedagógusok is figyelemmel kísérik:

- a konyha, ebédlő higiéniáját
- az étrend minőségét
- az étel mennyiségét, adagolási rendjét
- az étkezési turnusok számát
- az étkezésre biztosított időt
- az étkezés tisztaságát, esztétikumát

A tanulóink többsége hátrányos helyzetű vagy veszélyeztetett, ezért kiemelt cél, hogy minden arra rászoruló gyermek igénybe tudja venni az iskolai étkeztetést.

Az iskolában vannak anyagszere-betegségben, felszívódási zavarban, vagy túlérzékenységben szenvedő, speciális étkezési szükségletű gyermekek, akiknek a speciális étkezési igényeit a konyha kielégíti. Az alapanyagok válogatásán kívül olyan ételkészítési módot alkalmaz, amellyel a beteg szervezet megváltozott követelményeihez alkalmazkodni tud. A diétás étkeztetés az intézményben megoldott.

Iskolai büfé

A büfé önálló egységként működik, amelyhez az iskola-egészségügyi szolgálat szakvéleménye rendelkezésre áll.

Erőforrások

Az egészségnevelő munka céljainak megvalósulásához elengedhetetlen, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, külső intézményekkel jó kapcsolatot, kooperációt alakítsanak ki.

Az intézmény vezetője az iskolapszichológus, az iskola-egészségügyi szolgálat és a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum véleményét beszerzi az egészségfejlesztési és prevenció program kiválasztásához.

Belső erőforrások

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör
Iskolavezetőség	Támogatja az egészségnevelési programokat. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. A minőségi munka részeként értékeli a tevékenységet. Aktívan részt vesz az egyes programokban.
Pedagógusok: gyógypedagógus, gyógytornász, logopédus, pszichopedagógus	Éves tervet készítenek, évfolyamokra bontják le, tantárgyakba építik be és tanítják az egészségneveléshez kötődő tartalmakat. Tanórán kívüli programokat, tevékenységeket szerveznek és tartanak. Pályázatokat írnak a feladatokhoz.
Iskola-egészségügyi szolgálat (orvos, védőnő)	Az iskolai egészségügyi szolgálat közreműködésével készül az egészségfejlesztési program. Megelőző tevékenysége: egészségügyi vizsgálat, szűrés, gondozás, oltás, közegészségügyi tevékenység, felvilágosítás, tanácsadás, pályaválasztásra való felkészítés.
Ápoló	Az ápolók az orvos utasítása alapján ellátják, szakorvosi vizsgálatra kísérik a beteg gyermekeket. Baleseti elsősegélyt nyújtanak. Az intézményben tartandó gyógyszerkészletet az iskola vezetőjével egyeztetve az iskolaorvos állítja össze.

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör
Iskolapszichológus	Véleményével segíti az egészségfejlesztési és prevenció program kiválasztását, részt vesz annak megvalósításában. Segíti a testi-lelki egyensúly megteremtését, megőrzését.
Gyógypedagógiai asszisztensek, gyermekfelügyelők	Segítik a tanári munkát, tevékenyen részt vesznek a programokban.
Munkavédelmi felelős	Gondoskodik a veszélyes anyagok, vegyszerek biztonságos, szakszerű elhelyezéséről.
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek biztosítása.
Diákok	Valamennyi diák sokoldalúan vesz részt a programokban.

Külső erőforrások

- szülők, szülői klub
- Népegészségügyi Intézet
- Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Gyermekjóléti Szakszolgálat
- Nevelési Tanácsadó
- Óvodai és Egészségügyi Gondnokság
- Iskolafogászat
- Gyermekpszichiátriai Gondozó
- Rendőrség

Anyagi erőforrások

- fenntartó
- pályázatok
- „Add a kezed!” Alapítvány

1.3. Az iskolai egészségnevelési program alapelve, céljai, feladatai

A program alapelve

Az egészségnevelő munka az iskolai élet valamennyi területére kiterjed. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha a diákok nem elszigetelt ismeretekhez, hanem a mindennapi életben hasznosítható, praktikus tudáshoz jutnak, ezért az egészségnevelő tevékenység beépül minden tantárgyba és szabadidős foglalkozásba.

Célok

- Egészséges életmód megalapozása, folyamatos fejlesztése.
- Testi, lelki, szociális harmónia egységének megvalósítása.
- Életre szóló pozitív magatartási minták közvetítése.
- Megfelelő edzettségi állapot kialakítása, folyamatos testedzés iránti igény felkeltése.
- Az egészséges felnőttkorba lépés esélyeinek megteremtése.
- A közlekedésben való biztonságos és felelősségteljes részvétel.
- **Alapvető elsősegély- nyújtási feladatok elsajátíttatása**

A program **célja** korcsoportonként

Alsó tagozaton

A tanulók közvetlen tevékenységek során szerezzenek olyan alapvető ismereteket, amelyek biztosítják egészséges testi és lelki fejlődésüket. Legyenek képesek a személyi higiénés feladatok önálló elvégzésére, váljon szokássá (majd igénnyé) a rendszeres testápolás.

A gyermekek egészséges fejlődésének fontos feltétele a megfelelő táplálkozás.

Az egyéni ízlésvilágot figyelembe véve, szemléletet formálva irányuljon a tanulók figyelmére az egészséges táplálkozás fontosságára. A kisiskolás gyermek egészségnevelése során nagy hangsúlyt kap az egészségvédő magatartás kifejlesztése.

Felső tagozaton

A káros szenvedélyekkel, az élvezeti szerekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, a témával összefüggésbe hozható fogalmak tisztázása mellett elvárható, hogy a tanulók felismerjék, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Az egészséges életmód alapozása, az egészségmagatartás fejlesztése során fontos, hogy a tanulóknál kialakuljon az egészséges életkörülmények és élet minőség igénylése. Elsősegélynyújtás elsajátítása, gyakoroltatása.

Szakiskolai évfolyamokon

Olyan komplex, egészségtudatos értékrendszer kialakítása, amely a testi-lelki egészségen kívül figyelmet fordít a szociális kapcsolatok harmóniájára is. Az egészség megőrzési és fejlesztési stratégia készítse fel a tanulókat arra, hogy felnőttként aktív szerepet tudjanak majd vállalni életminőségük alakításában, megőrzésében. A családi életre neveléssel, szexualitással, gyermekvállalással összefüggő résztartalmak tegyék képessé őket olyan értékítéletek kialakítására, amelyek segítségével képesek lesznek az életvitelükre vonatkozó hatékony döntések meghozatalára.

Feladatok

- Az egészségvédelmi szokásrendszer kialakítása, helyes szokások folyamatos gyakoroltatása.
- A leggyakoribb egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezők és elkerülési módjaik megismertetése.
- Helyes napi- és hetirend kialakítása.
- Az egészséges táplálkozás ismereteinek tudatosítása, gyakoroltatása
- Helyes életmód követelményeinek megismertetése és folyamatos gyakorlása.
- Megfelelő testi-lelki kondíció kialakítása, megőrzése.
- Szabadidő eltöltési szokásainak egészségesebbé tétele.
- A délelőtti tanulás után 1-1 óra szabadlevegőn való tartózkodás biztosítása, mely tudatosan tervezett, sokoldalúan fejlesztő mozgásokat és játékokat tartalmaz.
- Mindennapos testmozgás biztosítása.
- Személyiség- és egészségkárosító tényezők felismerése.
- Káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése.
- Az iskolai erőszak megelőzése, az iskolán kívüli bántalmazás felismerése, intézkedés.
- A reprodukív szervek működésének, betegségeinek megelőzésére, a nemi élet és a szülés-szabályozásra való felkészítés.
- A felelősségteljes párkapcsolat, családalapítás igényének kialakítása.
- Közlekedési szabályok, helyzetek, helyes magatartási szokások értelmezése, folyamatos gyakorlati alkalmazása.

1.4. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély nyújtási ismeretek széleskörű elterjesztése fontos társadalmi érdek.

A jelenleg érvényes törvényi szabályozás meghatározása szerint: „(mindenkinek) ...kötelessége – a tőle elvárható módon – segítséget nyújtani, és a tudomása szerint arra illetékes egészségügyi szolgáltatót értesíteni, amennyiben sürgős szükség, vagy veszélyeztető állapot fennállását észleli, illetve arról tudomást szerez.” (1997. évi CLIV tv. az egészségügyről 5.§. e.) pont.)

Az elsősegélynyújtás kulcsfontosságú eleme, hogy a segélynyújtó nem veszélyeztetheti saját és a környezetében lévők testi épségét, lehetőség szerint meg kell akadályoznia további sérülések kialakulását.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

- fejleszteni a beteg, sérült és fogyatékkal élő emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartást,
- megismertetni a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, a veszélyes anyagok - egészséget, testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit,
- felkészíteni a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.

A tanulásban és értelmileg akadályozott tanulókat fel kell készíteni

- a lehetséges veszélyforrások, gyakori veszélyhelyzetek (közúti, vízi és háztartási balesetek: égés, marás, áramütés, mérgezés, elcsúszás, esés) megismerésére, elkerülésére
- a segítő, empátikus magatartás kifejlesztésére
- a segítségnyújtás igényének erősítésére
- a segítségkérés megfelelő módozatainak elsajátítására (felnőtt értesítése, mentő hívása)
- az elsősegélynyújtó felszerelés megismerésére
- az Elsősegélynyújtó hely szimbólumának (zöld alapon fehér kereszt, vörös kereszt) megismerésére
- a legalapvetőbb elsősegély ismeretek elsajátítására

A sikeres megvalósuláshoz meghatározott szintű és mélységű elméleti és gyakorlati ismeret szükséges, a készségszintű ismeretek csak rendszeres gyakorlással szerezhetők meg.

1.5. Az egészségnevelés szinterei

1.5.1. Szervezeti formák

Hagyományos tanórai keret

- A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő egészségvédelmi és fejlesztési vonatkozásokat. Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, ismeretek.
- Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteket, tapasztalatokat szerezzenek.
- Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk.

Moduláris program alkalmazása a tanítási órán

- Célja valamennyi évfolyamon a prevenció, az egyéni adottságok, készségek, képességek, attitűdök kifejtése, az egészségtudatos értékrendszer kialakítása, belső igénnyé formálása.
- Az 1-12. évfolyamokat átfogó, moduláris felépítésű program mindamelllett, hogy szakaszonként is megvalósítható, összekapcsolásukkal az iskolarendszer valamennyi évfolyamán felhasználható.

Nem hagyományos tanórai keret

- Erdei iskola
- Terápiák
- Könyvtári óra
- Tanulmányi kirándulások, tanulmányi séta

Tanórán kívüli tevékenység

Versenyek

- iskolai komplex tanulmányi verseny
- egészségügyi vetélkedő
- sportverseny

Foglalkozások

- drogprevenciós program
- egészségügyi felvilágosító foglalkozások (DADA-program)
- szabadidős tevékenység (jeles napok eseményei, rendezvények, kiállítások)
- napközis foglalkozások, klubnapközi

- szakkörök, terápiás szakkörök
- könyvtári foglalkozások
- mozgásos és sportfoglalkozások

Szűrések

- Növekedés és testi fejlettség mérése
- Vérnyomásmérés
- Mozgásszervek vizsgálata, testnevelési csoportbeosztás
- Érzékszervek vizsgálata
- Fogászati szűrővizsgálatok

1.5.2. Testi nevelés, mindennapi testedzés programja

A tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálata

A pedagógiai programban meghatározottak alapján valamennyi évfolyamon felmérésre kerül a tanulók fizikai állapota és edzettsége. Ennek során lehetőség nyílik az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok feltérképezésére, amelyek kiindulási alapul szolgálnak mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

A mérést a testnevelést tanító pedagógus végzi, a mérés anyagát a helyi tanterv tartalmazza.

Testnevelés és egészségfejlesztő testmozgás

Az intézmény a tanulók egészséges fejlődése érdekében egészségnevelési programot, azon belül egészségfejlesztési feladatokat valósít meg.

Kiemelt feladat – a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások keretében – a szervezett testmozgást, tekintettel az intenzív testi fejlődésben levő fiatalok nagy mozgásigényére.

Biztosítjuk:

- a tanulók mindennapi testedzését
- a játékos egészségfejlesztő testmozgást a szabadban
- az iskolai sportkör működését
- a könnyített- és a gyógytestnevelést a rászorulóknak

A tanulók hetente az órarendbe illesztetten 5 testnevelés órán vesznek részt.

A tanulókat testnevelés óráról – szakorvosi vélemény alapján – csak az iskolaorvos illetve időlegesen a háziorvos mentheti fel. Az írásos felmentést a tanuló köteles a testnevelő tanárnak és az osztályfőnöknek bemutatni, átadni.

Az 1-4. évfolyamon a tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó testmozgás játékos, amely az időjárási viszonyoktól függően a szabadba szervezett.

Az egészségfejlesztő testmozgást az egyéb foglalkozás részeként, naponta kétszer tizenöt perces vagy egyszer 30 perces foglalkozás keretében tartják a pedagógusok minden olyan alsó tagozatos csoportban, ahol a heti kötelező testnevelés órák száma 3 óra.

A kollégium a saját programja szerint biztosítja a mindennapos testmozgást.

Könnyített testnevelés és gyógytestnevelés

A tanulók egy részét – egészségi állapota miatt – az iskolaorvos könnyített vagy gyógytestnevelési foglalkozásra utalja. A könnyített testnevelés során az érintett tanuló részt vesz az órarendi testnevelési órákon, de bizonyos mozgásokat, gyakorlatokat – állapotától függően – nem végez. A testnevelő differenciált foglalkozása biztosítja a megfelelő gyakorlatok végzését.

Az iskolaorvos szakorvosi vélemény alapján a tanulókat gyógytestnevelési foglalkozásokra utalja. A gyógytestnevelési órákat gyógytestnevelő tanár vezeti. Az érintett tanulók számára gyógytestnevelés speciális gyakorlatainak elvégzése kötelező, időpontját az órarend rögzíti.

1.6. Az egészségnevelés módszerei

A módszerek kiválasztásának szempontjai

- alkalmazkodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz, egyéni képességeihez
- minél több tanulót aktivizáljon
- pozitív szemléletet tükrözzön
- építsen a tanulók tapasztalataira
- legyen játékos

Alkalmazott módszerek, eljárások

- játékok
- projekt
- vita
- verseny
- megbeszélés, magyarázat
- szemléltetés
- probléma-feltárás
- mintaadás

A differenciált tanulásszervezés minden tanuló számára biztosítja, hogy fejlődési szükségleteivel összhangban vegyen részt a tevékenységben, amelyben a pedagógus facilitátor szerepet tölt be. Az ismeretszerzés folyamatában a hagyományos pedagógiai eljárásokkal szemben korszerű pedagógiai módszerek (pl., tea-ház, kooperatív módszerek, drámapedagógiai eljárások), változatos munkaformák és helyszínek jelennek meg, valamint innovatív szemlélet tükröződik a több szereplős óravezetés szervezéséből is.

Az egészségnevelés témakörei szervesen kapcsolódnak az önismereti, természettudományos, szociális, életpálya –építés, szövegértés-szövegalkotás és az IKT kompetencia területekhez.

1.7. Elvárható magatartásformák

- Pozitív beállítódások, motiváció kiépítése az egészség megőrzésével kapcsolatban
- Egészséget erősítő, fejlesztő tényezők, eszközök ismerete, alkalmazásának képessége
- A helyes döntések szerepének felismertetése, a felnőtt életre, önálló életvezetésre vonatkozó döntési kompetencia kialakítása
- Tudja, hogy akaratfejlesztéssel és neveléssel a nehezen teljesíthető tevékenységek készséggé alakíthatók
- Egészség-megtartás iránti igény kialakítása
- Reálisan tudja értékelni egészségi állapotát
- Legyen képes az iskola elvégzése után a saját egészségére ártalmas kockázati tényezők, veszélyeztető anyagok felismerésére és elutasítására
- Rendelkezzen alapvető szexuális kultúrával, legyen képes felelősségteljes nemi magatartásra
- Legyen képes harmonikus életvitelre, az örömteli párkapcsolatra, felelős családi életre
- Legyen igénye a folyamatos testmozgásra, a test fejlesztésére, az erőnlét, állóképesség karbantartására
- Konfliktusait, problémáit tudja erőszakmentesen kezelni
- Rendelkezzen a biztonságos közlekedéshez szükséges szabályismerettel, legyenek tisztában a közlekedés pozitív magatartásformáival
- Veszélyhelyzetben és elsősegélynyújtáshoz tudjon segítséget kérni

2. KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

2.1. Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A tanulók számára olyan nevelést kell az iskolánknak biztosítania, amelyben hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód is. Interaktív módszerek segítségével együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra törekvő készségeket kell kialakítani. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását.

A fenti célok csak hatékony tanulási, tanítási stratégiákkal valósíthatók meg.

Kiemelten fontos feladat a tanulók szemléletformálása, a környezet- és természetszeretetre nevelés.

A környezetnevelési munka az iskolai élet számos területére kiterjed. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyba és minden iskolán kívüli programba beépül, hogy a tanulók egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Tanórákon, tanulmányi sétákon, kirándulásokon, nyári táborokban ismerhetik meg a természetet, gyakorolják az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanulják, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

2.2. Erőforrások

A tantestület a tanórákon kívül is intenzíven foglalkozik környezeti nevelési kérdésekkel, amelyhez szükség van az iskolavezetés, a tapasztaltabb és a fiatal kollegák együttműködésére. Környezeti nevelési munkánk céljainak sikeres megvalósításához elengedhetetlen a külső intézményekkel való jó kapcsolat és kooperáció kialakítása.

Humán erőforrások

Belső erőforrás

Humán erőforrások	Feladat, szerepkör
Iskolavezetőség	Támogatja a környezeti nevelési programokat. Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki. A minőségi munka részeként értékeli a tevékenységet. Aktívan részt vesz az egyes programokban.
Pedagógusok, pszichopedagógusok	Éves tervet készítenek, évfolyamokra bontják le, tantárgyakba építik be és tanítják a környezeti neveléshez kötődő tartalmakat. Tanórán kívüli programokat, tevékenységeket szerveznek és tartanak. Pályázatokat írnak.
Gyógypedagógiai asszisztensek, gyermekfelügyelők	Segítik a tanári munkát, tevékenyen részt vesznek a programokban.
Tanulók	A tanulók és a pedagógusok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében.
Szülők	Az iskolai környezeti nevelés területén is fontos a szülői ház és az iskola együttműködése. Törekszünk arra, hogy a szülők ismerjék és erősítsék gyermekükben ezt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk közvetíteni kíván.
Munkavédelmi felelős	Gondoskodik a veszélyes anyagok, vegyszerek biztonságos, szakszerű elhelyezéséről.
Technikai dolgozók	A programok tárgyi feltételeinek biztosítása.

Anyagi erőforrások

- fenntartó
- pályázatok
- „Add a kezed!” Alapítvány
- egyéb bevételek

Iskolán kívüli együttműködés

Fenntartó. A környezeti nevelési program megvalósítása szempontjából elengedhetetlen a fenntartói támogatás. Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az iskola környezeti nevelési tevékenységét.

Környezeti neveléssel is foglalkozó intézmények. A tanórai és tanórán kívüli környezeti programot színesebbé és tartalmasabbá teszik az intézménylátogatások. Nevelési szempontból kiemelkedően fontosak a múzeumok, az állatkertek és a nemzeti parkok. Ezekre a látogatásokra a tanórai előkészítés után kerül sor. Az adott intézménnyel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.

Civil szervezetek. A civil szervezetek szakmai ismereteikkel és programjaikkal segítik a környezeti nevelési munkát. A tantestület több tagja rendszeresen részt vesz előadásaikon, továbbképzéseiken, illetve maga is tartak előadásokat, továbbképzéseket a civil szervezetek által szervezett programokon. Szükséges, hogy több, az egész tantestületet érintő környezeti témájú előadás és foglalkozás legyen a jövőben. A civil szervezetekkel való iskolai szintű kapcsolattartás vezetői feladat. A szaktanárok egyénileg alakítanak ki kapcsolatot az egyes civil szervezetekkel.

Hivatalos szervek. A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik-e az iskola. Javasataikra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

2.3. A környezeti nevelési program céljai, feladatai

Célok

Elő kell segíteni a tanulók környezettudatos magatartását az élő természettel, az épített, és a társadalmi környezettel, valamint a saját életvitelük tekintetében. Meg kell ismerni az élővilágot és benne az embert veszélyeztető környezeti tényezőket, a globális problémákat, a lakóhelyükön is fellelhető környezeti gondokat, felébresztve a felelősségérzetet, a tenni akarást a környezeti értékek megőrzésére. A tanulókat meg kell tanítani a természetben, a környezetben való eligazodásra, hogy képesek legyenek felelős döntések meghozatalára, saját életükre, családjuk jövőjére és tágabb közösségükre vonatkozóan. Képessé kell tenni a sérült tanulókat arra, hogy bekapcsolódjanak a természet, a társadalom, a gazdaság terén mutatkozó válságkezelésbe, modernizációs folyamatokba a szűkebb környezetükben, a lakóhelyükön.

Feladatok

- A közvetlen környezet tisztántartásához szokásrendszer kialakítása (tanterem rendben tartása, folyosó, iskola tisztántartása).
- Természeti értékek megismertetése a szűkebb és tágabb természeti környezetben – séta, kirándulás, tananyagbeli és tantárgyközi környezetvédelmi szempontú koncentráció.
- A környezeti ártalmak bemutatása, ezek elkerülésének ismertetése (levegő- és vízszennyezés, veszélyes anyagok, vegyszerek káros hatásai).
- Természeti veszélyhelyzetek ismertetése, ezek lehetséges megelőzése, elkerülése (viharok, erdőtűz, árvíz, jégeső).
- A természeti és társadalmi környezet harmóniájának bemutatása (környezettudatos építészet, utak építése).
- Természetvédelmi attitűd érzelmi alapon is történő megalapozása, kialakítása, az ember termelő tevékenysége negatív hatásainak bemutatása a természetes élővilágra (növények, állatok védetté nyilvánításának okai).
- Szemléletformálás az állatok védelme érdekében (törvények a házi- és vadon élő állatokról).
- Tudatos fogyasztói, vásárlói szokások kialakítása (természetbarát, egészséges termékek vásárlása, csomagolás, tárolás).
- A természetre ható modernizációs folyamatok káros hatásainak bemutatása – energia-források, szennyvíz, globális felmelegedés, ivóvízhiány, ökológiai katasztrófa.

A célhoz vezető feladatok megvalósítása során kiemelt módszer az érzelmi ráhatás, a személyes megtapasztalás, a szemléltetés, gyakoroltatás.

2.4. A környezeti nevelés szinterei

Hagyományos tanórakeret

A tanórákon az adott témákhoz hozzákapcsolódnak a megfelelő környezetvédelmi vonatkozások. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik probléma hogyan kerül feldolgozásra. Kiemelt helyet kapnak azok a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyek a tanulókat is érintik. Az ismeretátadás különböző interaktív módszereken keresztül történik, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai területen valósul meg.

A tanulók az egyszerű víz-, talaj- és levegővizsgálati módszereket a természetismeret órákon figyelhetik meg, a vizsgálati eredmények elemzése után következtetéseket fogalmaznak meg, a tapasztalatok hatásait értékelik.

Tanórán kívüli tevékenységek

A tanulók környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos versenyeken vesznek részt, ahol elmélyíthetik elméleti tudásukat (pl. Komplex tanulmányi verseny, környezetvédelmi rajz és fotópályázat stb.).

Ezen kívül több természetvédelmi akciókban vesznek részt:

- Kiállítások: a Föld Napján rajz- és fotókiállítás, nyári táborokról bemutatkozó, illetve az iskolánapi poszterekből összeállított kiállítás
- **Madarak-fák napja** alkalmából minden évben természetvédelmi nap
- **Kirándulások** az ország nemzeti parkjaiba, természetvédelmi területeire
- **Madárházak** építése
- A szakiskolai tanulók évente **facsemeték ültetésével** gazdagítják az iskola zöldterületét
- **Kisállat-bemutatók**, kiállítások látogatása
- A város **környezetvédelmi programjaiban** való részvétel
- **Happy-hét programján** való részvétel
- **Környezetvédelmi témahét az 1-6 évfolyamokon: Veszélyben a világ**

2.5. Módszerek

- folyamatos tapasztalatszerzés és gazdag kommunikáció a tapasztalatok értelmezése, feldolgozása, elemzése céljából
- a napi élethelyzetekben megjelenő példák, szükségszerűségek értelmezése
- minden ismeret legyen a természetes valóságában tanulmányozható
- minden tanuló kapjon lehetőséget az együttműködésre, vagy önálló tevékenységre a fejlettségének megfelelően
- motiváljon a munkára a kooperatív tanulási forma, a páros, a csoportos kutatás, adatgyűjtés, böngészés, az ötletek gyűjtése, a projektek alkalmazása
- az alsó tagozatban minden tartalomhoz kötődjön tanulmányi séta, kirándulás, témanap, közös gyűjtőmunka
- a felső tagozat tanulói terepgyakorlaton, témaheteken, önálló vagy csoportos gyűjtőmunkákon vegyenek részt
- a konkrét példákon túl használják fel a modern technikát, a videofilmeket, a számítógép adta lehetőséget a világhálón

Az iskola környezetnevelési programjának megvalósítása érdekében integrálni szükséges az alábbi tantárgyi programokat a környezetvédelmi tartalmak összhangja végett:

- a földrajz tantárgy programja
- a természetismeret és környezetismereti tantárgyakat
- az életvitelt
- az osztályfőnöki órák programját
- a társadalomismeret vonatkozó témaköreit

Pedagógiai program

8. sz. melléklet

HELYI TANTERV Általános iskola 1-8 évfolyam

2016

Dr. Benczéné Csorba Margit

főigazgató

PH.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA HELYI TANTERVE

1. VÁLASZTOTT KERETTANTERV, ÓRASZÁMOK

Iskolánk a 51/2012.(XII.21.) számú EMMI rendelet 11.sz. mellékletben megjelent és a miniszter által jóváhagyott

- Kerettanternv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8.évfolyam)
- Kerettanternv a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyamon)

1.1. Tantárgyi struktúra és óraszámok

1.1.1. Általános iskola - enyhén értelmi fogyatékos tanulók

Óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	7*	7
Matematika	5*	5*	4*	5*
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	2*	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	2*	1	2*
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Kötelező óraszám	25	25	25	27
Rehabilitációs tanórai foglalkozás (Nkt. 6.sz.melléklet alapján)	3	3	3	3

A tantárgyankénti 10%-os szabad időkeretet, valamint a szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 2 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

*A szabadon tervezhető órakeretet

- minden évfolyamon a matematika órák óraszámának növelésére
- 3. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom óraszámának növelésére
- 1. évfolyamon a vizuális kultúra óraszámának növelésére
- 2. és 4. évfolyamon a technika, életvitel és gyakorlat óraszámának növelésére fordítottuk.

Óraszámok az 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	5*	5*	5*	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	5*	4	4	5*
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	2*	2*	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	2	2*
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Összes óraszám	28	28	31	31
Rehabilitációs tanórai foglalkozás (Nkt. 6.sz.melléklet alapján)	3	3	4	4

A tantárgyankénti 10%-os szabad időkeretet, valamint a szabadon tervezhető órákat (évfolyamonként 2 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre fordítjuk.

*A szabadon tervezhető órakeretet

- 5. és 8. évfolyamon a matematika órák óraszámának növelésére
- 5., 6., 7.. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom óraszámának növelésére
- 6., 7. évfolyamon a földrajz óraszámának növelésére
- 8. évfolyamon a technika, életvitel és gyakorlat óraszámának növelésére fordítottuk.

1.1.2. Általános iskola Középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók

Óraszámok az 1-8. évfolyamon

A nevelés- oktatás- fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	3*	3*	4*	4*	4	4	3*	3*
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	3*	3*	3*	3*	4*	4*	4*	4*
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					2*	2*	3*	3*
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	3*	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					3*	3*	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	4*	4*	3*	3*	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							2*	2*
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Összesen		25	25	25	26	28	28	31	31
Rehabilitációs tanórai foglalkozás (Nkt. 6.sz.melléklet alapján)		3	3	3	3	3	3	4	4

A tantárgyankénti 10%-os szabad időkeretet, valamint a szabadon tervezhető órákat (1.2.3 évfolyamon 3 óra, 4.5.6.7.8.évfolyamon 4 óra) gyakorlásra, az ismeretek elmélyítésére, differenciált képességfejlesztésre, tanulmányi sétára, kirándulásra fordítjuk.

*A szabadon tervezhető órakeretet

- minden évfolyamon a számolás-mérés órák óraszámának növelésére,
- 1-4., és 7-8. évfolyamon olvasás-írás óraszámának növelésére,
- 5-8. évfolyamon a társadalmi ismeretek óraszámának növelésére,
- 4. évfolyamon az életvitel és gyakorlat óraszámának növelésére fordítottuk.
- 5.,6. évfolyamon a környezetismeret óraszámát 2-2 órával növeltük meg,
- 1-4. évfolyamon az ábrázolás-alakítás óraszámát növeltük meg,
- 7.,8. évfolyamon az informatika óraszámát növeltük meg.

2. TANULMÁNYI SÉTÁK, KIRÁNDULÁSOK

Iskolánk hagyományai közé tartoznak az osztálykirándulások, melyek a tantervi anyaghoz kapcsolódnak.

A tanulmányi séták, illetve kirándulások jelentősen hozzájárulnak az értelmi fogyatékos tanulóink integrált szemléletű ismeretsajátításához, készség- és képességfejlesztéséhez, miközben gyakorlatias ismeretekre tesznek szert. A tematikus kirándulások a **tanulók esélyegyenlőségét** is szolgálják, hiszen az érintett tanulónépesség döntő hányada **halmozottan hátrányos helyzetű**, a családok számottevő része létminimum alatt él, ezért a gyermekeknek csak az iskola keretén belül nyílik lehetőségük a tervezett kulturális intézmények programjain való részvételre, az állatkert, illetve a felsorolt tájegységek megismerésére.

A tervezett kirándulások

- **Környezetismeret 1-4. ismeretanyaghoz kapcsolódó tanulmányi séták, kirándulások**
Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságai megkívánják, hogy az ismeretanyag elsajátítását konkrét, gyakorlati tevékenységekkel alátámasztva végezzék, ezért diákjaink számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőséggel bír a közvetlen megfigyelés, az aktív részvétellel történő tapasztalatszerzés. Ha konkrét, gyakorlati cselekvés során, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jutnak el a bonyolultabb gondolkodási műveletig, hatékonyabban fejleszthető globális gondolkodásuk. A tantervi, műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, amely motiválttá, befogadásra nyitottá teszi az eltérő, kevert képességstruktúrával rendelkező tanulókat, felkeltve kíváncsiságukat a természeti, technikai környezet iránt, miközben kognitív képességeiken kívül fejlődnek szociális, emocionális képességeik is.

Tanulmányi séták, kirándulások évfolyamonként

Év-folyam	Tanterv		Tanulmányi séta/kirándulás		Költség
	Ismeretek	Fejlesztési követelmények			
1-2.	Változatos élővilág: Zöldségek Gyümölcsök	Séta a piacon, zöldségesboltban	<u>1. évfolyam</u> Zöldségbolt – Kaposvár	<u>2. évfolyam</u> Vásárcsarnok – Kaposvár	utazási költség
	Növények, állatok a környezetünkben Az élőlények élőhelyei, táplálkozása, táplálkozási módok	Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés.	Vadaspark – Bőszénfa	Katica tanya – Patca	utazási költség, belépőjegy
	A közvetlen környezet életközösségei: Park, erdő, mező, víz, vízpart A Föld szépsége, egyedisége: A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek Természetvédelem	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Sétákon, kirándulásokon részvétel. A természet értékeinek védele – konkrét példák megismerése.	Deseda tó és parkerdő – Somogyaszaló	Deseda tó és parkerdő – Toponár	utazási költség
3-4.	Információ: Jel, jelzés, információ Tér, idő, nagyságrendek: A lakóhely közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei	Színházlátogatás Múzeumlátogatás. Könyvtárlátogatás. Tanulmányi séták.	színház, múzeum	színház, múzeum, könyvtár	utazási költség, belépőjegy
	A vadonélő állatok testfelépítése, testrészei	Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések,	Úti cél: Állatkert – Veszprém		

	Főbb állatcsoportok Madár, emlős, rovar	tapasztalatok megfogalmazása Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint.	Útközben: Dunántúli középhegység, Balaton	utazási költség (busz) belépőjegy
	Magyarország domborzata A víz szerepe A víz előfordulása a természetben folyóvíz, tó	Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.		

Tervezett kirándulások a felső tagozaton és a szakiskolában

5. osztály- Szenna

A kirándulást Szennába, a falumúzeumba tervezzük a hon- és népismeret tantárgyhoz kapcsolódóan, ahol tananyag a paraszti ház, a falusi élet a múltban, a falusi háztartás.

6. osztály-Szigetvár, Pécs, Mohács

Történelem tantárgyhoz kapcsolódóan a lakóhelyünkhöz közel található végvári küzdelmek kiemelt helyszíneinek - Szigetvár, Mohács- megtekintését tervezzük.

Pécsett a török életforma hazánkban megmaradt emlékeivel ismerkedhetnek a tanulók.

Földrajz tantárgyhoz illeszkedve ez az útvonal fontos környezetünk társadalmi- gazdasági életének, a tájanként eltérő természeti feltételeknek, lehetőségeknek, a hazai tájak természetföldrajzi jellemzőinek, felszíni formáknak megfigyelése céljából.

7. osztály-Nikla, Balaton, Kis-Balaton, Keszthely

A történelem tananyag alapján hazánk jelentős, kiemelkedő személyiségeivel, azok életével életük fontos állomásaival ismerkedhetnek meg a tanulók, ezért a lakóhelyükhöz közelebb eső emlékhelyekkel ismertetjük meg a gyerekeket.

A kirándulást Niklára a Berzsenyi házba, Keszthelyre a Festetics kastélyba tervezzük, érintve a Kis-Balatont, mint hazánk jelentős tájvédelmi körzetét.

Földrajz tantárgyhoz kapcsolódóan célunk a felszíni vizek- állóvizek, országrészek természetföldrajzi jellemzőinek, a társadalmi- gazdasági hatások regionális példa alapján történő megfigyelése.

A kirándulás további célja a tapasztalatszerzés a környezet, a természeti értékek védelméről, a környezetkárosító anyagokról, azok hatásairól.

8. osztály, 9-10. osztály- Budapest

Tanulmányaik során a tanulók megismerik az ország fővárosának irányító szerepét.

A történelem tantárgy kereteiben szerzett ismeretek - a II. világháború utáni Magyarországról, a kommunista diktatúráról- megszilárdítását célozza a Budapestre tervezett kirándulás, melynek egyik állomása a Terror- háza, valamint az Országház a koronázási jelvények megtekintésével.

A földrajzi ismeretek elmélyítését biztosítja a nemzeti kultúra, a szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, a hungarikumok megtekintése.

Az utazás tartama alatt, valamint a városnézés közben lehetőség nyílik hazánk természeti adottságai és a társadalmi élet kapcsolatának, a gazdasági ágazatok szerepének, az idegenforgalmi vonzerőnek a megfigyelése.

A tanulóknak alkalma nyílik az életmódok (városi- nagyvárosi) összehasonlítására.

Autista csoportok- Pécs

Pécsi városnézés, állatkerti séta - a vadon élő állatok testfelépítésének, testrészeinek megfigyelése, tapasztalatok szerzése. Környezettudatos magatartás, társas kapcsolatok, kommunikáció fejlesztése.

Foglalkoztató csoportok - Fonyód

A Balaton megismerése, a tanult elméleti ismeretek gyakorlatban történő megtapasztalása. Közösségépítés, tapasztalatszerzés, környezettudatos magatartás fejlesztése.

3. TANKÖNYVEK, TANESZKÖZÖK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK KIVÁKASZTÁSÁNAK ELVEI

A pedagógusoknak a tankönyvek kiválasztását az igazgató által meghatározott határidőig meg kell tenniük. *Csak olyan tankönyvet, munkafüzetet, segédeszközt használunk, amelynek alkalmazásával a szakmai munkaközösség egyetért.* A tankönyvfelelős a jogszabályokban meghatározott határidőig elkészíti a tankönyvrendelést.

Tanulóink a tankönyveket alanyi jogon térítésmentesen kapják.

1. A tankönyvek kiválasztásának elvei:

- a tananyagok egyezzenek meg a helyi tanterv tanítási tartalmaival (használhatóság elve),
- legyenek szemléletesek, igazodjanak a fogyatékoság korlátaival,
- legyenek alkalmasak az önálló tanulásra (analógia, algoritmus),
- legyenek tartósak, jó minőségűek
- egymásra épüljenek, a tankönyvekhez munkafüzet is tartozzon a megerősítés, a gyakorlás, a tanuló önálló munkáltatása, a tudás ellenőrzése végett.

2. A taneszközök, tanulmányi segédletek kiválasztásának elvei:

- legyenek célszerűek,
- könnyen kezelhetők,
- egészségre ártalmatlanok,
- jó minőségűek, tartósak,
- beszerzésük igazodjon a szülők lehetőségeihez,
- együttes súlyuk igazodjon a tanulók fizikai teherbíró képességeihez.
- A taneszközök kiválasztásánál elsődleges a tanulói manipulatív eszközök beszerzésére törekvés, hangsúlyozott a csoportos tanulási folyamat, amely hatékonyan támogatja az egyén tanulási képességének és a kooperatív technikák fejlesztését.
- A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál a tanulóknak egyéb eszközökre is szükségük van. Ezek a testnevelés, a vizuális kultúra, valamint a technika, életvitel és gyakorlat.
- A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

4. A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az intézmény a tanulók számára a mindennapos testnevelést a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezi meg.

Heti 5 tanórai testnevelés, továbbá szabadon választható délutáni sportfoglalkozások biztosítják a mindennapos testedzés megvalósulását.

A mindennapi testedzés formái

- a kötelező tanórai foglalkozások
  - testnevelés, mozgásnevelés
- a nem kötelező tanórai foglalkozások
  - napközis foglalkozások
  - az iskolai sportköri foglalkozások
- a tanórán kívüli foglalkozások:
  - szakkör,
  - egyéni és kiscsoportos mozgásfejlesztés
  - szabadtéri játékok
  - versenyek

5. A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE

- az iskolaorvosi vizsgálatok jogszabályokban meghatározott módszereivel
- testnevelési órákon

1-4. évfolyam

A fizikai, kondicionális, motoros képességek felmérése az év folyamán 2 alkalommal történik. A szeptemberi felmérésből képet kapunk a tanulók aktuális fizikai állapotáról, a hangsúlyosan fejlesztendő képességekről, területekről, a fejlesztések kiinduló szintjéről.

A májusi mérés során azt mérjük, hogy tanulóink mennyit fejlődtek a rendszeres mozgásgyakorlás során.

A következő felméréseket végezzük:

1. gyorsaság: 60m síkfutás állórajttal (eszköz: stopperóra, bója)
2. állóképesség: 6 perc kitartó futás – a megtett távolság jegyzése (eszköz: stopperóra, mérőszalag, bója)
3. erő- hasizom: 30mp alatti felülések száma (eszköz: stopperóra, tornaszőnyeg)
4. erő- kar és törzs izmai: folyamatosan végzett fekvőtámaszok száma
5. erő- lábizom ill. ugróerő: helyből végzett távolugrás páros lábbal (eszköz: mérőszalag, bója)
6. lazaság, hajlékonyság: ülésben nyújtott lábbal végzett előrehajolás, előrenyúlás centiméterben (eszköz: zsámoly, mérőszalag)

A felméréseket úgy végezzük, hogy a tanulóknak legyen idejük közben a pihenésre, regenerálódásra.

5-8. évfolyam

Fizikai fitsségi mérés

Az Nkt. 80. § (9) bekezdése alapján minden tanévben országos mérés, értékelés keretében gondoskodunk a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról.

A tanulók fizikai állapotának felmérését az iskola a **NETFIT** (Nemzeti Egységes Tanulói Fitsségi Teszt) alkalmazásával végzi.

- A tanuló fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskolai testnevelés tantárgyat tanító pedagógus végzi.
- Szem előtt kell tartani, hogy iskolánk tanulói sajátos nevelési igényükből adódóan egy-egy teszt végrehajtását nem tudják a leírtaknak megfelelően, szabályosan végrehajtani. Ebben az esetben az egyes feladatokat a fizikai vagy mentális problémák miatt csak speciálisan adaptált formában, vagy megfelelő asszisztencia segítségével, szélsőséges esetben pedig egyáltalán nem lehet megvalósítani.

A NETFIT FITTSÉGI PROFILJA ÉS TESZTJEI (ÁTTEKINTÉS)		
Fittségi profil megnevezése	Fittségi tesztfeladat megnevezése	Vizsgálat
Testösszetétel és tápláltsági profil	Testtömeg mérése	Testtömegindex (BMI)
	Testmagasság mérése	
	Testzsírszázalék-mérés	Testzsírszázalék
Aerob fittségi (állóképességi) profil	Állóképességi ingafutás teszt (15 méter)	Aerob kapacitás
Vázizomzat fittségi profil	Ütemezett hasizom teszt	Hasizomzat ereje és erőállóképesség
	Törzsemelés teszt	Törzsfeszítő izmok ereje
	Ütemezett fekvőtámasz teszt	Felsőtest izomereje
	Kézi szorítóerő mérése	Kéz maximális szorító ereje
	Helyből távolugrás teszt	Láb robbanékonysága
Hajlékonysági profil	Hajlékonysági teszt	Térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem

6. ELLENŐRZÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÜNK

Általános jellemzők

Alapelvek

Tanulóink ellenőrzése, értékelése egységes elvek alapján történik.

Jellemzői:

- Az intézmény pedagógiai programjára épül.
- Folyamatos és motiváló hatású, a tanuló állapotának megfelelően differenciált.
- Egyénre szabott, konkrét és az egész személyiséget figyeli.
- A személyiség alakulására, az attitűd fejlődésére is irányul.
- Pontosan feltárja a pozitívumokat és a hiányosságokat a tanulási képességek területén.
- Megoldási módokat ad a javításra.
- A szóbeli és írásbeli értékelés, ellenőrzés komplex egységet alkot, esetenként más tevékenységi formákat preferál.
- A tanulás-tanítás egész folyamatát végig kíséri a diagnosztizálás és ennek dokumentálása.

Ellenőrzési rendszerünk

Az ellenőrzési rendszerünk két nagyobb területet ölel fel:

- az adott tantárgyhoz, tanulmányi munkához kapcsolódó ismeretek, tevékenységek és képességek ellenőrzését,
- a tanulók személyiségfejlődésének, szocializáltsági mutatóinak, attitűdjének folyamatos alakulását nyomon követő ellenőrzését.
- Az autista, autisztikus tüneteket mutató, valamint a fejlesztő nevelésben részt vevő tanulók értékelése külön program szerint történik

6.1. A tantárgyhoz, a tanulmányi munkához kapcsolódó ellenőrzés

típusai	gyakorisága	dokumentálása, nyilvánossága
Szóbeli feleltetés (differentiáltan) főleg a felső tagozaton	a gyakorlást, a rögzítést, megerősítést követően	nyilvános szóbeli visszajelzés a tanulónak, önértékelés alkalmazása a felsőben
Írásbeli munka feladatlappal, munkalappal (differentiáltan, segítségnyújtással)	folyamatosan a tanítás-tanulás didaktikai egységeiben, segítségnyújtás	a tanórákon folyamatosan feljegyzés készítése tanulói teljesítményről, önállóságról
Házi feladat (differentiáltan a fejlettségségnek megfelelő tartalommal és terjedelemmel)	folyamatosan a gyakorlást és megerősítést szolgálva	tanári ellenőrzés, önellenőrzés, feljegyzés a tanuló munkájáról
tárgy, produktum, gyűjtőmunka, szorgalmi munka	témához, tematikus egységhez kötötten	nyilvános, közösség előtt, szóbeli, írásbeli visszajelzés dokumentálás

6.2. A tanulók személyiségfejlődése, szocializáltsága, attitűdje, fejlődésének mérése, ellenőrzése

területei	színterei	módszerei és dokumentációja
Aktivitás, együttműködés tanórán és tanórán kívül	a tanórán, a tanórán kívül (napköziben külső programokon, játékokban, sportban, vetélkedőkön) a családban	megfigyelés, produktumok elemzése, beszélgetés, családlátogatás
Együttélési normák, szabályok követése iskolában és iskolán kívül, külön figyelemmel a tanuló osztályközösségen belül betöltött helyére, szerepére	tanórán, napköziben, szünetben, szabadidőben, iskolán kívüli helyszíneken	megfigyelés, visszajelzés az adott esetben, tapasztalatok gyűjtése a családtagoktól, feljegyzés készítése, szociometriai vizsgálat
Feladatvállalás és viszonyulás a munkához	iskolában, osztályban, családban	folyamatos megfigyelés visszacsatolás, kommunikáció,
Reális önismeret kialakítására való törekvés	5., 7., 9., 11. évfolyamon	beszélgetés egyénileg, kiscsoportban, a családtagokkal történő konzultáció, feljegyzés készítése, kérdőív
Egészséges életmód iránti attitűd mérése	4., 8., 12. évfolyam végén	kérdőív a kiértékeléséről írásbeli feljegyzés készítése

6.3. A tanulók tudásának mérése

A tanulók tudásának, képességeik fejlődésének, fejlettségének mérésére saját feladatbankot használunk, amelyet a helyi tantervi követelményekre építve állítunk össze, évenként felülvizsgáljuk, és a tanulói szükséglet szerint módosítjuk, kiegészítjük.

A mérést kettős céllal alkalmazzuk:

- félévi és az év végi teljesítménymérésekre
- diagnosztikus mérésekre

6.3.1. A félévi és év végi mérések

A méréshez használt feladatbank (tesztek) elkészítésének szempontjai

- a feladatok a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek,
- különféle teljesítményszintekhez készüljenek, adjanak lehetőséget a differenciálásra,
- a feladatok – az ismereteken túl – mérjék a tanuló önállóságát, a tevékenységének szintjét, viszonyulását, attitűdjét, munkatempóját, írásbeli munkája külalakját, feladat-megértési képességét,
- a mérőeszköz csak a tanuló által megismert, elsajátított munkaszokásokat, tanulási módokat és eszközhasználatot kérje számon,

- a mérőeszközök csak a tanulók által ismert, begyakorolt algoritmusokat, feladat-megoldási módokat tartalmaznak,
- minden tanuló fejlettségének megfelelően kapjon segítséget, manipulációs, képi eszközt a feladatmegoldáshoz.

A mérés eredményeinek ellenőrzésébe minden tanuló bekapcsolódik, gyakorolva az önellenőrzést.

Az adatok elemzése évfolyamonként, ha indokolt, munkaközösségi szinten valósuljon meg.

6.3.2. Diagnosztikus mérés

Diagnosztikus mérést alkalmazunk a helyzetfeltárás céljából, a nevelési-oktatási folyamat adott szakaszába lépéskor, az iskolakezdéskor, tanév elején, vagy egy-egy új tanuló érkezésekor, illetve kirívó eredménytelenség esetén. Diagnosztikus méréssel információkat szerzünk a tanulók képességeiről, előzetes tudásáról, ismereteiről. Ezek hatékony segítséget nyújtanak a pedagógiai tervező munkához, a tanmenetek, tematikus tervek és fejlesztő programok írásához, a habilitációs órákhoz. A diagnosztizálás a tanítás-tanulás folyamatát végig kísérő gyógypedagógiai tevékenység, amely terápiás célokat szolgál a tanulók között fennálló különbségek, sérülések miatt.

A tartós fejlesztésre, habilitációs foglalkozásra szoruló tanulók esetében egyéni fejlesztési tervet készítünk a diagnosztizálás alapján. Itt történik az állapot és a fejlesztés eredményeinek rögzítése is.

6.4. A tanulók értékelése

A tanulók teljesítményének értékeléséhez rendelkezésünkre állnak a tanítás-tanulás folyamatában alkalmazott ellenőrzések, a mérések eredményei.

Iskolánkban az értékelés elsődlegesen a tanuláshoz való pozitív viszony, a motiváltság, a közösségben elfoglalt státusz megerősítését, pozitív irányú elmozdulását segíti. Hozzájárul az önismeret képességének alakításához, az önelfogadáshoz, a szülői elfogadáshoz.

Értékelési rendszerünkben kiemelten kezeljük:

- a tanuló önmagához mért fejlődését az ismeretek elsajátítása, a képességek minőségi, mennyiségi gyarapodása terén,
- a tanuló szociális képességeinek, magatartásának, viselkedésének fejlődését. Ehhez figyelembe vesszük az iskolai és a kollégiumi Házirend szabályait, mely részletesen tartalmazza az iskolai élet szokáskultúráját, hagyományait, jogokat és kötelességeket.
- a tanuló iskolán kívülről hozott, az iskolai követelményeken túli tudását, más területen megmutatkozó képességeit, arculatát.

6.4.1. Fejlesztő értékelés

A nevelési és oktatási céljaink eléréséhez a fejlesztő értékelést alkalmazzuk.

Célunk

- minden tanítványunk saját lehetőségének optimumáig jusson el erkölcsi, értelmi és testi-lelki fejlődésében,
- tanulóink eredményesebb tanulásának elősegítése,
- nem a minősítés, hanem a tanulási hibák és nehézségek differenciált feltárása, a tanulási folyamat – a tanuló - segítése, fejlesztése, a javítási lehetőségek számbavétele.

A fejlesztő értékelés folyamatának során nem a tudás egészét, hanem a részfolyamatokat, a tudás bizonyos elemeit értékeljük. Értékelésünk a tanuló számára nyújt visszajelzést erősségeiről és hiányosságairól, fejlődésének lehetőségeiről, figyelembe véve egyéni haladását, az önfejlesztésre, énképre, önértékelésre hatva.

6.4.2. A formatív értékelés

A formatív értékelés célja a nevelési-oktatási folyamat közben jelentkező tanulási nehézségek feltárása. Így lehetőség nyílik azonnali korrekcióra. Megerősítő szerepe is van. Folyamatosan visszajelzést kapunk munkánk hatékonyságáról, a tanuló taníthatóságáról, tanulási képességeinek fejlődéséről.

6.4.3. Szummatív értékelés

Szummatív értékelést alkalmazunk egy-egy nagyobb témakör lezárásakor, félévkor, év végén, egy tantárgy tanulásának befejezésekor. Funkciója az eredmények megállapítása, összevetése a kitűzött célokkal.

A dolgozatírás időpontját 1 héttel előbb közölni kell a tanulókkal. A témazáró dolgozatok időpontját úgy kell betervezni, hogy 1 tanítási napon legfeljebb 2 tantárgyból írjanak dolgozatot a tanulók. Az értékelést 10 tanítási napon belül ismertetni kell a tanulókkal.

6.4.4. Az értékelés formái és rendszeressége

- **Személyes, szóbeli értékelés**
  - tanítási órákon, hetenkénti visszajelzés a tanuló teljesítményének megerősítésére
  - tanórán kívüli helyzetekben
  - a szaktanárok és az osztályfőnök által az évközi érdemjegyek és osztályzatok megállapításakor
  - fogadóórákon
  - az osztályfőnök által a napló és ellenőrzők havi felülvizsgálatakor
  - az iskola által szervezett programok értékelésekor (kirándulás, színházlátogatás, iskolai műsorok, vetélkedők kapcsán)

- igazgató vagy igazgatóhelyettesek által (kiemelkedő eredmények, fegyelmi vétségek kapcsán)
- **Szöveges értékelés írásban**
  - a kapott érdemjegyek mellé egyénre szóló, írásbeli szöveges értékelés készülhet a szülő kérésére
  - a szaktanár vagy az osztályfőnök által, kiemelkedő teljesítmény vagy fegyelmi vétség esetén
  - külső felkérésre készített minősítések, vélemények (gyermekvédelem, rendőrség, bíróság, pályázatok stb...)

6.5. A tanulók teljesítményének minősítése a tanulásban akadályozott és az értelmileg akadályozott tanulókra vonatkozóan

Az **első évfolyamon** félévkor és év végén, valamint a **2. évfolyamon félévkor** szöveges értékeléssel minősítjük a tanuló teljesítményét. Félévkor és év végén a következő minősítési kategóriákat használjuk:

- kiválóan teljesített
- jól teljesített
- megfelelően teljesített
- felzárkóztatásra szorul

Ha a tanuló „**felzárkóztatásra szorul**” minősítést kap, a pedagógusok a szülő bevonásával feltárják a tanuló fejlődését akadályozó tényezőt, majd javaslatot tesznek azokra az intézkedésekre, amelyek a sikeres továbbhaladáshoz szükségesek.

Ha az intézkedések meghatározásához szükséges, a pedagógus más szakemberek (pszichológus, pszichopedagógus, orvos, szakértői bizottság szakembere) segítségét is kér, az okok feltárásához és a megoldásához.

Ha a tanuló eredményes felkészülése szükségessé teszi, biztosítunk számára heti két alkalommal egyéni foglalkozást.

A szülőt minden esetben tájékoztatjuk azokról a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani a sikeres felzárkózáshoz (egyéni foglalkozás, napközis ellátás a másnapi felkészüléshez, terápiás szolgáltatások, esetleg kollégiumi ellátás).

Az értékelés év közben különböző **szimbólumokkal** (piros pont, csillag stb...) történik adott időegységenként – a tantárgy és tananyag sajátosságaitól függően (naponta, hetente, havonta). Szimbólumok használatára a további évfolyamokon is van lehetőség. E jelképek érdemjeggyé történő átszámítása a szakmai munkaközösségek döntése alapján valósulhat meg.

A **2. évfolyam második félévétől** a tanulók teljesítményét év közben rendszeresen – *legalább havonta egyszer* – érdemjeggyel értékeljük. Ezen túlmenően érdemjeggyel értékeljük a helyi tanterv alapján készült tanmenetekbe tervezett dolgozatokat, témazáró és félévi felméréket.

A 2. évfolyam év végétől a 8. évfolyammal bezárólag

- év közben az érdemjegyek,
- félévkor és év végén az osztályzatok, a tantárgyi minősítések a következők:

• jeles	5
• jó	4
• közepes	3
• elégséges	2
• elégtelen	1
- **Jeles:** A tantervi követelményeket maximálisan teljesíti. A megszerzett ismereteket képes beilleszteni korábbi ismeretei rendszerébe, képes alkalmazni azokat. Összefüggéseket meglát, logikus gondolkodása jó. Tevékenységét érdeklődés, aktivitás, kreativitás jellemzi. Megfigyelései pontosak, képes koncentrálni a feladatra. Önállóan, tempósan dolgozik. Írásképe rendezett, füzetei tiszták. Feleléskor önállóan vagy kis segítséggel képes beszámolni tudásáról néhány összefüggő mondattal.
- **Jó:** A tantervi követelményeket képességeihez mért erőfeszítéssel teljesíti, tudásáról azonban csak rávezetéssel képes számot adni. A tanulás folyamatában aktivizálható. Megbízható, de kevésbé alkalmazható ismeretek jellemzik. Figyelme erőteljesebb ráhatásokkal tartható ébren, rövidebb ideig képes koncentrálni. Feladatvégzésében segítséget, bátorítást, biztatást igényel. Hiányosságai pótlásában kevésbé motivált. Írásbeli munkái rendezettek, írásképe szép.
- **Közepes:** Az előírt követelményeket közepes szinten teljesíti. Tudása megbízhatatlan, ismeretei felidézésében segítséget, esetleg eszközhasználatot igényel. Verbális kifejező-készsége gyenge. Feladatai elvégzésében állandó segítséget, ellenőrzést igényel. Figyelme rövid ideig tartható ébren, nehezen koncentrál a feladatra, kevésbé aktív. Teljesítményét egyéb tényezők erőteljesen befolyásolják, ezért teljesítménye hullámzó.
- **Elégséges:** A követelményeknek minimális szinten felel meg. Feladattudata kialakulatlan. Figyelemkoncentrációja alacsony szintű, rövid ideig tartó. Gondolkodása fejletlen, verbális megnyilvánulásai, tanulási motivációja alacsony szintű. Feladatok végzésére önállóan nem képes.
- **Elégtelen:** A tantervi követelményeket nem képes teljesíteni. Lemaradás tapasztalható minden területen, amely leginkább a hanyagságból, a tanulás iránti közömbösségből, alacsony szintű feladattudatból fakad.

A kiemelkedő tantárgyi teljesítmény esetén tantárgyi dicséret is adható, mely a jegyzet rovatba beírandó.

6.5.1. Az iskolai beszámoltatás, a számonkérés követelményei és formái

A számonkérés formái, a beszámoltatások rendje

Szóbeli:

- Kérdésekre adott válaszok (egyénenként és frontálisan egyaránt)
- Beszélgetés (vita)
- Felelet

Írásbeli

- Röpdolgozat
- Tematikus felmérés egy adott téma rendszerezése után
- Félévi, év végi „nagydolgozat”.

Technikai tevékenységhez kötött

- A vizuális ábrázolás különböző technikái
- Dekorációs technikák.
- Különböző munkatevékenységek
- A fentiekhez kapcsolódó írásbeli és szóbeli magyarázatok

A hagyományostól eltérő tanulásszervezéshez kapcsolódó beszámoltatási formák

- A kooperatív technikák alkalmazásakor a párban, csoportban elfoglalt hely megfigyelése, az egyénileg, vagy inspirálásra vállalt feladat milyensége, kivitelezése.
- A projekt végeredményeként megjelenő produktum elemzése, értékelése

A beszámoltatás elvei

- A számonkérés folyamán is figyelembe vesszük a tanuló egyéni sajátosságait, fogyatékosságának jellemzőit.
- A **szóbeli** beszámoltatás során is érvényesül a pozitívumokra való támaszkodás, a segítő jelleg.
- Azok a tanulók, akik szóban nem, vagy nagyon nehezen nyilvánulnak meg, tudásukról **írásban** adnak számot, és fordítva is történhet a beszámoltatás – írás helyett szóban.
- A **gyakorlati** produktum, valamint a testi képességeket is igénylő feladatok számonkérése során (testnevelés, rajz, gyakorlati foglalkozás) figyelembe vesszük a tanuló sajátos fizikai adottságait is, ehhez mérten határozzuk meg a kritériumokat.
- Az egyéni számonkérés mellett a csoportmunkát, mint **csoportos számonkérést** is alkalmazzuk, ennek pozitívuma, hogy oldja a „felelés” feszültségét, bátrabbá válik a félénk, visszahúzódó tanuló.

6.5.2. A tanuló magasabb évfolyamra lépésének feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
- Első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni.
- A tanuló részére engedélyezhető az iskola első évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne, az engedély megadásáról a kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az iskola igazgatója dönt.
- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével két évfolyamra megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- A mentesítést az értékelés és minősítés alól, vagy az egyéni adottságához, fejlettséghez igazodó egyéni továbbhaladás az illetékes szakértői bizottság javaslatára az igazgató engedélyezi. Egyéni továbbhaladás esetén - a szakértői vélemény alapján - az engedélyben meg kell határozni, mely tárgyból, mely évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak teljesíteni az adott követelményeket
- A szülőt tájékoztatni kell a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani gyermeke eredményes felkészüléséhez.
- az előírt követelményeket nem teljesítette, de egyéni adottságai, fogyatéka s sága súlyosságának figyelembevételével a nevelőtestület döntése alapján.

6.5.3. Évfolyamismétlés

Évfolyamot ismét el a tanuló az alábbi esetekben

- háromnál több tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott.
- a javítóvizsgán elégtelen osztályzatot kapott, vagy a javítóvizsgán nem jelent meg,
- jogszabályban meghatározott hiányzás miatt,
- 1. évfolyamon csak szülői kérésre, vagy ha az igazolt és igazolatlan hiányzás együtt meghaladja a 250 órát.

6.6. A magatartás és szorgalom minősítési, értékelési rendszere

Alapelvek:

- Segítse az iskola nevelési és oktatási céljainak elérését.
- Segítse a tanulók önismeretének fejlődését, adjon lehetőséget az önnevelésre.
- Mindig személyre szabott legyen.
- Az értékelés általában az iskolai tevékenységre vonatkozzon.

Az értékelés módja

- Az osztályfőnökök havonta a 2. évfolyammal kezdődően egy osztályzattal értékelik a tanulók magatartását, szorgalmát. Ehhez összegzi a napközis nevelő, az osztályban betanító pedagógusok véleményét, észrevételeit, az osztály véleményét, s ezután dönt.
- Félévkor, év végén szövegesen minősítjük a tanulók magatartását, szorgalmát, ezt az osztályozó konferencia hagyja jóvá.

Értékelés

magatartás: példás (5)
jó (4)
változó (3)
rossz (2)

szorgalom: példás (5)
jó (4)
változó (3)
hanyag (2)

A magatartás és szorgalom értékelése, minősítése

Magatartás

Értékelési szempontok:

- A házirend és az iskolai elvárások, normák elfogadása, betartása, a közösséghez és annak tagjaihoz való viszony az együttélés, a társas kapcsolatok, a közösségi normák elfogadása az iskolán belül és kívül
- a tanuláshoz való viszony
- az iskola képviselete

A minősítéshez kapcsolódó követelmények

Magatartása példás

A házirendet betartja, az osztály közösségének életében aktívan részt vesz. Udvarias, nevelőivel, társaival szemben segítőkész, tisztelettudó.

Magatartása jó

A házirendet kisebb hiányosságokkal betartja, az osztály közösségébe beilleszkedett, felkérésre szívesen vállal feladatot.

Magatartása változó

A házirend szabályait többször megszegte, ezért osztályfőnöki figyelmeztetésben részesült. Más véleményét nehezen fogadja el, külső segítséggel azonban képes a megegyezésre. Az osztálytársakkal nehezen működik együtt (szívesen foglalatoskodik egyedül).

Magatartása rossz

A házirend szabályait gyakran megszegte, melyért igazgatói intésben részesült. Más véleményét nehezen fogadja el, a felnőttekkel és a társaival kötött megállapodásokat gyakran nem tartja be, de együttműködésre törekszik (együttműködésre nem törekszik). Viselkedése fegyelmezetlen, esetenként durva.

A magatartás, a szorgalom értékelésénél maximálisan figyelembe vesszük az önmagához képest elért pozitív változást, fejlődést, amelynek szóban és írásban történő dokumentálással adhatunk nagyobb súlyt.

A szorgalom

Értékelési szempontok

- a motiváltság
- az egyes tantárgyak követelményeinek eléréséhez tett erőfeszítés, akarat
- többletfeladatok vállalása, ellátása
- a közösségért végzett munka, a társak megsegítése, a kisebbek gondozása.

A minősítéshez kapcsolódó követelmények

Szorgalma példás

A tanulmányi munka során érdeklődő, figyelmes. Önálló feladatvégzésre (kevés segítséggel) képes, feladatvégzésben kitartó, pontos. Házi feladatait gondosan készíti el. Az osztályközösségért szívesen, önállóan dolgozik, társait segíti.

Szorgalma jó

A tanulmányi munka során többnyire érdeklődő, figyelmes. Önálló feladatvégzésre (kevés/sok segítséggel) képes, feladatvégzése még bizonytalan. Házi feladatait nem elég gondosan készíti el. Az osztályközösségben a rábízott feladatokat ellátja, társait általában segíti.

Szorgalma változó

A tanulmányi munka során érdeklődése, figyelme gyakran ingadozik. Önálló feladatvégzésre (kevés/sok segítséggel) képes, feladatvégzése (néha/gyakran) lassú/kapkodó, felületes. Házi feladatait gyakran hiányosak. Az osztályközösség munkáját, társait időnként segíti.

Szorgalma hanyag

Érdeklődését nehéz felkelteni, figyelme gyakran ingadozik. Önállóan (kevés/sok segítséggel) dolgozik, feladatvégzésében nem kitartó. Házi feladatait gyakran felületesen, hiányosan (nem) készíti el. Az osztályközösség munkáját ritkán segíti. Felszerelésére, holmijára nem fordít kellő figyelmet.

6.7. A jutalmazás elvei

A jutalmakat, elismeréseket tanulóinknak a tanév ünnepélyes zárásakor nyilvánosan az intézmény vezetője adja át. A nyári szünet idején történt események – pl. sportverseny – értékelése, jutalmazása az ünnepélyes tanévnyitón történik.

A jutalmazottakat a nevelőtestület választja ki az osztályfőnökök, szaktanárok javaslata alapján. A közösségi tevékenységért jutalmazottakra a DÖK is tehet javaslatot. A jutalmazott tanulónak nem lehet 5 óránál több igazolatlan hiányzása egy tanév alatt.

Iskola tanulói előtti elismerést, tárgyi jutalmat kaphatnak a kiemelkedő teljesítményt elért diákok:

- kiemelkedő tanulmányi munkáért
- kiemelkedő szorgalomért, példamutató magatartásért
- tanulmányi versenyeken elért helyezésekért
- sportban elért kiemelkedő teljesítményért
- kulturális, művészeti területen elért, díjazott teljesítményért
- közösségért végzett kiemelkedő teljesítményért

Jutalmat, elismerést kaphat közösség is valamilyen közösen végzett kiemelkedő munkáért, teljesítményért, pl. sport vagy tanulmányi versenyre szerveződött csapat, kiválóan működő osztályközösség, stb.

Az iskolában – a tanév közben – elismerésként a következő dicsérek adhatók:

- szaktanári dicséret,
- napközis nevelői dicséret,
- osztályfőnöki dicséret,
- főigazgatói dicséret,
- nevelőtestületi dicséret.

A jutalmak formái

- könyvjutalom
- tárgyjutalom
- oklevél
- kedvezmények

Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén:

- szaktárgyi teljesítményért
- példamutató magatartásért
- kiemelkedő szorgalomért
- példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.

A dicséretet a tanuló bizonyítványába be kell vezetni.

- Az egyes tanévek végén, valamint a nyolc éven át kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.
- Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók főigazgatói dicséretben részesülnek.
- A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói munkaközösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A felsorolt dicséretre, jutalmakra az iskola bármely pedagógusa javaslatot tehet. A jutalmak odaítéléséről az erre jogosult nevelő (szaktanár, napközti és délutáni foglalkozásokat vezető, osztályfőnök, főigazgató) dönt.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni, illetve az osztálynapló megjegyzés rovatába be kell jegyezni.

6.8. A szülők tájékoztatása a tanulók eredményeiről

A szülők tájékoztatása a tanulók előmeneteléről történhet szóban – szülői értekezleteken, fogadóórákon, nyílt napon, családlátogatás alkalmával – írásban az üzenő- és tájékoztató füzetben, bizonyítványban - egyéni beszélgetés során is.

Az első évfolyamon főleg a tanulók beilleszkedéséről, a társaikhoz, a felnőttekhez és az egyes tantárgyakhoz való viszonyukról, feladattudatukról adunk tájékoztatást. Az ötödik évfolyam első negyedévében a felső tagozatos létformához, az új tantárgyakhoz, tanórákhoz való viszonyukat, motiváltságukat értékeljük. A többi évfolyamokon a tanulók önmagukhoz mért fejlődéséről, személyiségjegyeik, szociális kapcsolataik alakulásáról, tanulmányi előmenetelükről tájékoztatjuk a szülőket. A tanulók motiválása, fejlődése érdekében fejlesztési javaslatokat és feladatokat is megfogalmazunk.

Félévkor a tájékoztató füzetben, tanév végén a bizonyítványban tájékoztatjuk a szülőket a tanulók eredményeiről.

7. AZ OTTHONI, NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI

A házi feladat célja: a gyakorlás, az ismeretek megerősítése, a tanultak rögzítése, a tanult ismeretek szinten tartása.

A házi feladatok meghatározásának elvei

- A házi feladatot megfelelő előkészítés, közös értelmezés, a feladat pontosítása, a feladat megoldásához vezető lehetséges megoldás felvázolása előzi meg.
- Hosszabb intervallumra adott feladatoknál – pl. verstanulás, kötelező olvasmányok – a tanuló saját maga tervezheti az időbeosztását a feladathoz.
- A memoriter tanulására legyen elegendő idő, ne egyik napról a másikra kérjük
- A feladatok egyénre szabottak legyenek, igazodjanak a tanulók adottságaihoz.
- Megoldásuk ne legyen megterhelő, ne igényeljen sok időt (kb. napi 1-2 óra)
- A szóbeli és írásbeli feladatok arányosan egészítsék ki egymást.
- A hanyagságból elmulasztott írásbeli feladat nem „értékelhető” elégtelennel.
- A másnapra való felkészülés általában nem haladja meg a 1,5 órát.
- Hétvégére, tanítási szünetekre nem adunk írásbeli feladatot.
- Amennyiben a tanuló indokolatlanul nem készíti el az írásbeli házi feladatát, azt pótoltatni kell, de ezért tantárgyi elégtelen osztályzatot nem kaphat. A hanyagságot a szorgalom értékelésébe kell beszámítani

Iskolánkban pedagógusaink figyelembe veszik, hogy a tanulók családi körülményei, a szülők alacsony szintű iskolázottsága sok esetben nem teszik lehetővé az otthoni nyugodt, eredményes felkészülést a másnapi tanórákra.

8. A NAT ÁLTAL MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK HELYI SZABÁLYAI

8.1. Pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A bevezető szakasz - 1-2. évfolyam feladatainak megvalósítása

- a tanulók között tapasztalható egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése- egyéni diagnosztikára épülő funkcionális képességfejlesztés
- óvoda-iskola átmenet támogatása – átvezetés az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe, tanulási módszerek kialakításának megalapozása

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- a személyiség éréseinek, az önismeret fejlődésének elősegítése a tanulási, viselkedési szokások elsajátításával, magatartási normák közvetítésével
- a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdése a jól működő funkciók továbbfejlődésének segítése individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- a tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák, képesség-struktúrák és tudástartalmak megalapozásának folytatása
- önálló tanulás képességének fejlesztésével az alapvető kultúrtechnikák használatának eszköz-szintűvé tétele
- intenzív személyiségfejlesztés.
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítése, gazdagítása, együttműködési készség fejlesztése

7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése
- tudáselemek szintetizálása, a képességstruktúra megszilárdítása, a személyiség integritásának növelése
- társadalmi beilleszkedéshez szükséges szociális és cselekvési kompetenciák kialakítása, az önálló életvitelre való alkalmasság megszilárdítása.
- pályaválasztás, pályaaorientáció hangsúlyozása

8.2. Gyógypedagógiai habilitáció – rehabilitáció

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és egyéb fogyatékosságból, az autizmusból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók korrekciója, kompenzációja
- a meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

- a fogyatékosság típusa, súlyossága, kialakulásának ideje
- a sajátos nevelési igényű tanuló életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétjei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei
- a társadalmi integráció kívánalmai: lehetséges egyéni életút, továbbtanulás, pályaválasztás, életvitel

A habilitációs-rehabilitációs foglalkozásokba az alábbi terápiákat építjük be a gyermekek, tanulók, egyéni szükségleteinek, sérülésspecifikus ellátásának biztosítása érdekében.

A foglalkozások egyéni vagy kiscsoportos formában valósulnak meg.

Mozgásfejlesztés

- Tervezett Szenzomotoros Tréning (TSMT)
- Gyógytorna
- Konduktív pedagógia

A mozgásterápiák hatékonyságát jól felszerelt, speciális eszközökkel ellátott mozgásfejlesztő termekben biztosítják.

Kognitív terápiák

- Sindelar fejlesztő eljárás: óvodás és iskoláskorú gyermekek részképességeit vizsgáló és fejlesztő kognitív terápia
- Logopédiai ellátás

A logopédiai foglalkozásokat külön erre a célra kialakított csoportszobákban biztosítjuk.

Az 1-4. évfolyam kiemelt fejlesztési területei

- **Megismerő tevékenységek fejlesztése**
  - Érzékelés, észlelés: tárgyak, személyek, jelenségek felismertetése, megnevezése
  - Összehasonlítás: tárgyak, képek, jelenségek összehasonlítása tulajdonságaik alapján.
  - Hasonlóság, különbözőség észrevetetése differenciálás: jellemző jegyek alapján tárgyak jelenségek megkülönböztetése, csoportosítása
  - Emlékezet: tárgyak, cselekvések, történések stb. egymásutániségének megjegyzése, felsorolása stb. figyelem: utasításokra cselekvések végrehajtása.
- **A motoros képesség fejlesztése:**
  - Mozgások, testrészek érzékelése különböző helyzetben, irányok viszonyítása a saját helyzetéhez
  - Finom és nagymozgások gyakoroltatása
  - Mozgás, egyensúlyozás
  - Tér és időbeli tájékozódás:
  - Térbeli helyzetek és megnevezésük
  - Időbeli tájékozódás: időpont, napok stb.
- **Kommunikációs képességek fejlesztése**
  - Beszédre való készítés
  - Helyes beszédtechnika kialakítása
  - Szókincs gyarapítása
  - Olvasási nehézségek leküzdésének segítése
  - Írásmozgás fejlesztése, gyakoroltatása
- **Szociális készségek fejlesztése**
  - Társas kapcsolatok alakításának segítése.
  - Viselkedés, önfegyelem

Az 5-8. évfolyam kiemelt feladatai

- **Gondolkodási, tanulási és a kommunikációs képességek fejlesztése**
  - **Gondolkodási képességek fejlesztése:** a korábban és az újonnan szerzett ismeretek közötti kapcsolatok megteremtése lényeges jegyek kiemelése, összehasonlítás, differenciálás, viszonyítások
  - **Tanulási képességek fejlesztése**
    - Szándékos és önálló tanulás
    - Önálló tanulási módszerek
    - Önellenőrzés képessége
    - Kitartás, újrakezdés, a kudarc leküzdése
  - **Kommunikációs készség**
    - Az összefüggő beszéd készségének továbbfejlesztése, gyakoroltatása, javítása
    - Olvasott szövegek értelmezése
    - Helyesírási hibák javítása

9. VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A hit- és erkölcsstan oktatás

Intézményünkben a tanulók, szülők választása alapján tanórai keretekben felekezeti hitoktatás, ill. erkölcsstan oktatása folyik.

A hitoktatás tartalmának meghatározása az adott egyház, és a nevében eljáró jogi személy hatásköre.

Egyéb foglalkozások

Lehetőséget biztosítunk szakkörökön és egyéb szabadidős tevékenységeken, továbbá napközi- és tanulószobai csoportfoglalkozásokon való részvételre.

A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy a foglalkozásokat egész tanév során látogatni kötelesek, így azokat a választást követően mulasztás tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

A kötelező és tanórán kívüli foglalkozásokon a pedagógus választására nincs lehetőség.

10. AZ OKTATÁSSZERVEZÉS SPECIÁLIS FORMÁI

10.1. Az összevont osztályokra vonatkozó szabályok

Az iskolai nevelést-oktatás összevont osztályban történő megszervezésének szabályai

- az órarend kialakítása a magasabb évfolyam óraszámának figyelembevétele
- összevont osztály maximum 4 évfolyam, lehetőleg azonos fogyatékkal küzdő tanulóiból szervezhető
- a közös és osztott órák aránya tantárgyanként és az osztály összetételétől függően változó lehet, ennek megítélése a tanulócsoporthoz irányító gyógypedagógus kompetenciája.

Mellékletek

- ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK TANTÁRGYI TANTERVE
- KÖZÉPSÚLYOSAN ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK TANTÁRGYI TANTERVE

SZAKISKOLA

9. sz. melléklet - SZAKISKOLA SZAKMAI PROGRAMJA

10.sz. melléklet - KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA GYAKORLATI PROGRAMJA